

รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็น
พลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ณัฐพงษ์ พรมงษ์

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุซฎั้บัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็น
พลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความ
เป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย"

ของ ณิชฐพงษ์ พรมงษ์

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังฉรา ศรีพันธ์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

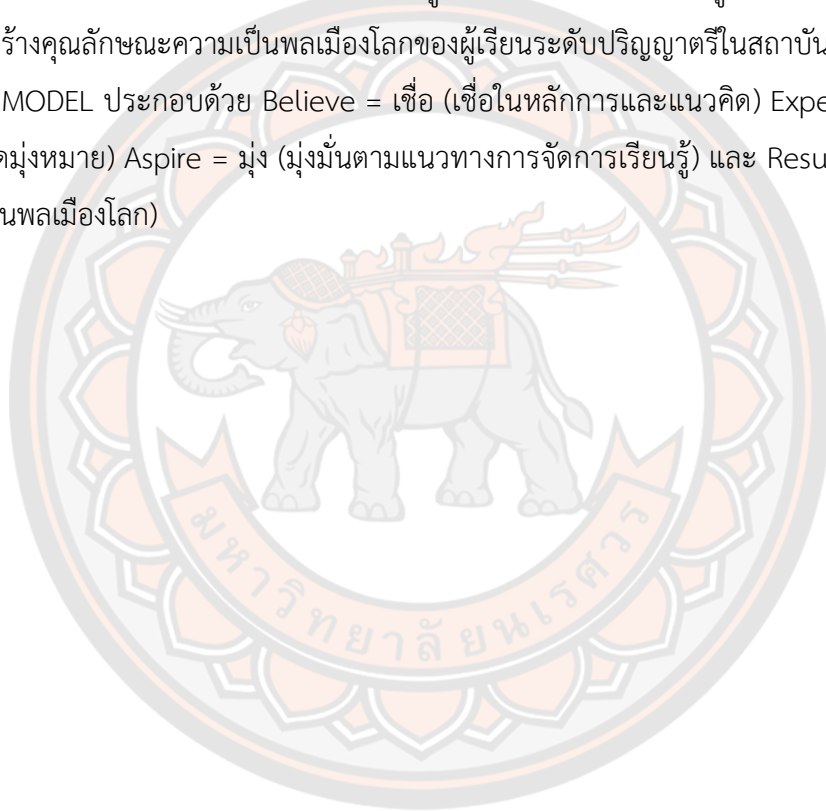
ชื่อเรื่อง	รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีใน สถาบันอุดมศึกษาไทย
ผู้วิจัย	ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาวิชาพัฒนศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2564
คำสำคัญ	รูปแบบการจัดการเรียนรู้, หมวดวิชาศึกษาทั่วไป, พลเมืองโลก

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) เพื่อสร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 1.1) ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนขาดความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนจึงมักให้ความสำคัญกับคะแนนในรายวิชามากกว่าความรู้ที่จะได้รับขาดการปรับตัว ขาดแรงบันดาลใจ และขาดการเปิดใจยอมรับ รวมถึงพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่มีความแตกต่างกันของผู้เรียน 1.2) ด้านผู้สอน พบว่า ผู้สอนมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีความยึดติดตำราเฉพาะทางมากเกินไป มีภาระงานสอนที่ค่อนข้างมาก และขาดการมีปฏิสัมพันธ์รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน 1.3) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีจำนวนมากเกินไปและมีผู้สอนที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และส่วนใหญ่เน้นการบรรยายเป็นหลัก ซึ่งไม่เป็นที่น่าสนใจและไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของผู้เรียน 1.4) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา ซึ่งส่วนใหญ่เน้นที่ความรู้ความจำเป็น

หลัก รวมถึงมาตรฐานการวัดและประเมินผลของผู้สอนที่แตกต่างกัน และ 1.5) ด้านสภาพแวดล้อม และสิ่งสนับสนุน พบว่า ห้องเรียนมีขนาดใหญ่และมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัญหาระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ ASPIRE ประกอบด้วย A = Activity (ฝึกการปฏิบัติ) S = Skills (เสริมสร้างทักษะ) P = Participation (สร้างความร่วมมือ) I = Integration (บูรณาการเชื่อมโยง) R = Readiness (ความพร้อมของผู้เรียน) และ E = Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย คือ BEAR MODEL ประกอบด้วย Believe = เชื่อ (เชื่อในหลักการและแนวคิด) Expect = หวัง (หวังผลตามจุดมุ่งหมาย) Aspire = มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้) และ Result = ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก)

Title LEARNING MANAGEMENT MODEL OF GENERAL EDUCATION FOR PROMOTING GLOBAL CITIZENSHIP CHARACTERISTICS OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN THAI HIGHER EDUCATION

Author NATTAPONG PROMWONG

Advisor Assistant Professor Atchara Sriphan, Ph.D.

Academic Paper Ed.D. Dissertation in Development Education - (Type 2.1), Naresuan University, 2021

Keywords Learning management model general Education global citizenship

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) study the states and problems in the instructional management of global citizenship in general education courses of Thai higher education institutes 2) study the guidelines for learning management in general education courses for enhancing global citizenship characteristics of undergraduate students in Thai higher education institutions and 3) create and present model of learning management in general education courses for enhancing global citizenship characteristics of undergraduate students in Thai higher education institutions. The research designs in this study was qualitative research. The data was collected by in-depth Interview and focus group discussion and analyzed by content analysis.

The findings are: 1) Current situation and problems in learning management about global citizenship in general education subjects of Thai higher education institutions consisted of 1.1) In terms of Learner, it was found that the learners lacked understanding of the purpose of learning. Therefore, the emphasis is placed on the grades of the subjects rather than the knowledge gained, lack of adaptation, lack of inspiration and lack of open-mindedness including the basic knowledge and

understanding of different learners. 1.2) In terms of teachers, it was found that the teachers had different standards of knowledge and experience. Too attached to specialized knowledge. There is quite a lot of teaching workload and lack of interaction including listening to learners' opinions. 1.3) In terms of teaching and learning management, it was found that there were too many learners and there were not enough teachers for the number of learners. As a result, teaching management is limited in various activities and mainly focuses on lectures. which is not interesting and does not meet the needs of learners. 1.4) In terms of measurement and evaluation, it was found that the measurement and evaluation were not consistent with the course objectives. which mainly focuses on knowledge of the main necessity as well as different teachers' measurement and evaluation standards. 1.5) In terms of environment and support, it was found that the classrooms were large and had a large number of students. As a result, the atmosphere in the classroom is not conducive to learning. and system problems used for online teaching 2) The guidelines for learning management in general education courses for enhancing global citizenship characteristics of undergraduate students in Thai higher education institutions from this study are ASPIRE, consisting of: A = Activity, S = Skills, P = Participation, I = Integration, R = Readiness, and E = Environment.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตากรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุทิศเวลาแรงกายแรงใจ ในการฝึกฝน และให้คำแนะนำคำปรึกษา ตลอดจนแง่คิดที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้จน สำเร็จอย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านด้วยความเคารพและซาบซึ้งเป็น อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง และรองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ รวมทั้งให้ ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไข และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่าย การศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถระบุนามของทุกท่านได้ทั้งหมดในที่นี้ ที่ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์เป็น อย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุภกร พงศบางโพธิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิดา เทพหินลับ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำเงิน จันทรมณี ผู้ช่วยอธิการบดี ผอ.กัลลวรา ภูมิลา ผู้อำนวยการกองบริการ การศึกษา ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้มีการพัฒนาความรู้ทางวิชาการและให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี รวมถึงบุคลากรงานสนับสนุนวิชาการ กองบริการการศึกษา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทร์แดง อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้คอบให้คำแนะนำปรึกษา และให้ความอนุเคราะห์การดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้ความอนุเคราะห์ และให้บริการเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรสาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนกำลังใจที่มีให้กันเสมอมา ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถจะกล่าวนามได้ทั้งหมดในที่นี้

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณนายมนูญ พรมงษ์ ผู้เป็นบิดา และนางรัชณี พรมงษ์ ผู้เป็นมารดา ที่คอยให้การสนับสนุนและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาตลอดระยะเวลาของการศึกษา

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณนางสาวรวงคณา ศรีผุย ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลงได้ด้วยดี

ณัฐพงษ์ พรมงษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ของการวิจัย.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย.....	68
บริบทการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกใน สถาบันอุดมศึกษา.....	91

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	104
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	116
วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็น พลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย	116
วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา ไทย.....	122
วัตถุประสงค์ที่ 3 สร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีใน สถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งเป็นการยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษา ทั่วไป.....	123
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	129
สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชา ศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย.....	129
แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง โลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย	170
รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็น พลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย.....	180
ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีใน สถาบันอุดมศึกษาไทย.....	203
บทที่ 5 บทสรุป.....	219
สรุปผลการวิจัย.....	220
อภิปรายผล	227

ข้อเสนอแนะ	232
บรรณานุกรม	235
ภาคผนวก.....	240
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	241
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย	254
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	257
ภาคผนวก ง หนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความวิจัย	270
ประวัติผู้วิจัย	272

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงแผนการดำเนินการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ปีการศึกษา2564	9
ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก	43
ตาราง 3 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก	48
ตาราง 4 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	91
ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยนเรศวร.....	95
ตาราง 6 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยขอนแก่น	96
ตาราง 7 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	97
ตาราง 8 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	97
ตาราง 9 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	100
ตาราง 10 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยบูรพา.....	101
ตาราง 11 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.....	102

ตาราง 12 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความ
เป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 103

ตาราง 13 แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการ
จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา
ไทย 120

ตาราง 14 แสดงสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชา
ศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาตามเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย..... 148

ตาราง 15 แสดงผลการสรุปสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก
ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาตามเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย
..... 168

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	115
ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	128
ภาพ 3 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้โครงการหรือโครงการเป็นฐาน (Project Based Learning).....	132
ภาพ 4 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนจากวิทยากรมาร่วมแบ่งปันประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน.....	134
ภาพ 5 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning)	136
ภาพ 6 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking based Learning)	138
ภาพ 7 แสดงการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning).....	140
ภาพ 8 แสดงบรรยากาศแบบในห้องเรียน (ON-SITE).....	145
ภาพ 9 แสดงบรรยากาศแบบออนไลน์ (ON-LINE)	146
ภาพ 10 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้ ASPIRE	179
ภาพ 11 แสดงการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion).....	193
ภาพ 12 แสดงแผนภาพ BEAR LEARNING MANAGEMENT MODEL.....	202
ภาพ 13 แสดงการประชุมวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมและนัดหมายการทดลองใช้รูปแบบ ฯ	203
ภาพ 14 แสดงกิจกรรมที่ 1 “เตรียมความพร้อม”	204
ภาพ 15 แสดงกิจกรรมที่ 2 “เปิดใจ”	205

ภาพ 16 แสดงกิจกรรมที่ 3 “แลกเปลี่ยน”	206
ภาพ 17 แสดงกิจกรรมที่ 4 “เรียนรู้”	206
ภาพ 18 แสดงกิจกรรมที่ 5 “อยู่ร่วมกัน”	207
ภาพ 19 แสดงกิจกรรมที่ 6 “สันติสุข”	208

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและทรงคุณค่าของสังคม เพื่อให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วรุนแรง และฉับพลันในหลากหลายมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร การคมนาคม และวิทยาการต่าง ๆ รวมถึงการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ อีกทั้งอิทธิพลการเผยแพร่วัฒนธรรมของนานาประเทศ ทำให้พลเมืองของประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างไร้พรมแดนจึงก่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันและมีความเห็นอกเห็นใจต่อกัน ส่งผลทำให้แต่ละประเทศต้องพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบในการพัฒนาประเทศและดำเนินนโยบายให้ก้าวทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศของตนสามารถยืนหยัดอยู่ได้ในสังคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี คุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงควรมุ่งสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศสู่ความเป็นพลเมืองที่ดีของโลก กล่าวคือ การเป็นพลเมืองดีมิใช่เป็นพลเมืองดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น แต่ควรมุ่งพัฒนาไปสู่การเป็นพลเมืองดีของโลกด้วย ดังนั้น ความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมโลกยุคปัจจุบันได้อย่างสันติสุข

การสร้างความเป็นพลเมืองโลกเป็นประเด็นสำคัญที่ประชาคมโลกให้ความสนใจอย่างกว้างขวางองค์การสหประชาชาติ โดยนายบัน คี มูน (Ban Ki-moon) อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ ได้มีแถลงการณ์ต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ 67 ประจำปี พ.ศ. 2555 ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2555 ภายใต้หัวข้อ “Global Education First Initiative: GEFI” โดยให้ประเทศสมาชิกถือเป็นคำมั่นสัญญาว่าจะร่วมกันเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าโรงเรียนและการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ โดยได้มีการตั้งเป้าหมายให้ดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป (UNESCO, 1975, Online) หลังจากนั้น ได้มีการจัดประชุมในเรื่องดังกล่าว

เป็นระยะ และล่าสุดได้มีการประชุม Second UNESCO Forum on Global Citizenship Education Building Peaceful and Sustainable Societies: Preparing for Post-2015 ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 28-30 มกราคม พ.ศ. 2558 โดยมีเป้าหมายในการอภิปรายเรื่องการศึกษาสร้างความเป็นพลเมืองโลกในช่วงการพัฒนาหลัง พ.ศ. 2558 หรือ Post-2015 Development ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองโลก สาเหตุมาจากประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกยุคศตวรรษที่ 21 มีความเชื่อมโยงกันและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น การศึกษาจะผลิตเฉพาะพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ได้อีกต่อไป แต่จะต้องผลิตพลเมืองที่มีความเป็นพลเมืองโลกที่สามารถอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) รู้คิด รู้กระทำ เพื่อโลกในภาพรวมเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะค่านิยมและทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม มีสันติ มีขันติ และเป็นสังคมแห่งโอกาสที่เท่ากันหรือสังคมแห่งการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Inclusive Society) ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) (UNESCO, 1975, Online)

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองซึ่งได้มีการกำหนดนโยบาย แผนการศึกษา และหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองโลกที่ดี แม้ว่าจะมีการกำหนดหลักสูตรไว้อย่างชัดเจนในแต่ละระดับการศึกษาแต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเท่าที่ควร โดยเฉพาะความตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและสังคม โดยเฉพาะปัญหาการเผชิญหน้าของกลุ่มสนับสนุนทางการเมืองต่างสีต่างขั้ว โดยปราศจากการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณในรอบหลายปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ไม่สามารถหาทางออกให้กับประเทศยามเกิดวิกฤตศรัทธาของฝ่ายปกครองและนักการเมืองไม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

ด้วยเหตุนี้ สถาบันอุดมศึกษาในฐานะสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่กำลังก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่หรือวัยที่เป็นผู้ใหญ่แล้วในหลากหลายสาขาวิชาซีพีที่พร้อมออกไปสู่สังคม โดยสถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ คน องค์ความรู้ และสังคม ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษาจึงได้กำหนดตามหลักสากล ในรูปแบบของพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต (การจัดการเรียนการสอน) การวิจัย (สร้างองค์ความรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ) และการบริการวิชาการ (เพื่อใช้องค์ความรู้พัฒนาสร้างสรรค์จรรโลงสังคม) (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษาที่ว่าสถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็น เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับสังคมโลกที่จะ

เปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติร่วมกัน แก้ปัญหาสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา แห่งชาติ, 2562) ซึ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนากำลังคนชั้นสูงที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางในหลากหลายวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล ครู วิศวกร ฯลฯ อีกทั้ง ยังต้อง พัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีโครงสร้าง หลักสูตรจะประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หมวดวิชาเฉพาะ (Specialized Education) เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร ที่เน้นเพื่อพัฒนาคนและสังคมในแต่ละสาขาวิชา และหมวดวิชาเลือกตามความสนใจและเสริมสร้าง ประสบการณ์ (Exploratory and Enrichment Education) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนรายวิชาที่สนใจนอกเหนือจากรายวิชาในสาขาวิชาชีพและรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป รวมทั้งรายวิชาอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559)

การจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยได้ริเริ่ม ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 โดยทบวงมหาวิทยาลัยในขณะนั้น ได้มีประกาศ เรื่อง เกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517 ซึ่งกำหนดให้หลักสูตรในระดับปริญญาตรีทุก หลักสูตรมีองค์ประกอบของ “วิชาพื้นฐานทั่วไป” อย่างน้อย 30 หน่วยกิต แต่การดำเนินงานตาม ประกาศดังกล่าวที่ผ่านมา พบว่า ขอบเขต จุดมุ่งหมาย และลักษณะรายวิชาของกลุ่มวิชาพื้นฐาน ทั่วไปยังไม่มีชัดเจนเพียงพอ ดังนั้น ทบวงมหาวิทยาลัย จึงได้ปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับปริญญาตรีใหม่และกำหนดให้ใช้คำว่า “วิชาศึกษาทั่วไป” แทน “วิชาพื้นฐานทั่วไป” ต่อมา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 และให้นิยามหมวดวิชาศึกษาทั่วไปว่า “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีความเข้าใจในธรรมชาติ ตนเองผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร ความหมายได้ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและ ดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี จนในที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มีการยกเลิก เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 โดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับปริญญาตรีพ.ศ. 2558 ขึ้นมาใหม่ และให้นิยามหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไว้ว่า “หมวดวิชาศึกษา ทั่วไป หมายถึงหมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความ เปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก” ซึ่งสอดคล้องกับ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็น รายวิชาหรือลักษณะบูรณาการหรือผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยกำหนดให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมวด วิชาศึกษาทั่วไป และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา บททั่วไป มาตรา 5 มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาการ หรือวิชาชีพที่ตนถนัด สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประเทศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับโลกได้ และมุ่งพัฒนาการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็น เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับ สังคมโลกที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ร่วมกันแก้ปัญหาสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจน ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษา และแผนด้านการอุดมศึกษา (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษาแห่งชาติ, 2562)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปยังพบปัญหา มากมายสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยจำแนกประเด็นปัญหาตาม องค์ประกอบทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2562) ประกอบด้วย

- 1) จุดหมายของหลักสูตรที่จัดในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันยังประสบปัญหาในด้านความเข้าใจถึง จุดมุ่งหมาย อีกทั้งการปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมายไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคมตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป
- 2) รูปแบบและเนื้อหาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษา แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ แบบ บังคับร่วม ซึ่งนิสิตทุกหลักสูตรต้องเรียนแต่ด้วยผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันทำให้การเรียนการสอน เป็นไปในลักษณะเชิงสหวิทยาการ และแบบกระจาย ที่มีผู้สอนหลากหลายสาขาวิชา ดังนั้น การสอน จึงเน้นหนักไปในเชิงวิชาชีพทำให้การเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไม่บรรลุตามเป้าหมาย ที่กำหนด
- 3) การเรียนการสอนพบปัญหาในส่วนของผู้เรียนที่มีพื้นฐานต่างกันจากระดับมัธยมศึกษา ความมีเอกลักษณ์เฉพาะคณะ/สาขาวิชาที่แตกต่างกัน และการไม่เห็นความสำคัญของหมวดวิชา ศึกษาทั่วไป ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร และในส่วนของผู้สอนมักเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง ไม่ตระหนักถึงความมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กล่าวคือ ผู้สอนมักจะ

ให้การศึกษาเฉพาะเรื่องมากเกินไป จึงไม่สามารถสอนให้เป็นไปตามแนวทางของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามที่ต้องการได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี จึงต้องให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในประเด็นปัญหาที่หลายสถาบันยังประสบอยู่ในปัจจุบัน ทั้งการทำความเข้าใจในจุดหมายของหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป รูปแบบและเนื้อหา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการศึกษามหาวิทยาลัยศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยศึกษาทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อผู้เรียน

จากหลักการและแนวคิด ตลอดจนสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลกที่ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีพึงมี โดยใช้การจัดการเรียนรู้จากหมวดวิชาศึกษาทั่วไปซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยศึกษาทั่วไปที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนในระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อเป็นแนวทางให้กับสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและทักษะวิชาคนไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ โดยสามารถดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุขและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในฐานะเพื่อนร่วมโลก รวมถึงเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยเป็นอย่างไร และประสบปัญหาอะไรบ้าง
2. แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมีลักษณะเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เหมาะสมเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

3. เพื่อสร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งแบ่งออกเป็นสภาพปัจจุบัน ๆ ที่ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน และกลยุทธ์ประเมินผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 3) ด้านการกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบ 4) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และ 5) ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 1) ด้านผู้เรียน 2) ด้านผู้สอน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน

1.2 ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย จากหลักการและแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย 1) แบบเน้นตัวผู้เรียน 2) แบบเน้นความรู้ความสามารถ 3) แบบเน้นประสบการณ์ 4) แบบเน้นปัญหา และ 5) แบบเน้นการบูรณาการ

1.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ 2) จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) ผลลัพธ์การเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

2.1 ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ดังนี้

1) ภาคเหนือตอนบน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

ผู้สอน จำนวน 2 คน

- ผู้เรียน จำนวน 3 คน
- 2) ภาคเหนือตอนล่าง (มหาวิทยาลัยนเรศวร)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
 - 3) ภาคอีสานตอนบน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
 - 4) ภาคอีสานตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
 - 5) ภาคกลางตอนบน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
 - 6) ภาคกลางตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
 - 7) ภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
 - 8) ภาคใต้ตอนบน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
 - 9) ภาคใต้ตอนล่าง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
- รวมจำนวนทั้งสิ้น 54 คน**

2.2 ผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวติวิชา ศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม (Propriety Standard) และความถูกต้อง (Accuracy Standard) โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้

- 1) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคเหนือตอนบน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) จำนวน 1 คน
- 2) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคเหนือตอนล่าง (มหาวิทยาลัยนเรศวร) จำนวน 1 คน
- 3) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคอีสานตอนบน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) จำนวน 1 คน
- 4) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคอีสานตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี) จำนวน 1 คน
- 5) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคกลางตอนบน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) จำนวน 1 คน
- 6) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคกลางตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี) จำนวน 1 คน
- 7) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา) จำนวน 1 คน
- 8) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคใต้ตอนบน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์) จำนวน 1 คน
- 9) ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคใต้ตอนล่าง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) จำนวน 1 คน

รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

1. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคเหนือตอนบน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
3. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคอีสานตอนบน มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
4. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคอีสานตอนล่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา
5. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคกลางตอนบน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
6. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคกลางตอนล่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร
7. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

8. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคใต้ตอนบน
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

9. สถาบันเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคใต้ตอนล่าง
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 แห่ง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ปีการศึกษา 2564 ตามแผนการดำเนินการ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงแผนการดำเนินการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ปีการศึกษา 2564

การดำเนินการ	2564							2565				
	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ค.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
1. เสนอจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์	→											
2. ศึกษาสภาพ ปัจจุบันและปัญหา การจัดการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษา ทั่วไป ฯ			→									
3. ศึกษาแนวทาง การจัดการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษา ทั่วไป ฯ				→								
4. สร้าง และนำเสนอ รูปแบบการจัด การเรียนรู้หมวด วิชาศึกษาทั่วไป ฯ							→					
5. สอบ วิทยานิพนธ์ และดำเนินการส่ง เล่มฉบับสมบูรณ์											→	

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาที่ครอบคลุม 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน และกลยุทธ์

ประเมินผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 3) ด้านการกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบ
4) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
และ 5) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงที่มีความแตกต่างจากสิ่งที่
ต้องการให้เป็นหรือเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชา
ศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านผู้เรียน 2) ด้านผู้สอน 3) ด้านการจัด
การเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนใช้ในการจัด
การเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ตามเป้าหมายที่กำหนดอันประกอบด้วย A = Activity (ฝึกการปฏิบัติ) S = Skills (เสริมสร้างทักษะ)
P = Participation (สร้างความร่วมมือ) I = Integration (บูรณาการเชื่อมโยง) R = Readiness
(ความพร้อมของผู้เรียน) และ E = Environment (การจัดสภาพแวดล้อม)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนที่มีการกำหนดขึ้นไว้สำหรับใช้ในการจัด
การเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วยหลักการ แนวคิด
จุดมุ่งหมาย กระบวนการ และผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยอาศัยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่ได้รับ
การพิสูจน์หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพและสามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้
ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกตามเป้าหมายที่กำหนด

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มี
 ความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม
 และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิต
 อย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทย
 และสังคมโลก

คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะประจำตัวหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกให้เห็นถึง
 ความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิดและค่านิยม

ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณค่าของสังคมโลกที่พร้อม
 เปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
 ในสังคม มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย
 ตลอดจนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสันติสุข

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยทำหน้าที่
 ในการกำหนดนโยบาย บริหารงาน หรือการดำเนินงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบัน

ผู้สอน หมายถึง คณาจารย์ผู้สอนหรือคณาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาในหมวดวิชาศึกษา
 ทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา

ผู้เรียน หมายถึง นิสิตหรือนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ระหว่างการลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปีการศึกษา 2564

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย และสถาบันอุดมศึกษา ทราบถึงสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
2. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย และสถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย
3. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย และสถาบันอุดมศึกษาได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย
4. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย และสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจใช้เป็นแนวทางการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

- 1.1 ความหมายการจัดการเรียนรู้
- 1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้
- 1.3 ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดี
- 1.4 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้
- 1.5 แนวทางการจัดการเรียนรู้
- 1.6 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- 1.7 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- 1.8 การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก

- 2.1 ความหมายเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก
- 2.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
- 2.3 สรุปผลการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
- 2.4 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. แนวคิดเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย

- 3.1 ข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาไทย
- 3.2 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
- 3.3 กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

4. บริบทการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก

ในสถาบันอุดมศึกษาตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย

- 4.1 ภาคเหนือตอนบน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
- 4.2 ภาคเหนือตอนล่าง (มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- 4.3 ภาคอีสานตอนบน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
- 4.4 ภาคอีสานตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี)
- 4.5 ภาคกลางตอนบน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- 4.6 ภาคกลางตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)
- 4.7 ภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา)

4.8 ภาคใต้ตอนบน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)

4.9 ภาคใต้ตอนล่าง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้เรียนในทุกช่วงวัย ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสอน การฝึกฝน และการเรียนรู้ ซึ่งในปัจจุบันมีวิธีการจัดการเรียนรู้หลายวิธีด้วยกัน แต่การเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังจำเป็นต้องอาศัยผู้สอนในการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างถูกหลักวิธีและมีประสิทธิภาพ สาระสำคัญพอสังเขปเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้มีดังนี้

1. ความหมายการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ จากผู้สอนเพียงอย่างเดียว แต่การจัดการเรียนรู้เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งซึ่งมีความหมายที่ลึกซึ้ง กล่าวคือวิธีการใดก็ตามที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เรียกได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้จึงมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ตามที่เสนอของนักการศึกษา ดังนี้

พัชรี ศรีสังข์ (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ หรือได้ฝึกหัด หรือได้กระทำโดยได้รับการเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและประสานงานกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างค่อนข้างถาวรกับผู้เรียน ตามขีดความสามารถที่มีได้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

ศศิธร เวียงวะลัย (2556) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นตัวจักรในการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และเกิดทักษะชีวิตตามจุดประสงค์ของการศึกษา

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน

กุลิสรา จิตรชญาณิช (2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงสิ้นสุดการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและเกิดทักษะหรือสมรรถนะต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

Hough & Duncan (1970) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้หมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้านคือ ด้านหลักสูตร (Curriculum) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) ด้านการวัดผล (Measuring) และด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating)

Good (1975) ได้อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้คือการกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอนผู้เรียนในสถาบันการศึกษา

Hills (1982) ให้คำจำกัดความของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการให้การศึกษแก่ผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

Moore (1992) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่ยพยายามช่วยให้บุคคลอื่นได้เกิดการพัฒนาในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้ดำเนินการกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้

2. ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

อุษา คงทอง (2553) ได้อธิบายความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใด นั้นย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน ดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
2. เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
3. เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
4. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้

กุลิสรา จิตรชญาวนิช (2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยภาพรวมการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งโดยทั่วไป ผู้สอนจะกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้เอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้น หรือต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2. การจัดการเรียนรู้ช่วยทำให้จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษาของสังคมไทยอาจจะมีทั้งความเหมือนกันและต่างกัน แต่ไม่ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละระดับจะกำหนดไว้อย่างไร

สิ่งสำคัญที่จะทำให้จุดมุ่งหมายของการศึกษามุ่งผลก็คือ การจัดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพจะส่งผลทำให้การศึกษามีคุณภาพ

3. การจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนมีสถานศึกษาควรจัดให้กับผู้เรียนมีหลายทักษะเช่นกัน เช่น ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการใช้เทคโนโลยี ฯลฯ

4. การจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ทำให้ผู้เรียนเป็นคนที่สามารถแยกแยะดีชั่วถูกผิดอย่างมีเหตุผล มีหลักยึดปฏิบัติในการใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม และทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

5. การจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนรู้จักเอาตัวรอด เนื่องจากการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างองค์ความรู้พัฒนาให้ผู้เรียนมีสติปัญญาที่ชาญฉลาด รวมทั้งพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน และยังสามารถช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการดำรงชีวิตให้มีความสุขในสังคม ดังนั้น เมื่อผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ จากการศึกษาและการจัดการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งดังกล่าวมาใช้ให้เป็นประโยชน์และรู้จักที่จะเอาตัวรอดอยู่ในสังคมได้อย่างรู้เท่าทัน

6. การจัดการเรียนรู้ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

7. การจัดการเรียนรู้สามารถนำไปสู่การสร้างเสริมอาชีพหรือรายได้ให้กับผู้เรียน

8. การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้น้องค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้พัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าได้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่สำคัญสำหรับผู้เรียน ตลอดจนสร้างเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ดีให้กับผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนสามารถนำสิ่งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดี

ผู้สอนเป็นกลไกหลักและสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนที่ดีต้องมีความรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามหรือเป็นคนเก่ง คนดี และสามารถใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) ได้กำหนดการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีหลักในการยึดไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ โดยการซักถามหรือให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผล คิดเปรียบเทียบและคิดพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุดด้วยการเรียนโดยการกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing)

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม (Group Working) โดยมีการปรึกษาหารือกันในกลุ่มแบ่งงานกันทำด้วยความร่วมมือกันและประเมินผลรวมกัน
 4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์
 5. มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ที่นั้นเกิดความยืดหยุ่น น่าสนใจ และไม่น่าเบื่อ
 6. มีการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้สอนจะได้ทราบว่าจะสอนอย่างไรบ้างตามลำดับขั้นและยังช่วยให้ผู้สอนพร้อมที่จะสอนด้วยความมั่นใจ
 7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และคิดหาเหตุผลความเป็นมาของสิ่งที่เรียน และมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
 8. มีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เน้นการประเมินตามสภาพจริง ประเมินตามความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดการเรียนรู้ได้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้เพียงใด
 9. มีสื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียน เช่น ของจริง รูปภาพ หุ่นจำลอง แผนภูมิ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิดีทัศน์ ฐานข้อมูลการเรียนรู้ เว็บไซต์ และสื่อทัศนูปกรณ์อื่น ๆ เป็นต้น
 10. มีการจูงใจในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เช่น การให้รางวัล การชมเชย การให้คำแนะนำ การให้คะแนน การสอบแข่งขัน การประลองมือให้เกียรติ ฯลฯ
 11. มีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำหลายอย่างเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียน
 12. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
 13. ส่งเสริมความสัมพันธ์หรือการบูรณาการระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร เช่น สอนภาษาไทยก็สอนให้สัมพันธ์กับสังคมศึกษา ศิลปะศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์
 14. มีการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะแก่การเรียนรู้ตามบทเรียนที่สอน ทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของผู้เรียน
 15. สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำ
 16. สอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้มากที่สุด
 17. สอนตามกฎแห่งการเรียนรู้โดยจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
 18. สอนโดยส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนงานร่วมกับผู้สอน
- อารมณ์ ใจเที่ยง (2553) กล่าวถึงลักษณะการจัดการเรียนรู้หรือการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้ ดังนี้

1. เป็นการสอนที่มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ครอบคลุมประกอบการสอน ได้แก่ การตั้งจุดประสงค์ของการสอน การจัดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล
2. เป็นการสอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์กับเนื้อหา และผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม
3. เป็นการสอนที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน
4. เป็นการสอนที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร เช่น หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ผู้สอนก็ต้องจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะดังที่หลักสูตรกำหนดไว้
5. เป็นการสอนที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและตลอดไป เช่น การสอนโดยให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิจาร์ณ ได้รู้จักวิธีแสวงหาความรู้ได้ฝึกคิดแก้ปัญหา ย่อมดีกว่าวิธีสอนโดยบอกความรู้ให้ หรือกระทำให้ดูแต่เพียงอย่างเดียว การให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ ทั้งความรู้ ความคิด ไปใช้ในชีวิตประจำวันปัจจุบันและอนาคตได้ ย่อมเป็นการสอนที่มีคุณค่าแก่ผู้เรียน
6. เป็นการสอนที่เร้าความสนใจผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนตลอดจนจบกระบวนการสอน เช่น ผู้สอนใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ ใช้คำถามกระตุ้นให้คิด ใช้วิธีการสอนหลายรูปแบบ ที่เหมาะสม ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ (Learning by Doing) ได้ทดลอง ได้คิดค้นคว้า เป็นต้น ย่อมทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสนใจ
7. เป็นการสอนที่มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศด้านวัตถุและด้านจิตใจ บรรยากาศด้านวัตถุ หมายถึง การมีสภาพห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน และสิ่งแวดล้อมที่ดี เอื้ออำนวยให้เกิดความสบายตาสบายใจในการเรียน ส่วนด้านจิตใจ หมายถึง การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ด้วยดี ให้ความเป็นกันเอง ให้ความเมตตา ความรัก ความอบอุ่นแก่นักเรียน ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข มีชีวิตชีวา และไม่ตึงเครียด
8. เป็นการสอนที่ผู้สอนรู้จักใช้จิตวิทยาการเรียนรู้อย่างเหมาะสม เช่น การให้รางวัล และการลงโทษที่พอดี การให้คำชม การจูงใจ เร้าใจให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นภายใน การให้ผู้เรียน ได้รับทราบผลงานของตนโดยทันที การทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในความสำเร็จของตน การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การให้เรียนจากสิ่งที่ย่างไปยาก ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี
9. เป็นการสอนที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น ให้ผู้เรียนมีอิสระ ในการแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานกลุ่มร่วมกัน ได้ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกการทำตามข้อกำหนดกลุ่ม และฝึกระเบียบวินัยในตนเอง สิ่งเหล่านี้จะเป็นการปูพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม และการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป
10. เป็นการสอนที่มีกระบวนการ หมายถึง มีลำดับขั้นตอนการสอนที่ไม่สับสนในการสอน จำเป็นต้องมีการเตรียมการสอน เตรียมจัดลำดับการสอนให้สอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างเหมาะสมตั้งแต่

ชั้นนำ ชั้นสอน และชั้นสรุป กระบวนการสอนจะมีขั้นตอนแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิธีสอนที่นำมาใช้ เช่น วิธีสอนแบบสาธิต ย่อมมีขั้นตอนการสอนแตกต่างจากวิธีสอนแบบทดลอง ผู้สอนต้องวางแผนจัดลำดับขั้นตอนการสอนให้ถูกต้อง

11. เป็นการสอนที่มีการวัดผลประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังการเรียน โดยอาจใช้วิธีต่าง ๆ เช่น การสังเกต การซักถาม การทดสอบ การให้ค้นคว้ารายงาน การทำแบบฝึกหัด ฯลฯ การวัดผลประเมินผลจะช่วยวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และวัดผลสำเร็จของผู้สอน ผู้สอนจะนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลย้อนกลับพิจารณาการสอนของตนว่า มีข้อบกพร่องที่องค์ประกอบการสอนข้อใด ทำให้แก้ไขได้ตรงจุด เพื่อความบูรณ์ของการสอนครั้งต่อไป

12. เป็นการสอนที่ผู้สอนสอนด้วยวิถึญาณความเป็นครู สอนด้วยความกระตือรือร้น สอนด้วยความตั้งใจ ความเต็มใจ และความมั่นใจ บุคลิกภาพท่าทางการแสดงออกของผู้สอนจะสะท้อนให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้สอนได้ดี ถ้าผู้สอนมีความรู้สึกที่ดีทั้งต่อผู้เรียนและต่ออาชีพ ผู้เรียนส่วนใหญ่จะเรียนด้วยความศรัทธา ด้วยความสุขด้วยความตั้งใจ และด้วยความเต็มใจเช่นกัน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555) ได้อธิบายลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดี ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาหรือกระบวนการทางสมอง (Cognitive Process) ซึ่งบุคคลใช้ในการสร้างความเข้าใจหรือการสร้างความหมายของสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการของการจัดกระทำ (Acting On) ต่อข้อมูลและประสบการณ์

2. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะตนหรือเป็นประสบการณ์ส่วนตัว (Personal Experience) ที่ไม่มีผู้ใดเรียนรู้หรือทำแทนกันได้

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม (Social Process) เนื่องจากบุคคลอยู่ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตน การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และขยายขอบเขตของความรู้ด้วย

4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งจากการคิดและการกระทำ รวมทั้งการแก้ปัญหาและการศึกษาวิจัยต่าง ๆ

5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัวสนุก (Active and Enjoyable) ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผูกพันเกิดความใฝ่รู้ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งความสนุกสนาน หรือทำให้ “ใฝ่รู้สู้สิ่งยาก”

6. การเรียนรู้อาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (Nurturing Environment) สภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่ดี

7. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (Anytime and Anyplace) ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

8. การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลง (Change) กล่าวคือ การเรียนรู้ จะส่งผลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเองทั้งทางด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิด และการกระทำเพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

9. การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Process) บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่ยั่งยืน ช่วยให้ผู้บุคคลและสังคมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ หากผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้น กล่าวคือ มีขั้นตอนและวิธีการในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองและสาระการเรียนรู้ก็จะช่วยให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดี คือ เกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ

กุลิสรา จิตรชญาวณิช (2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีในสถานศึกษาทุกระดับสามารถจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มองเห็นได้ (Visible Learning) โดยผู้สอนอาจใช้วิธีการหรือมาตรการต่าง ๆ มาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพที่สูง เช่น การให้ผู้เรียนบอกความคาดหวังและให้เกรดตนเอง การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย การอภิปรายในชั้นเรียนการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน การฝึกคิดเกี่ยวกับการใช้ความคิดของตนเอง (Think about Thinking) การจัดการห้องเรียนและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง

2. ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้ผู้เรียนและผู้สอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ เช่น วิทยุฒิ ภาวะของผู้เรียน ความยากง่ายของเนื้อหาที่เรียน การใช้แรงเสริม การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

3. จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และจะต้องส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

4. ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทันสมัย การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกในการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องพยายามใช้เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีความน่าสนใจและทันสมัยมาใช้พัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้

5. มีการวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องสามารถบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งปัจจุบันการวัดผลประเมินผลสามารถใช้วิธีการได้หลายรูปแบบ เช่น การวัดผลตามสภาพจริง ทั้งนี้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานสองประการ คือ การวัดผลและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน การวัดผลและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน

สรุปได้ว่า ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นอยู่กับผู้สอนซึ่งเป็นกลไกหลักและสำคัญในการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องกำหนดแนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้

4. องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้

ประไพ ฉลาดคิด (2548) ได้กล่าวองค์ประกอบของการสอนไว้ ดังนี้

1. ผู้สอน ผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการสอน เพราะต้องเป็นผู้รู้หลักสูตรและนำเนื้อหาสาระมาดำเนินการสอน มีการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตลอดเวลาของการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในบทเรียน มีทักษะกระบวนการ และมีเจตคติที่ดีตามเจตนารมณ์ของบทเรียนและหลักสูตร นอกจากนั้นครูยังต้องมี

ความสามารถใช้สื่อประกอบการสอน และสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ทำให้การสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2. ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอน เพราะการสอนจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องมีผู้เรียนเป็นผู้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ผู้สอนจัดให้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการสอนที่ตั้งไว้

3. กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นออกแบบโดยผู้สอนและผู้เรียน ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีการวัดผลและประเมินผลตามที่ผู้สอนได้วางแผนไว้

4. บริบทในการเรียนการสอน ในการสอนที่ต้องการให้เกิดผลที่ดีทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียนนั้น สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงอัน ได้แก่ ความเหมาะสมของสีในห้องเรียน การถ่ายเทของอากาศ ทิศทางลม เสียงรบกวนจากภายนอก ห้องเรียน เช่น เสียงรถยนต์วิ่งผ่านไปมา กลิ่นเหม็นจากตลาดสด เป็นต้น

อุษา คงทอง (2553) ได้อธิบายองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ผู้เรียน บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ถ้าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ประการนี้ ดำเนินไปได้ด้วยดีจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างมาก ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้เรียน ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจความต้องการพื้นฐานเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง และจะละเลยไม่ได้

2. บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ ความเป็นประชาธิปไตย ความเคร่งเครียด ความชื่นบานของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนด แต่ถึงกระนั้นก็ตามบรรยากาศในชั้นเรียนยังมีองค์ประกอบ อื่น ๆ อีกนอกเหนือไปจากตัวผู้สอน คือ ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้า หรืออาหารกลางวัน ผู้เรียนเริ่มเรียนชั่วโมงแรกด้วยความรู้สึกหิวหรือบางครั้งผู้เรียนได้รับสิ่งกระทบกระเทือนใจติดตามมาเนื่องจากความไม่พร้อมดวงในครอบครัว เป็นต้น ส่วนทางด้านตัวผู้สอนนั้นอาจจะมีอารมณ์กดดันจากฝ่ายบริหารหรือจากครอบครัว เศรษฐกิจ อาหารเข้าก่อนมาสถานศึกษาของผู้สอนมีเพียงน้ำแก้วเดียวเท่านั้น สิ่งที่น่ามาก่อนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนที่ผู้สอนและผู้เรียนจะมาพบกัน ซึ่งเป็น สิ่งที่จะบ่งได้ว่าบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะปรากฏออกมาในรูปแบบใด

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นเครื่องชี้บ่งถึงเงื่อนไขหรือสถานการณ์ว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรจะคิดถึงผู้เรียนในฐานะเป็นบุคคลหนึ่ง ผู้เรียนมีสิทธิที่จะได้รับความต้องการพื้นฐาน และผู้สอนจะต้องหากลวิธีที่จะตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และผู้สอนควรจะฝึกให้มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้และการเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป

กุลิศรา จิตรชญาวณิช (2562) ได้อธิบายองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน จึงจะสามารถทำให้ การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้สำหรับ องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญมี ดังนี้

1. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้พัฒนา ผู้เรียนปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนในประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ จะมีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการศึกษา ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดทั้งหมด ในหลักสูตร เพื่อทำความเข้าใจและสามารถนำสิ่งต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในหลักสูตรไปใช้ในการจัด การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและบรรลุจุดหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ที่สำคัญถ้าผู้สอนไม่ได้ มีการศึกษาเรียนรู้รายละเอียดต่าง ๆ ในหลักสูตรก็ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่า จะสอนเนื้อหาอะไร เพื่ออะไร และวัดผลประเมินผลอย่างไร

2. จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ ของตนเองจะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ทุกครั้งเพราะจะทำให้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย สามารถทราบว่าผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรม ใดบ้าง รวมทั้งสามารถวางแผนเตรียมเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผล และประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

3. การจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นเดียวกัน จะทำให้ผู้สอนทราบว่า จะจัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้วิธีการใดบ้าง โดยการจัดการเรียนรู้จะต้องเลือกวิธีการที่น่าสนใจมีความ เหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

4. สื่อการเรียนรู้ การนำสื่อการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้อาจช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนและเร็วขึ้น รวมทั้งยังช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในการเรียนรู้ได้เป็น อย่างดี

5. การวัดผลและประเมินผล จะทำให้ทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุผลตาม จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยทำให้ผู้สอนนำข้อมูลที่ได้อาก การวัดและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถ นำปัญหาที่ค้นพบมาใช้ในการทบทวนในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

6. ผู้สอน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นและเป็นผู้นำ หลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียน

7. ผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเท่ากับผู้สอน เพราะถ้าไม่มีผู้เรียนหรือผู้รับความรู้ และประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้ก็ไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้เพราะไม่มีผู้รับ

ดังนั้น จึงกล่าวสรุปได้ว่าองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้ดำเนินการกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) ผู้เรียน 2) ผู้สอน และ 3) กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ และ 4) บริบทในการจัดการเรียนรู้

5. แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีความหลากหลาย และมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการและแนวคิดจากการใช้บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียน และจุดเน้นสำคัญในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ทิตานา แชมมณี, 2559) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Instruction)

แนวคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เริ่มมาตั้งแต่มีการใช้คำว่า “Instruction” หรือ “การเรียนการสอน ” แทนคำว่า “Teaching” หรือ “ การสอน ” โดยมีแนวคิดว่า ในการสอนครูต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ มิใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น เช่น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) แต่เนื่องจากการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางเป็นวิธีที่สะดวกและง่ายกว่ารวมทั้งครูมีความเคยชินกับการปฏิบัติตามแบบเดิม ประกอบกับไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวคิดใหม่อย่างพอเพียง การสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางจึงยึดครองอำนาจอยู่อย่างเหนียวแน่นมาจนถึงปัจจุบันในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในประเทศไทย มิได้มีการปฏิบัติกันตามแนวคิดของ “Instruction” เพียงแต่มีการใช้คำนี้ ในความหมายของ “Teaching” แต่ดั้งเดิม หรือพูดง่าย ๆ ว่า เราใช้ศัพท์ใหม่ในความหมายเดิม โดยไม่ได้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm) ไปตามศัพท์ใหม่ที่นำมาใช้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในครั้งนี้แม้แนวคิดจะยังเป็นเช่นเดิมแต่ก็ได้ขยายขอบเขตออกไปกว้างขวางกว่าเดิม เมื่อมีการประกาศว่า ครูจะต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต่างก็ถามกันว่า จะสอนอย่างไรที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” นั้นคืออะไร เพื่อความเข้าใจในเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ซึ่งจากข้อความข้างต้น ศัพท์ที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมก็คือคำว่า “การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว” และคำว่า “การเรียนรู้ที่แท้จริง” คำว่า “การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษคือ “Active Participation” ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนรู้เป็นผู้จัด

กระทำต่อสิ่งเร้า (สิ่งที่เรียนรู้) มิใช่เพียง รับสิ่งเร้าหรือการมีส่วนร่วมอย่างเป็นผู้รับ (Passive Participation) เท่านั้น การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ควรเป็นการตื่นตัวที่เป็นไปอย่างรอบด้านทั้งทางด้านกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์เพราะ พัฒนาการทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ต่อกันและกันและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (Active Participation: Physical) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ร่างกายและประสาทการรับรู้ตื่นตัวพร้อมที่จะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี

2. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสติปัญญา (Active Participation-Intellectual) คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือสมอง ได้คิด ได้กระทำโดยใช้ความคิดเป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้

3. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (Active Participation: Emotional) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์ หรือความรู้สึกเกิดความรู้สึกต่าง ๆ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องที่เรียนรู้อารมณ์ และความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง และต่อการปฏิบัติมากขึ้น

4. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (Active Participation: Social) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางสังคมหรือมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ของบุคคลให้กว้างขวางขึ้น และการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการ ที่สนุก มีชีวิตชีวามากขึ้น หากผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

การที่จะจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้สามารถทำได้หลายแบบหลายลักษณะแตกต่างกัน มีครูจำนวนมากที่เกิดความสับสนคิดว่าการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้เป็นรูปแบบเดียว แต่ที่จริงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวคิดหรือหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายลักษณะ สามารถขยาย/ผลิต (Generate) เป็นรูปแบบและกระบวนการต่าง ๆ ที่หลากหลายได้ ซึ่งแม้ว่าจะใช้กระบวนการหรือวิธีการที่ดูแตกต่างกันไป แต่หากวิธีการและกระบวนการนั้นช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและผู้เรียนได้สร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้จนเกิดเป็นความเข้าใจที่แท้จริง ก็ถือได้ว่าการสอนนั้น ๆ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ดังจะนำเสนอ แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบต่าง ๆ ซึ่งจัดหมวดหมู่ไว้ โดยใช้จุดเน้นของการจัดการเรียนการสอนนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning)

หลักการ

1) การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนนำตนเองสามารถช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนพึ่งพาตนเองและพัฒนาตนเองได้ การนำตนเองและพึ่งพาตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน ซึ่งสามารถกระตุ้นความต้องการที่จะเรียนรู้ และช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีจุดหมายอันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้ได้ดี ได้มาก และจดจำได้นานขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นด้วย (ทองจันทร์ หงส์ลดาภรณ์, ม.ป.ป.)

2) เนื่องจากผู้เรียนมีแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ที่แตกต่างกัน การให้ผู้เรียนนำตนเองและเลือกวิธีการเรียนรู้เองจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี (Taylor & Burges, 1995)

นิยาม

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนนำตนเอง หมายถึง การให้โอกาสผู้เรียนวางแผน การเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งครอบคลุมการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน การตั้งเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง โดยครูอยู่ในฐานะกัลยาณมิตร ทำหน้าที่กระตุ้นและให้ คำปรึกษาผู้เรียนในการวินิจฉัยความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบแผนการเรียนรู้ และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์แหล่งข้อมูล รวมทั้งรวมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนและติดตามประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

ตัวบ่งชี้

- 1) ผู้เรียนมีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) ผู้เรียนมีการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน (Learning Needs)
- 3) ผู้เรียนมีการตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning Goals)
- 4) ผู้เรียนมีการเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง (Learning Strategies)
- 5) ผู้เรียนมีการแสวงหาแหล่งความรู้ (Learning Resources) รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยตนเอง
- 6) ผู้เรียนมีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning Evaluation)
- 7) ผู้สอนมีการสนับสนุน ส่งเสริม ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน ในขั้นตอนต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความจำเป็น
- 8) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้ผลการประเมินของตนเองและของผู้เรียน ประกอบกัน

2. การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning)

หลักการ

การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากรูปลักษณ์ไปสู่นามธรรมอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง จึงทำให้มีความหมายต่อตนเองและต้องการที่จะนำไปใช้ประสบการณ์ในด้านการรับใช้สังคม นับเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูงต่อการเรียนรู้การรับใช้สังคมตามต้องการของชุมชนและสังคม (Erickson, 1998) นอกจากนี้จะเป็นการช่วยเหลือสังคมโดยตรงแล้ว ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับยังสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม และสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนได้อย่างดี การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการเรียนรู้จากความเป็นจริงตามสภาพที่แท้จริงเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิต และสังคมได้จริง

นิยาม

การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคม ทั้งนี้ ผู้เรียนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชนที่ความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนและวางแผนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคมตามแผน และนำประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับมาคิดพิจารณาไตร่ตรองจนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด หลักการหรือสมมติฐานต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

ตัวบ่งชี้

- 1) ผู้เรียนมีการกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้ในเรื่องที่กำหนด
- 2) ผู้เรียนมีการศึกษาความต้องการของชุมชน และเลือกกิจกรรมที่จะรับใช้สังคม
- 3) ผู้เรียนมีการวางแผนการรับใช้สังคมในกิจกรรมที่เลือก
- 4) ผู้เรียนมีการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการรับใช้สังคม
- 5) ผู้เรียนมีการวิเคราะห์เหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติการรับใช้สังคม และมีการคิดพัฒนา และสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐาน
- 6) ผู้เรียนมีการนำความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐานที่ได้ไปทดลองใช้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ๆ
- 7) ผู้สอนมีการติดตามผลการนำความรู้/ความคิด/หลักการ/สมมติฐานไปใช้ส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการนำไปใช้ และอภิปรายหาข้อสรุป ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ หรือปรับเปลี่ยนความคิดตามความเหมาะสม
- 8) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียนประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย และการวัดและประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียนรู้ มิใช่ผลการรับใช้สังคม

3. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

หลักการ

1) การเรียนรู้เรื่องใด ๆ ก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์กับบริบทของเรื่องนั้น ๆ การเรียนรู้โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง จึงสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) สภาพจริง ปัญหาจริง เป็นโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งทุกคนจะต้องเผชิญ ดังนั้น การให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพจริง ปัญหาจริง จึงเป็นโอกาสที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริง

3) การเรียนรู้ความจริง ของจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายเพราะสามารถนำไปใช้ได้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้อยากเรียนรู้

4) การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจำนวนมาก การเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้น ตามหลักการแล้ว ควรเป็นการเรียนรู้ที่ไม่แยกออกจากบริบท (Context) เป็นการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามสภาพจริงและบริบทจริงไม่ดึงเอาเรื่องนั้นออกจากบริบทที่เป็นอยู่อย่างไรก็ตามในระยะหลังได้มีแนวคิดเพิ่มเติมว่าเราสามารถจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงในห้องเรียนได้ หากสามารถจัดให้กระบวนการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ที่คล้ายคลึงเช่นเดียวกับที่เกิดในสภาพจริง ซึ่ง Gordon (1998) ได้วิเคราะห์หาองค์ประกอบดังกล่าวไว้ ดังนี้

1) ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง บุคคลมักเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ เล็กบ้าง ใหญ่บ้าง และจะต้องคิดตัดสินใจ และลงมือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งการเรียนรู้ตามสภาพจริง จึงต้องมี ปัญหา การคิด การตัดสินใจ การกระทำ แลผลของการคิดการตัดสินใจ

2) ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง เมื่อมีปัญหาที่ต้องตัดสินใจแก้ไขบุคคลจะแสวงหาทางแก้ไขโดยใช้ทรัพยากรหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่หรือหามาได้ บุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่จะช่วยตนได้ ในทางใดทางหนึ่ง จะใช้ทรัพยากรรอบตัว เช่น หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์ ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาตามสภาพจริงไม่มีการเรียนรู้เกิดขึ้น จากการทำนั้นเรียนกันเป็นแถวเหมือนสภาพในห้องเรียน

3) ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง บุคคลใช้ความรู้ และทักษะเกิดความรู้สึกรู้สึกหรือพัฒนาเจตคติไปพร้อม ๆ กัน ตามสภาพจริง บุคคลจะดำเนินการจัดการเมื่อเกิดปัญหาใด ๆ บุคคลจะต้องคิด ตัดสินใจ โดยใช้ความรู้ที่มีและแสวงหาข้อมูลที่เป็นต่อการตัดสินใจมาใช้และตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตนเห็นว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ซึ่งการตัดสินใจกระทำ การนั้น ๆ จะส่งผลให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติอื่น ๆ ตามมาด้วย ดังนั้นการพัฒนาความรู้ทักษะ และเจตคติต่าง ๆ ตามสภาพจริง จึงเป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นในบริบทตามสภาพจริง

4) ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง บุคคลจะเลือกรับรู้และเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่มีความหมายกับตนเอง ซึ่งมักจะเป็นสิ่งที่บุคคลจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะในการเข้าใจผู้อื่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ เป็นต้น ตามสภาพจริงบุคคลไม่ได้รับรู้หรือเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามา

5) ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง สิ่งทั้งหลายจะเชื่อมโยงกัน ความรู้ทักษะ เจตคติที่เรียนรู้ในบริบทหนึ่ง จะได้รับการถ่ายโอนไปใช้ในบริบทอื่น ๆ และจะได้รับการปรับเปลี่ยนและพัฒนาไปเรื่อย ๆ ดังนั้น การเรียนรู้จึงมีลักษณะของการพัฒนาแบบเป็นเกลียวคือจะมีการพัฒนาจากฐานเดิมเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ

6) ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง เมื่อบุคคลกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งบุคคลมักจะได้รับข้อมูลย้อนกลับว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นดี-ไม่ดีเหมาะสม-ไม่เหมาะสมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งข้อมูลดังกล่าวถือได้ว่าเป็นมาตรฐานคุณภาพตามความเป็นจริงในชีวิตจริง (Real-Life Standards of Quality)

นิยาม

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง การดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญกับสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง ในบริบทจริง และร่วมกันศึกษาเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ข้อมูล และวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ และได้รับผลการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพในชีวิต

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้ผู้เรียนไปเผชิญปัญหาในบริบทจริงได้ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงในห้องเรียนได้ โดยการจัดกิจกรรมที่จำลองหรือสะท้อนความเป็นจริงให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิด แก้ปัญหา หรือเข้าไปสวมบทบาทในสถานการณ์จำลอง และเรียนรู้ที่จะใช้ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ในการเข้าใจสภาพความเป็นจริง และแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวควรจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการ คิดขั้นสูง ได้เรียนรู้ความรู้ในระดับลึก ได้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้กับโลกแห่งความเป็นจริง ได้อภิปรายสนทนาในเรื่องที่เป็นสาระสำคัญ และได้รับผลการตัดสินใจ และการกระทำของตนจากสังคม หรือตาม เกณฑ์มาตรฐานในชีวิตจริง

ตัวบ่งชี้

- 1) ผู้สอนมีการนำผู้เรียนเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริงในบริบทจริง และ/หรือผู้สอนมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่จำลองหรือสะท้อนความเป็นจริงให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหาหรือเข้าไปสวมบทบาทในสถานการณ์นั้น
- 2) ผู้เรียนมีการร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ศึกษาทำความเข้าใจ ความรู้และข้อมูล และนำข้อมูลความรู้มาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา
- 3) ผู้เรียนมีการตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา
- 4) ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม (ตามเกณฑ์มาตรฐานในชีวิตจริง)
- 5) ผู้เรียนมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตน
- 6) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผล ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ

4. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Instruction)

หลักการ

ปัญหาสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและความต้องการที่แสวงหาความรู้ เพื่อขจัดความสงสัยดังกล่าว การให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาจริงหรือสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ และร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ อันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายโดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและฝึก

กระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ในปัญหานั้น อย่างชัดเจน เกิดทักษะ กระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้

- 1) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน
- 2) ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา
- 3) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และหาสาเหตุของปัญหา
- 4) ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาพร้อมกัน
- 5) ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ในการแสวงหา แหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 7) ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม

8) ผู้เรียนมีการลงมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูล สรุปและประเมินผล

9) ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา

10) ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ

5. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project-Based Instruction)

หลักการ

การใช้โครงการหรือโครงการงานในการสอนตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อและหลักการต่อไปนี้ (Guzdial, 1998, Online)

1) โครงการหรือโครงการงาน เป็นกิจกรรมที่มีบริบทจริงเชื่อมโยงอยู่ ดังนั้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงสัมพันธ์กับความเป็นจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริงจึงเป็นการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2) การให้ผู้เรียนทำโครงการหรือโครงการงาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าสู่กระบวนการสืบสอบ (Process of Inquiry) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องใช้การคิดขั้นสูงที่ซับซ้อนขึ้น ดังนั้น จึงเป็นช่องทางที่ดีในการพัฒนากระบวนการทางสติปัญญาของผู้เรียน

3) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก ช่วยให้ผู้เรียนได้ผลิตงานที่เป็นรูปธรรมออกมา ผลผลิตที่แสดงออกถึงความรู้ความคิดของผู้เรียนนี้ สามารถนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยน และวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ได้ชี้ชัดว่าการเรียนรู้จะพัฒนาขึ้นหากความรู้และทักษะต่าง ๆ สามารถแสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน

4) การแสดงผลงานต่อสาธารณชน สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการทำงานให้แก่ผู้เรียนได้ ซึ่งแรงจูงใจจะมีผลต่อความใส่ใจ ความกระตือรือร้นและความอดทน ในการแสวงหาความรู้ การศึกษาความรู้ และการใช้ความรู้

5) การให้ผู้เรียนทำโครงการหรือโครงการงาน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา ทักษะ กระบวนการในการสืบสอบและการแก้ปัญหาแล้ว ยังสามารถช่วยดึงศักยภาพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวของ ผู้เรียนออกมาใช้ประโยชน์

นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก คือ การจัดสภาพการณ์ของ การเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่ตนสนใจ วางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็นและลง มือปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอ ต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดค้น และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด

ตัวบ่งชี้

- 1) ผู้สอนและผู้เรียนมีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ผู้เรียนมีการเลือกปัญหา ที่ตนสนใจที่จะจัดทำเป็นโครงการหรือโครงการงาน
- 2) ผู้สอนมีการชี้แจงหรือทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์ในการทำโครงการ ความคาดหวังต่อการทำโครงการ วิธีการและกระบวนการในการดำเนินการรวมทั้งบทบาทของผู้เรียน และผู้สอน
- 3) ผู้เรียนมีการร่วมกันศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะทำจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
- 4) ผู้เรียนมีการร่วมกันวางแผนการจัดทำโครงการ ซึ่งมักประกอบด้วยความเป็นมา และความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะทำโครงการ วัตถุประสงค์ กระบวนการหรือขั้นตอน ในการดำเนินการ แหล่งทรัพยากรและวัสดุต่าง ๆ ที่ต้องการบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่ร่วมโครงการ เครื่องมือ เวลา และค่าใช้จ่ายที่ต้องการ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ การประเมินผลโครงการ และอภิปรายผลการเรียนรู้
- 5) ผู้เรียนมีการเขียนโครงการและนำเสนอผู้สอน ผู้สอนอาจให้คำแนะนำและให้ ความช่วยเหลือต่าง ๆ ตามความจำเป็น
- 6) ผู้เรียนมีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดจนกระทั่งผลิตชิ้นงานออกมาได้ ผู้สอน มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ติดตามการทำงานของผู้เรียนให้คำแนะนำและช่วยเหลือตาม ความจำเป็น
- 7) ผู้สอนและผู้เรียนมีการนำเสนอของผู้เรียนออกมาแสดง ชี้แจง และร่วมกัน วิพากษ์วิจารณ์ผลงานแลกเปลี่ยนกัน
- 8) ผู้เรียนมีการปรับปรุงผลงานและเขียนรายงาน
- 9) ผู้เรียนมีการนำเสนอผลงานออกแสดงต่อสาธารณชน และเก็บข้อมูล
- 10) ผู้สอนมีการจัดให้ผู้เรียนนำเสนอผลงาน ประสบการณ์ และข้อมูลทั้งหมดมา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการ
- 11) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งด้านผลผลิต คือ ชิ้นงานจากการทำโครงการ และเนื้อหาความรู้ที่ได้เรียนรู้ กระบวนการและทักษะต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาและเจตคติที่เกิดขึ้น

6. แบบเน้นการบูรณาการ

หลักการ

1) ในธรรมชาติและชีวิตจริง ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีความสัมพันธ์กันการเรียนรู้ที่ดีจึงควรมีลักษณะเช่นเดียวกัน ควรมีลักษณะเป็นองค์รวม ไม่ใช่แบ่งเป็นแท่งหรือเป็นท่อนที่แยกจากกัน ซึ่งทำให้การเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับชีวิตจริงและความเป็นจริง เป็นผลทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงได้

2) การบูรณาการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกัน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติไปพร้อม ๆ กัน

3) การบูรณาการช่วยเปิดโลกทัศน์ของทั้งผู้สอนและผู้เรียนให้กว้างขึ้น ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะด้าน เฉพาะทาง ช่วยให้การเรียนรู้น่าสนใจ น่าตื่นเต้น ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ ในการเรียนรู้ และมีความคิดและมุมมองที่กว้างขึ้น

นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบูรณาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การบูรณาการเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกัน สามารถทำได้หลายลักษณะ ดังนี้

1) การบูรณาการภายในวิชา (Intradisciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระในวิชาเดียวกัน หรือกลุ่มประสบการณ์เดียวกันมาสัมพันธ์กัน

2) การบูรณาการระหว่างวิชา (Interdisciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระของหลาย ๆ วิชาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน

ตัวบ่งชี้

1) ผู้สอน และผู้เรียนมีการจัดเตรียมหน่วยบูรณาการ โดยมีการวิเคราะห์อภิปรายเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ และนำเนื้อหาสาระภายในวิชา/ระหว่างวิชามาสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกันโดยใช้วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2) ผู้สอน และผู้เรียนมีการร่วมกันกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนด ทั้งนี้ กิจกรรมควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

2.1) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้หรือสร้างความรู้ในเนื้อหาสาระที่นำมาบูรณาการครบทุกเรื่อง

2.2) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ความรู้/เนื้อหาสาระที่นำมาบูรณาการ

2.3) เป็นกิจกรรมที่เน้นความเข้าใจที่ไม่ใช่เพียงท่องจำเนื้อหาสาระ

2.4) เป็นกิจกรรมที่เน้นความสัมพันธ์เป็นภาพรวม

3) ผู้เรียนมีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ภายใต้คำปรึกษาแนะนำของผู้สอน

4) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันอภิปราย สะท้อนความคิด และสรุปการเรียนรู้

ที่ได้รับ

5) ผู้สอนมีการประเมินผลเรียนรู้ของผู้เรียนครบถ้วนทุกด้านตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

7. ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

Saylor, J. G. (1981) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แบบหรือแผนที่มีลักษณะแตกต่างกันที่ถูกกำหนดขึ้นตามจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ

Gunter, M. A. & Schwab, J. (1995) ได้มีการอธิบายไว้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนพิมพ์หรือต้นแบบที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการสอน หลักที่ทำให้เกิดผลตามที่ต้องการซึ่งในการจัดการเรียนรู้จะต้องเรียงตามลำดับขั้นตอนที่เสนอไว้และรูปแบบการเรียนรู้แต่ละรูปแบบจะตอบสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างที่แตกต่างกัน

ทิศนา แคมมณี (2559) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง สภาพลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แผนงานหรือรูปแบบที่ออกมาเพื่อใช้จัดการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ผู้เรียนและผู้สอนเผชิญหน้ากัน (Face-to-face teaching) ในห้องเรียนหรือในการจัดการเรียนรู้เสริมความรู้ และเป็นรูปแบบที่ใช้ในการจัดทำสื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงหนังสือ ฟิล์ม วิดีทัศน์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดการจัดการเรียนรู้ระยะยาว ซึ่งแต่ละรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะให้แนวทางการจัดการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

สกุศลการ สังข์ทอง (2562) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนหรือรูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ เพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์บรรลุเป้าหมายที่กำหนดซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นจะต้องได้รับการยอมรับพิสูจน์หรือทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว

ดังนั้น จึงสามารถกล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนที่มีการกำหนดขึ้นไว้สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่ได้รับการพิสูจน์หรือยอมรับว่ามี

ประสิทธิภาพและสามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด

8. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

Joyce and Weil (2009) กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการของรูปแบบซึ่งจะเป็นตัวชี้้นำในการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะอาศัยความเชื่อ แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
3. เนื้อหา เป็นเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่จะใช้ในการเรียนการสอน
4. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรม วิธีการ และขั้นตอนของการปฏิบัติในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้
5. การวัดและการประเมินผล เป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นตัวบอกถึงผลการดำเนินตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บรรลุเป้าหมาย

Huitt (2005) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องประกอบด้วย เนื้อหา กระบวนการนำเข้า กระบวนการในห้องเรียน เช่น บรรยากาศในห้องเรียน หรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และผลลัพธ์หรือผลผลิตจากกระบวนการ

พัชรี ศรีสังข์ (2551) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัญหาและความจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากข้อบ่งชี้ ทุกรูปแบบต้องมีภูมิหลังของการพัฒนารูปแบบ หรือตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบนี้เนื่องมาจากประสิทธิผลที่ได้

องค์ประกอบที่ 2 หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากข้อบ่งชี้มีปรัชญา/ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิด/ความเชื่อของรูปแบบและข้อบ่งชี้ มีการบรรยายและอธิบายสภาพ/ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ หรืออยู่ภายใต้สมมติฐานที่เด่นชัดและແອບແຜງທີ່เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ได้มาจากข้อบ่งชี้มีวัตถุประสงค์ของรูปแบบ/มีจุดมุ่งหมายเฉพาะหรือเน้นครอบคลุมเรื่องนั้น ๆ

องค์ประกอบที่ 4 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่ได้มาจากข้อบ่งชี้ นำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบ/กระบวนการหรือผลที่ได้รับจากการใช้รูปแบบ หรือมีลักษณะของผู้เรียนเกิดขึ้นเด่นชัดหรือແອບແຜງ

องค์ประกอบที่ 5 สาระการเรียนรู้ที่ได้มาจากข้อบ่งชี้ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้เป็นระบบ ซึ่งระบบการเรียนการสอนจะมีสาระการเรียนรู้เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนจึงต้องมีสาระ

การเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนจึงจะช่วยให้องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนมีระบบสมบูรณ์ขึ้น

องค์ประกอบที่ 6 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้มาจากข้อบ่งชี้มีกระบวนการของรูปแบบ/มีแบบแผนเฉพาะ และมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องทำ และข้อบ่งชี้มีแนวทางที่ใช้พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน หรือมีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดประสิทธิผลสูงสุด

องค์ประกอบที่ 7 การวัดผลประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้มาจากข้อบ่งชี้มีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบหรือประเมินผลประสิทธิผลของรูปแบบ

องค์ประกอบที่ 8 แหล่งเรียนรู้ที่ได้มาจากข้อบ่งชี้มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้เป็นระบบ ซึ่งระบบการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ควรมีแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นแสวงหาความรู้หรือสาระการเรียนรู้ด้วยตนเอง องค์ประกอบนี้จึงสนับสนุนข้อบ่งชี้ขององค์ประกอบที่ 5 สาระการเรียนรู้ของรูปแบบการเรียนการสอนให้มีระบบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ทิตินา แคมมณี (2559) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการศึกษานั้น ๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ
4. มีการอธิบายหรือผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สมเจตน์ พันธุ์พรหม (2560) ได้สรุปว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิดของการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 4) กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ 5) สื่อแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้

9. การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้

Joyce and Weil (2009) ได้อธิบายการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Orientation to the Model) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมาย

ของรูปแบบ (Goal) ทฤษฎีและข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptions) ที่รองรับรูปแบบ หลักการและมโนทัศน์สำคัญ (Major Concepts) ที่เป็นพื้นฐานรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (The Model of Teaching)

เป็นการอธิบายและให้รายละเอียดของตัวรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งนำเสนอเป็นเรื่อง ๆ อย่่างละเอียดและแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1. โครงสร้างของรูปแบบ (Syntax) เป็นการอธิบายถึงขั้นตอนการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติโดยจะมีลำดับขั้นตอนของกิจกรรม ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการสอนเฉพาะของตนเอง

2. ระบบสังคม (Social System) เป็นการอธิบายบทบาท และความสัมพันธ์กันระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียน บทบาทการเป็นผู้นำของผู้สอนในแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันไป เช่น เป็นผู้กิจกรรม ผู้อำนวยการความสะอาด ผู้ให้คำแนะนำ เป็นแหล่งข้อมูล เป็นต้น

3. หลักการตอบสนอง (Principles of Reaction) เป็นการอธิบายถึง การตอบสนองของผู้สอนต่อผู้เรียน และการตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ

4. ระบบที่สนับสนุน (Support System) เป็นการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นในการสนับสนุนรูปแบบแต่ละรูปแบบ หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ (Application) เป็นส่วนที่เสนอคำแนะนำและข้อสังเกตต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การสอนตามรูปแบบมีประสิทธิภาพ เช่น ลักษณะของเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ระดับของผู้เรียน สื่อและแหล่งเรียนรู้และคำแนะนำอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

ส่วนที่ 4 ผลที่จะเกิดขึ้นจากการสอน (Instructional and Nurturing Effects) ซึ่งรวมทั้ง ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบจะส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลโดยตรงเกิดจากการสอนของผู้สอนหรือเกิดจากกิจกรรมที่จัดขึ้นตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ส่วนผลทางอ้อมเกิดจากสภาพแวดล้อมซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดจากการสอนตามรูปแบบนั้นและเป็นสิ่งที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้น

การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอน จำเป็นต้องเสนอหลักการที่เป็นที่มาของรูปแบบการสอน จากการศึกษา พบว่า การนำเสนอรูปแบบการสอนตามแนวคิดของจอยซ์และคณะเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนที่จะนำรูปแบบการสอนไปใช้ สามารถทำความเข้าใจทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้และนำเสนอรูปแบบการสอนตามแนวทางดังกล่าวให้มีความชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต่อไป (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553)

สรุปได้ว่า การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการอธิบายหลักการและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้กับผู้สอนและผู้เรียน เข้าใจถึงองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย หลักการแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

1. ความหมายของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

ความหมายของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกสามารถวิเคราะห์จากคำศัพท์ 2 คำ ได้แก่ คำว่า “คุณลักษณะ” กับ “ความเป็นพลเมืองโลก” ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้อธิบาย และให้ความหมายที่เกี่ยวข้องไว้พอสังเขป ดังนี้

1.1 ความหมายของคุณลักษณะ

“คุณลักษณะ” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะว่าหมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวชัดเจน

กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้การสอนและประเมินผล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548) ได้ให้ความหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่า หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงานรักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

กรกัญญา ราชพลสิทธิ์ (2549) ให้ความหมาย คุณลักษณะไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่ชี้ให้เห็นความดี หรือพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นหรือลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการแสดงออกที่สามารถสังเกตและเห็นได้

บุญทริก บุตรราช (2551) ได้สรุปความหมายของคุณลักษณะไว้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง บุคลิกภาพ โลกทัศน์และทัศนคติ พฤติกรรมที่แสดงออก ที่ส่งผลต่อเพื่อนร่วมงานและความรับผิดชอบต่อสังคม

นภาพร แสงนิล (2561) กล่าวว่า คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะประจำตัวของบุคคลที่แสดงพฤติกรรมให้เห็นถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติและคุณค่าความดีงาม

สรุปได้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะประจำตัวหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกให้เห็นถึงความรู้ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติและค่านิยม

1.2 ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก

Stevens and Campbell (2006) กล่าวว่า พลเมืองโลก หมายถึง ประชาชนผู้ซึ่งตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างท้องถิ่นและระดับโลกซึ่งเขาจะค้นหาให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นไปสู่ระดับนานาชาติ

Hendersot and Sperandio (2009) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก คือ บุคคลที่มีบทบาท/หน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม เปิดใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมอื่น ด้วยความเคารพไม่ตัดสินไปตามกระแสด้วยการแสวงหาความรู้และความเข้าใจ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ และมีความสามารถในการตระหนักรู้ไม่เพียงแต่มีความตระหนักในตนเอง แต่ยังตระหนักเชื่อมโยงถึงปัญหาระหว่างท้องถิ่นและระดับโลก และผลกระทบของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งบนโลก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และสถาบันการมีบทบาทที่ เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นประเทศและระดับโลกตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูฏ (2557) ได้สรุปความหมายของความเป็นพลเมืองโลก คือ การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการ และสถาบันการมีบทบาทที่ เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นประเทศ และระดับโลก ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตระหนักถึงความ สัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างท้องถิ่นและระดับโลก ซึ่งเขาจะค้นหาให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นไปสู่ระดับนานาชาติ เคารพในการเรียนรู้จากความแตกต่างทางวัฒนธรรม พวกเขาตระหนักถึงการเชื่อมโยงกันและความไม่เสมอภาคที่กำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตในโลก มีความสามารถในการตระหนักรู้ไม่เพียงแต่มีความตระหนักในตนเองแต่ยังตระหนักเชื่อมโยงถึงปัญหาระหว่างท้องถิ่นและระดับโลก และผลกระทบของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งบนโลก

นภาพร แสงนิล (2561) ได้สรุปว่า ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึงบุคคลผู้ซึ่งเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก และมีความภูมิใจในการเป็นพลเมืองดีของประเทศ มีความตระหนักรู้เรื่องมนุษยชาติและโลก มีสำนึกรับผิดชอบ สามารถเชื่อมโยงการศึกษา เศรษฐกิจ ธุรกิจ หน้าที่พลเมือง และวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก เข้าด้วยกันได้อย่างสร้างสรรค์

จากความหมายของความเป็นพลเมืองโลกดังกล่าว สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมโลก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ บทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสังคมตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลก การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม มีความตระหนักถึงสิทธิมนุษยชาติของโลก และเคารพซึ่งความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ รวมถึงดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างสันติสุข

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

Curriculum C. (2005) หน่วยงานด้านหลักสูตรระดับชาติได้นำเสนอลักษณะของพลเมืองโลก ประกอบด้วย

1. ตระหนักถึงโลกกว้าง แบ่งปันความเป็นชุมชนและมีความรู้สึกรับผิดชอบของตนเองในการเป็นพลเมืองของโลก

2. เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย

3. ตั้งใจที่จะสร้างอนาคต ให้สิทธิทุกคน ให้ความยุติธรรมในสังคม เกิดความมั่นคงขึ้น

4. เต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

โลกศึกษาจะต้องพัฒนาพลเมืองโลกโดยมีวิธีการดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับโลก

2. ต้องพัฒนาทัศนคติและค่านิยมเชิงบวก
3. เอาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะวิจารณ์ญาณในการประเมินข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารทั้งหลาย
4. มีพันธะในการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วม

Griffith (2006, Online) ได้นำเสนอองค์ประกอบของสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นพลเมืองโลก 3 องค์ประกอบ

 1. องค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจ
 - 1.1 มีความรู้ในความเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม สิทธิมนุษยชน รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและประเด็นทางการเมือง
 - 1.2 ความรู้ที่เกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ การพึ่งพา การนำมโนทัศน์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนไปใช้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
 - 1.3 เข้าใจว่าโลกนี้มีการจัดการอย่างไร (ด้านของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีการเมือง และสิ่งแวดล้อม)
 - 1.4 เข้าใจและรับรู้ถึงผลกระทบต่อกรกระทำ และการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม
 - 1.5 เข้าใจองค์ความรู้เกิดขึ้นได้ในลักษณะต่างกันในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและในศาสตร์ที่แตกต่างกันได้อย่างไร
 - 1.6 รับรู้วัฒนธรรมร่วมและประเด็นที่สำคัญที่เกิดในระดับนานาชาติที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในวิชาชีพ
 - 1.7 ตระหนักถึงวัฒนธรรมของตนเองและมุมมองในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมของผู้อื่นและมุมมองของวัฒนธรรมนั้น ๆ
 - 1.8 รับรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกและมีบทบาทสำคัญในสังคมระดับท้องถิ่นและสังคมระดับโลก
 2. องค์ประกอบด้านทักษะและความสามารถ
 - 2.1 มีความสามารถในการคิดในมุมมองของโลกในการพิจารณาประเด็นที่มีมุมมองที่หลากหลายและแตกต่างกัน
 - 2.2 มีการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณ์ญาณในการคิดรูปแบบเดิมความไม่ยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นความคิดที่ท้าทาย
 - 2.3 มีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์และเห็นอกเห็นใจกับบุคคลที่มีภูมิหลังทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา และภาษาแตกต่างจากเรา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก
 - 2.4 มีทักษะในการทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ และเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
 - 2.5 มีความสามารถในการเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนมุมมองต่าง ๆ และเจรจาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง
 3. ทัศนคติและค่านิยม
 - 3.1 มีความซาบซึ้ง เห็นคุณค่า และมีความเคารพต่อความแตกต่างในเรื่องของภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

3.2 ยึดมั่นและมีส่วนร่วมในการโต้แย้งที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเกี่ยวกับความเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม สิทธิมนุษยชน และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

3.3 ยึดมั่นในข้อกำหนดในด้านความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน และหน้าที่ของพลเมือง

3.4 ยึดมั่นในการมีส่วนร่วม สนับสนุน และสร้างชุมชนที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืนในทุกกระดับ (จากระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลก)

3.5 ซาบซึ้งต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ของพหุวัฒนธรรม

3.6 อ่อนไหวและตระหนักต่อปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อน มีความเต็มใจที่จะลงมือปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการจะเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่สังคมนั้นกำลังเผชิญอยู่

3.7 รู้ถึงอัตลักษณ์ การเห็นค่าของตนเองและความเชื่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนทั้งหลายมีความแตกต่างกันในโลกใบนี้

Oxford (1990) ได้เสนอว่า พลเมืองโลกเป็นบุคคลที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ตระหนักถึงโลกกว้างและตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก
2. เคารพในคุณค่าของความหลากหลาย
3. เข้าใจระบบการทำงานของโลก
4. ต่อต้านความรุนแรงในสังคม
5. มีส่วนร่วมในชุมชนของตนเองในระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับโลก
6. มีความตั้งใจลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันและความยั่งยืนในโลก
7. มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

Oxford (1990) ยังได้นำเสนอองค์ประกอบสำหรับการเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบโดยสมรรถนะพลเมืองโลกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย ความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคมความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน สันติภาพและความขัดแย้ง

2. ทักษะ ประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการโต้เถียงอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการทำหายต่อสิ่งที่ไม่ยุติธรรมและไม่เท่าเทียมกัน เคารพในประชาชน และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ทำงานร่วมกับผู้อื่นและแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณค่าและทัศนคติ ประกอบด้วย รู้ถึงอัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าบุคคลทุกคนทำให้เกิดความแตกต่างกัน

ณัฐกรรณ์ หลาวทอง (2544) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนามาตรสำนักสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย ซึ่งผลการวิจัยได้สรุปองค์ประกอบของสำนักสากล (Global-

Mindedness) หมายถึง ทรรศนะการมองโลกด้วยมุมมองที่กว้างไกล ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการใส่ใจต่อประเด็นปัญหาโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เห็นว่าประเทศต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และถือว่ามนุษย์ทุกคนในโลกต่างเป็นหนึ่งในสมาชิกของพลเมืองโลก มีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคกัน โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นความรู้สึกรับรู้ชื่นชมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น ๆ ไม่มองว่าวัฒนธรรมของตนเองเป็นวัฒนธรรมที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวสนใจเรียนรู้ประเด็นต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมหรือภาษาต่างประเทศ มีความต้องการที่จะติดต่อสัมพันธ์กับคนต่างชาติหรือต่างวัฒนธรรม

2. การใส่ใจในประเด็นปัญหาโลก เป็นความรู้สึกรับรู้ใส่ใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกทั้งประเด็นปัญหาที่ประสบอยู่ในปัจจุบันและปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. การพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกันโดยสันติ เป็นความรู้สึกรับรู้เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของมวลมนุษยชาติที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมมือ และเข้าไปช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างนานาประเทศ และเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ

4. การเป็นสมาชิกของพลเมืองโลก เป็นความรู้สึกรับรู้ที่เห็นว่าตนเองมีฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมโลก นอกเหนือจากการเป็นสมาชิกของสังคมและประเทศของตน ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองที่ดี มีความเห็นว่ามีมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษามีความเสมอภาคกัน มีศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกัน รู้สึกเห็นคุณค่าเพื่อนมนุษย์ และเคารพในสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์คนอื่น ๆ

สิริวรรณ ศรีพหล (2551) ได้นำเสนอคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกจากการประมวลแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ตระหนักในความหลากหลาย ในเรื่องของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพแวดล้อมของพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก

2. ตระหนักว่าพลเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกต่างก็มีความต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

3. ตระหนักว่าโลกของเราจะอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

4. ตระหนักว่าบทบาทหรือหน้าที่ของพลเมืองในภูมิภาคหนึ่งหรือของประเทศใดประเทศหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อไปยังพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกทั้งหมด

5. มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ถูกต้องว่าสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ของโลก ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้

6. มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ตลอดจนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก และพร้อมที่จะแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีสันติ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

7. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างประสานสัมพันธ์และอย่างมีประสิทธิภาพ

8. เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความยุติธรรม และซื่อสัตย์

9. เป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน

10. เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ

11. เป็นผู้ที่มีความตระหนักรู้กว้างในการมองโลก
12. เป็นผู้ที่มีความสำนึกอันเหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมีความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม
13. เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยอมรับในการปฏิบัติตามกติกากฎและกฎเกณฑ์ของสังคม รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

14. เป็นผู้รู้จักแสวงหาและใช้แหล่งความรู้ ตลอดจนสามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

15. เป็นผู้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

16. เป็นผู้ที่มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพภายในสังคม

ปจรรย์ รัตนานุสนธิ (2556, ออนไลน์) นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกซึ่งเป็นข้อค้นพบจากงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการประพฤติตน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง คิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ การปรับตัวตามความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ในสังคม คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับแนวคิดที่แตกต่างทางการเมือง เคารพสิทธิเสรีภาพ

3. องค์ประกอบด้านการลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ คือ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ เสริมสันติภาพและความเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ

4. องค์ประกอบด้านการตระหนักสถานการณ์ของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตระหนักและมีส่วนร่วมในปัญหาของสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความสำคัญในสาธารณสุขพื้นฐาน

นภาพร แสงนิล (2561) ได้สรุปคุณลักษณะความเป็นพลโลก ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย มีความรู้และความเข้าใจ ในศาสตร์ที่เป็นสากล ประกอบด้วย

1.1 ความรู้ทางวิชาการที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่

1) ภาษาแม่และภาษาสำคัญของโลก

2) วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี

1.2 ความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเชื่อมโยงของประชาคมโลก ได้แก่

1) โลก การเมืองการปกครอง รัฐและการเป็นพลเมืองดี

2) เศรษฐศาสตร์ การเงิน ธุรกิจ การเป็นผู้ประกอบการ

3) สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย

2. ด้านทักษะพิสัย มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลโลกในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovative Skills) ได้แก่

1) ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม

2) ความสนใจใฝ่รู้ สามารถแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ

3) ความมั่นใจที่จะทดลองแนวคิดใหม่ๆ บทบาทใหม่ ยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ

4) ความคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

2.2 ทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (Technology and Communication Skills)

ในการสื่อสารความคิด ข้อมูลโดยการใช้ ภาษา สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมอย่างรู้เท่าทัน มีประสิทธิภาพเพื่อเชื่อมโยงความร่วมมือและแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างสันติวิธี ได้แก่

1) ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศที่ 2

2) ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์

3) ทักษะในการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ

2.3 ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ที่สำคัญในการดำรงชีวิต

ประกอบด้วย

1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว

2) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง

3) ทักษะสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม

4) ทักษะการเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิตที่เชื่อถือได้

5) ภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบ

3. ด้านจิตพิสัย มีทัศนคติและเห็นคุณค่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในเรื่อง

3.1 เคารพและเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ใน ความเชื่อ ประเพณีและความหลากหลายของพหุวัฒนธรรม

3.2 มีความจริงใจ ยึดมั่นในจริยธรรม ความยุติธรรม ความเสมอภาคและค่านิยมที่เป็นสากล

3.3 ใส่ใจในหน้าที่ มีความตระหนักและความรับผิดชอบต่อผลกระทบในระดับโลก (Global Awareness) ทั้งระดับตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ประเทศ และโลก ในด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ได้สรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติและค่านิยม โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ด้านความรู้ ประกอบด้วย

1. เข้าใจและรับรู้ในความหลากหลาย (Diversity) และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ๆ

2. เข้าใจมโนทัศน์ความรู้เกี่ยวกับโลก ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ระบบเศรษฐกิจ ประชาธิปไตย ธรรมชาติ วัฒนธรรมในสังคม การค้าเสรี การเปลี่ยนแปลงในด้านสันติภาพ และความขัดแย้ง ความเป็นพลเมืองความหลากหลาย วัฒนธรรมสากล

3. เข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองในทุกๆระดับ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับชาติ เป็นพื้นฐานขยายไปยังความเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก

4. เข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) รับรู้ว่าการกระทำของตนเองย่อมส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

5. เข้าใจและรับรู้กระบวนการโลกาภิวัตน์ การพัฒนาในสังคมโลก และระบบการทำงานต่าง ๆ ของโลก รวมไปถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมโดยมีภาษาเป็นสื่อกลางและการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้กับตนเองอยู่เสมอ

6. เข้าใจโมทัศน์ของสันติภาพและความยุติธรรม เป็นพื้นฐานความรู้นำไปสู่การปฏิบัติในการขจัดความขัดแย้ง

7. เข้าใจหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อใช้เป็นหลักการสำคัญในการแก้ปัญหาในโลก ทั้งปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อม การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ
ด้านทักษะ ประกอบด้วย

1. มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานในการเลือกรับข้อมูล ข่าวสาร เพื่อใช้ทำความเข้าใจและทำทนายต่อทัศนคติ การครอบงำ และโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ

2. มีความสามารถในการสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมโดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร และยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

3. มีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัฒนธรรมด้วยความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ไม่ลำเอียง ทำทนายและไม่เห็นด้วยกันต่อความยุติธรรม การละเมิด และการปฏิบัติต่อกันอย่างมีอคติ

4. มีความสามารถในการใช้เหตุผลและใช้หลักฐานประกอบการสนทนา (Dialogue) การโต้เถียง และการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการจัดการความเห็นที่แตกต่างโดยใช้เหตุผล

5. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับคนต่างภาษาและวัฒนธรรมได้

6. มีความสามารถในการแสวงหาความรู้และการค้นหาข้อมูลที่หลากหลายโดยใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) และใช้ข้อมูลเหล่านั้นเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการแข่งขันในระดับนานาชาติ

7. มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ บนพื้นฐานของข้อมูล ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างแนวทางการแก้ปัญหา

8. มีความสามารถในการคิดระดับโลก (Think Globally) โดยอาศัยพื้นฐานการคิดและการแสดงออกถึงการลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์สังคมในระดับท้องถิ่น ชุมชน และระดับชาติ
ด้านทัศนคติและค่านิยม ประกอบด้วย

1. ตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม นำไปสู่การปฏิบัติต่อกันอย่างสันติสุขและเคารพในการกระทำระหว่างกันทั้งความคิดและการปฏิบัติ

2. ตระหนักความสำคัญของอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองระดับท้องถิ่น ชุมชน และชาติของตนเอง ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต เคารพความแตกต่างในอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองของชาติอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกัน และตระหนักได้ว่าคนทุกชาติย่อมเป็นพลเมืองโลกเช่นกัน

3. ตระหนักถึงการสร้างความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคมทุกระดับ เป็นส่วนหนึ่งในการลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความยุติธรรมและสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน

4. ตระหนักถึงผลของความขัดแย้ง ผลลัพธ์ของการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน เห็นคุณค่าของความขัดแย้งและสร้างสรรค์วิธีการระงับความขัดแย้งอย่างมีเหตุผลและวิจรรณญาณ

5. ตระหนักถึงผลของการกระทำของตนเองเพราะการกระทำของเราย่อมมีผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง นับถือตนเอง และเปิดกว้างในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่เสมอ

6. ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านี้เพียงพอต่อคนในรุ่นต่อ ๆ ไป

จากคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งเป็นแนวคิดของนักวิชาการ จากผลงานวิจัยรวมทั้งเป็นวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับโลกศึกษา ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองโลกของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ โดยสามารถสรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ) ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ) และด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่าและทัศนคติ)

3. สรุปผลการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

แหล่งข้อมูล	ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ)	ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ)	ด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่า และทัศนคติ)
Curriculum C. (2005)			1. ตระหนักถึงโลกกว้าง แบ่งปัน ความเป็นชุมชนและมีความรู้สึก บทบาท ของตนเองในการเป็นพลเมืองของ โลก 2. เคารพและเห็นคุณค่าของความ หลากหลาย 3. ตั้งใจที่จะสร้างอนาคต ให้สิทธิ ทุกคน ให้ความยุติธรรม ในสังคม เกิดความมั่นคงขึ้น 4. เต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อ กระทำของตนเอง
Griffith (2006)	1. มีความรู้ในความเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม สิทธิ มนุษยชน รวมทั้งประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ และประเด็นทางการเมือง 2. ความรู้ที่เกี่ยวกับกระแส โลกาภิวัตน์ การพึ่งพา การนำ มโนทัศน์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ไปใช้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 3. เข้าใจว่าโลกนี้มีการจัด การอย่างไร (ด้านของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี	1. มีความสามารถในการคิดใน มุมมองของโลกในการพิจารณา ประเด็นที่มีมุมมองที่หลากหลาย และแตกต่างกัน 2. มีการวิเคราะห์อย่างมี วิจรรณญาณในการคิดรูป แบบเติมความไม่ยุติธรรม และความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็น ความคิดที่ท้าทาย 3. มีความสามารถในการมี ปฏิสัมพันธ์และเห็นอกเห็นใจกับ บุคคลที่มีภูมิหลังทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา และภาษา	1. มีความซาบซึ้ง เห็นคุณค่า และมีความเคารพต่อ ความแตกต่างในเรื่องของภาษา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย 2. ยึดมั่นและมีส่วนร่วมในการ โต้แย้งที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเกี่ยวกับ ความเท่าเทียม ความยุติธรรมใน สังคม สิทธิมนุษยชน และประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับสังคมเศรษฐกิจ และการเมือง 3. ยึดมั่นในข้อกำหนดในด้านความ ยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน

ตาราง 2 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ)	ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ)	ด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่า และทัศนคติ)
	<p>การเมือง และสิ่งแวดล้อม)</p> <p>4. เข้าใจและรับรู้ถึงผลกระทบต่อการกระทำ และการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม</p> <p>5. เข้าใจองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นได้ในลักษณะต่างกันในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และในศาสตร์ที่แตกต่างกันได้อย่างไร</p> <p>6. รับรู้วัฒนธรรมร่วมและประเด็นที่สำคัญที่เกิดในระดับนานาชาติที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในวิชาชีพ</p> <p>7. ตระหนักถึงวัฒนธรรมของตนเองและมุมมองในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมของผู้อื่นและมุมมองของวัฒนธรรมนั้น ๆ</p> <p>8. รับรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกและมีบทบาทสำคัญในสังคมระดับท้องถิ่นและสังคมระดับโลก</p>	<p>แตกต่างจากเรา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก</p> <p>4. มีทักษะในการทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ และเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>5. มีความสามารถในการเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนมุมมองต่าง ๆ และเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง</p>	<p>การพัฒนาที่ยั่งยืน และหน้าที่ของพลเมือง</p> <p>4. ยึดมั่นในการมีส่วนร่วม สนับสนุน และสร้างชุมชนที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืนในทุกระดับ (จากระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลก)</p> <p>5. ชาวซึ่งต้องปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนต่อความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ของพหุวัฒนธรรม</p> <p>6. อ่อนไหวและตระหนักต่อปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อน มีความเต็มใจที่จะลงมือปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการจะเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่สังคมนั้นกำลังเผชิญอยู่</p> <p>7. รู้ถึงอัตลักษณ์การเห็นค่าของตนเองและความเชื่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนทั้งหลายมีความแตกต่างกันในโลกใบนี้</p>
Oxford (1990)	<p>ความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม ความหลากหลายโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาวาดภัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน สันติภาพและความขัดแย้ง</p>	<p>การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการโต้เถียงอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการท้าทายต่อสิ่งที่ไม่ยุติธรรมและไม่เท่าเทียมกัน เคารพในประชาชน และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ทำงานร่วมกับผู้อื่นและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>รู้ถึงอัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่างตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าบุคคลทุกคนทำให้เกิดความแตกต่างกัน</p>
ณัฐกรณ์ หลาวทอง (2544)	<p>1. การใส่ใจในประเด็นปัญหาโลก เป็นความรู้สึกใส่ใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกทั้งประเด็นปัญหาที่ประสบอยู่ในปัจจุบันและปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม</p>		<p>1. การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นความรู้สึกชื่นชมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น ๆ ไม่มองว่าวัฒนธรรมของตนเองเป็นวัฒนธรรมที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวสนใจเรียนรู้ประเด็นต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมหรือภาษาต่างประเทศ มีความต้องการที่จะติดต่อสัมพันธ์กับคนต่างชาติหรือต่างวัฒนธรรม</p> <p>2. การพึ่งพาวาดภัยและอยู่ร่วมกันโดยสันติ เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของมวลมนุษยชาติที่ต้องมีการพึ่งพาวาดภัย</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ)	ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ)	ด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่า และทัศนคติ)
สิริวรรณ ศรีพหล (2547)	1. มีความรู้ ความเข้าใจ และมี เจตคติที่ถูกต้องว่าสิ่งต่าง ๆ หรือ สภาพการณ์ต่าง ๆ ของโลก ย่อม มีการเปลี่ยนแปลงได้ 2. มีความรู้ความเข้าใจอย่าง ถูกต้อง ตลอดจน มีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่ เกิดขึ้นในโลก และพร้อมที่จะ แก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีสันติ ทั้ง ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และ ระดับโลก	1. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างประสานสัมพันธ์และอย่างมี ประสิทธิภาพ 2. เป็นผู้มีเหตุผล มีความ ยุติธรรม และขันติธรรม 3. เป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่าง และความคล้ายคลึงกัน 4. เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ 5. เป็นผู้ที่มีทรรศนะกว้างในการ มองโลก 6. เป็นผู้ที่มีความสำนึกอัน เหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมี ความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลง วิถีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกัน สิ่งแวดล้อม 7. เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม ยอมรับในการปฏิบัติ ตามกติกาและกฎเกณฑ์ของ สังคม รวมทั้งยอมรับความ คิดเห็นของผู้อื่น 8. เป็นผู้รู้จักแสวงหาและใช้ แหล่งความรู้ ตลอดจนสามารถ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่าง เป็นระบบ และใช้ข้อมูลเพื่อการ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่าง ถูกต้อง 9. เป็นผู้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน 10. เป็นผู้ที่มีการดำเนินชีวิต อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ภายในสังคม	กัน ร่วมมือ และเข้าไปช่วยเหลือซึ่ง กันและกันระหว่างนานาประเทศ และเห็นความสำคัญของการอยู่ ร่วมกันโดยสันติ 3. การเป็นสมาชิกของพลเมืองโลก เป็นความรู้สึกที่เห็นว่าตนเองมี ฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งในสังคม โลก นอกเหนือจากการเป็นสมาชิก ของสังคมและประเทศของตน ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองที่ดี มีความเห็นวามนุษย์ทุกชาติ ทุก ภาษามีความ เสมอภาคกันมี ศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกัน รู้สึกเห็นคุณค่าเพื่อนมนุษย์ และ เคารพในสิทธิและเสรีภาพของ มนุษย์คนอื่น ๆ 1. ตระหนักในความหลากหลาย ในเรื่องของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อสภาพแวดล้อมของ พลเมืองในภูมิภาค อื่น ๆ ของโลก 2. ตระหนักว่าพลเมืองในภูมิภาค ต่าง ๆ ของโลกต่างก็มีความ ต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตที่ คล้ายคลึงกัน 3. ตระหนักว่าโลกของเราจะอยู่ได้ ด้วยการพึ่งพาคือซึ่งกัน และกัน 4. ตระหนักว่าบทบาทหรือหน้าที่ ของพลเมืองในภูมิภาคหนึ่ง หรือของประเทศใดประเทศหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อไปยังพลเมือง ในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกทั้งหมด
ปาจริย์ รัตนานุสนธิ์ (2556)		1. องค์กรประกอบด้าน การประพฤติตน คือ ความ รับผิดชอบต่อตนเอง คิดอย่างมี วิจารณญาณ การปรับตัวตาม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2. องค์กรประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ ในสังคม คือ ความสามารถในการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับ แนวคิดที่แตกต่างทางการเมือง เคารพสิทธิเสรีภาพ 3. องค์กรประกอบด้านการลงมือ	1. องค์กรประกอบด้านการตระหนัก สถานการณ์ของทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน ตระหนักและมีส่วน ร่วมในปัญหาของสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความสำคัญใน สาธารณสุขพื้นฐาน

ตาราง 2 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ)	ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ)	ด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่า และทัศนคติ)
		ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ คือ ความสามารถในการคิด สร้างสรรค์ เสริมสันติภาพ และความเท่าเทียมกัน การมีส่วน ร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ	
นภาพร แสงนิล (2561)	1. ความรู้ทางวิชาการที่เป็น มาตรฐานสากล ได้แก่ 1) ภาษาแม่และภาษาสำคัญของ โลก 2) วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี 2. ความตระหนักรู้เกี่ยวกับความ เชื่อมโยงของประชาคมโลก ได้แก่ 1) โลก การเมืองการปกครอง รัฐ และการเป็นพลเมืองดี 2) เศรษฐศาสตร์ การเงิน ธุรกิจ การเป็นผู้ประกอบการ 3) สุขภาพสิ่งแวดล้อม และ ศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย	4) ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา 2. ทักษะด้านเทคโนโลยีและการ สื่อสาร (Technology and Communication Skills) ในการ สื่อสารความคิด ข้อมูลโดยใช้ ภาษา สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมอย่าง รู้เท่าทัน มีประสิทธิภาพเพื่อ เชื่อมโยงความร่วมมือและ แก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างสันติ วิธี ได้แก่ 1) ทักษะการใช้ ภาษาอังกฤษและ ภาษาต่างประเทศที่ 2) ทักษะ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่ สร้างสรรค์ 3) ทักษะในการ เจรจาต่อรองเพื่อจัดและลด ปัญหาความขัดแย้ง ต่าง ๆ 3. ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ที่สำคัญในการ ดำรงชีวิตประกอบด้วย 1) ความ ยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็น ตัวของตัวเอง 3) ทักษะสังคม และทักษะข้ามวัฒนธรรม 4) ทักษะการเป็นผู้สร้างหรือ ผู้ผลิตที่เชื่อถือได้ 5) ภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบ	1. เคารพและเห็นคุณค่าความเป็น มนุษย์ใน ความเชื่อ ประเพณีและ ความหลากหลายของพหุ วัฒนธรรม 2. มีความจริงใจ ยึดมั่นในจริยธรรม ความยุติธรรม ความเสมอภาคและค่านิยมที่เป็น สากล 3. ใส่ใจในหน้าที่ มีความตระหนัก และความรับผิดชอบถึงผลกระทบ ในระดับโลก (Global Awareness) ทั้งระดับตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ประเทศ และโลก ในด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ
สำนักงาน เลขาธิการสภา การศึกษา (2559)	1. เข้าใจและรับรู้ในความ หลากหลาย (Diversity) และ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของ ชนชาติอื่น ๆ 2. เข้าใจมนทัศน์ความรู้เกี่ยวกับ โลก ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ระบบ เศรษฐกิจประชาธิปไตย ธรรมาภิ บาล ความยุติธรรมในสังคม การค้าเสรี การเปลี่ยนผ่านในด้าน สันติภาพและความขัดแย้ง ความ เป็นพลเมืองความหลากหลาย	1. มีความสามารถในการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ โดยใช้การคิด วิเคราะห์เป็นพื้นฐานในการเลือก รับข้อมูล ข่าวสาร เพื่อใช้ทำ ความเข้าใจและท้าทายต่อ ทัศนคติ การครอบงำ และ โฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ 2. มีความสามารถในการสื่อสาร และการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการ สื่อสาร และยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ และความรับผิดชอบ	1. ตระหนักในความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม นำไปสู่การปฏิบัติ ต่อกันอย่างสันติสุข และเคารพใน การกระทำระหว่างกันทั้งความคิด และการปฏิบัติ 2. ตระหนักความสำคัญของอัต ลักษณ์ความเป็นพลเมืองระดับ ท้องถิ่น ชุมชน และชาติของตนเอง ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม และการ ดำรงชีวิต เคารพความแตกต่าง ในอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองของ

ตาราง 2 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ)	ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ)	ด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่า และทัศนคติ)
	<p>3. เข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองในทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับชาติ เป็นพื้นฐานขยายไปยังความเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก</p> <p>4. เข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกการพึ่งพาคือกัน (Interdependence) รับรู้ว่าการกระทำของตนเองย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น</p> <p>5. เข้าใจและรับรู้กระบวนการโลกาภิวัตน์ การพัฒนาในสังคมโลก และระบบการทำงานต่าง ๆ ของโลก รวมไปถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมโดยมีภาษาเป็นสื่อกลางและการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้กับตนเองอยู่เสมอ</p> <p>6. เข้าใจแก่นแท้ของสันติภาพและความยุติธรรม เป็นพื้นฐานความรู้นำไปสู่การปฏิบัติในการจัดการความขัดแย้ง</p> <p>7. เข้าใจหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อใช้เป็นหลักการสำคัญในการแก้ปัญหาในโลก ทั้งปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อม การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ</p>	<p>ท้าทายและไม่เห็นด้วยกันต่อความอยู่ดีธรรมการละเมิดและการปฏิบัติต่อกันอย่างมีอคติ</p> <p>4. มีความสามารถในการใช้เหตุผลและใช้หลักฐานประกอบการสนทนา (Dialogue) การโต้เถียง และการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการจัดการความเห็นที่แตกต่างโดยการใช้เหตุผล</p> <p>5. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับคนต่างภาษาและวัฒนธรรมได้</p> <p>6. มีความสามารถในการแสวงหาความรู้และการค้นหาข้อมูลที่หลากหลายโดยใช้สื่อเทคโนโลยี และสารสนเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) และใช้ข้อมูลเหล่านั้นเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการแข่งขันในระดับนานาชาติ</p> <p>7. มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ บนพื้นฐานของข้อมูล ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างแนวทางการแก้ปัญหา</p> <p>8. มีความสามารถในการคิดระดับโลก (Think Globally) โดยอาศัยพื้นฐาน การคิดและการแสดงออกถึงการลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์สังคมในระดับท้องถิ่น ชุมชน และระดับชาติ</p>	<p>ชาติอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกัน และตระหนักได้ว่าคนทุกชาติย่อมเป็นพลเมืองโลกเช่นกัน</p> <p>3. ตระหนักถึงการสร้างความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคมทุกระดับ เป็นส่วนหนึ่งในการลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความยุติธรรมและสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน</p> <p>4. ตระหนักถึงผลของความขัดแย้ง ผลลัพธ์ของการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน เห็นคุณค่าของความขัดแย้งและสร้างสรรค์วิธีการระงับความขัดแย้งอย่างมีเหตุผลและวิจารณ์ญาณ</p> <p>5. ตระหนักถึงผลของการกระทำของตนเองเพราะการกระทำของเราย่อมมีผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง และเปิดกว้างในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่เสมอ</p> <p>6. ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านี้เพียงพอต่อคนในรุ่นต่อ ๆ ไป</p>

ตาราง 3 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ)	ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ)	ด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่า และทัศนคติ)
1. มีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่าง หลากหลายทางภาษา วัฒนธรรมและความ เชื่อ	1. มีความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ โดยใช้การคิดวิเคราะห์เป็น พื้นฐานในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง	1. มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของ ความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่มีความหลากหลาย ตลอดจนให้ความเคารพในการกระทำ ระหว่างกันทั้งความคิดและการปฏิบัติ
2. มีความรู้ความเข้าใจการอยู่ร่วมกัน การพึ่งพาศักยภาพกัน รวมถึงการ ติดต่อสื่อสารในสังคมที่มีความแตกต่าง ทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ	2. มีความสามารถในการสื่อสาร โดยใช้ ภาษา สื่อ และเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือ ในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม 3. มี ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์อัน ดีระหว่างบุคคลที่มีความต่างทาง วัฒนธรรม ตลอดจนสามารถปรับตัว ข้ามวัฒนธรรม แต่คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของตนเอง	2. มีความตระหนักถึงความสำคัญ ของอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองใน ระดับท้องถิ่น ชุมชน และชาติของ ตนเอง รวมถึงชาติอื่น ๆ ที่มีความ แตกต่างกัน ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และการดำรงชีวิต
3. มีความรู้ความเข้าใจในความเท่าเทียม ความยุติธรรม ประชาธิปไตยธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน สันติภาพ และความขัดแย้ง ในสังคม รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม	4. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น การทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ ตามที่ดี รวมทั้งจัดการความคิดเห็นที่ แตกต่างกันอย่างมีเหตุผล	3. ตระหนักถึงการสร้างความความเท่า เทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชนใน สังคมทุกระดับ และสร้างสรรค์วิธีการ จัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล
4. มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหา และความเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้าน สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน	5. มีความสามารถในการใช้สื่อ เทคโนโลยีแสวงหาความรู้และข้อมูลที่ หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ รู้เท่าทันสื่อ รวมทั้งใช้ความรู้เหล่านั้น เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการ แข่งขันในระดับนานาชาติ	4. ตระหนักถึงผลจากการกระทำของ ตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม โดยรวม มีความรับผิดชอบในการ กระทำของตนเอง รวมทั้งยอมรับความ คิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น
5. มีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคมทั้งใน ระดับท้องถิ่นและสังคมระดับโลก		5. ตระหนักถึงความสำคัญของการ พัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนการดำรง รักษา ไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้คงอยู่ และเพียงพอกับคนในรุ่นต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง ลักษณะ
ประจำตัวหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกให้เห็นถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมโลก มีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ บทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสังคมตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่
ระดับโลก การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม มีความตระหนักถึงสิทธิมนุษยชาติของโลก
และเคารพซึ่งความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ รวมถึงดำรงชีวิตในสังคมที่มี
การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างสันติสุข ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (ความรู้และความเข้าใจ) ประกอบด้วย

1.1 มีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อ

1.2 มีความรู้ความเข้าใจการอยู่ร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน รวมถึงการติดต่อสื่อสารในสังคมที่มีความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

1.3 มีความรู้ความเข้าใจในความเท่าเทียม ความยุติธรรม ประชาธิปไตยธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน สันติภาพ และความขัดแย้งในสังคม รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

1.4 มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหา และการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้าน วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.5 มีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมระดับโลก

2. ด้านทักษะพิสัย (ทักษะ) ประกอบด้วย

2.1 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

2.2 มีความสามารถในการสื่อสาร โดยใช้ภาษา สื่อ และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

2.3 มีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลที่มีความต่างทางวัฒนธรรม ตลอดจนสามารถปรับตัวข้ามวัฒนธรรม แต่คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

2.4 มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมทั้งจัดการความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีเหตุผล

2.5 มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีแสวงหาความรู้และข้อมูลที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรู้เท่าทันสื่อ รวมทั้งใช้ความรู้เหล่านั้นเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และการแข่งขันในระดับนานาชาติ

3. ด้านจิตพิสัย (คุณค่าและทัศนคติ) ประกอบด้วย

3.1 มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่มีความหลากหลาย ตลอดจนให้ความเคารพในการกระทำระหว่างกันทั้งความคิดและการปฏิบัติ

3.2 มีความตระหนักถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองในระดับท้องถิ่น ชุมชน และชาติของตนเอง รวมถึงชาติอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และการดำรงชีวิต

3.3 ตระหนักถึงการสร้างความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชนในสังคมทุกระดับและสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

3.4 ตระหนักถึงผลจากการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น

3.5 ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนการดำรง รักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้คงอยู่และเพียงพอกับคนในรุ่นต่อไป

4. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อทรัพยากรโลกเป็นอย่างมาก เมื่อปี 2543 ประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวม 189 ประเทศ จึงได้มีการรวมตัวกันในการประชุมองค์การสหประชาชาติที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และมีข้อตกลงร่วมกันในการตั้งเป้าหมายเพื่อการพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับสากล ที่ทุกประเทศ จะดำเนินการร่วมกันให้ได้ภายในปี 2558 โดยเป้าหมายดังกล่าวเรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ Millennium Development Goals (MDGs) อันประกอบด้วย 8 เป้าหมายหลัก คือ 1. ขจัดความยากจนและความหิวโหย 2. ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา 3. ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและบทบาทสตรี 4. ลดอัตราการตายของเด็ก 5. พัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ 6. ต่อสู้กับโรคเอดส์ มาลาเรีย และโรคสำคัญ อื่น ๆ 7. รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และ 8. ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก ระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษทั้ง 8 ข้อ กำลังจะสิ้นสุดลง โดยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในหลายประเทศ ซึ่งเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนาองค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาขึ้นใหม่โดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติ (Dimensions) ของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งจะใช้เป็นทิศทางการพัฒนา ตั้งแต่เดือนกันยายน ปี 2558 ถึงเดือนสิงหาคม 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี โดยประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย (เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals) ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่

1. ภายในปี 2573 ขจัดความยากจนขั้นรุนแรงทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันวัดจากคนที่มีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพรายวันต่ำกว่า \$1.25 ต่อวัน

2. ภายในปี 2573 ลดสัดส่วนชาย หญิง และเด็กในทุกช่วงวัย ที่อยู่ภายใต้ความยากจนในทุกมิติ ตามนิยามของแต่ละประเทศ ให้ลดลงอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง

3. ดำเนินการให้เป็นผลตามระบบและมาตรการคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ และให้ครอบคลุมถึงกลุ่มที่ยากจนและเปราะบางภายในปี 2573

4. ภายในปี 2573 สร้างหลักประกันว่าชายและหญิงทุกคน โดยเฉพาะที่ยากจนและเปราะบาง มีสิทธิเท่าเทียมกันในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมถึงการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน

การเป็นเจ้าของและควบคุมเหนือที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ในรูปแบบอื่น มรดก ทรัพยากรธรรมชาติเทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสม และบริการทางการเงิน ซึ่งรวมถึงระบบการเงินระดับฐานราก (Microfinance)

5. ภายในปี 2573 สร้างภูมิทัศน์ทางาน และลดการเปิดรับและความเปราะบางต่อเหตุรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ให้กับผู้ที่ยากจนและอยู่ในสถานการณ์เปราะบาง

แนวทางการดำเนินการ

1. สร้างหลักประกันว่าจะมีการระดมทรัพยากรอย่างมีนัยสำคัญจากแหล่งที่หลากหลายรวมไปถึงการยกระดับความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เพื่อที่จะจัดให้มีแนวทางที่เพียงพอและคาดเดาได้แก่ประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ในการดำเนินงานตามแผนงานและนโยบายเพื่อยุติความยากจนในทุกมิติ

2. สร้างกรอบนโยบายที่เหมาะสมในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติบนฐานของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนคนยากจน (Pro-Poor) และคำนึงถึงความละเอียดอ่อนเชิงเพศภาวะ (Gender-Sensitive) เพื่อจะสนับสนุนการเร่งการลงทุนเพื่อปฏิบัติการขจัดความยากจน

เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

1. ยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคนโดยเฉพาะที่ยากจนและอยู่ในภาวะเปราะบางอันรวมถึงทารก ได้เข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการ และเพียงพอตลอดทั้งปีภายในปี 2573

2. ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบและแก้ไขปัญหาความต้องการสารอาหารของหญิงวัยรุ่น หญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร และผู้สูงอายุภายในปี 2573 รวมถึงบรรลุเป้าหมายที่ตกลงร่วมกันระหว่างประเทศว่าด้วยภาวะแคระแกร็นและผอมแห้งในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ภายในปี 2568

3. เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและรายได้ของผู้ผลิตอาหารรายเล็ก โดยเฉพาะผู้หญิง คนพื้นเมือง เกษตรกรแบบครอบครัว คนเลี้ยงปศุสัตว์ ชาวประมง ให้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าโดยรวมถึงการเข้าถึงที่ดินและทรัพยากรและปัจจัยนำเข้าในการผลิต ความรู้ บริการทางการเงินตลาดและโอกาสสำหรับการเพิ่มมูลค่าและการจ้างงานนอกฟาร์มอย่างปลอดภัยและเท่าเทียม ภายในปี 2573

4. สร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืนและดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกันที่จะเพิ่มผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะอากาศรุนแรง ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ และจะช่วยพัฒนาที่ดินและคุณภาพดินอย่างต่อเนื่อง ภายในปี 2573

5. คงความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์ พืชที่ใช้เพาะปลูก สัตว์ในไร่นา และที่เลี้ยงตามบ้านเรือนและชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับพืชและสัตว์เหล่านั้น รวมถึงให้มีธนาคารเมล็ดพันธุ์และพืชที่มีการจัดการที่ดีและมีความหลากหลาย ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางพันธุกรรมและองค์ความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างธรรมและเท่าเทียม ตามที่ตกลงกันระหว่างประเทศ ภายในปี 2573

แนวทางการดำเนินการ

1. เพิ่มการลงทุนตลอดจนการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานในชนบทการวิจัยเกษตรและการขยายบริการ การพัฒนาเทคโนโลยี และการทำธนาคารยีนของพืชและสัตว์ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

2. แก้ไขและป้องกันการกีดกันและการบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก รวมถึงทางการจัดการอุดหนุนสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกทุกรูปแบบและมาตรการเพื่อการส่งออกทุกแบบ ที่ให้ผลในลักษณะเดียวกัน โดยให้เป็นไปตามอาณัติของรอบการพัฒนาโดฮา

3. เลือกใช้มาตรการที่สร้างหลักประกันได้ว่าตลาดภาคภัณฑ์อาหารและตลาดอนุพันธ์สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของตลาดและข้อมูลสำรองอาหารได้อย่างทันการณ เพื่อจำกัดความผันผวนของราคาอาหารอย่างรุนแรง

เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย

1. ลดอัตราการตายของมารดาทั่วโลก ให้ต่ำกว่า 70 ต่อการเกิด มีชีพ 1 แสนคน ภายในปี 2573

2. ยุติการตายที่ป้องกันได้ของทารกแรกเกิดและเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีโดยทุกประเทศมุ่งลดอัตราการตายในทารกให้ต่ำถึง 12 ต่อการเกิดมีชีพพันคน และลดอัตราการตายในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ลงให้ต่ำถึง 25 ต่อการเกิดมีชีพพันคน ภายในปี 2573

3. ยุติการแพร่กระจายของเอดส์ วัณโรค มาลาเรีย และโรคเขตร้อนที่ถูกกลบเกลืนและต่อสู้กับโรคดื้อยาต้านจุลชีพ โรคติดต่อทางน้ำ และโรคติดต่ออื่น ๆ ภายในปี 2573

4. ลดการตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อให้ลดลงหนึ่งในสามผ่านทาง การป้องกันและการรักษาโรค และสนับสนุนสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี ภายในปี 2573

5. เสริมการป้องกันและการรักษาการใช้สารในทางที่ผิด ซึ่งรวมถึงการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดและการใช้แอลกอฮอล์ในทางอันตราย

6. ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนทั่วโลกครั้งหนึ่ง ภายในปี 2563

7. สร้างหลักประกันว่ามีการเข้าถึงบริการ ข้อมูล การให้การศึกษาเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้ารวมถึงการวางแผนครอบครัว และการผสมอนามัยเจริญพันธุ์ในยุทธศาสตร์และแผนงานระดับชาติ ภายในปี 2573

8. บรรลุการมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า รวมถึงการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน การเข้าถึงการบริการสาธารณสุขจำเป็นที่มีคุณภาพ และเข้าถึงยาและวัคซีนจำเป็นที่ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และมีราคาที่สามารถซื้อหาได้

9. ลดจำนวนการตายและการป่วยจากสารเคมีอันตราย และจากการปนเปื้อนและมลพิษทางอากาศ น้ำ และดิน ให้ลดลงอย่างมาก ภายในปี 2573

แนวทางการดำเนินการ

1. เสริมการดำเนินงานของกรอบอนุสัญญาขององค์การอนามัยโลกว่าด้วยการควบคุมยาสูบในทุกประเทศตามความเหมาะสม

2. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวัคซีนและยาสำหรับโรคที่ติดต่อและไม่ติดต่อที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประเทศกำลังพัฒนา ให้มีการเข้าถึงยาและวัคซีนจำเป็นในราคาที่สามารถซื้อหาได้ตามปฏิญญาโตฮาคความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าและการสาธารณสุข ซึ่งเน้นย้ำสิทธิสำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่จะใช้ข้อยกเว้นในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าอย่างเต็มที่ ในเรื่องการผ่อนปรนเพื่อจะปกป้องสุขภาพสาธารณะและโดยเฉพาะการเข้าถึงยาโดยถ้วนหน้า

3. เพิ่มการใช้เงินที่เกี่ยวกับสุขภาพ และการสรรหา การพัฒนา การฝึกฝน และการเก็บรักษากำลังคนด้านสุขภาพในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก

4. เสริมขีดความสามารถสำหรับทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ในเรื่องการแจ้งเตือนล่วงหน้า การลดความเสี่ยง และการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพในระดับประเทศและระดับโลก

เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพภายในปี 2573

2. สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแลและการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ ภายในปี 2573 เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา

3. ให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาวิชาเทคนิค อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัย ที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพ ภายในปี 2573

4. เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพ สำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดี และการเป็นผู้ประกอบการ ภายในปี 2573

5. ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบาง ซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็ก เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม ภายในปี 2573

6. สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูง ทั้งชายและหญิง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ ภายในปี 2573

7. สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรงการเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573

แนวทางการดำเนินการ

1. สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษา ที่อ่อนไหวต่อเด็กผู้พิการ และเพศสภาพและให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุม และมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน

2. ขยายจำนวนทุนการศึกษาในทั่วโลกที่ให้สำหรับประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะ ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในแอฟริกา ในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเทคนิค วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ภายในปี 2563

3. เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573

เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิง และเด็กหญิงทุกคน

1. ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่
2. ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงประโยชน์ในรูปแบบอื่น
3. ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวันอันควร โดยการบังคับ และการทำลายอวัยวะเพศหญิง
4. ยอมรับและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านแบบไม่ได้รับค่าจ้าง โดยจัดเตรียมบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้ และสนับสนุน ความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ
5. สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ
6. สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้า ตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วย ประชากรและการพัฒนา และแผนปฏิบัติการปักกิ่งและเอกสารผลลัพธ์ของการประชุมทบทวน เหล่านั้น

แนวทางการดำเนินการ

1. ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิที่เท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับ มรดก และทรัพยากรธรรมชาติ ตามกฎหมายของประเทศ
2. เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริม การให้อำนาจแก่ผู้หญิง
3. เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคนในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

1. บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและมีราคาที่สามารถซื้อหาได้ ภายในปี 2573
2. บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงสุขอนามัยที่พอเพียงและเป็นธรรมและยุติ การขับถ่ายในที่โล่ง โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการของผู้หญิง เด็กหญิงและกลุ่มที่อยู่ใต้ สถานการณ์ที่เปราะบาง ภายในปี 2573

3. ยกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษ ขจัดกาที่ขยะและลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการลงครึ่งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ทั่วโลก ภายในปี 2573

4. เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุกภาคส่วน และสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำ ที่ยั่งยืน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และลดจำนวนประชาชนที่ประสบความทุกข์จากการขาดแคลนน้ำ ภายในปี 2573

5. ดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านความร่วมมือระหว่างเขตแดนตามความเหมาะสม ภายในปี 2573

6. ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ รวมถึงภูเขา ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ ชั้นหินอุ้มน้ำและทะเลสาบ ภายในปี 2563

แนวทางการดำเนินการ

1. ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย ซึ่งรวมถึงด้านการเก็บน้ำ การขจัดเกลือ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย เทคโนโลยีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่

2. สนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการน้ำและสุขอนามัย

เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน

1. สร้างหลักประกันว่ามีการเข้าถึงการบริการพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่สามารถซื้อหาได้และเชื่อถือได้ ภายในปี 2573

2. เพิ่มสัดส่วนของพลังงานทดแทนในการผสมผสานการใช้พลังงานของโลก ภายในปี 2573

3. เพิ่มอัตราการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานของโลกให้เพิ่มขึ้น 2 เท่า ภายในปี 2573

แนวทางการดำเนินการ

1. ยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการวิจัยและเทคโนโลยีพลังงานที่สะอาด โดยรวมถึงพลังงานทดแทน ประสิทธิภาพการใช้พลังงานและเทคโนโลยีเชื้อเพลิงฟอสซิลขั้นสูงและสะอาด และสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและเทคโนโลยีพลังงานที่สะอาด ภายในปี 2573

2. ขยายโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการจัดส่งบริการพลังงานที่เป็นสมัยใหม่และยั่งยืนให้โดยถ้วนหน้าในประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573

เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุมและยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน

1. ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจต่อหัวประชากรมีความยั่งยืนตามบริบทของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศพัฒนาน้อยที่สุด มีการขยายตัวอย่างน้อยร้อยละ 7 ต่อปี

2. บรรลุการมีผลิตภาพทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้นผ่านการทำให้หลากหลายการยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการมุ่งเน้นในภาคส่วนที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและใช้แรงงานเข้มข้น

3. ส่งเสริมนโยบายที่มุ่งการพัฒนาที่สนับสนุนกิจกรรมที่มีผลิตภาพ การสร้างงานที่สมควร ความเป็นผู้ประกอบการ ความสร้างสรรค์และนวัตกรรม และส่งเสริมการเกิดและการเติบโตของวิสาหกิจรายย่อย ขนาดเล็ก และขนาดกลาง ซึ่งรวมถึงผ่านทาง การเข้าถึงบริการทางการเงิน

4. พัฒนาความมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของโลกในการบริโภคและการผลิต และพยายามที่จะตัดความเชื่อมโยงระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นไปตามกรอบการดำเนินงาน 10 ปีของแผนการท างานเพื่อการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยมีประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นผู้นำในการดำเนินการ ไปจนถึงปี 2573

5. บรรลุการจ้างงานเต็มที่และมีผลิตภาพและการมีงานที่เหมาะสมสำหรับหญิงและชายทุกคน รวมถึงเยาวชนและผู้มีภาวะทุพพลภาพและให้มีการจ่ายที่เท่าเทียมสำหรับงานที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน ภายในปี 2573

6. ลดสัดส่วนของเยาวชนที่ไม่มีงานทำ ที่ไม่มีการศึกษา และที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ภายในปี 2563

7. ดำเนินมาตรการโดยทันทีและมีประสิทธิภาพเพื่อขจัดแรงงานบังคับ ยุติความเป็นทาสสมัยใหม่และการค้ามนุษย์ และยับยั้งและกำจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด ซึ่งรวมถึงการเกณฑ์และการใช้ทหาร เด็ก และยุติการใช้แรงงานเด็กในทุกรูปแบบในปี 2568

8. ปกป้องสิทธิแรงงานและส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและมั่นคงสำหรับผู้ทำงานทุกคนรวมถึงผู้ทำงานต่างด้าว โดยเฉพาะหญิงต่างด้าว และผู้ทำงานเสี่ยงอันตราย

9. ออกแบบและใช้นโยบายที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่จะสร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ภายในปี 2573

10. เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันทางการเงินภายในประเทศเพื่อส่งเสริมและขยาย การเข้าถึงการธนาคาร การประกันภัย และบริการทางการเงินแก่ทุกคน

แนวทางการดำเนินการ

1. เพิ่มเติมความช่วยเหลือเพื่อการค้า (Aid for Trade) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รวมถึงผ่านช่องทางของกรอบการทำงานแบบบูรณาการ สำหรับความช่วยเหลือทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการค้าแก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

2. พัฒนาและทำให้เกิดการค้าเนงานของยุทธศาสตร์โลกสำหรับการจ้างงานในเยาวชน และดำเนินงานตามข้อตกลงเรื่องงานของโลกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ภายใน ปี 2563

เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ยั่งยืนและมีความทนทาน ซึ่งรวมถึง โครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาคและที่ข้ามเขตแดน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความ เป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ โดยมุ่งเป้าไปที่การเข้าถึงได้ในราคาที่สมารถจ่ายได้และเท่าเทียมสำหรับทุกคน

2. ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และภายในปี 2573 ให้เพิ่ม ส่วนแบ่งของอุตสาหกรรมในการจ้างงานและผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ โดยให้เป็นไปตามสภาวะ แวดล้อมของประเทศและให้เพิ่มส่วนแบ่งขึ้นเป็น 2 เท่าในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

3. เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินโดยรวมถึงเครดิตในราคาที่สมารถจ่ายได้ให้แก่ อุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดเล็ก โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา และให้เพิ่มการผนวกกลุ่ม เหล่านี้เข้าสู่ห่วงโซ่มูลค่าและตลาด

4. ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเพิ่ม ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและการใช้เทคโนโลยีและกระบวนการทางอุตสาหกรรมที่สะอาด และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นโดยทุกประเทศดำเนินการตามขีดความสามารถของแต่ละประเทศ ภายในปี 2573

5. เพิ่มพูนการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของ ภาคอุตสาหกรรมในทุกประเทศ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา และให้ภายในปี 2573 มีการส่งเสริมนวัตกรรมและให้เพิ่มจำนวนผู้ทำงานวิจัยและพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคนและการใช้ จ่ายในภาคสาธารณะและเอกชนในการวิจัยและพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้น

แนวทางการดำเนินการ

1. อำนวยความสะดวกการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืนและทนทานในประเทศกำลัง พัฒนา ผ่านทางการยกระดับการสนับสนุนทางการเงิน เทคโนโลยี และด้านวิชาการ ให้แก่ประเทศ

ในแอฟริกาประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นหมู่เกาะขนาดเล็ก

2. สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรมภายในประเทศในประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงการให้มีสภาพแวดล้อมทางนโยบายที่นำไปสู่ความหลากหลายของอุตสาหกรรม และการเพิ่มมูลค่าของสินค้าโภคภัณฑ์

3. การเพิ่มการเข้าถึงเทคโนโลยีด้านข้อมูลและการสื่อสาร และพยายามที่จะจัดให้มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตโดยถ้วนหน้าและในราคาที่สามารถจ่ายได้สำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ภายในปี 2563

เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ

1. ให้บรรลุอย่างต่อเนื่องและคงการเติบโตของรายได้ในกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่ยากจนที่สุดในอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ภายในปี 2573

2. ให้อำนาจและส่งเสริมความครอบคลุมด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองสำหรับทุกคน โดยไม่คำนึงถึงอายุ เพศ ความบกพร่องทางร่างกาย เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ แหล่งกำเนิด ศาสนา หรือสถานะทางเศรษฐกิจหรืออื่น ๆ ภายในปี 2573

3. สร้างหลักประกันว่าจะมีโอกาสที่เท่าเทียมและลดความไม่เสมอภาคของผลลัพธ์ รวมถึง โดยการขจัดกฎหมาย นโยบาย และแนวปฏิบัติที่เลือกปฏิบัติและส่งเสริมการออกกฎหมาย นโยบาย และการกระทำที่เหมาะสมในเรื่องนี้

4. เลือกใช้นโยบาย โดยเฉพาะนโยบายการคลัง ค่าจ้าง และการคุ้มครองทางสังคม และให้บรรลุความเสมอภาคยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5. พัฒนากฎระเบียบและการติดตามตรวจสอบตลาดเงินและสถาบันการเงินของโลก และเสริมความแข็งแกร่งในการดำเนินการกฎระเบียบดังกล่าว

6. สร้างหลักประกันว่าจะมีตัวแทนและเสียงสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการตัดสินใจของสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สถาบันมีประสิทธิผล เชื่อถือได้ มีความรับผิดชอบและชอบธรรมมากขึ้น

7. อำนวยความสะดวกในการอพยพและเคลื่อนย้ายคนให้เป็นไปด้วยความสงบปลอดภัย เป็นไปตามระเบียบ และมีความรับผิดชอบ รวมถึงผ่านทาง การดำเนินงานตามนโยบายด้านการอพยพที่มีการวางแผนและจัดการที่ดี

แนวทางการดำเนินการ

1. ดำเนินการตามหลักการการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างสำหรับประเทศกำลังพัฒนาเฉพาะอย่างยิ่งประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยเป็นไปตามความตกลงองค์การการค้าโลก

2. สนับสนุนการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการและการไหลของเงิน ซึ่งรวมถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไปยังรัฐที่มีความจำเป็นมากที่สุด เฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาน้อยที่สุด ประเทศในแอฟริกา รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล โดยให้เป็นไปตามแผนและแผนงานของประเทศเหล่านั้น

3. ลดค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมของการส่งเงินกลับประเทศของผู้อพยพ (Migrant Remittances) ให้ต่ำกว่าร้อยละ 3 และจัดการชำระเงินระหว่างประเทศ (Remittance Corridors) ที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าร้อยละ 5 ภายในปี 2573

เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทาน และยั่งยืน

1. สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงที่อยู่อาศัยและบริการพื้นฐานที่พอเพียง ปลอดภัย และในราคาที่สามารถจ่ายได้ และยกระดับชุมชนแออัด ภายในปี 2573

2. จัดให้มีการเข้าถึงระบบคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืน เข้าถึงได้ ปลอดภัยในราคาที่สามารถจ่ายได้ สำหรับทุกคน พัฒนาความปลอดภัยทางถนน โดยการขยายการขนส่งสาธารณะ และคำนึงเป็นพิเศษถึงกลุ่มคนที่อยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบาง ผู้หญิง เด็กผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย และผู้สูงอายุ ภายในปี 2573

3. ยกระดับการพัฒนาเมืองและขีดความสามารถให้ครอบคลุมและยั่งยืน เพื่อการวางแผนและการบริหารจัดการการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์อย่างมีส่วนร่วม บูรณาการและยั่งยืน ในทุกประเทศ ภายในปี 2573

4. เสริมความพยายามที่จะปกป้องและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ของโลก

5. ลดจำนวนการตายและจำนวนคนที่ได้รับผลกระทบ และลดการสูญเสียโดยตรงทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลกที่เกิดจากภัยพิบัติ ซึ่งรวมถึงภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับน้ำ โดยมุ่งเป้าปกป้องคนจนและคนที่อยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบาง ภายในปี 2573

6. ลดผลกระทบทางลบของเมืองต่อสิ่งแวดล้อมต่อหัวประชากร โดยรวมถึงการให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อคุณภาพอากาศและการจัดการของเสียของเทศบาลและอื่น ๆ ภายในปี 2573

7. จัดให้มีการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะสีเขียว ที่ปลอดภัยครอบคลุมและเข้าถึงได้ โดยถ้วนหน้า โดยเฉพาะผู้หญิง เด็ก คนชรา และผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย ภายในปี 2573

แนวทางการดำเนินการ

1. สนับสนุนการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในทางบวกระหว่างพื้นที่เมือง รอบเมืองและชนบท โดยการเสริมความแข็งแกร่งของการวางแผนการพัฒนาในระดับชาติ และระดับภูมิภาค

2. ภายในปี 2563 เพิ่มจำนวนเมืองและกระบวนการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่เลือกใช้ และดำเนินการตามนโยบายและแผนที่บูรณาการ เพื่อนำไปสู่ความครอบคลุม ความมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรการลดผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีภูมิทัศน์ทางอภัยพิบัติ และให้พัฒนาและดำเนินการตามการบริหารความเสี่ยงจากภัยพิบัติแบบองค์รวมในทุกระดับ ให้เป็นไปตามกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558–2573

3. สนับสนุนประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รวมถึงผ่านทางความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการในการสร้างอาคารที่ยั่งยืนและทนทานโดยใช้วัสดุท้องถิ่น

เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการบริโภคและผลิตที่ยั่งยืน

1. ดำเนินการให้เป็นผลตามกรอบการดำเนินงานระยะ 10 ปีว่าด้วยการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ทุกประเทศนำไปปฏิบัติโดยประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้นำ โดยคำนึงถึงการพัฒนาและขีดความสามารถของประเทศกำลังพัฒนา

2. บรรลุการจัดการที่ยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ภายในปี 2573

3. ลดขยะเศษอาหารของโลกครึ่งหนึ่งในระดับค้าปลีกและผู้บริโภค และลดการสูญเสียอาหารจากกระบวนการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ภายในปี 2573

4. บรรลุการจัดการสารเคมีและของเสียทุกชนิดในวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งวงจรชีวิตของสิ่งเหล่านั้น ตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่ตกลงกันแล้ว และลดการปลดปล่อยสิ่งเหล่านั้นออกสู่อากาศ น้ำ และดินอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อที่จะลดผลกระทบทางลบที่จะมีต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด ภายในปี 2563

5. ลดการผลิตของเสียโดยการป้องกัน การลด การแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ และการนำมาใช้ซ้ำภายในปี 2573

6. สนับสนุนให้บริษัท โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติและบริษัทขนาดใหญ่ รับแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนไปใช้ และผนวกข้อมูลด้านความยั่งยืนลงในวงจรการรายงานของบริษัทเหล่านั้น

7. ส่งเสริมแนวปฏิบัติด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาคสาธารณะที่ยั่งยืน ตามนโยบายและการให้ลำดับความสำคัญของประเทศ

8. สร้างหลักประกันว่าประชาชนในทุกแห่งมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและความตระหนักถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนและวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ภายในปี 2573

แนวทางการดำเนินการ

1. สนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการเสริมความแข็งแกร่งของขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะขับเคลื่อนไปสู่รูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น

2. พัฒนาและดำเนินการใช้เครื่องมือเพื่อจะติดตามตรวจสอบผลกระทบของการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

3. ทำให้การอุดหนุนเชื้อเพลิงฟอสซิลที่ไร้ประสิทธิภาพและนำไปสู่การบริโภคที่สิ้นเปลืองมีความสมเหตุสมผล โดยกำจัดการบิดเบือนทางการตลาดโดยให้สอดคล้องสถานะแวดล้อมของประเทศรวมถึงการปรับโครงสร้างภาษีและเลิกการอุดหนุนที่เป็นภัยเหล่านั้นในทันทีที่ยังมีการใช้อยู่ เพื่อให้สะท้อนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงอย่างเต็มที่ถึงความจำเป็นและเงื่อนไขที่เจาะจงของประเทศกำลังพัฒนาและลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นที่จะมีต่อการพัฒนาของประเทศเหล่านั้นในลักษณะที่เป็นการคุ้มครองคนจนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

1. เสริมภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศในทุกประเทศ

2. บูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการวางแผนระดับชาติ

3. พัฒนาการศึกษา การสร้างความตระหนักรู้ และขีดความสามารถของมนุษย์และของสถาบันในเรื่องการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปรับตัว การลดผลกระทบ และการเตือนภัยล่วงหน้า

แนวทางการดำเนินการ

1. ดำเนินการให้เกิดผลตามพันธกรณีที่ผูกมัดต่อประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีเป้าหมายร่วมกันระดมทุนจากทุกแหล่งให้ได้จำนวน 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ภายในปี 2563 เพื่อจะแก้ปัญหาความจำเป็นของประเทศกำลังพัฒนาในบริบทของการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญและมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน และทำให้กองทุน Green Climate Fund ดำเนินงานอย่างเต็มที่โดยเร็วที่สุดผ่านการให้ทุน (Capitalization)

2. ส่งเสริมกลไกที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการวางแผนและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และให้ความสำคัญต่อผู้หญิง เยาวชน และชุมชนท้องถิ่นและชายขอบ

เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ป้องกันและลดมลพิษทางทะเลทุกประเภท โดยเฉพาะจากกิจกรรมบนแผ่นดินรวมถึงซากปรักหักพังทางทะเลและมลพิษของสารอาหาร (Nutrient Pollution) ภายในปี 2568

2. บริหารจัดการและปกป้องระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบที่มีนัยสำคัญ รวมถึงโดยการเสริมภูมิคุ้มกันด้านทานและปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟู เพื่อบรรลุการมีมหาสมุทรที่มีสุขภาพดีและมีผลผลิตภาพ ภายในปี 2563

3. ลดและแก้ปัญหาลผลกระทบของการเป็นกรดในมหาสมุทร โดยรวมถึงผ่านการเพิ่มพูนความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์ในทุกกระดับ

4. ภายในปี 2563 ให้กำกับอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องการเก็บเกี่ยวและยุติการประมงเกินขีดจำกัดการประมงที่ผิดกฎหมาย ที่ไม่มีการรายงาน และที่ไม่มีการควบคุม และแนวปฏิบัติด้านการประมงที่เป็นไปในทางทำลาย และดำเนินการให้เป็นผลตามแผนการบริหารจัดการที่อยู่บนฐานวิทยาศาสตร์ เพื่อจะฟื้นฟูมวลปลา (Fish Stock) ในเวลาที่สั้นที่สุดที่จะเป็นไปได้ อย่างน้อยที่สุดในระดับที่สามารถไปถึงจุดสูงสุดที่ให้ผลตอบแทนแบบยั่งยืน (Maximum Sustainable Yield) ตามคุณลักษณะทางชีววิทยาของสัตว์น้ำเหล่านั้น

5. ภายในปี 2563 อนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อยร้อยละ 10 ให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศและภายในประเทศ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่มีอยู่

6. ภายในปี 2563 ยับยั้งรูปแบบการอุดหนุนการประมงบางอย่างที่มีส่วนทำให้เกิดการประมงเกินขีดจำกัด ขจัดการอุดหนุนที่มีส่วนทำให้เกิดการประมงที่ผิดกฎหมาย ที่ไม่มีการรายงาน และที่ไม่มีการควบคุมและระงับการริเริ่มการอุดหนุนในลักษณะดังกล่าว ตระหนักว่าการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดควรเป็นส่วนควบในการเจรจาการอุดหนุนการประมงขององค์การการค้าโลก

7. ภายในปี 2573 เพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจากการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน รวมถึงผ่านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในเรื่องการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

1. เพิ่มความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทะเลโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทะเลของคณะกรรมการสมุทรศาสตร์ระหว่างรัฐบาล เพื่อจะพัฒนาคุณภาพของมหาสมุทรและเพิ่มพูนให้ความหลากหลายทางชีวภาพในทะเลมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งในรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

2. จัดให้มีการเข้าถึงทรัพยากรทางทะเลและตลาดสำหรับชาวประมงพื้นบ้านรายเล็ก

3. เพิ่มพูนการอนุรักษ์และการใช้มหาสมุทรและทรัพยากรเหล่านั้นอย่างยั่งยืน โดยการดำเนินการให้เกิดผลตามกฎหมายระหว่างประเทศตามที่สะท้อนใน UNCLOS ซึ่งเป็นกรอบ

ทางกฎหมายสำหรับการอนุรักษ์และการใช้มหาสมุทรและทรัพยากรเหล่านั้นอย่างยั่งยืน ตามที่ระบุในย่อหน้าที่ 158 ของเอกสาร The Future We Want

เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ป่าผืนฟ้า และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน
จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้น
สภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

1. สร้างหลักประกันว่าจะมีการอนุรักษ์ การฟื้นฟูป่า และการใช้ระบบนิเวศบนบก และในน้ำจืดในแผ่นดินรวมทั้งบริการทางระบบนิเวศอย่างยั่งยืน เฉพาะอย่างยิ่ง ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ ภูเขาและเขตแห้งแล้ง โดยเป็นไปตามข้อบังคับภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ ภายในปี 2563

2. ส่งเสริมการค้าและการจัดการการบริหารจัดการป่าไม้ทุกประเภทอย่างยั่งยืน หยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม และเพิ่มการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าทั่วโลก ภายในปี 2563

3. ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย ฟื้นฟูป่าผืนดินและดินที่เสื่อมโทรม รวมถึงแผ่นดินที่ได้รับผลกระทบจากการกลายสภาพเป็นทะเลทราย ความแห้งแล้ง และอุทกภัย และพยายามที่จะบรรลุถึงโลกที่ไร้ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ภายในปี 2573 เป้าหมายที่ 16: ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ

4. สร้างหลักประกันว่าจะมีการอนุรักษ์ระบบนิเวศภูเขาและความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศเหล่านั้น เพื่อจะเพิ่มพูนขีดความสามารถของระบบนิเวศเหล่านั้นที่จะให้ผลประโยชน์อันสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573

5. ปฏิบัติการที่จำเป็นและเร่งด่วนเพื่อลดการเสื่อมโทรมของถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติ หยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และภายในปี 2563 จะปกป้องและป้องกันการสูญพันธุ์ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม

6. สร้างหลักประกันว่าจะมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม และส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านั้นอย่างเหมาะสม

7. ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อจะยุติการค้าและการขนย้ายชนิดพันธุ์พืชและสัตว์คุ้มครอง และแก้ปัญหาทั้งอุปสงค์และอุปทานต่อผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย

8. นำมาตรการมาใช้เพื่อป้องกันการนำเข้าและลดผลกระทบของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศบกและน้ำและควบคุมหรือขจัด Priority Species ภายในปี 2563

9. บูรณาการมูลค่าของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพเข้าไปสู่การวางแผนกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์การลดความยากจน และบัญชีที่ระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ภายในปี 2563

แนวทางการดำเนินการ

1. ระดมและเพิ่มทรัพยากรทางการเงินจากทุกแหล่งเพื่อการอนุรักษ์และ การใช้ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
2. ระดมทรัพยากรจากทุกแหล่งและทุกระดับเพื่อสนับสนุนเงินแก่การบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนและจัดหาแรงจูงใจที่เหมาะสมสำหรับประเทศกำลังพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าในการบริหารจัดการซึ่งรวมถึงการอนุรักษ์และการปลูกป่า
3. เพิ่มพูนการสนับสนุนในระดับโลกสำหรับความพยายามที่จะต่อสู้การล่าและการเคลื่อนย้ายชนิดพันธุ์คุ้มครอง รวมถึงโดยการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น

เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิผล รับผิดชอบ และครอบคลุม ในทุกระดับ

1. ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
2. ยุติการข่มเหง การใช้หาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์และความรุนแรง และการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก
3. ส่งเสริมนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคน
4. ลดการลักลอบเคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความแข็งแกร่งของกระบวนการติดตามและการส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทุกรูปแบบ ภายในปี 2573
5. ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ
6. พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิผล มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ
7. สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วมและมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ
8. ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันโลกาภิบาล
9. จัดให้มีเอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีสูติบัตร ภายในปี 2573
10. สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

แนวทางการดำเนินการ

1. เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้อง โดยรวมถึงกระทา ผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม

2. ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่งlobalการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การเงิน

1. เสริมความแข็งแกร่งของการระดมทรัพยากรภายในประเทศโดยรวมถึงผ่านการสนับสนุนระหว่างประเทศไปยังประเทศกำลังพัฒนา เพื่อพัฒนาขีดความสามารถภายในประเทศในการเก็บภาษีและรายได้ของอื่น ๆ ของรัฐ

2. ประเทศพัฒนาแล้วจะดำเนินการให้เป็นผลตามพันธกรณีเรื่องการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการโดยเต็มที่ โดยรวมถึงพันธกรณีที่ให้ไว้โดยประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศที่จะบรรลุเป้าหมายการมีสัดส่วน ODA/GNI ร้อย 0.7 สำหรับให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา และมีสัดส่วน ODA/GNI ร้อยละ 0.15 ถึง 0.20 สำหรับให้แก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยสนับสนุนให้ผู้ให้ ODA พิจารณาตั้งเป้าหมายที่จะให้มีสัดส่วน ODA/GNI ถึงอย่างน้อยร้อยละ 0.20 สำหรับให้แก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

3. ระดมทรัพยากรทางการเงินเพิ่มเติมจากแหล่งที่หลากหลายไปยังประเทศกำลังพัฒนา

4. ช่วยประเทศกำลังพัฒนาในการบรรลุความยั่งยืนของหนี้ระยะยาว โดยใช้นโยบายที่ประสานงานกันที่มุ่งส่งเสริมการจัดหาเงินทุนโดยการก่อหนี้ การบรรเทาหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้ตามความเหมาะสม และแก้ปัญหาหนี้ต่างประเทศของประเทศที่ยากจนและมีหนี้สินในระดับสูงเพื่อลดการประสบปัญหาหนี้

5. ใช้และดำเนินการให้เกิดผลตามระบอบการส่งเสริมการลงทุนสำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

เทคโนโลยี

6. เพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างประเทศและในภูมิภาคแบบเหนือ-ใต้ ใต้-ใต้ และไตรภาคี และการเข้าถึงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และยกระดับการแบ่งปันความรู้ตามเงื่อนไขที่ตกลงร่วมกัน โดยรวมถึงผ่านการพัฒนาการประสานงานระหว่างกลไกที่มีอยู่เดิมเฉพาะอย่างยิ่งในระดับของสหประชาชาติ และผ่านทางกลไกอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีของโลก

7. ส่งเสริมการพัฒนา การถ่ายทอด และการเผยแพร่เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับประเทศกำลังพัฒนาภายใต้เงื่อนไขที่อำนวยความสะดวกแก่ประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งตามเงื่อนไขสิทธิพิเศษตามที่ตกลงร่วมกัน

8. ให้นานาการเทคโนโลยีและกลไกการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ท างานได้อย่างเต็มที่ ภายในปี 2560 และเพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนที่สำคัญ (Enabling Technology) เฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การเสริมสร้างขีดความสามารถ

9. เพิ่มพูนการสนับสนุนระหว่างประเทศสำหรับการดำเนินการด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถที่มีประสิทธิผลและมีการตั้งเป้าในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสนับสนุนแผนระดับชาติที่จะดำเนินงานในทุกเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงผ่านทางความร่วมมือแบบเหนือ-ใต้-ใต้-ใต้และไตรภาคี

การค้า

10. ส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคีที่เป็นสากล มีกติกา เปิดกว้าง ไม่เลือกปฏิบัติและเสมอภาค ภายใต้องค์การการค้าโลก โดยรวมถึงผ่านการสิ้นสุดการเจรจาภายใต้วาระการพัฒนารอบโดฮา

11. เพิ่มส่วนแบ่งการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาในการส่งออกทั่วโลกให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพิ่มส่วนแบ่งของประเทศพัฒนาน้อยที่สุดให้สูงขึ้น 2 เท่าในปี 2563

12. ทำให้เกิดการดำเนินการในเวลาที่เหมาะสมในเรื่องการเข้าถึงตลาดปลอดภาษี และปลดการจำกัดปริมาณในระยะยาวสำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยให้สอดคล้องกับการตัดสินใจขององค์การการค้าโลกโดยรวมถึงการสร้างหลักประกันว่ากว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้าที่ใช้กับประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจะมีความโปร่งใสและเรียบง่ายและมี ส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงตลาด

ประเด็นเชิงระบบความสอดคล้องเชิงนโยบายและเชิงสถาบัน

13. เพิ่มพูนเสถียรภาพเศรษฐกิจมหภาคของโลก โดยรวมถึงผ่านทาง การประสานงาน นโยบายและความสอดคล้องเชิงนโยบาย

14. ยกกระดับความสอดคล้องเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

15. เคารพพื้นที่ทางนโยบายและความเป็นผู้นำของแต่ละประเทศที่จะสร้าง และดำเนินงานตามนโยบายเพื่อการขจัดความยากจนและการพัฒนาที่ยั่งยืน

หุ้นส่วนความร่วมมือจากภาคส่วนที่หลากหลาย

16. ยกกระดับหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยร่วมเติมเต็มโดยหุ้นส่วนความร่วมมือจากภาคส่วนที่หลากหลายซึ่งจะระดมและแบ่งปันความรู้ ความเชี่ยวชาญ

เทคโนโลยี และทรัพยากรเงิน เพื่อจะสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกประเทศ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา

17 สนับสนุนและส่งเสริมหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาครัฐ-ภาคเอกชน และประชาสังคม โดยสร้างบนประสบการณ์และกลยุทธ์ด้านทรัพยากรของหุ้นส่วน

ข้อมูล การติดตาม และการตรวจสอบได้

18 ยกระดับการสนับสนุนด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ให้เพิ่มการมีอยู่ของข้อมูลที่มีคุณภาพ ทันเวลาและเชื่อถือได้ ที่จำแนกในเรื่องรายได้ เพศ อายุ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ สถานะการอพยพ ความบกพร่องทางร่างกายตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามบริบทของประเทศ ภายในปี 2563

19 ต่อยอดจากข้อริเริ่มที่มีอยู่แล้วในการพัฒนาการตรวจวัดความก้าวหน้าของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสนับสนุนการสร้างขีดความสามารถด้านสถิติในประเทศกำลังพัฒนาภายในปี 2573

สำหรับประเทศไทย นอกจากการพัฒนาใน 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางของ SDGs แล้ว ประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับมิติทางด้านวัฒนธรรมอีกด้วย และการจะบรรลุความสำเร็จของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์นักพัฒนาที่ทรงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและระดับนานาชาติได้ พระราชทานเข็มทิศการพัฒนาไว้ให้ทุกภาคส่วนน้อมนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม นั่นคือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทยเป็น แนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตและสร้างสัมฤทธิ์ผลแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้อย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย

1. แนวคิดเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย

สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการการศึกษาทั่วไประดับชาติ ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 24-26 มีนาคม 2549 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้มีการจัดตั้งเครือข่าย การศึกษาทั่วไประดับประเทศขึ้น เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง สถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนางานการศึกษาทั่วไปให้มีความก้าวหน้าและเข้มแข็งยิ่งขึ้น ภายใต้ การสนับสนุนของคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น ทั้งนี้ ได้มีการ คัดเลือกตัวแทนตามสถาบันการศึกษาที่เข้าประชุมจำนวนหนึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดตั้ง

เครือข่ายโดยมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแกนนำในการประสานความร่วมมือดังกล่าวในระยะแรก จนกว่าการจัดตั้งเครือข่ายจะสำเร็จเรียบร้อยและมีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่เข้ามาทำหน้าที่ แทนซึ่งจะใช้เวลาไม่เกิน 2 ปี นับตั้งแต่วันที่ที่มีการประชุมเมื่อเดือน มีนาคม 2549 เป็นต้นไป

ผู้แทนมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ก่อตั้งเครือข่ายจำนวนทั้งสิ้น 14 สถาบัน ได้มีการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2549 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ประชุม เห็นชอบให้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับหน้าที่เป็นประธาน และเลขานุการคณะกรรมการและให้ชื่อ คณะกรรมการว่า คณะกรรมการเครือข่ายการศึกษาทั่วไป อุดมศึกษาไทย โดยวางกรอบภาระงานให้ เป็นไปตามความประสงค์ของมติที่ประชุมวิชาการการศึกษาทั่วไป เมื่อวันที่ 24-26 มีนาคม 2549

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในนามประธานเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาทั่วไประหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 และการพัฒนางานด้านการศึกษาทั่วไปให้มีความก้าวหน้า และเข้มแข็งยิ่งขึ้น ภายใต้กรอบนโยบายและการสนับสนุนของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา แนวคิดและความหมายของการศึกษาทั่วไปให้ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี กระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อสร้างความร่วมมือและจัดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป
3. เพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายแก่สำนักงาน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวกับแนวทางมาตรฐานและวิธีการ จัดการการศึกษาทั่วไปให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558

ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา ที่ 368/2561 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่ง ประเทศไทย ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2561 ประกอบด้วย

1. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคเหนือตอนบน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคเหนือตอนล่าง
มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
3. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคอีสานตอนบน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
4. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคอีสานตอนล่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา
5. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคกลางตอนบน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
6. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคกลางตอนล่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร

7. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคตะวันออก
มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
8. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคใต้ตอนบน
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
9. เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เขตภาคใต้ตอนล่าง
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

สถาบันอุดมศึกษาไทย

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย/วิทยาลัย/สถาบัน) ที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปจนถึงระดับปริญญาเอกอยู่จำนวนมาก ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง เป็นต้น ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้ได้กระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนที่ก้าวสู่การศึกษาในระดับปริญญาทั่วประเทศ ตามภูมิภาค ดังนี้

สถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือตอนบน

1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. มหาวิทยาลัยพะเยา
3. มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
9. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
10. มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
11. มหาวิทยาลัยพายัพ
12. มหาวิทยาลัยเนชั่น
13. วิทยาลัยเชียงราย
14. วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง
15. วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
16. วิทยาลัยชุมชนน่าน
17. วิทยาลัยชุมชนแพร่

สถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

1. มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

5. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
7. มหาวิทยาลัยภาคกลาง
8. มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
9. วิทยาลัยลุ่มน้ำปิง
10. มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
11. วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี
12. วิทยาลัยชุมชนตาก
13. วิทยาลัยชุมชนพิจิตร

สถาบันอุดมศึกษาภาคอีสานตอนบน

1. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. มหาวิทยาลัยนครพนม
3. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
8. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
10. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
11. วิทยาลัยสันตพล
12. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
13. วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต
14. วิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภู
15. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สถาบันอุดมศึกษาภาคอีสานตอนล่าง

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
2. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
8. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
9. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
10. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

11. มหาวิทยาลัยราชธานี
12. มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
13. มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
14. วิทยาลัยนครราชสีมา
15. วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
16. วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์
17. วิทยาลัยชุมชนยโสธร

สถาบันอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
6. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
7. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
8. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
9. สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
10. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
11. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
12. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
13. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
14. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
15. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
16. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
17. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
18. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. มหาวิทยาลัยรังสิต
20. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
21. มหาวิทยาลัยชินวัตร
22. มหาวิทยาลัยปทุมธานี
23. มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
24. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
25. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
26. มหาวิทยาลัยเกริก
27. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
28. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

29. มหาวิทยาลัยศรีปทุม
30. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
31. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
32. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร
33. มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก
34. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
35. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
36. มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ
37. สถาบันรัชต์ภาคย์
38. วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
39. วิทยาลัยเซนต์อีส์ท์บางกอก
40. วิทยาลัยดุสิตธานี
41. สถาบันบัณฑิตศึกษามหาภารณ
42. สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
43. สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
44. สถาบันเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์

สถาบันอุดมศึกษามากกลางตอนล่าง

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (สถาบันแม่ข่าย)
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยมหิดล
4. มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
8. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
10. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
11. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
12. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
13. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
14. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
15. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
16. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
17. มหาวิทยาลัยเว็บสเตอร์ (ประเทศไทย)
18. มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสตมฟอร์ด
19. มหาวิทยาลัยสยาม

20. มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
21. มหาวิทยาลัยคริสเตียน
22. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
23. มหาวิทยาลัยธนบุรี
24. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
25. วิทยาลัยแสงธรรม
26. วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา-อินติ
27. วิทยาลัยทองสุข
28. วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
29. สถาบันอาศรมศิลป์
30. สถาบันกัณฑ์นา
31. สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
32. วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร

สถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออก

1. มหาวิทยาลัยบูรพา
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก
5. วิทยาลัยเฉลิมกาญจนาระยอง
6. วิทยาลัยชุมชนตราด
7. วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว

สถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน

1. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
5. มหาวิทยาลัยตาปี
6. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
7. วิทยาลัยชุมชนพังงา
8. วิทยาลัยชุมชนระนอง

สถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ตอนล่าง

1. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. มหาวิทยาลัยทักษิณ
3. มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
7. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
8. มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
9. วิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ
10. วิทยาลัยชุมชนสตูล
11. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
12. วิทยาลัยชุมชนยะลา
13. วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส
14. วิทยาลัยชุมชนสงขลา

2. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

แนวคิดเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

นักการศึกษาไทยได้กล่าวถึงคำที่ใช้กับหลักสูตรศึกษาทั่วไปนี้มีใช้อยู่ 3 คำ คือ วิชาศึกษาทั่วไปหรือวิชาการศึกษาทั่วไป เป็นคำเดียวกันใช้ตรงกับภาษาอังกฤษ General Education ซึ่งเป็นคำที่ใช้อยู่ทั่วไป ส่วนอีกคำหนึ่ง คือ วิชาพื้นฐานทั่วไป (Foundation Education) ใช้ในความหมายเดียวกัน แต่โดยตัวเนื้อหาก็มีลักษณะเดียวกัน คือ วิชาที่เป็นพื้นฐานของชีวิตเป็นหลักวิธีดำเนินของชีวิต ส่วนอีกคำหนึ่งวิชาการศึกษาเสรี” (Liberal Education) หรือ ศิลปศาสตร์ศึกษา (Liberal Arts) โดยความหมายเป็นคำเก่ากว่า และมีความหมายที่เฉพาะเจาะจงกว่า โดยเน้นที่การสร้างคนให้มีจิตใจเสรี (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2562) ได้กล่าวถึงวิชาศึกษาทั่วไป เป็นส่วนที่จะสร้างความเป็นคนดี มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนควบคู่ไปกับหลักสูตรวิชาชีพที่สร้างคนมีอาชีพ ทั้งสองส่วนจะส่งเสริมซึ่งกันและกัน ไม่ได้ขัดแย้งกัน ซึ่งใกล้เคียงกับแดเนียล เบลล์ ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึงวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชา นับแต่ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมถึงงานที่มีชื่อเสียง อารยธรรมตะวันตก และวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรือเนื้อหาวิชาที่เชื่อมโยงหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน ในขณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552) กล่าวว่าแต่ก่อนเรียกวิชาศึกษาทั่วไป ว่าวิชาพื้นฐาน คล้ายกับว่าก่อนจะไปศึกษาวิชาเฉพาะหรือวิชาชีพทั้งหลาย เราก็ให้ศึกษาวิชาประเภทพื้นฐานก่อน เป็นการเตรียมตัวบุคคลให้พร้อมที่จะไปศึกษาวิชาเฉพาะที่เจาะลึกวิชาชีพทั้งหลายโดยมากจะเป็นประเภทเฉพาะอย่างนั้น และอีกแง่หนึ่งก็เป็นการเตรียมพื้นฐานตัวบุคคลเพื่อให้เป็นคนที่ดี กล่าวคือ วิชาศึกษาทั่วไปมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การสร้างคน คำว่าสร้างคน ถ้ากล่าวถึงการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยก็คือการสร้างบัณฑิต หมายความว่า วิชาศึกษาทั่วไปมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การสร้างบัณฑิต ส่วนวิชาเฉพาะวิชาชีพ เป็นเหมือนการสร้างเครื่องมือให้บัณฑิต สอดคล้องกับ วรงค์ ถาวร และคณะ (2556) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในมิติด้านบุคคลกับสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายความสำเร็จในระดับบุคคล คือ ความต้องการให้นักศึกษามีชีวิตที่มีชีวิตมีอาชีพสุจริต มีชีวิตที่สมดุล เมื่อจบการศึกษา ส่วนในระดับสังคม

จุดมุ่งหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คือ ความต้องการสร้างสังคมที่มีความสันติสุขประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ได้นิยามหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไว้ว่า “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาพื้นฐานสำหรับการเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมที่จะไปศึกษาหมวดวิชาเฉพาะวิชาชีพทั้งหลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมและพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

หมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีวิวัฒนาการของแบบแผนและจุดมุ่งหมายมาตามลำดับโดยแบบแผนและจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ผ่านมา พบว่า จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในปัจจุบัน จะมีการมุ่งเน้นไปที่องค์ความรู้แบบรอบรู้กว้าง เข้าใจ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก ทั้งนี้ เพื่อความอยู่รอดอย่างยั่งยืน (Sustainable Survival) สำหรับการจัดการศึกษา หมวดวิชาศึกษาทั่วไปของประเทศไทย พบว่า หมวดวิชาศึกษาทั่วไปของประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา และมีความเชื่อมโยงกันทั้งปัญหาและจุดมุ่งหมายอย่างมาก (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2552) ที่ได้เสนอแนวคิดในการกำหนดจุดมุ่งหมายหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้คำนึงถึงความสำคัญของมิติ ด้านเวลา (กาละ) และมิติด้านสถานที่ (เทศะ) คือ มิติด้านเวลา มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อยุคสมัย และการศึกษาที่เหนือยุคสมัยการศึกษาเพื่อยุคสมัยเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมในแต่ละยุค ส่วนการศึกษาที่เหนือยุคสมัยจะมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน โดยไม่ขึ้นกับสภาพของสังคมในแต่ละยุคเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนสำหรับท้องถิ่นนั้น โดยเน้นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ และจิตใจให้สามารถมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับการแบ่งจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นการตั้งเป้าหมายไปที่ทักษะหรือองค์ความรู้ที่ผู้เรียนควรมีในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ทักษะและองค์ความรู้ในเชิงวิชาการ/ประยุกต์หรือที่เหมาะสมกับยุคสมัย และประโยชน์ที่ควรได้จากหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในบริบทต่าง ๆ เช่น ประโยชน์ต่อตัวนิสิตนักศึกษา สังคมท้องถิ่น หรือสังคมโลก แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากประเด็นสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนด

จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สรุปไว้ทั้ง 2 มิติ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อาจได้รับอิทธิพลจาก วิสัยทัศน์ พันธกิจ ตลอดจนแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานหรือสถาบัน รวมทั้งแนวคิดหรือความสนใจของผู้บริหารแต่ละแห่งเข้ามามีบทบาทในการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมด้วย (เกษม เพ็ญภินันท์ และคณะ, 2553) ทั้งนี้ ชัยยุทธ กลีบบัว (2558) ได้มีการสรุปจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปยังคงยึดหลักปรัชญาแนวคิดดั้งเดิมของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในการบ่มเพาะบัณฑิตให้มีความสมบูรณ์ทั้งความคิด และจิตใจ เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ในแต่ละเวลานั้นจะแตกต่างกันตามสภาพปัญหา หรือความต้องการของสังคม รวมถึงแนวคิด/หลักคิดในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ใช้ในช่วงเวลานั้น ๆ ปัจจุบันจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจะเน้นไปที่การขัดเกลา บ่มเพาะทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต รวมถึงการจุดประกายหรือสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเอง และผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก ตลอดจนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและระดับโลก

3. กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HED) เป็นผลของการศึกษาโดย คณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ซึ่งมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีในฐานะประธานเครือข่าย ฯ ในขณะนั้น เป็นแกนหลักในการศึกษา และได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ รวบรวมข้อมูล และรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา และจัดทำกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HED) เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา การศึกษาเรื่องนี้จะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งเพื่อการพิจารณาปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต่อไป การศึกษาได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม 2556 และมีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมประเด็นหลัก ดังนี้

1. ศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิดของการศึกษาทั่วไป และกรณีตัวอย่างของการจัดการศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศและประเทศไทย
2. สำรวจสถานการณ์ภาพการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 รวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการดังกล่าว
3. จัดทำกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HED)

วิธีการดำเนินงานประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาทั่วไป การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษา ทั่วไปการรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับปริญญาตรีกลุ่มที่มีสาขาวิชาชีพ และไม่มีสาขาวิชาชีพ การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตร ระดับปริญญาตรีจากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก และภาคใต้

ผลจากการดำเนินการดังกล่าว ได้ข้อมูลสรุปเบื้องต้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับ แต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และหลังจากนั้น คณะกรรมการบริหารเครือข่าย การศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยได้ประมวลข้อมูลทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมมนา การรับฟัง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาประมวล วิเคราะห์ จัดทำร่างกรอบแนวคิดหมวดวิชา ศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) นั้น

ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาทั่วไปทั้งในต่างประเทศและประเทศไทยมีวิวัฒนาการมา โดยลำดับ จากการประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตาม เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ที่เคยใช้ในอดีต พบว่า ยังมีความไม่ชัดเจนต่อ การนำไปปฏิบัติ มากน้อยแตกต่างกัน นับตั้งแต่ นิยาม โครงสร้างและองค์ประกอบการจัดการเรียน การสอน และการบริหารจัดการหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไป แห่งประเทศไทย และคณะทำงาน ฯ ได้ศึกษาวิเคราะห์ และปรับปรุงประเด็นดังกล่าว รวมทั้งขยาย ความให้ชัดเจนขึ้น และเสนอให้เพิ่มเติมผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) ตลอดจนปรับปรุง คำอธิบายและเพิ่มเติมส่วนของการบริหารจัดการหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้มีการดำเนินงาน สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้อย่างแท้จริง ได้ข้อสรุปแบ่ง ออกเป็น 8 ด้านซึ่งประกอบด้วย

1. มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ตระหนักและสำนึกในความเป็นไทย
3. มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์กว้างไกล เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ
4. มีทักษะการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
5. มีทักษะการคิดแบบองค์รวม
6. มีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก
7. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทัน
8. ใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาที่ได้สรุปมาข้างต้นจะเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐาน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2548 ของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาทั่วไป เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนหมวด

วิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาไทยอย่างเป็นทางการ และเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 สรุปได้เป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาอาจารย์ผู้สอน ให้ผู้สอนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ส่งเสริมการพัฒนาวิธีการสอน การวัดและประเมินผล และให้มีการกำหนด KPI (Key Performance Indicator) ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้มีประสบการณ์ร่วมเป็นผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพราะสามารถชี้ประเด็นและจุดประกายความคิดของผู้เรียนได้ดี

2. การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรมีการปรับบทบาทให้มีความยืดหยุ่นและเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากขึ้น ตลอดจนมีการสร้างกลไกและกระบวนการเพื่อตรวจสอบสถาบันการศึกษา และให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การรับรองคุณภาพ (Accreditation) ทางการศึกษา กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพควบคู่ไปกับการรับรองมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2552 (TQF: HEd)

หลักการและเหตุผล

การจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ได้เริ่มดำเนินการมาเกือบ 4 ทศวรรษ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยทบวงมหาวิทยาลัยได้มีประกาศ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517 กำหนดให้หลักสูตรในระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตร ต้องมีองค์ประกอบของ “วิชาพื้นฐานทั่วไป” อย่างน้อย 30 หน่วยกิต แต่จากการดำเนินงานตามประกาศดังกล่าว พบว่า ขอบเขต จุดมุ่งหมาย และลักษณะรายวิชาของกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไปยังไม่มีที่ชัดเจนเพียงพอ ดังนั้น ทบวงมหาวิทยาลัย (องค์กรในขณะนั้น) จึงได้ปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีใหม่ และกำหนดให้ใช้คำว่า “วิชาศึกษาทั่วไป” แทน “วิชาพื้นฐานทั่วไป” (ในปี พ.ศ. 2532, 2542) จนในที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 และให้นิยาม โครงสร้างและองค์ประกอบ ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปว่า “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจในธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี”

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น จึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 และให้นิยาม โครงสร้างและองค์ประกอบ ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปว่า “หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก” โดยสถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์

ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต

จากประกาศข้างต้น เป็นผลให้การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะจุดมุ่งหมายที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการองค์ความรู้ เชื่อมโยงกับชีวิตและวิถีความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันและอนาคต สมดังเจตนารมณ์ของการศึกษาทั่วไป ซึ่งมีใช่เพียงการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน แต่เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อบ่มเพาะให้ผู้เรียนมีจิตวิญญาณของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มีประกาศ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HEd) ขึ้น ด้วยความมุ่งหมายจะจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของบัณฑิต เพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิ และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้เข้าใจตรงกันและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนา ว่ามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ โดยได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีไว้อย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคมบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องสามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก เป็นต้น

2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้บัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องสามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทาความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่น ๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะ

แนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ นักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำ และหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง บัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องมีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องสามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

ดังนั้น การจัดการศึกษาในแต่ละหลักสูตร จึงต้องกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) และการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: HEd) อย่างน้อย 5 ด้านข้างต้น ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เป็นไปตามแนวนโยบายดังกล่าวด้วย

อย่างไรก็ตาม การที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนดให้หลักสูตรในระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตร มีองค์ประกอบของ “วิชาศึกษาทั่วไป” อย่างน้อย 30 หน่วยกิต จากจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรระดับปริญญาตรี ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต และไม่เกิน 150 หน่วยกิต รวมทั้งให้แยกวิชาพื้นฐานของวิชาชีพออกจากหมวดวิชาศึกษาทั่วไปนั้น ทำให้เกิดข้อสังเกตว่าการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจะมีบทบาทในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตระดับปริญญาตรีให้เกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: HEd)

ในขณะเดียวกัน นับตั้งแต่มีการกำหนดนิยาม โครงสร้างและองค์ประกอบ และการจัดการเรียนการสอนของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ในขณะนั้น พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั่วไปในประเทศไทย นับตั้งแต่ระดับผู้บริหารสถาบันการศึกษา อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญและยังมีความเข้าใจ

ที่แตกต่างกันในแนวคิดอันเป็นเป้าหมายของวิชาศึกษาทั่วไป อีกทั้งยังมีความต้องการจะปรับเปลี่ยนจำนวนหน่วยกิต เนื้อหาวิชา และการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถาบัน ส่งผลให้รูปแบบการบริหารจัดการมีความแตกต่างหลากหลาย

ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงมอบหมายให้คณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ซึ่งมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีในฐานะประธานเครือข่ายฯ เป็นแกนหลัก ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) อันประกอบด้วย นิยาม ผลการเรียนรู้ โครงสร้างและองค์ประกอบ การจัดการเรียนการสอน และรูปแบบการบริหารจัดการของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ขอบเขตการศึกษาและกระบวนการดำเนินโครงการ

โครงการศึกษาเพื่อจัดทำกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) ใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 8 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม 2556 โดยมีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมประเด็นหลัก ดังนี้

1. ศึกษาวิวัฒนาการของปรัชญา แนวคิดการศึกษาทั่วไป และกรณีตัวอย่างการจัดการศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศและประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนการสอน โครงสร้างและองค์ประกอบ และรูปแบบการบริหารจัดการ
2. สสำรวจสถานภาพการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานที่ผ่านมา
3. จัดทำกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งสู่มาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) และการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) ประกอบด้วย นิยาม ผลการเรียนรู้ โครงสร้างและองค์ประกอบ การจัดการเรียนการสอน และรูปแบบการบริหารจัดการของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

กระบวนการดำเนินงานโครงการ คณะกรรมการบริหารเครือข่ายฯ ได้ดำเนินงานเพื่อจัดทำกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาทั่วไป และจัดการสัมมนาทบทวน “ปรัชญาการศึกษาทั่วไป” คณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ได้มีการจัดประชุมเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2556 ณ โรงแรมปรีนซ์ พาเลซ กรุงเทพฯ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดการจัดการศึกษาทั่วไป ทบทวนปรัชญาเป้าหมาย และแนวคิดของการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตลอดจนสำรวจสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคจากการดำเนินการที่ผ่านมา ก่อนจะประมวลความคิดเห็นที่ได้รับ

นำมาจัดประชุมกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2556 ณ ห้อง Dipak. C. Jain Hall ชั้น 1 อาคารศศนิเวศ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ จนกระทั่งได้ร่างกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

หลังจากนั้นจึงได้จัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับปริญญาตรีกลุ่มที่มีสาขาวิชาชีพและไม่มีสาขาวิชาชีพ ต่อร่างเกณฑ์มาตรฐานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2556 ณ โรงแรมเซ็นจูรี่ พาร์ค กรุงเทพฯ เพื่อนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งกลุ่มที่มีสาขาวิชาชีพและกลุ่มที่ไม่มีสาขาวิชาชีพกำกับ และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขร่างให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามในการประชุมดังกล่าวพบว่า ผู้เข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่มาจากสถาบันอุดมศึกษาในภาคกลางโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเป็นหลักคณะกรรมการบริหารเครือข่ายฯ จึงเห็นควรให้มีการจัดประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรีสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย: เครือข่ายแต่ละภูมิภาค 4 พื้นที่ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก และภาคใต้ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นอย่างครอบคลุมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคโดยมิได้แบ่งแยกตัวแทนกลุ่มที่มีสาขาวิชาชีพและกลุ่มที่ไม่มีสาขาวิชาชีพกำกับเหมือนกับเวทีครั้งก่อนหน้า เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก นอกจากประเด็นเรื่องของจำนวนหน่วยกิตซึ่งทางตัวแทนกลุ่มที่มีสาขาวิชาชีพยังมีข้อกังวลอยู่

หลังจกดำเนินการรับฟังความคิดเห็นแต่ละภูมิภาคจนเสร็จสิ้น คณะกรรมการบริหารเครือข่ายฯ จึงรวบรวมข้อมูลจนได้ข้อสรุปเบื้องต้น สำหรับนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ความเห็น เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556 ณ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและจัดประชุมคณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 12 ถึง วันอาทิตย์ที่ 13 ตุลาคม 2556 ณ โรงแรมคลาสสิคคามีโอ แอนด์ เซอร์วิส อพาร์ทเมนท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อประมวลผลจากการรับฟังความคิดเห็นทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาปรับปรุงและจัดทำกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) ให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ผลการศึกษารอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

แนวคิดและกรณีตัวอย่างการจัดการศึกษาทั่วไป

แนวคิดของการศึกษาทั่วไป มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน และได้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อความไปตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ประชากร องค์กรความรู้ และด้านอื่น ๆ แต่ละยุคสมัย โดยในที่นี้ การศึกษาทั่วไป หมายถึง องค์กรความรู้ที่เหมาะสมซึ่งจะทําให้นักศึกษา

ในระดับอุดมศึกษาสามารถเข้าใจถึงความเป็นไปของโลก และสิ่งที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมในสังคม ตามบรรทัดฐานที่ถูกตั้งไว้ในสังคมนั้น ๆ

การจัดการศึกษาทั่วไปได้เริ่มต้นขึ้นเป็นครั้งแรกที่ประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงศตวรรษที่ 19 หลังเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นรูปแบบที่เรียกว่า Thorough Education ซึ่งผู้เรียนทุกคนจะต้องใช้หลักสูตรเดียวกัน จากนั้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงสงครามกลางเมือง (Civil War) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของระบบการเลือกวิชาเสรี (Free Elective System) ซึ่งเรียกว่า Utilitarian Curriculum

การเปลี่ยนแปลงเริ่มขึ้นอีกครั้งในปลายศตวรรษที่ 19 เนื่องจากอิทธิพลของรูปแบบ Research University ทำให้การศึกษาในรูปแบบมุ่งเน้นงานวิจัยเฉพาะด้าน (Research-Oriented Specialized Knowledge) เป็นที่แพร่หลายมากขึ้น กระทั่งในปี ค.ศ. 1901 (พ.ศ. 2444) Yale University ได้เริ่มต้นจัดระบบการศึกษารูปแบบใหม่ โดยจัดให้มีวิชาภาค หรือวิชา Major ขึ้นเป็นครั้งแรก และในช่วงเดียวกัน โปรแกรมเกียรตินิยมก็ถูกแนะนำขึ้นโดย Swarthmore College ซึ่งระบบการศึกษาทั้งสองรูปแบบนี้ยังคงใช้กันอยู่จนถึงปัจจุบัน เรียกว่า Liberal Education

การศึกษาทั่วไป ยังคงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเรื่อยมา ทั้งด้วยการได้รับอิทธิพลจากมนุษยนิยมหรือความคิดหัวก้าวหน้า ซึ่งสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาทั่วไป ก็คือ การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับลักษณะของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกาลเวลา และหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงหลากหลายรูปแบบ จึงทำให้การศึกษาทั่วไปในปัจจุบันมีลักษณะที่เรียกว่า Hybrids

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลด้านความแตกต่างของผู้เรียนอันเนื่องมาจากลักษณะของสังคมอุตสาหกรรมที่มีความหลากหลายมากขึ้น และลักษณะของรูปแบบการจ้างงานที่แปรเปลี่ยนไปทำให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-Long Education) ขึ้น ส่งผลให้ระบบการศึกษาทั่วไป ที่ใช้กันอยู่อย่างหลากหลายถูกปรับเปลี่ยนให้เข้าสู่รูปแบบที่เหมาะสมโดยเนื้อหาของการศึกษาทั่วไป ต้องสามารถทราบว่า ความรู้ในด้านใดบ้างที่มีความจำเป็นกับผู้เรียน ทางด้านกระบวนการ ก็ต้องมีความเข้าใจถึงความจำเป็นนั้น และในด้านของผลจากการเรียน ก็ต้องทราบถึงสิ่งที่คาดหวังจากผู้เรียนหลังจากได้ผ่านกระบวนการการเรียนรู้

ทั้งนี้ การควบคุมคุณภาพของการศึกษาทั่วไป แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือ มาจากความคาดหวังของสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของตนเองให้สูงขึ้น และอีกลักษณะหนึ่งคือ การให้การยอมรับจากองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจะทำการตรวจสอบทั้งในระดับภาควิชา และในระดับสถาบันการศึกษา โดยมาตรฐานข้อ 2.2 ของ The Western Association of Schools and Colleges ระบุถึงใจความสำคัญของการศึกษาทั่วไปว่า จะต้องบูรณาการความรู้เพื่อให้บัณฑิตมีความพร้อมในการทำงาน และดำเนินชีวิตอยู่ร่วมในสังคม

ในส่วนของ กรณีตัวอย่างการจัดการศึกษาทั่วไป แบ่งออกเป็น ตัวอย่างการจัดการศึกษาทั่วไปของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไต้หวัน ประเทศมาเลเซีย และตัวอย่างการจัดการศึกษาทั่วไปของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ/ในสังกัดของรัฐ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน โดยสามารถสรุปภาพรวมของการจัดการศึกษาทั่วไป ได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน มีประเด็นที่ควรพิจารณาคือ 1) การนาประวัติศาสตร์มาอ้างอิงเข้ากับสังคมยุคใหม่เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในอดีต และเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 2) การเน้นให้การศึกษาทั่วไปเป็นวิชาที่มีความทันสมัย เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม และเป็นไปในลักษณะเพื่อให้ผู้เรียนลดภาระและความเครียดลง 3) การเน้นการรวมตัวระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างธรรมเนียมปฏิบัติกับสิ่งที่เป็นสมัยใหม่ และระหว่างโลกาภิวัตน์กับภูมิภาค ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมขยายมุมมองด้านโลกาภิวัตน์ และปลูกฝังให้เกิดนิสัยของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. โครงสร้างและองค์ประกอบ มีประเด็นที่ควรพิจารณาคือ 1) มีการแบ่งหมวดหมู่/กลุ่มวิชา/ องค์ประกอบ (Component) เพื่อให้การจัดการศึกษาครอบคลุมสาระ/ ทักษะที่สำคัญตามเป้าประสงค์ของแต่ละมหาวิทยาลัย หรือตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิของประเทศนั้น ๆ 2) การกำหนดจำนวนหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศมีความแตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถาบัน ขณะที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของประเทศ

3. รูปแบบการบริหารจัดการ มีประเด็นที่ควรพิจารณาคือ 1) การจัดการเกี่ยวกับการศึกษาทั่วไปต้องมาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับสูงจนถึงระดับล่าง และระดับล่างสู่ระดับสูง (Top Down and Bottom Up) ช่วยกันสนับสนุนให้การจัดการนี้เป็นนโยบายของสถาบันให้สำเร็จ 2) การที่สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเป็นเอกเทศ มีระบบ-ระเบียบ และการดำเนินงานเป็นของตนเองทำให้การสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันทำได้ลำบาก 3) การมีคณะกรรมการ หรือหน่วยงาน/ศูนย์การจัดการศึกษาทั่วไป ที่ดูแลรับผิดชอบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาทั่วไป ทั้งทางด้านการปรับปรุง พัฒนาการสอนให้ทันสมัย และการจัดการเพื่อควบคุมคุณภาพของการศึกษาทั่วไป

สถานภาพการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

บริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป มีส่วนสำคัญในการกำกับให้การจัดการศึกษาทั่วไปต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของบริบทโลก เพราะเป้าหมายสำคัญของการศึกษาทั่วไปคือ การทำให้มนุษย์เป็นคนดีและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แนวทางการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่มุ่งหวัง จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักสำคัญคือ การสร้างความเข้าใจต่อแนวคิดของการศึกษาทั่วไป โดยพันธกิจของการอุดมศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้ในทศวรรษหน้า มีสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการหลายประการ อาทิ

1. การจัดกลุ่มวิชาต้องมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เปิดพื้นที่ให้องค์กรวิชาชีพได้เข้ามาหารือเพื่อช่วยกันหาแนวทางผสมผสานระหว่างวิชาชีพกับวิชาศึกษาทั่วไป

2. การประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาทั้งด้านของผู้เรียนและผู้สอน

3. การจัดการศึกษาทั่วไปให้เกิดผลการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลาง หรือจัดพื้นที่ให้คนได้มาทำงานร่วมกัน

ทั้งนี้ ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จ (Key Success Factors) ของการจัดการศึกษาทั่วไปที่สำคัญมีอยู่ 2 ระดับ ได้แก่ ระดับสังคม คือ การสร้างสังคมสันติสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด และระดับของบัณฑิตคือ การที่บัณฑิตสามารถวางแผนชีวิต ประกอบสัมมาอาชีพ และมีชีวิตที่สมดุล

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา การจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญซึ่งต้องเร่งดำเนินการแก้ไขเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตระดับปริญญาตรีให้เกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: HEd) ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาระดับนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาทั่วไปซึ่งยังไม่มีทิศทางหรือประเด็นร่วมที่ชัดเจน และไม่สามารถสร้างบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการได้
2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาทั่วไปซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้านหลักคือ (1) ผู้สอน (2) ผู้เรียน (3) วิธีการสอน และ (4) บริบท/บรรยากาศการจัดการเรียนการสอน
3. ปัญหาการบริหารจัดการที่ยังขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงซึ่งมองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
4. ปัญหาการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: HEd) ซึ่งส่งผลให้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปควรมีกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้เป็นของตนเอง เพราะการจัดการเรียนการสอนมีลักษณะต่างจากหมวดวิชาเฉพาะ
5. ปัญหาบทบาทการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
6. ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548

ประกอบด้วย

นิยามของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ควรขยายความให้ชัดเจน เพื่อให้เห็นว่าสิ่งที่กำหนดไว้ในนิยาม จะเกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับข้อกำหนดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: HEd) อย่างไร รวมทั้งควรปรับนิยามให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนการเน้นให้เห็นถึงการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

โครงสร้างและองค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มี 2 ประเด็นคือ 1) จำนวนหน่วยกิต ซึ่งมีปัญหาในกลุ่มของหลักสูตรที่มีสภาวินิจฉัยซ้ำกับ ที่ต้องการนำเอาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปออกไปจากหลักสูตร เนื่องจากมองว่า วิชาศึกษาทั่วไปสามารถนำไปแทรกในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ของรายวิชาซีพีได้ และ 2) การจัดรายวิชา การใช้คำหลวม ๆ ทำให้เกิดปัญหาความเข้าใจไม่ตรงกันขณะที่การระบุกลุ่มวิชา ก็ทำให้ขาดความยืดหยุ่น

การจัดการเรียนการสอนของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548

จากผลการสำรวจสถานการณ์ภาพการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยข้างต้น ประกอบกับแนวทางนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ต้องการให้การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีบทบาทในการพัฒนา

คุณลักษณะบัณฑิตระดับปริญญาตรีให้เกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จึงนำมาสู่การจัดการรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งสู่มาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) และการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd)

กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd)

กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับปรับปรุงความคิดเห็น ยังคงใจความหลักตามกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งระบุรายละเอียดอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 และแนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 แต่ได้มีการอธิบายขยายความบางส่วนให้ชัดเจนขึ้น ด้วยการเพิ่มเติมหมวดของผลการเรียนรู้เข้ามา เพื่อให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: HEd) และปรับแก้เนื้อหาบางส่วนที่ยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ รวมทั้งเพิ่มเติมส่วนของการบริหารจัดการหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้การดำเนินการเกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้อย่างแท้จริง

คณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ได้ประมวลผลจากการศึกษาเอกสาร การสัมมนา การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิจนได้กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HEd) ประกอบด้วย 5 หมวด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1 นิยามของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้รอบ รู้กว้าง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

หมวดที่ 2 ผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดองค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 8 ด้าน และสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความเข้าใจในความหมายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือผู้อื่น สามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และความพอเพียง เป็นแบบอย่างที่ดีได้

2. ตระหนักและสำนึกในความเป็นไทย สามารถอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของเอกลักษณ์ที่ดั่งามของไทย โดยเฉพาะในเรื่องศิลปวัฒนธรรม การใช้ภาษา การแต่งกาย และกีฬามารยาทอันดีงาม รวมทั้งคุณธรรมความกตัญญูกตเวที มีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องการอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่สืบไป

3. มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์กว้างไกล เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับที่มา แนวคิดและองค์ความรู้ของศาสตร์หลักสากล อันนำไปสู่ความเข้าใจในตนเอง มนุษย์ในฐานะปัจเจก สังคม ธรรมชาติ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกและจักรวาล เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทัน สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและรักษาไว้อย่างรู้คุณค่า และมีวิสัยทัศน์ เคารพและเห็นคุณค่าของความเหมือนและความต่างของสิ่งมีชีวิตและไม่ชีวิต ซึ่งสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสอดคล้องเมื่ออยู่ในสภาวะแห่งดุลยภาพที่ยอมรับได้ของหุ้นส่วนนั้น ๆ

4. มีทักษะการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทักษะสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือความสามารถในการประเมินตนเองและกำหนดเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นการเรียนเพื่อรู้ เรียนเพื่อทำได้ เรียนเพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองทั้งร่างกาย จิตใจ ความเฉลียวฉลาด ความอ่อนไหว ความมีสุนทรียะ และมีจิตวิญญาน (Learning to Be) ส่วนความสามารถที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายคือทักษะการวางแผนและดำเนินการแสวงหาข้อมูลความรู้จากแหล่งและวิธีการที่หลากหลายทั้งในและนอกระบบสถาบันการศึกษา

5. มีทักษะการคิดแบบองค์รวม (5.1) สามารถคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในเชิงเหตุผล รวมทั้งเชื่อมโยงกระบวนการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบด้านและมีประสิทธิภาพ (5.2) สามารถเลือกวิธีคิดพิจารณาที่เหมาะสมต่อประเด็นปัญหาหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะด้วยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แสดงการประเมินข้อมูลเพื่อชี้ให้เห็นความน่าเชื่อถือและให้ข้อสรุปอันจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม (5.3) สามารถศึกษาปัญหาที่มีความซับซ้อนและสามารถให้แนวทางแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ได้ (5.4) สามารถใช้ทักษะการคิดพัฒนาให้เกิดเป็นปัญญา โดยมีลำดับการคิดจาก Discerning (Cognitive) สู่ Respecting (Affective) สู่ Engaging (Active) และที่สุดคือ Transforming (Reflective) ผลของการคิดคือ การเปลี่ยนแปลงตนเอง

6. มีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก
การมีจิตอาสา คือ การมีความเอาใจใส่ กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา/แก้ปัญหาส่วนรวม/ชุมชน/สังคม ซึ่งแสดงออกในรูปของการกระทำที่มุ่งประโยชน์สุขแก่ผู้อื่นบนพื้นฐานของความตั้งใจดี เจตนาดี และเป็นไปตามความสมัครใจของตนโดยไม่มีการบังคับ

สำนึกสาธารณะ หมายถึง การที่บุคคลตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการแบ่งปัน ดูแล เอาใจใส่ รักษาสมบัติต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวม และไม่นำมาเป็นของส่วนตน

การเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก คือ การที่บุคคลสามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและของสังคมไทยและสังคมโลกได้ ใฝ่รู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เข้าใจและยอมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และวิทยาการต่างๆ พร้อมปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมตามสถานภาพและบทบาททางสังคม ณ เวลานั้นด้วยความกล้าหาญ บนพื้นฐานคุณธรรม ความรับผิดชอบ รวมทั้งเข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าและความเท่าเทียมในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง พร้อมปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ยุติธรรม และเสมอภาค

7. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทัน สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาปัญญาความรู้ ด้านต่าง ๆ และเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สืบค้นข้อมูล คัดกรอง รวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อค้นพบได้อย่างเหมาะสมและข้อสัตย์

8. ใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และเลือกใช้รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

หมวดที่ 3 โครงสร้างและองค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ในระบบทวิภาค

หมวดที่ 4 การจัดการเรียนการสอนของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สามารถดำเนินการในลักษณะใด ๆ ที่นำไปสู่ผลการเรียนรู้ 8 ด้าน ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (หมวดที่ 2) ทั้งนี้ให้ครอบคลุมสาระด้าน สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และภาษาในสัดส่วนที่เหมาะสม

การจัดการเรียนการสอนควรจัดให้มีเนื้อหาวิชาที่เบ็ดเสร็จในรายวิชาเดียว ไม่ควรมี รายวิชาต่อเนื่องหรือรายวิชาชั้นสูงอีก และไม่ควรรายวิชาเบื้องต้นหรือรายวิชาพื้นฐานของวิชา เฉพาะมาเป็น/แทนวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรนั้น ๆ

หมวดที่ 5 รูปแบบการบริหารจัดการของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

การบริหารจัดการหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีหน่วยงาน หรือคณะกรรมการระดับสถาบันที่เกี่ยวข้อง ทาหน้าที่กำกับดูแล และประกันคุณภาพการจัดการเรียน การสอนให้เป็นไปตามนิยามและผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาทั่วไป

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาทั่วไป ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการขับเคลื่อนหมวดวิชา ศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่าง เป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็นหลักคือ การพัฒนาอาจารย์ผู้สอน และการปรับบทบาท ในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอต่อการพัฒนาอาจารย์

1.1 วิธีการสอน: การจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยควรทำหน้าที่เป็นเวทีเพื่อให้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสอนที่ดี ช่วยปรับให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนวิชา ศึกษาทั่วไป เพราะเชื่อว่า เครือข่ายฯ มี Best Practice ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ดีอยู่ หรืออาจจะทำคู่มือจากสิ่งที่ได้ทดลองทำออกมา เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สถาบันอื่น ๆ รวมทั้งทำ หน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ ผ่านการทำงานในรูปแบบของเครือข่าย เพื่อให้กติกากำหนดที่ออกมาเกิดจาก ความเข้าใจบริบทของแต่ละสถาบันการศึกษาอย่างแท้จริง

1.2 การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาวิธีการสอน

เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ควรจะคิดเรื่องวิธีการวัด และประเมินผลว่าหลังจากจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแล้ว ได้มองเห็นความเปลี่ยนแปลง อะไรเกิดขึ้นบ้าง และจะนำไปสู่การพัฒนาวิธีการสอนที่ดีได้อย่างไร ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะว่า อยากรจะให้ทดลองทำการศึกษาเป็นแบบคู่ขนาน (Parallel Development) แล้วนำผลที่ได้มา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดย 1) การสอนเนื้อหาภาคบังคับ วัดผลด้วยการกำหนดเป็น KPI (Key

Performance indicator) 2) การสอนเนื้อหาที่มีความยืดหยุ่น โดยใช้วิธีการจูงใจและการแข่งขัน วัตถุประสงค์ด้วยการทำ R2R (Routine to Research) เพื่อที่ว่า เมื่อนำไปทดลองปฏิบัติแล้ว กระบวนการ ใหม่นี้ที่ดีที่สุดเป็นการนำไปเรียนรู้ไปตลอดเวลา

1.3 อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไป

การขับเคลื่อนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ได้ผ่านระยะ ที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอนของการสร้างการยอมรับมาแล้ว ขั้นตอนจากนี้คือ การปฏิบัติว่า จะทำอย่างไรให้ทุกคนมองเห็นความสำคัญ ตรงนี้ถือเป็นเรื่องที่ทำหาย ดังนั้น การทำให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกิดความตระหนัก (Awareness) และเห็นความสำคัญของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป น่าจะเป็นธงสำหรับการขับเคลื่อนในระยะต่อจากนี้ และถ้ามองตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HED) ไม่ใช่เฉพาะอาจารย์ผู้สอนศึกษาทั่วไปเท่านั้นที่ต้องรู้และเข้าใจศึกษาทั่วไป แต่อาจารย์ทุกคนในมหาวิทยาลัยจะต้องรู้ เข้าใจ และช่วยกันผลักดันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่มุ่งหวัง

นอกจากนี้ อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไป หากเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ไม่ว่าจะสอนเรื่องอะไรก็สามารถเชื่อมโยงเข้ามาสู่วิชาศึกษาทั่วไปได้ทั้งสิ้น เพราะความเป็นผู้เชี่ยวชาญจะช่วยจุดประกายในตัวผู้เรียน ทำให้เขาเกิดความคิดความอ่านขึ้นมา และคนกลุ่มนี้สามารถถ่ายทอดความรู้ เรื่องที่เข้าใจยาก ลึกซึ้ง ลงมาในระดับที่มนุษย์ธรรมดาจะรู้เรื่องและเข้าใจได้ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกอาจารย์เข้ามาสอนวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเพิ่มคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะต่อบทบาทการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2.1 การปรับบทบาทให้มีความยืดหยุ่นเพื่อเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา น่าจะเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษามีความยืดหยุ่น (Flexibility) ในการจัดการเรียนการสอน และเปลี่ยนบทบาทมา เป็นการสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากขึ้น ซึ่งเรื่องของความยืดหยุ่นน่าจะเป็นหัวใจในการทำงาน ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในระยะต่อจากนี้ เกณฑ์ที่กำหนดควรจะเป็นเพียงแค่ แนวทางและเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการ ไม่ผูกมัด (Rigid) มากกว่าเดิม ให้เป็นอิสระของแต่ละ สถาบันอุดมศึกษาที่จะนำไปปฏิบัติ (Implement) และสร้างทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญ (Expertise) รวมทั้งแก้ปัญหาของตนเอง

2.2 การสร้างกลไกการตรวจสอบสถาบันการศึกษา

ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาไม่ได้ติดตามประเมินผล การดำเนินงานเท่าที่ควร รั้งทราบจากการรายงานเท่านั้น ซึ่งถ้าให้อิสระมากเกินไปก็อาจมีผู้ใช้ ช่องว่างไปในทางที่ผิด (Abuse) ดังนั้น หากมีการรับรองคุณภาพ (Accreditation) ทางการศึกษา ก็น่าจะเป็นแนวทางที่ดี ส่วนการรับรองด้านภาษา อาจมีการตั้งหน่วยงานกลางขึ้นมาทำหน้าที่ให้ การรับรองมาตรฐาน ทั้งในเรื่องของภาษา หรือ Generic Skill เป็นต้น

ส่วนของการวัดและประเมินผลนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่จะตรวจสอบการศึกษาทุกระดับ โดยกำหนดให้มี ระเบียบเพื่อการปฏิบัติ และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยสถาบันอุดมศึกษาได้ และทำให้แต่ละสถาบันหัน มาใส่ใจเรื่องของศึกษาทั่วไปอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ทดลองใช้กระบวนการแบบการพัฒนา และรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (Hospital Accreditation) ซึ่งเป็นกลไกกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา คุณภาพควบคู่ไปกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการรับรองมาตรฐาน โดยอาจจัดให้มีการตรวจเยี่ยม ทุกหน่วยในสถาบันการศึกษา และนำตัวอย่างของผู้ที่ประสบความสำเร็จมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน รวมทั้งถอดบทเรียนมหาวิทยาลัยที่มีความสุขในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อนำเสนอให้ที่อื่น ๆ ได้มองเห็นภาพรวมของการพัฒนาบัณฑิต

บริบทการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในสถาบันอุดมศึกษา

ในการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหมวดวิชาศึกษา ทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุม สารของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วย กิตติมไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษา ทั่วไปที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกประกอบด้วย ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ) ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ) และด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่าและทัศนคติ) ของสถาบัน อุดมศึกษาตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ภาคเหนือตอนบน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) 2) ภาคเหนือตอนล่าง (มหาวิทยาลัยนเรศวร) 3) ภาคอีสานตอนบน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) 4) ภาคอีสานตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี) 5) ภาคกลางตอนบน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) 6) ภาคกลางตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี) 7) ภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา) 8) ภาคใต้ตอนบน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์) และ 9) ภาคใต้ ตอนล่าง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 4 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็น พลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิพิสัย	ด้านทักษะพิสัย	ด้านจิตพิสัย
สิทธิและหน้าที่ พลเมืองในยุคดิจิทัล	สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในยุคดิจิทัล อันเนื่องมาจากกฎหมายควบคุมกิจกรรมของบุคคล และนิติบุคคลในพื้นที่ไซเบอร์การนำกฎหมายมาปรับใช้กับกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับโลกไซเบอร์ ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม ในพื้นที่ไซเบอร์และผลทางกฎหมาย ในโลกจริง การใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ อันเนื่องมาจากนิติกรรมและนิติเหตุทั้งในแง่มหาชน	✓	✓	

ตาราง 4 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ พิสัย	ด้านทักษะ พิสัย	ด้านจิต พิสัย
	และเอกชน อาทิ สิทธิเสรีภาพในยุคดิจิทัล อาชญากรรมไซเบอร์ ระบบกรรมสิทธิ์ เนื้อหาในโลกดิจิทัล สัญญาออนไลน์และการคุ้มครองผู้บริโภค และความรับผิดชอบของผู้ให้บริการและควบคุมระบบ			
ปรัชญาสังคม	ธรรมชาติของมนุษย์ พื้นฐานของชุมชน แนวความคิดเกี่ยวกับสัญญาประชาคม เจตจำนงสาธารณะกับประโยชน์ของส่วนรวม การแบ่งแยกทางสังคม ความหมายทางปรัชญาและลักษณะของสถาบันสังคม ครอบครัวและสุพันธุชาติ การศึกษาการใช้เวลาว่าง บังเจกนิยมกับสังคมนิยม สิทธิทางธรรมชาติกับความยุติธรรม อุดมคติของสังคม ศิลธรรมระหว่างประเทศ สงครามกับสันติ	✓		✓
ศิลปะแห่งการเป็น มนุษย์ที่มีคุณค่า	การศึกษาธรรมชาติและความหมายของความเป็นมนุษย์เพื่อความเข้าใจและรู้จักตนเองและผู้อื่น มนุษย์ในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน เป้าหมายของมนุษย์ แนวทางวิธีการหรือศิลปะที่นำไปสู่เป้าหมายของมนุษย์ ความรู้เชิงข้อเท็จจริงและเชิงคุณค่า การใช้ชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติ ด้วยมโนธรรมและสำนึกต่อสังคม	✓	✓	✓
การเรียนรู้เพื่อการ พัฒนาตนเอง	ความหมาย ความสำคัญ และลักษณะธรรมชาติ การเรียนรู้ของมนุษย์ คุณลักษณะของบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัล แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและการเสริมสมบูรณ์แห่งตน การพัฒนาศักยภาพตนเองในด้านการคิด การบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการความเครียด การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสม การพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองโลกที่มีคุณค่า แบบอย่างของบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากการมีวินัยในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง	✓	✓	
การเรียนรู้ ผ่านปรากฏการณ์ ในสังคม	แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานการคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ทักษะการเป็นพลเมืองโลกที่เข้มแข็ง การเตรียมความพร้อมเป็นบัณฑิตที่ดี มีคุณธรรม และหมั่นฝึกฝนตนเอง เพื่อออกไปรับใช้สังคมยุคดิจิทัล การเพิ่มโอกาสและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตนเอง กรณีศึกษาเกี่ยวกับการต่อต้านการคอร์รัปชั่น การป้องกันการตั้งครมภ์โดย	✓	✓	

ตาราง 4 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ พิสัย	ด้านทักษะ พิสัย	ด้านจิต พิสัย
สังคมศาสตร์รอบตัว เรา	ความเข้าใจสังคมศาสตร์ อาหารกับพฤติกรรม การบริโภค เทคโนโลยีการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติการเคลื่อนที่ในสังคมสมัยใหม่ แรงงาน อารมณ์ สื่อและวัฒนธรรมร่วมสมัย เพศและความหลากหลาย การท่องเที่ยว พลเมืองกับความเสมอภาค คนชายขอบกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้ด้อยโอกาส กับสวัสดิการสังคม มนุษย์กับธรรมชาติ ประชาสังคม และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม สุขภาพและความงาม ชีวิตและความตายไม่มีความพร้อม และการลดความเสี่ยงในด้านสุขภาพอนามัย	✓	✓	✓
พลเมืองไทย ในประชาคมอาเซียน	กำเนิดและพัฒนา การของประชาคมอาเซียน สถานภาพและบทบาทของประเทศไทยกับพลเมืองไทยในประชาคมอาเซียน แนวทางที่สร้างสรรค์ในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียนอย่างสันติสุข มุมมองต่ออนาคตของประชาคมอาเซียน	✓	✓	✓
การเมืองใน ชีวิตประจำวัน	แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการเมือง: ความหมายและความสำคัญ แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐ ชาติ และระบบการเมือง ระบบการปกครองรูปแบบต่างๆ ความเป็นพลเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กระแสโลกาภิวัตน์ การเมืองในเรื่องสิ่งแวดล้อม การเมืองในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเมืองในเรื่องข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยี การเมืองในเรื่องความเท่าเทียม การเมืองในชีวิตประจำวัน: ผลกระทบและการปรับตัว	✓	✓	✓
การเป็นพลเมือง	ความหมาย นิยาม และแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมือง แนวคิดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่พลเมือง การสร้างความตระหนักถึงปัญหารอบตัวทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และนานาชาติ การสร้างจิตสำนึก และศีลธรรมอันดีในความรับผิดชอบต่อสังคมและผลประโยชน์ส่วนรวม การเป็นพลเมืองกับการเรียนรู้ และการดำรงตนในพหุวัฒนธรรมและความหลากหลายทางสังคม การสร้างทัศนคติเชิงบวกเพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การแสดงออกทางการเมืองภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และค่านิยมของชุมชนและสังคม การเป็นพลเมืองที่มีความรู้และความเข้าใจในขนบธรรมเนียมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเรียนรู้	✓	✓	✓

ตาราง 4 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ พิสัย	ด้านทักษะ พิสัย	ด้านจิต พิสัย
ทักษะการเป็น ผู้ประกอบการธุรกิจ บริการที่รับผิดชอบ ต่อสังคม	เป็นกระบวนวิชาที่ใช้การทำกิจกรรมด้านพัฒนา คุณภาพนักศึกษา กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมเ เพื่อสังคมอื่นๆ มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีความตระหนักในทักษะหน้าที่ความเป็น พลเมือง (Civic Literacy) เข้าใจบทบาทของตนเอง ในฐานะประชาชน ว่าประชาชนที่ดีต้องมีความ รับผิดชอบต่อสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ในฐานะ พลเมืองผู้ตื่นรู้เพื่อจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความตระหนักใน การรักษาสิ่งแวดล้อมของบ้านเมือง (Environmental Concern) ร่วมกันปกป้องสิ่งแวดล้อมในแนวทางที่ เหมาะสมตามมรรควิธีของตนเองในฐานะพลเมือง เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีและยั่งยืน พร้อมทั้งจะส่งต่อ ให้กับอนุชนรุ่นหลัง และมีความสามารถในการ ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อให้การบริการสังคม (Community service) ตามความสามารถ บทบาท ฐานะทางสังคม และการงานอาชีพของตนเองได้อย่าง เหมาะสม เพื่อผลักดันสังคมประเทศชาติให้เกิด การพัฒนาไปร่วมกัน การให้ลำดับขั้นเป็นที่น่าพอใจ (Satisfactory: S) หรือ ไม่ เป็น ที่ น่า พ อ ใจ (Unsatisfactory: U)	✓	✓	✓
ทักษะการเป็น นักบริหาร ที่รับผิดชอบต่อ ต่อสังคม	เป็นกระบวนวิชาที่ใช้การทำกิจกรรมด้านพัฒนา คุณภาพนักศึกษา กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรม เพื่อสังคมอื่น ๆ มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา นักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความตระหนักในทักษะหน้าที่ ความเป็นพลเมือง (Civic Literacy) เข้าใจบทบาท ของตนเองในฐานะประชาชน ว่าประชาชนที่ดีต้องมี ความรับผิดชอบต่อสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ใน ฐานะพลเมืองผู้ตื่นรู้เพื่อจะมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประเทศตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความ ตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมของบ้านเมือง (Environmental Concern) ร่ว ม กั น ป ก ป ็ อ ง สิ่งแวดล้อมในแนวทางที่เหมาะสมตามมรรควิธีของ ตนเองในฐานะพลเมืองเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดี และยั่งยืน พร้อมทั้งจะส่งต่อให้กับอนุชนรุ่นหลังและมี ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อให้การ บริการสังคม (Community service)	✓	✓	✓

ตาราง 4 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ พิสัย	ด้านทักษะ พิสัย	ด้านจิต พิสัย
	ฐานะทางสังคม และการงานอาชีพของตนเองได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันสังคมประเทศชาติให้เกิดการพัฒนาไปร่วมกัน การให้ลำดับชั้นเป็นที่น่าพอใจ (Satisfactory: S) หรือ ไม่ เป็น ที่ น่า พ อ ใจ (Unsatisfactory: U)	✓	✓	✓

ที่มา: หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2563, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยนเรศวร

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา
ไทยกับประชาคมโลก	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสังคมโลก ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนสมัยใหม่จนถึงสังคมในปัจจุบัน และบทบาทของไทยบนเวทีโลก ตลอดจนแนวโน้มในอนาคต การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม และการเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก
การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม	ความหมายและความสัมพันธ์ของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม พัฒนาการการเมืองระดับสากล การเมืองพื้นฐาน การเมืองและการปรับตัวของประเทศพัฒนาและกำลังพัฒนา การปกครองประเทศไทย ระบบเศรษฐกิจโลก ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพื้นฐาน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย มนุษย์กับสังคม สังคมวิทยาพื้นฐาน การจัดระเบียบสังคม การขัดเกลาทางสังคม ลักษณะสังคม เอกลักษณะสังคมไทย รวมถึงการประยุกต์หลักวิชา เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตให้อยู่รอดได้ตามกระแสโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ของระบบโลกกับประเทศไทย
การจัดการ การดำเนินชีวิต	ความรู้และทักษะ เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ ธรรมชาติของมนุษย์ และปัจจัยสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในชีวิตมีความรับผิดชอบ ฉลาดคิด และรู้เท่าทันพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการใช้ชีวิตให้ทันสมัยรู้จักการดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องมีบทบาทเป็นประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก
ทักษะชีวิต	ความรู้ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อครอบครัว และสังคม การปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทักษะชีวิตและอาชีพการงานในศตวรรษที่ 21 ทักษะในการยืดหยุ่น และการปรับตัว ทักษะความคิดสร้างสรรค์และการกำหนดทิศทางชีวิตของตนเอง ทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคมและในสังคมข้ามวัฒนธรรม ทักษะการเพิ่มผลผลิตและรับผิดชอบต่อผลผลิต และทักษะการสร้างภาวะผู้นำและการรับผิดชอบต่อหน้าที่
ภาวะผู้นำกับความรัก	ความสำคัญของผู้นำ ผู้นำในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ด้วยความรัก การใช้ชีวิตด้วยความรัก การเป็นพลโลก พลเมืองที่ดี ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการทำกิจกรรมเชิงสาธารณะที่สามารถเป็นแนวทางในการทำงานของผู้เรียน
สันติภาพ ศาสนา เพื่อมนุษยชาติ	การเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎี สันติภาพ ศาสนธรรมและคุณธรรม บนฐานคิดของศาสนา และบุคคลสำคัญ หลักธรรมความต้องการของมนุษย์ ปัญหาสังคม ความขัดแย้งการจัดระเบียบ การขัดเกลา ความมีเหตุผล มิตรภาพพหุวัฒนธรรม สามัคคีธรรม เจริญสามาน

ตาราง 5 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา
	ฉันทน์ สันติวิธีมนุษยในศตวรรษที่ 21 ประสบการณ์อันทรงคุณค่าของบุคคลสำคัญที่มีประโยชน์ เพื่อประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ สู่ความสงบสุขของมวลมนุษย สันติภาพเพื่อมนุษยชาติ

ที่มา: หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563, มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตาราง 6 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิพิสัย	ด้านทักษะพิสัย	ด้านจิตพิสัย
ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย	แนวคิดหลักการและองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ การดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ การพัฒนาการมีส่วนร่วมอย่างสันติวิธี การพัฒนาจิตสาธารณะ เพื่อป้มพะาะความเป็นพลเมือง	✓	✓	✓
ความตระหนักรู้ข้ามวัฒนธรรม	แนวคิดพหุวัฒนธรรมและแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโลกาภิวัตน์ในระดับชุมชนและองค์กร ปรากฏการณ์ทางสังคมในชุมชนและในองค์กรที่สะท้อนความเป็นพหุวัฒนธรรม การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เครื่องมือสำหรับทำความเข้าใจชุมชนและองค์กรในสังคมพหุวัฒนธรรม	✓		✓
ระบบสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียน	ประวัติความเป็นมาและบทบาทของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศในภูมิภาคอื่น การเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน โครงสร้างระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งปัญหาภายในของประเทศสมาชิกอาเซียนและข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิก พัฒนาการ โอกาส และความท้าทายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และผลกระทบต่อประเทศไทย การเตรียมการรองรับผลกระทบจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	✓		

ที่มา: หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตาราง 7 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิพิสัย	ด้านทักษะพิสัย	ด้านจิตพิสัย
ความเป็นพลเมืองและพลเมืองโลก	คุณลักษณะสำคัญของพลเมือง บทบาทของพลเมืองไทยและพลเมืองโลก แนวคิดสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ ผลกระทบข้ามพรมแดน การวิเคราะห์และถอดบทเรียนของเหตุการณ์ระหว่างประเทศ	✓		
อาเซียนศึกษา	ความเป็นมาและเป้าหมายของประชาคมอาเซียน เอกภาพบนพื้นฐานของความหลากหลายทางสังคม	✓	✓	✓
อาเซียนศึกษา	และวัฒนธรรม การเคารพสิทธิ หน้าที่พลเมือง และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ภายใต้การปกครองที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศสมาชิก การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสันติภาพกับเพื่อนในอาเซียน คุณภาพชีวิตในระบบการศึกษาและการทำงาน	✓	✓	✓

ที่มา: หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ตาราง 8 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิพิสัย	ด้านทักษะพิสัย	ด้านจิตพิสัย
จุฬาฯ ของเรา	ประวัติความเป็นมาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บทบาทของมหาวิทยาลัยต่อสังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน บทบาทหน้าที่ของบุคลากรและนิสิตในด้านต่าง ๆ ต่อคณะ มหาวิทยาลัยและชุมชน ความสัมพันธ์กับภาคีต่างๆ ในระดับประเทศและระดับโลก ทักษะการคิด การสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน	✓	✓	✓
บูรณาการสหภาพยุโรปเบื้องต้น	แนวคิดและพัฒนาการของการบูรณาการยุโรปตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน ปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบูรณาการ ความร่วมมือ ผลกระทบและกลยุทธ์ด้านวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใน	✓	✓	

ตาราง 8 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ	ด้านทักษะ	ด้านจิต
		พิสัย	พิสัย	พิสัย
	กลุ่มสหภาพยุโรป และระหว่างสหภาพยุโรปกับไทย ประเทศในกลุ่มอาเซียนและเอเชีย			
การบริหารในความ แตกต่างทาง วัฒนธรรม (Inter)	พฤติกรรมองค์กรระหว่างประเทศ โลกาภิวัตน์ความ รับผิดชอบในสังคมและวัฒนธรรม วัฒนธรรม และจริยธรรมองค์กรที่แตกต่าง การติดต่อสื่อสาร และความร่วมมือ การบริหาร ความขัดแย้ง การบริหาร วิกฤติ การเจรจาต่อรองและการแก้ไขความขัดแย้ง การจูงใจ โครงสร้างองค์กร ภาวะผู้นำ กลุ่มและทีมงาน การบริหารงานบุคคลในระดับนานาชาติ การบริหาร ความหลากหลายแนวโน้มในอนาคต การบริหารการ	✓	✓	✓
บัณฑิตอุดมคติไทย	คุณธรรมสำหรับการพัฒนาตนเอง ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จัก ผล รู้จักตน รู้จักกาล รู้จักบุคคล รู้จักชุมชน รู้จัก ประมาณ รู้จักเจรจา และรู้จักเขียน ความรู้ในเชิงสห วิทยาการในแง่ของลัทธิความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ สังคม พลังงานและสิ่งแวดล้อมปัญหา และทางเลือกใน ยุคโลกไร้พรมแดน	✓	✓	✓
มนุษย์กับสันติภาพ	ความหมายของสันติภาพ ที่มาของความขัดแย้งไม่สันติ จากธรรมชาติและมนุษย์ วิเคราะห์สถานการณ์ความ ขัดแย้งจากมุมมองต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ โดยมุ่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี	✓	✓	✓
ประเด็นท้องถิ่นกับ ประเด็นโลก (Inter)	หลักการ แนวคิด และกระบวนการในการศึกษาอย่าง เป็นระบบเกี่ยวกับประเด็นท้องถิ่นและประเด็นโลก ในปัจจุบันที่เกิดจากปัจจัยพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม และสถานการณ์แวดล้อมที่ต่างกักันทั้งในระดับ จุลภาคและมหภาค	✓		
สังคมและวัฒนธรรม (Inter)	ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาสังคม ลักษณะทั่วไป ของสังคมมนุษย์ โครงสร้างหน้าที่ต่างๆ ของสังคม การจัดระเบียบทางสังคม วัฒนธรรม การขัดเกลาทาง สังคม สถาบันสังคม การจัดระดับชั้นทางสังคมกลุ่ม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมพฤติกรรมเบี่ยงเบน	✓		✓

ตาราง 8 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ	ด้านทักษะ	ด้านจิต
		พิสัย	พิสัย	พิสัย
ความหลากหลายทาง สังคมและ ความเป็นธรรมใน สังคมไทย (Inter)	ความรู้เบื้องต้นในการทำความเข้าใจประเด็นว่าด้วย ความหลากหลายทางสังคมและความเป็นธรรมในสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การอภิปรายแสดง ความเห็นเชิงวิพากษ์ในประเด็นว่าด้วยเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ช่วงชั้นทางสังคม เพศสภาพและเพศวิถี ลักษณะทาง เชื้อชาติ สัญชาติ ความต่างทางกายภาพ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาดูงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	✓		✓
การสื่อสารข้าม วัฒนธรรม (Inter)	ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ความรู้และทักษะ ซึ่งครอบคลุมขนบธรรมเนียม มารยาท ความหลากหลายในด้านความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน และมุมมองการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ในความหลากหลายด้านสถานที่ ธุรกิจการศึกษา การเจรจาต่อรองศรัทธาเทคโนโลยี ภาษาแคมเปญ สุขภาพ เชื้อชาติและเพศสภาพ	✓	✓	✓
มารยาทและพิธีการ ในการสื่อสาร ระดับสากล (Inter)	พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับพิธีการทางการสื่อสาร ในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจระดับโลกที่มีความ หลากหลายทางวัฒนธรรมแนวทางในการสื่อสารธุรกิจ และมารยาททางสังคมพิธีการเกี่ยวกับการประชุมธุรกิจ และมารยาทในการสื่อสารทางโทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ความสำคัญของการสร้าง ความประทับใจแรกเห็น บุคลิกภาพภายนอก และการแต่งกาย การแนะนำทางธุรกิจและการจัด การการเมืองในที่ทำงาน	✓	✓	✓
การบริหารจัดการ ข้ามวัฒนธรรม (Inter)	แนวคิดและทฤษฎีในการบริหารจัดการข้ามวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการที่เกี่ยวข้องกับ กลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่าง และผลกระทบต่อพฤติกรรม ขององค์การ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ประเด็น การติดต่อสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และประเด็น ละเอียดอ่อนด้านวัฒนธรรม รวมทั้งปัญหาและแนว ทางการแก้ไขเมื่อเผชิญกับวัฒนธรรมใหม่ รูปแบบของ การดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรมในวัฒนธรรม	✓	✓	✓

ตาราง 8 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ พิสัย	ด้านทักษะ พิสัย	ด้านจิต พิสัย
	ที่แตกต่างแนวทางในการบริหารจัดการวัฒนธรรมข้ามชาติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและการเพิ่มผลผลิต			
วัฒนธรรมไทย ในกระแส โลกาภิวัตน์	ความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรมไทย การเปลี่ยนแปลงและการผสมผสานวัฒนธรรมไทย ในบริบทสังคมไทย และสังคมโลก การดำรงอยู่คุณค่า และการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ แบบวิถีไทยท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมตะวันออก และตะวันตก	✓		✓

ที่มา: คู่มือรายวิชา GenEd สำหรับนิสิตจุฬา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 9 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ พิสัย	ด้านทักษะ พิสัย	ด้านจิต พิสัย
มนุษย์กับหลัก จริยศาสตร์ เพื่อการดำเนินชีวิต	รายวิชานี้มุ่งสอนแนวคิดในการดำเนินชีวิตและแนวทางในการทำงาน ตามแนวศาสนา ปรัชญา และจิตวิทยา โดยเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม โดยจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ องค์กรความรู้เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเคารพผู้อื่น ความอดทน และการยอมรับความแตกต่าง ความมีวินัยในตนเอง เคารพในหลักประชาธิปไตยและจิตอาสา เป็นต้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข	✓	✓	✓
ศาสตร์และศิลป์ ในการดำเนินชีวิต และการทำงาน	การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน บุคลิกภาพและการแสดงออกทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ การคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล	✓	✓	✓

ตาราง 9 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ พิสัย	ด้านทักษะ พิสัย	ด้านจิต พิสัย
	การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คุณค่าชีวิต การพัฒนาตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การสร้างสุขภาวะให้กับชีวิตและการทำงาน ศิลปะในการทำงาน อย่างมีความสุขและศิลปะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น			
สังคมศาสตร์บูรณาการ	วิชานี้เป็นการบูรณาการเนื้อหาวิชาหลัก ทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจด้านการเมือง และกฎหมาย และด้านสิ่งแวดล้อม โดยครอบคลุมประเด็นทางสังคมที่ได้รับความสนใจในปัจจุบัน อาทิเช่น ปัญหาด้านความแตกต่างทางชาติ ปัญหาการกระจายทรัพยากร ปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมือง และปัญหาความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น	✓		✓

ที่มา: หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2558, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ตาราง 10 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยบูรพา

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ พิสัย	ด้านทักษะ พิสัย	ด้านจิต พิสัย
พลเมืองไทย ในโลกาภิวัตน์	แนวคิดด้วยประชาธิปไตย รูปแบบประชาธิปไตย ระบบการเมืองและสถาบัน ทางการเมือง การเมืองการปกครองไทย ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ประชาคมอาเซียน และโลกาภิวัตน์ ความรู้ทั่วไปในทางกฎหมาย กฎหมายสิทธิมนุษยชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ปกครอง กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิและหน้าที่ในทางกฎหมายของพลเมือง ความรู้ทางการ บริหารและภาวะผู้นำระบบราชการไทยในกระแสรวมภูมิภาค ระบบ	✓	✓	✓

ตาราง 10 (ต่อ)

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ	ด้านทักษะ	ด้านจิต
		พิสัย	พิสัย	พิสัย
จิตอาสาเพื่อการ พัฒนาสังคม	ความหมาย กิจกรรม รูปแบบกิจกรรมจิตอาสาใน ประเทศ และต่างประเทศ วงจรการดำเนินการกิจกรรม กลไกในการระดมจิตอาสาสมาชิก และสร้างควม สามัคคี การสร้าง นวัตกรรม การริเริ่มสร้างสรรค์ ในการจัดโครงการจิตอาสา เทคนิคบริหารโครงการที่ดี โดยเน้นโครงการ ที่สอดคล้องกับการวางแผน การ สื่อสารอย่างถูกต้อง และความต่อเนื่องในการทา กิจกรรมจิตอาสา	✓	✓	

ที่มา: หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับปี พ.ศ. 2564, มหาวิทยาลัยบูรพา

ตาราง 11 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็น
พลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิ	ด้านทักษะ	ด้านจิต
		พิสัย	พิสัย	พิสัย
ความเป็นไทย และพลเมืองโลก	ศึกษาแนวคิดและกระบวนการพัฒนาวิถีความเป็นไทย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจาก อดีตถึงปัจจุบันที่ก่อให้เกิดความศิวิไลซ์ของความเป็น ไทยที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของสังคม รวมทั้งการศึกษา พัฒนาการของสังคมโลกที่มุ่งเน้นคุณค่าของสิทธิ มนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยเฉพาะ การเคารพความแตกต่าง ความหลากหลายทางสังคม การยึดหลักธรรมาภิบาลและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยอธิบายให้เห็นถึงการเชื่อมโยงของวิถีสังคมไทยกับ ความเป็นพลเมืองโลก	✓		✓

ที่มา: หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (หลักสูตรภาษาไทย แบบ 3 ภาคการศึกษา), มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตาราง 12 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก		
		ด้านพุทธิพิสัย	ด้านทักษะพิสัย	ด้านจิตพิสัย
พลเมืองที่ดี	บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะพลเมือง การจัดระเบียบทางสังคม กฎหมาย สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค การอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม	✓		✓
ชีวิตที่ดี	การมีสติและความรู้สึกตัว ความสุขของชีวิต การรู้เท่าทันตนเองและสังคม การเข้าใจ ยอมรับ และเคารพความแตกต่างหลากหลาย ทักษะการสื่อสารในการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลาย	✓	✓	✓
ศิลปะการดำเนินชีวิต	ศิลปะการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขการเข้าใจตนเอง เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และเข้าใจผู้อื่น การเปิดโลกทัศน์ในการทำความเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง การสื่อสารและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การจัดการชีวิตการปรับตัวรับมือกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยมีพื้นฐานจากสติและจิตใจที่แข็งแรง	✓	✓	✓

ที่มา: <https://eila.psu.ac.th/general-education/>

จะเห็นได้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุม ด้านพุทธิพิสัย (ด้านความรู้ ความเข้าใจ) ด้านทักษะพิสัย (ด้านทักษะ) และด้านจิตพิสัย (ด้านคุณค่าและทัศนคติ) ซึ่งการกำหนดรายวิชาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) กำหนดเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้โดยตรง ซึ่งมีการกำหนดเป็นชื่อรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้อย่างชัดเจน 2) กำหนดในลักษณะสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกไว้ในรายวิชาอื่น ซึ่งมีการกำหนดเป็นชื่อรายวิชาที่มีชื่อเรียกอื่น และคำอธิบายรายวิชาที่มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

พัชรา บุญมานำ และสมควร ทรัพย์บำรุง (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรี ปี พ.ศ. 2547 และหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2552 ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการประเมินซิปปี้ (CIPP Model) ประเมินใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน จำนวน 82 คน นักศึกษา จำนวน 1,087 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 252 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,421 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นว่าจะมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับนโยบายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น อาจารย์ผู้สอนมีคุณลักษณะ/ความสามารถเหมาะสมในระดับมาก นักศึกษามีคุณลักษณะ/ความสามารถในระดับปานกลาง และอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นว่าการเรียนการสอน ตำรา อาคารและสถานที่มีความเหมาะสมในระดับมาก
3. ด้านกระบวนการ อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก
4. ด้านผลผลิต ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจคุณลักษณะของบัณฑิตด้านความรู้ ความสามารถพื้นฐาน และความรู้ความสามารถทางวิชาการในระดับพอใจ และมีความพึงพอใจคุณลักษณะของบัณฑิตด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพในระดับพอใจมาก

ปัทมาสน์ บุญทรง (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใน 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านวิธีการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ สื่อ และอุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมและแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยนักศึกษาปีการศึกษา 2554 จำนวน 730 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ

ค่า 5 ระดับ จำนวน 71 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบเป็นรายคู่ของเซฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรวมและในแต่ละด้านว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันมีความเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรวม ด้านวิธีการสอนและด้านอาคารสถานที่ สื่อ และอุปกรณ์การสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีความเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

สมิทธิรักษ์ จันทักษ์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการสอนวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน สถาบันอุดมศึกษาไทย 2) การวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 (R₁) การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไป และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 2 (D₁) การพัฒนารูปแบบการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ขั้นตอนที่ 3 (R₂) การทดลองใช้รูปแบบการสอนวิชาศึกษาทั่วไป และขั้นตอนที่ 4 (D₂) การปรับปรุงรูปแบบการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญวิชาศึกษาทั่วไปและอาจารย์ประจำวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 11 คน 2) อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไปของวิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 2 คน และ 3) กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษารายวิชาจิตวิทยากับคุณภาพชีวิต วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 98 คน เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ๑ ละ 3 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินผลผู้เรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยายเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าสถิติทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาแนวทางการสอนวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่าการสอนวิชาศึกษาทั่วไปควรมีรูปแบบการสอนแบบบูรณาการที่มุ่งเน้นการสอนเชื่อมโยงความรู้ของแต่ละวิชากับชีวิตประจำวัน มุ่งศึกษาการเข้าใจตัวเอง การเข้าใจผู้อื่น การเข้าใจสังคม/สิ่งแวดล้อม ความสามารถในการปรับตัว และการพัฒนาตัวเองทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพและชีวิตประจำวัน และพบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปสำเร็จมีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไป กิจกรรม วิธีการสอน และรูปแบบการสอนแบบบูรณาการ และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ บรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ

2. รูปแบบการสอนวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี ที่วิจัยและพัฒนาขึ้น เรียกว่า “GE DTC Model” มี 7 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการสอน 4) วิธีการสอน 5) ขั้นตอนการสอน 6) สื่อการสอน และ 7) การประเมินผล ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนวิชาศึกษาทั่วไปวิทยาลัยดุสิตธานี ที่พัฒนาขึ้นในชั้นเรียนกับนักศึกษา จากการทำแบบประเมินผลผู้เรียน พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้วิชาศึกษาทั่วไปหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนวิชาศึกษาทั่วไปวิทยาลัยดุสิตธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นันทนัธร์ บรรจงปฐ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 และศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประชากรเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2559 กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาศิลปะ และความคิดสร้างสรรค์ ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 23 คน โดยเป็นนิสิตคณะแพทยศาสตร์ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 2) แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 3) แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 4) แบบประเมินคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร 6) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาศิลปะและความคิด

สร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าที (T-Test Dependent) และการเรียงเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.44 และความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 2) การศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตที่เรียนโดยใช้หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่เรียนโดยใช้หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดารณี สลามเต๊ะ และธัญญา มีชัย (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สจล. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 394 คน โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 358 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.86

ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 62.85) ชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 37.71) คณะวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 36.03) มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก ($\bar{X} = 3.781$, S.D. = 0.446) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมุ่งหมายและขอบเขตเนื้อหา กลุ่มวิชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.908$, S.D. = 0.499) ด้านวิธีการสอน ($\bar{X} = 3.899$, S.D. = 0.555) ด้านการจัดผู้สอน ($\bar{X} = 3.845$, S.D. = 0.514) ตามลำดับ

ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาต้นแบบการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยสยาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้สอนรายวิชาการศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หัวข้อที่ต้องการศึกษาและการบริหารจัดการวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อพัฒนาต้นแบบการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานโดยการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการสนทนากลุ่ม การวิจัยเอกสารเป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหมวดการศึกษาทั่วไปทั้งในและต่างประเทศส่วน

การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเพื่อการสนทนาเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยสยามและแนวทางการพัฒนาการศึกษาทั่วไปรวมทั้งการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน สำหรับการวิจัยเชิงสำรวจซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี กับ คณาจารย์ผู้สอนศึกษาทั่วไปและผู้รับผิดชอบหลักสูตรปริญญาตรี เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มแรกได้ 440 ชุด กลุ่มที่สอง 160 ชุด ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) พบว่า ทักษะที่นักศึกษาและคณาจารย์เห็นตรงกันว่ามีความจำเป็นมากที่สุด คือ ทักษะด้านการสื่อสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (PNI_{modified} = 0.33, 0.45) และการจัดการเวลา (PNI_{modified} = 0.22, 0.44) รองลงมา นักศึกษาเห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการคิดและแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ การติดต่อระหว่างบุคคล และการดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม และการเป็นผู้ประกอบการ (PNI_{modified} = 0.21) ในด้านการรู้เท่าทัน พบว่า นักศึกษาและคณาจารย์เห็นตรงกันว่าการรู้เท่าทันทางกฎหมายและการเมืองมีความจำเป็นเป็นลำดับแรก (PNI_{modified} = 0.25, 0.39) รองลงมา คือ การรู้เท่าทันทางการเงิน (PNI_{modified} = 0.21, 0.38) ส่วนลำดับที่สาม นักศึกษาเห็นว่าจำเป็นต้องรู้เท่าทันทางสุขภาพ (PNI_{modified} = 0.17) ขณะที่คณาจารย์ต้องการให้นักศึกษาปฏิบัติตนอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (PNI_{modified} = 0.36) นักศึกษาและคณาจารย์มีความเห็นต่างกันในด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล กล่าวคือ นักศึกษาเห็นว่าความเป็นผู้นำ มั่นใจ และภูมิใจในตนเองมีความจำเป็นเป็นลำดับแรก (PNI_{modified} = 0.22) รองลงมา คือ การอดทนต่อความไม่แน่นอนและความไม่ชัดเจน (PNI_{modified} = 0.20) ส่วนคณาจารย์เห็นว่านักศึกษาจำเป็นต้องมีความใฝ่รู้ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็น ลำดับแรก (PNI_{modified} = 0.43) หัวข้อที่นักศึกษาสนใจเรียนในระดับมากมี 18 หัวข้อ หัวข้อที่คณาจารย์เห็นว่านักศึกษาจำเป็นต้องเรียนสองลำดับแรกตรงกับนักศึกษา คือ การสนทนาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน กับ การใช้ภาษาไทยและอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การพูดในที่สาธารณะ และการนำเสนอรายงานในระดับอุดมศึกษาสำหรับการบริหารจัดการหมวดการศึกษาทั่วไป ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน แต่ควรปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผล คณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเอกสาร การสำรวจ และการสนทนากลุ่มมาประกอบการพิจารณาร่างหลักสูตรหมวดการศึกษาทั่วไปฉบับใหม่โดยเน้นหลักการเสรีภาพและปัญญา (Freedom and Wisdom) ให้นักศึกษามีเสรีภาพในการเลือกรายวิชาที่ตรงตามความต้องการมากขึ้น กำหนดคุณลักษณะผู้เรียนให้มีความ “มั่นใจ ใส่ใจ ใฝ่รู้” โดยที่ “มั่นใจ” (Confidence) หมายถึง เป็นผู้มีความมั่นใจและเป็นที่เชื่อมั่นของผู้อื่น มีความเป็นผู้นำและยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น “ใส่ใจ” (Social Mindfulness) คือ มีความใส่ใจ เป็นผู้ที่มีความจิตอาสาพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ส่วน “ใฝ่รู้” (Lifelong Learner) หมายถึง เป็นผู้มี ความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในบริบทของการทำงานจริง สนใจติดตามความก้าวหน้าทาง

วิทยาการที่ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้การยกย่องหลักสูตรยังได้ปรับโครงสร้างหลักสูตร กลุ่มวิชา และได้พัฒนารายวิชาตามคุณลักษณะที่พบว่ามีจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและหัวข้อที่สนใจ หลักสูตรฉบับนี้ได้รับการยกย่อง ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาใหม่หลายครั้ง จนได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยสยามให้เริ่มใช้ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2562 มหาวิทยาลัยสยามได้นำรายวิชา ในหลักสูตรฉบับนี้ไปเปิดสอนในช่วงก่อนภาคการศึกษาต้น และภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2562 โดยนำผลการประเมินของนักศึกษามารวบรวมเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก

ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูฏ. (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยโดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยใช้ทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้น และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ เด็กและเยาวชนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนไทย จำนวน 30 คนที่อาสาสมัครเข้าร่วมตลอดกิจกรรม การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ระยะที่ 2 การออกแบบรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ระยะที่ 3 การทดลองและศึกษาผลการทดลองการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ระยะที่ 4 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยมีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการที่ใช้ คือ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การเรียนรู้ประเด็นปัญหาระดับโลก การใช้สื่อที่หลากหลายการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกัน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย 3) กระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (2) การถาม-ตอบ (3) การเข้าใจปัญหา (4) การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (5) การวางแผน (6) การปฏิบัติ และ (7) การทบทวน และ 4) ผลที่ได้รับ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับผู้อื่นต่อไป 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นทุกด้าน

ด้านความรู้ความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการยึดหลักสันติภาพและขจัดความขัดแย้ง ด้านทักษะความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการเคารพตนเองและสิ่งต่าง ๆ และด้านเจตคติความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการพร้อมรับความแตกต่าง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหา ระยะเวลา กิจกรรมการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

นพลักษณ์ หนักแน่น (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในการเป็นพลเมืองโลก โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในการเป็นพลเมืองโลก กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2558 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง จำนวน 384 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามระดับความสุขของนักศึกษาไทยในการเป็นพลเมืองโลก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในการเป็นพลเมืองโลกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.03$, SD = 0.306) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความสุขมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.21$, SD = 0.420) ด้านการเรียนและสติปัญญา ($\bar{X} = 3.10$, SD = 0.402) ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.10$, SD = 0.374) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.00$, SD = 0.466) ส่วนระดับความสุขมาก คือ ด้านจิตใจและอารมณ์ ($\bar{X} = 2.94$, SD = 0.361) และด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 2.80$, SD = 0.372)

เบญจมาศ บุตศรี (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ประชากร คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 720 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัย คือ แบบวัดความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม Lisrel 8.72 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 11 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมี 7 ตัวแปร คือ การวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูลเหตุการณ์โลก การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเข้าร่วมกิจกรรมการเมืองในระดับต่าง ๆ และการมีจิตสาธารณะ องค์ประกอบที่ 2 ด้านคุณลักษณะภายในบุคคล มี 4 ตัวแปร คือ การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ การยอมรับคุณค่าในความหลากหลาย และการมองเห็นและเข้าถึงปัญหาในฐานะของสมาชิกโลก 2) โมเดลการวัดความเป็นพลโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจาก ค่า $X^2 = 48.50$, $df=37$, $p = 0.097$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$, $RMSEA = 0.029$

นภาพร แสงนิล (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลโลกของผู้เรียนและสร้างกลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่านการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับคุณลักษณะ และการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสู่ความเป็นพลโลกสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันคุณลักษณะความเป็นพลโลกของผู้เรียน ระยะที่ 2 การสร้างกลยุทธ์โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติใน 13 โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่าน และระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติพรรณนาในรูปของการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลโลกของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาในกรอบ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ประการ ครอบคลุมการมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่เป็นสากล ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในโลกอย่างสันติ

2. กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) สร้างเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองน่าที่พึงประสงค์สู่ความเป็นพลโลกโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม 3) ทบทวนหลักสูตรของสถานศึกษาเน้นการบูรณาการความเป็นท้องถิ่นน่าน 4) ปรับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นสากล 6) เพิ่มประสิทธิภาพระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในองค์กร 7) เร่งพัฒนาบุคลากรที่มีผู้นำให้มีศักยภาพในการนำองค์กรสู่ความเป็นสากลบนพื้นฐานวัฒนธรรมพื้นถิ่นน่าน 8) เร่งพัฒนาความเข้มแข็งครูและบุคลากรให้เป็นตัวแบบที่ดี มีศักยภาพ

ในการจัดการเรียนรู้ และ 9) เริงสร้างและแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระหว่างประเทศ

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ปรีดี ประทุมสุวรรณ (2562) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก: การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติของผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก โดยมีแนวทางและมุมมอง รวมถึงวิธีดำเนินการที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับการนำไปปรับใช้ในแต่ละบริบท ซึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้ประสบความสำเร็จนั้น การศึกษาแนวคิด หลักการ และแนวทางของหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และนักวิชาการทางด้านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกอย่างหลากหลายจึงเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น บทความฉบับนี้จึงได้นำเสนอมุมมองของแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกในต่างประเทศ อันได้แก่ 1) The Welsh Assembly Government 2) Education Services Australia 3) Learning and Teaching Scotland 4) NDCO 5) Oxfam และ 6) UNESCO ซึ่งนำไปสู่การสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ได้เป็น 4 แนวคิด ดังนี้ 1) การจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการเรียนรู้และ 4) การพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร ทั้งนี้แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 4 แนวทางจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น เหตุผลสำคัญประการหนึ่งคือการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่จะร่วมมือกันในการนำหลักการลงสู่การปฏิบัติทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศเพื่อให้การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกสอดรับกันทั้งระบบ ครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งจะนำไปสู่การเชื่อมโยงการเรียนรู้ในห้องเรียนผ่านประสบการณ์จริงบูรณาการความรู้ทักษะ และเจตคติเข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพและเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาประเทศและโลกอย่างยั่งยืน

เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสิงคโปร์เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในต่างประเทศที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี 2) เพื่อวิเคราะห์

แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของไทย และ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับบริบทของไทย โดยมีประเทศที่เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แครีรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ การวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์ คือ รัฐมีนโยบายชัดเจน ขับเคลื่อนด้วยหลักสูตรระดับชาติ ซึ่งประกอบด้วย (1) เป้าหมาย/เนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ เช่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละรายวิชา เนื้อหาเริ่มจากเรื่องใกล้ตัว ขยายไปยังเรื่องไกลตัว (2) วิธีการสอนใช้การสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-Based Approach) ได้แก่การสอนแบบเน้นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (Cultural Transmission Approach) และ (3) วิธีการประเมินผล ใช้การประเมินแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางและแบบใช้โรงเรียนทั้งระบบ (Student Centric & Whole School Approach) ส่วนบทเรียนสำหรับไทยคือประเทศไทยควรมีเป้าหมายชาติและนโยบายชัดเจน มีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบ การขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองโลกต้องทันสมัยตามการณ์ มีแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานของประเทศ และมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

ทวีวัฒน์ จิตติเวทย์กุล (2564) ได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในบริบทวิทยาลัยช่างศิลป์ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร และเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย คือ การสัมภาษณ์ และการประชุมสนทนากลุ่ม จัดระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยการอ้างอิงทฤษฎี วิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา สรุปผลวิจัยแบบบรรยายเชิงพรรณนา รับรองผลการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า

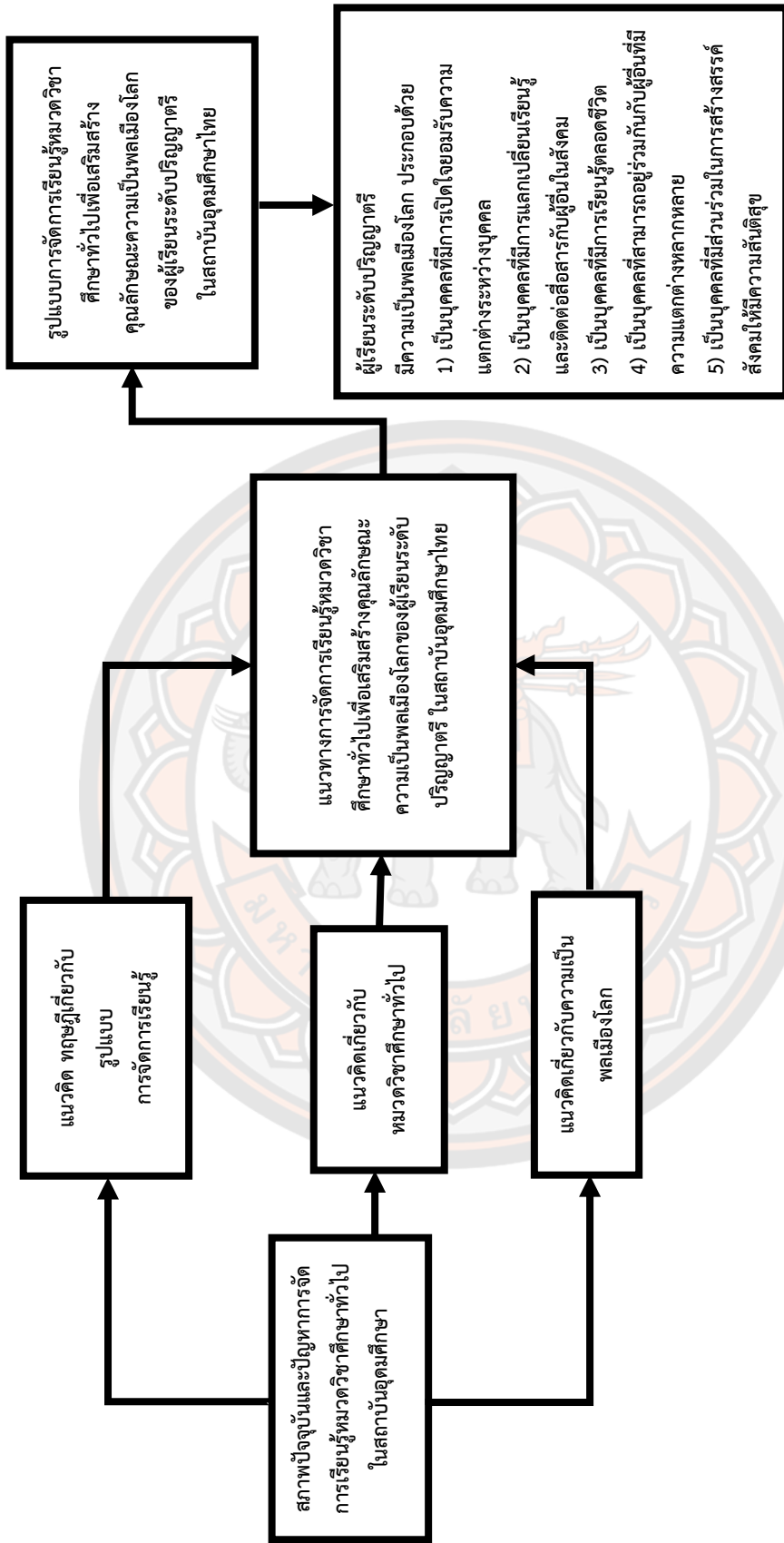
1) องค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ ประกอบด้วย การมีความเข้าใจหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย อย่างมีเหตุมีผล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม มีความปรารถนาดีต่อสังคม มีจิตอาสาช่วยเหลือกิจกรรม สาธารณะ เคารพในสิทธิส่วนบุคคล และเคารพกฎหมาย

2) สภาพการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในบริบทวิทยาลัยช่างศิลป์ จากผลการวิจัยพบว่า มีการสอนแบบใช้โครงการร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองเพื่อให้

ผู้เรียนเรียนรู้คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากปัญหาสังคม ปัญหาความขัดแย้ง ปัญหาการมีส่วนร่วมของพลเมือง และการสอนแบบอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกันเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลักการประชาธิปไตย

3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับส่งเสริมความเป็นพลเมือง จากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ แนวทางจัดการเรียนการสอนที่ต้องการความเปลี่ยนแปลง มีความเป็นอิสระไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบแต่คงไว้ซึ่งคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษาและสอดคล้องคุณลักษณะผู้เรียน มีกิจกรรมที่กระตุ้นตรงตามนิสัยโดยไม่ย้อนแย้งธรรมชาติของผู้เรียนมากเกินไป สามารถปรับประยุกต์ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์มีจุดขายที่ขยายองค์ความรู้ได้ตามเนื้อหารายวิชาตามสไตล์ผู้เรียน ศิลปกรรม

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการ
วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน
ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็น
พลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

วัตถุประสงค์ที่ 3 สร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย
โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก
ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการร่างกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย
ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ 1) การจัดการเรียนรู้ และสังเคราะห์
องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ 2) ความเป็นพลเมืองโลก และสังเคราะห์องค์ประกอบ
ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการร่างแบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์
ผู้บริหาร/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณาจารย์ผู้สอน/ผู้รับผิดชอบ
หมวดวิชาศึกษาทั่วไป และผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไป
แห่งประเทศไทย

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลประกอบด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ความเป็นพลเมืองโลก เพื่อเป็นข้อมูลในการร่างแบบสัมภาษณ์การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ 2) ตารางสังเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก เพื่อเป็นข้อมูลในการร่างแบบสัมภาษณ์การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ความเป็นพลเมืองโลก เพื่อเป็นข้อมูลในการร่างแบบสัมภาษณ์การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากตารางสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ และตารางสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก มาสร้างข้อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

แหล่งข้อมูล

พื้นที่ในการเก็บข้อมูล

พื้นที่ในการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ 364/2561 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2561 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย) ดังนี้

1. ภาคเหนือตอนบน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
2. ภาคเหนือตอนล่าง (มหาวิทยาลัยนเรศวร)

3. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
4. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี)
5. ภาควิชาสัตวบาล (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
6. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)
7. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยบูรพา)
8. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)
9. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย

1. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
2. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยนเรศวร)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
3. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
 - ผู้บริหารจำนวน 1 คน
 - ผู้สอนจำนวน 2 คน
 - ผู้เรียนจำนวน 3 คน
4. ภาควิชาสัตวบาล (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน
5. ภาควิชาสัตวบาล (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
 - ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 - ผู้สอน จำนวน 2 คน
 - ผู้เรียน จำนวน 3 คน

6. ภาคกลางตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)

ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

ผู้สอน จำนวน 2 คน

ผู้เรียน จำนวน 3 คน

7. ภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา)

ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

ผู้สอน จำนวน 2 คน

ผู้เรียน จำนวน 3 คน

8. ภาคใต้ตอนบน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)

ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

ผู้สอน จำนวน 2 คน

ผู้เรียน จำนวน 3 คน

9. ภาคใต้ตอนล่าง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

ผู้สอน จำนวน 2 คน

ผู้เรียน จำนวน 3 คน

รวมจำนวนทั้งสิ้น 54 คน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1

1. เป็นผู้บริหาร/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยทำหน้าที่ในการบริหารงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หรือ

2. เป็นผู้กำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบัน หรือ

3. เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการบริหารงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป

กลุ่มที่ 2 ผู้สอน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 2

1. เป็นคณาจารย์ผู้สอน/ผู้รับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และ

2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์สอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตั้งแต่ 4 ปี ขึ้นไป หรือ

3. เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อย่างน้อย 1 รายการ

กลุ่มที่ 3 ผู้เรียน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 3

1. เป็นนิสิต/นักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป ที่อยู่ระหว่างการลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ช่วงปีการศึกษา 2563-2564 และ
2. เป็นผู้ที่เคยได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปทั้งระดับภายในและภายนอกสถาบัน หรือ
3. เป็นผู้ที่ได้รับผลการเรียนระดับ A รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตั้งแต่ 2 ตัว ขึ้นไป

ตาราง 13 แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

สถาบัน	ผู้ให้ข้อมูล				
	ผู้บริหาร (คน)	ผู้สอน (คน)	ผู้เรียน		
			กลุ่ม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (คน)	กลุ่ม วิทยาศาสตร์ รัฐสุภาพ (คน)	กลุ่มมนุษย ศาสตร์และ สังคมศาสตร์ (คน)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	1	2	1	1	1
มหาวิทยาลัยนเรศวร	1	2	1	1	1
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	2	1	1	1
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	1	2	1	1	1
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1	2	1	1	1
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี	1	2	1	1	1
มหาวิทยาลัยบูรพา	1	2	1	1	1
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	1	2	1	1	1
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1	2	1	1	1
รวม	9	18	9	9	9
				27	
รวมจำนวนทั้งสิ้น			54		

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษา

ทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย ในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนจัดการข้อมูล (Data Management) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน จำนวน 9 แห่ง มาจัดระเบียบเนื้อหาตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและกำหนดรหัสข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา
2. ขั้นแสดงข้อมูล (Data Display) นำข้อมูลที่ได้จากการกำหนดรหัสข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษามาวิเคราะห์ลงในตารางที่กำหนด เพื่อจำแนกเป็นประเด็นที่ศึกษาตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และทำการบรรยายผลที่ได้อย่างละเอียด
3. ขั้นอธิบายข้อมูล (Data Explanation) นำผลที่ได้จากขั้นแสดงข้อมูล (Data Display) มาเขียนร่างผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายประเด็นที่ได้จากการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ทราบถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไป แห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง ดังนี้

1. ภาคเหนือตอนบน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
2. ภาคเหนือตอนล่าง (มหาวิทยาลัยนเรศวร)
3. ภาคอีสานตอนบน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
4. ภาคอีสานตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี)
5. ภาคกลางตอนบน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
6. ภาคกลางตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)
7. ภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา)
8. ภาคใต้ตอนบน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)
9. ภาคใต้ตอนล่าง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง มาเป็นข้อมูลในการร่างกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

แหล่งข้อมูล

ผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย ตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง ที่ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ศึกษา มาเป็นข้อมูลในการร่างกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางในการร่างกรอบแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาไทย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. เป็นคณาจารย์ผู้สอน/ผู้รับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และ
2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์สอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป และ

2. เป็นผู้ที่เคยได้รับรางวัลหรือมีผลงานทางวิชาการด้านการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยในการการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ในการการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนจัดการข้อมูล (Data Management) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน มาจัดระเบียบเนื้อหาและกำหนดรหัสข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา
2. ขั้นนำเสนอข้อมูล (Data Display) นำข้อมูลที่ได้จากการกำหนดรหัสข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษามาวิเคราะห์ลงในตารางที่กำหนด เพื่อจำแนกเป็นประเด็นที่ศึกษาและทำการบรรยายผลที่ได้้อย่างละเอียด
3. ขั้นอธิบายข้อมูล (Data Explanation) นำผลที่ได้จากขั้นนำเสนอข้อมูล (Data Display) มาเขียนร่างผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายประเด็นที่ได้จากการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2

แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

วัตถุประสงค์ที่ 3 สร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งเป็นการยกย่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย และนำร่างรูปแบบดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม (Propriety Standard) และความถูกต้อง (Accuracy Standard) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus

Group Discussion) จากนั้น นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปดำเนินการปรับแก้ไขรูปแบบตามข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย และข้อมูลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย และข้อมูลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ เพื่อร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสม (Propriety Standard) และความถูกต้อง (Accuracy Standard) โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย

1. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคเหนือตอนบน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) จำนวน 1 คน
2. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคเหนือตอนล่าง (มหาวิทยาลัยนเรศวร) จำนวน 1 คน
3. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคอีสานตอนบน

- (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) จำนวน 1 คน
4. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคอีสานตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี) จำนวน 1 คน
 5. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคกลางตอนบน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) จำนวน 1 คน
 6. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคกลางตอนล่าง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี) จำนวน 1 คน
 7. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา) จำนวน 1 คน
 8. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคใต้ตอนบน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์) จำนวน 1 คน
 9. ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยภาคใต้ตอนล่าง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) จำนวน 1 คน

รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เอกสารร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

2) ประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมช่องทางสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
2. ติดต่อประสานผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
3. จัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
4. กำหนดวัน เวลา และช่องทางในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามวัน เวลา และช่องทางที่กำหนด โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำหรับการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชา

ศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี
ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

6. ผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย
ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อปรับปรุงและแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้
หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี
ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ประเมินความเหมาะสม (Propriety Standard) และความถูกต้อง (Accuracy
Standard) ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็น
พลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์
ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย
ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษา
ทั่วไป ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยพะเยา

แหล่งข้อมูล

พื้นที่ในการเก็บข้อมูล

มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มที่ 1 อาจารย์

1. เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และ
2. เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการบริหาร
จัดการรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา หรือ

3. เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการกำหนด
นโยบายหรือวางแผนการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของ
มหาวิทยาลัยพะเยา

กลุ่มที่ 2 นิสิต (จำนวน 45 คน)

นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป ที่อยู่ระหว่างการลงทะเบียนเรียนรายวิชา 002202 สังคมพหุวัฒนธรรม ภาคการศึกษาปลาย 2564 มหาวิทยาลัยพะเยา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

2. มคอ. 3 รายละเอียดของรายวิชา (Course Specification)

3. แบบสังเกตพฤติกรรมจากการทำกิจกรรม

4. ประเด็นการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ใช้วิธีการสังเกต (Observation) ระหว่างและหลังจากทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

2. ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

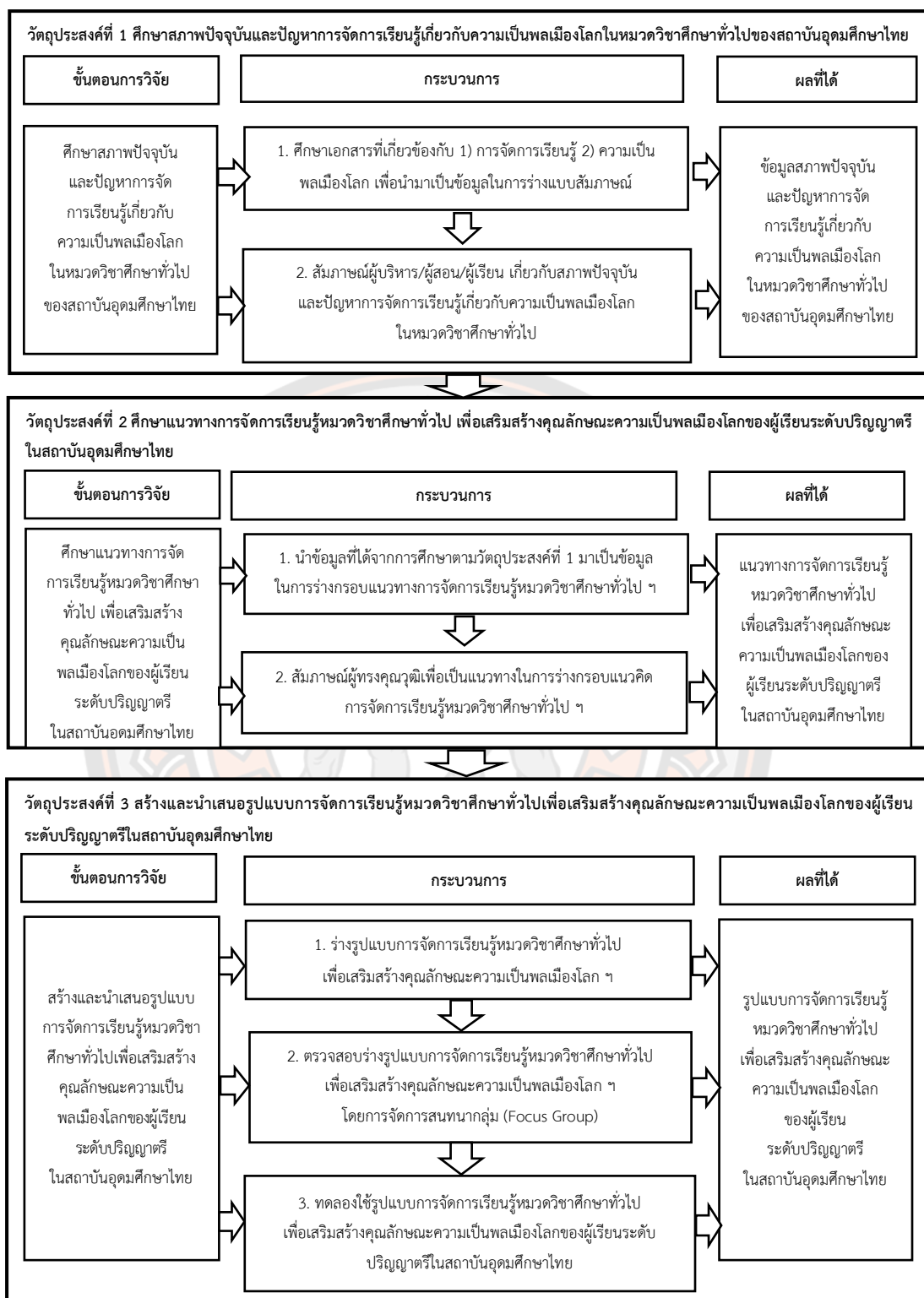
1. ขั้นตอนจัดการข้อมูล (Data Management) ที่ได้มาจัดระเบียบเนื้อหาและกำหนดรหัสข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา

2. ขั้นแสดงข้อมูล (Data Display) นำข้อมูลที่ได้จากการกำหนดรหัสข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษามาวิเคราะห์ลงในตารางที่กำหนด เพื่อจำแนกเป็นประเด็นที่ศึกษาและทำการบรรยายผลที่ได้อย่างละเอียด

3. ขั้นตอนอธิบายข้อมูล (Data Explanation) นำผลที่ได้จากขั้นแสดงข้อมูล (Data Display) มาเขียนร่างผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายประเด็นที่ได้จากการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3

รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) เพื่อสร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

1. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย พบว่า

1.1 การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ/หน่วยงานที่รับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยมีความแตกต่างกันออกไปตามนโยบายและเป้าหมายของสถาบัน ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) บริหารจัดการโดยมีหน่วยงานอิสระ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการโดยมีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยตรง โดยมีผู้บริหารหน่วยงานในการกำหนดนโยบาย

หรือแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและตามที่หน่วยงานกำหนดอย่างอิสระ

“...แต่ก่อนมหาวิทยาลัยของเราก็เคยมีการจัดตั้งเป็นหน่วยงานขึ้นมาดูแลในส่วนของการศึกษาทั่วไปโดยตรงเป็นระดับกอง แต่ปัจจุบันนี้ได้ลดสถานะลงแล้ว แต่ก็ยังดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยตามนโยบายของท่านอธิการบดี...”

(ผู้บริหาร A2, สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

2) บริหารจัดการภายใต้คณะ/สำนักวิชา ซึ่งเป็นการบริหารจัดการภายใต้คณะ/สำนักวิชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยมีคณบดีเป็นผู้บริหารจัดการตามนโยบายหรือแนวทางของคณะ/สำนักวิชากำหนด

“...การดำเนินงาน GE ที่นี้จะอยู่ภายใต้สำนักวิชา ๆ ซึ่งมีสถานะเทียบเท่ากับสาขาวิชาแต่ก็จะมีอาจารย์ที่สอนหลัก ๆ อยู่ไม่กี่ท่านที่จะประจำอยู่ใน GE นี้...”

(ผู้บริหาร A4, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

3) บริหารจัดการภายใต้หน่วยงานอื่นของสถาบัน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการภายใต้หน่วยงานอื่นของสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือให้บริการด้านการศึกษาโดยมีคณะกรรมการที่สถาบันแต่งตั้งขึ้นเพื่อกำกับ ติดตาม หรือกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีรองอธิการบดีที่กำกับดูแลงานด้านวิชาการเป็นผู้บริหารจัดการตามนโยบายหรือแนวทางของคณะกรรมการ ฯ

“...การบริหารงานในรายวิชาศึกษาทั่วไปเท่าที่ทราบจะมีอยู่ 3 ลักษณะด้วยกันก็คือ 1. เป็นแบบสำนักงานหรือหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้โดยตรง 2. อยู่ภายใต้สาขาวิชาของคณะ และ 3. ที่เป็นเหมือนของเราก็คืออยู่ภายใต้หน่วยงานที่ดูแลเรื่องอื่น ๆ ด้วยนอกเหนือจากศึกษาทั่วไปแต่เราก็มีคณะกรรมการของศึกษาทั่วไปที่สถาบันแต่งตั้งขึ้น เพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ...”

(ผู้บริหาร A9, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564)

1.2 การกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน และกลยุทธ์ประเมินผล การเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาจะมีการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสถาบัน โดยสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะมีกลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติอย่างน้อย 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรู้ ด้านทักษะทาง ปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิง ตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

มาตรฐานผลการเรียนรู้

1. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และรู้หน้าที่ของตนเอง
2. ผู้เรียนมีจิตสำนึกสาธารณะ
3. ผู้เรียนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่า และเคารพความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้อื่น
4. ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม
5. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“...คือจริง ๆ แล้ว เรื่องความเป็นพลเมือง ณ วันนี้นั้นสำคัญและจำเป็น เพราะว่าพลเมืองทุกวันนี้รู้แต่สิทธิของตนเอง เรียกร้องแต่สิทธิของตัวเอง แต่มักจะละเลยในสิ่งที่เรียกว่าหน้าที่ มันไม่ใช่แค่การตั้งคำถามหรือ เรียกร้องว่าเรามีสิทธิอะไรบ้างแต่เราไม่ได้พูดถึงหน้าที่ที่เราควรจะทำ...”

(ผู้สอน B1-1, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้ผ่านการบรรยาย การอภิปราย กรณีศึกษา หรือสถานการณ์จำลองที่มีการสอดแทรกแนวคิดวิธีการทางด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) หรือปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)
3. จัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดยมอบหมายงานแบบรายบุคคล และแบบกลุ่ม

“...ก่อนหน้านี้นี้เราก็จัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านโครงการเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับจิตอาสา ซึ่งเราจะกำหนดให้เขาเลือกทำในมหาวิทยาลัยหรือชุมชนรอบข้างมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนเรา แต่เพิ่งจะมาเปลี่ยนรูปแบบกันตอนโควิดมาโดยกำหนดให้ทำเป็นวิดีโอหนังสือสั้นเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองแทนค่ะ...”

(ผู้สอน B3-1, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2564)

ภาพ 3 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้โครงการหรือโครงการเป็นฐาน (Project Based Learning)

ที่มา: <https://security.kku.ac.th>

กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากพฤติกรรมการเข้าเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากการส่งงานทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม
3. ประเมินจากการนำเสนอโครงการ/การสะท้อนคิด/การอภิปรายแบบ

รายบุคคลและแบบกลุ่ม

“...ในส่วนของการวัดและประเมินผลจะดูจากการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน การนำเสนองาน โดยจะมอบหมายงานซึ่งเป็นงานกลุ่มให้ จากนั้นก็จะให้ เขาไปศึกษาค้นคว้า ไปวางแผนกันในกลุ่ม แล้วนำมาเสนอเพื่อเป็นการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งก็จะให้คะแนนจากส่วนนี้...”

(ผู้สอน B9-2, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2564)

2) ด้านความรู้

มาตรฐานผลการเรียนรู้

1. ผู้เรียนมีความรู้ในหลักการเป็นผู้นำที่ดีในการบริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้ทั้งด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์
3. ผู้เรียนมีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก
4. ผู้เรียนรู้จักตนเอง ครอบครัว สังคมและความแตกต่างทางวัฒนธรรม
5. ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความรู้และเชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับ ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยกับวิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และรู้หลักการทฤษฎีในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
7. ผู้เรียนใช้ความรู้ในการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต การดูแลสุขภาพของตนเอง และดำรงตนอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนใช้ความรู้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ และการแก้ปัญหา ตลอดจนการนำความรู้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม
9. ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์บนพื้นฐานของความรู้เท่าทันและมีเหตุผล

“...ในสถานการณ์โควิดที่เกิดขึ้นนี้ทำให้คนหลายคนให้ความสำคัญกับการ ดูแลสุขภาพมากขึ้น รักชีวิตกันมากขึ้น ดังนั้นแล้ว เราควรเน้นย้ำเรื่องของ ด้านการดูแลสุขภาพกันด้วย เพราะว่ามีความจำเป็นมาก ในช่วงนี้...”

(ผู้สอน B7-1, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2564)

กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้แบบบรรยาย การอภิปราย และแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนร่วมกัน
2. ใช้การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความเข้าใจตามจุดเน้นของรายวิชา
3. จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อนำความรู้มาสร้างสรรค์ผลงานเพื่อแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา
4. จัดการเรียนรู้ผ่านวิทยากร ประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องมาแบ่งปันประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน

“...ในการที่เราจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องพิจารณาจากความสนใจของผู้เรียน อะไรที่เป็นกระแสของสังคมในปัจจุบันและพอที่จะเชื่อมโยงเรื่องราวเข้ากับสิ่งที่เราจะสอนได้ก็ควรจะนำมาใช้...”

(ผู้สอน B5-2, สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2564)

ภาพ 4 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนจากวิทยากรมาร่วมแบ่งปันประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน

ที่มา: <https://www.facebook.com/cu.gened>

กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการสอบแบบปรนัยและแบบอัตนัย
2. ประเมินจากการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

3. ประเมินผลงานและการสร้างสรรค์ผลงาน
4. ประเมินจากการนำเสนอโครงการ/การสะท้อนคิด/การอภิปรายแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม

“...การวัดและประเมินผลส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสอบ และเป็นข้อสอบแบบปรนัย เพราะว่าเด็กที่เรียนมีจำนวนมาก ซึ่งถ้าใช้แบบอัตนัยอาจจะใช้เวลานานมากในการตรวจข้อสอบ...”

(ผู้สอน B4-1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

3) ด้านทักษะทางปัญญา

มาตรฐานผลการเรียนรู้

1. ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ที่หลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงและสามารถอยู่รอดในการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ตลอดจนปรับตัวเข้ากับสังคมไทย สังคมอาเซียน และสังคมโลก
3. ผู้เรียนสามารถเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคอนข้างซับซ้อน โดยคำนึงถึงความรู้ภาคทฤษฎีภาคปฏิบัติและผลกระทบจากการตัดสินใจ
4. ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาตนเองและดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ
5. ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ คิดเชิงสร้างสรรค์ คิดเชิงมนทัศน์ และคิดแบบองค์รวม เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
6. ผู้เรียนสามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลจากหลักฐานได้

“...สอนวิชา GE นี้ทำทนายผู้สอนหลายคนนะ คือเราไม่ใช่แค่สอนให้เขารู้แต่เนื้อหาที่เราสอนอย่างเดียว เราจะต้องสอนให้เขาเป็นคนที่พร้อมที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เรื่องอะไรก็ได้ที่เขารักและให้ความสนใจ เพราะปัจจุบันนี้ คนที่ไม่จบปริญญาแต่ประสบความสำเร็จมีมาก ขอแค่ทำในสิ่งที่เขาชอบ และเรียนรู้เรื่องที่ชอบให้มากก็ประสบความสำเร็จได้เช่นกัน...”

(ผู้สอน B3-2, สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2564)

กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้แบบบรรยาย การอภิปราย กรณีศึกษา และแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนร่วมกัน
2. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) หรือปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)
3. จัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดยมอบหมายงานแบบรายบุคคล และแบบกลุ่ม

“...หลัก ๆ จะเป็นการบรรยาย แล้วพยายามเชื่อมโยงประเด็นสถานการณ์ในปัจจุบันให้เขาเห็น ยกตัวอย่างให้เขาเห็น ชวนคุย และอภิปรายร่วมกัน แล้วก็กำหนดให้เขาหาหัวข้อในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น เขาก็ทำกันมาได้ น่าสนใจเลยครับ...”

(ผู้สอน B8-2, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2564)

ภาพ 5 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning)

ที่มา: <https://sla.wu.ac.th/gen>

กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินการทดสอบแบบข้อเขียน สอบปฏิบัติ สอบปากเปล่า
 2. ประเมินจากกระบวนการทำงานเป็นทีมและการสังเกตพฤติกรรม
- การเรียนรู้

3. ประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา
4. ประเมินจากการส่งงานทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม

“...การประเมินผลจะใช้วิธีการหลากหลาย จากการสอบ หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็มี ซึ่งวิชาศึกษาทั่วไปจะมาใช้ในการสอบเพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะว่าเราต้องเข้าใจด้วยว่าวิชาศึกษาทั่วไปนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร แล้วที่เราสอนต้องการให้เขารู้อะไร แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าเขา
นั้นรู้ในสิ่งที่เราสอน ต้องเข้าใจในส่วนนี้ก่อน...”

(ผู้สอน B5-1, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2564)

4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

มาตรฐานผลการเรียนรู้

1. ผู้เรียนสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้ความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม (ยอมรับความแตกต่าง)
2. ผู้เรียนมีความรัก ความเอื้ออาทรต่อสังคมและสถาบัน
3. ผู้เรียนรู้จักตนเอง การปรับตัว และการ จัดการอารมณ์
4. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและเรียนรู้การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ
5. ผู้เรียนมีจิตสาธารณะและถือประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

“...วิชาชีพอสอนให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพตามสายงานที่เรียนมา แต่วิชาศึกษาทั่วไปสอนให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรได้ ถ้าผู้สอนและผู้เรียนเรียนเข้าใจในจุดมุ่งหมายนี้แล้ว ศึกษาทั่วไป อาจเป็นการสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียนอีกมากมาย...”

(ผู้สอน B4-1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้

1. ใช้การเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative and Collaborative Learning)
2. ใช้การเรียนการสอนแบบเน้นทำงานเป็นทีม (Team-based Learning)

3. ใช้การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Learning Approach)

“...กิจกรรมการเรียนการสอนก็มีการแบ่งกลุ่มเหมือนกัน ให้เป็นรายงานกลุ่ม
ให้เขาไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสังคมโลก ความรู้เรื่องโลก วิถีชีวิต ความเปลี่ยนแปลงของโลก
แล้วก็เอามาเล่าสู่กันฟัง มานำเสนอกันประมาณนี้ แต่ก็ไม่ได้บ่อยครั้งนักเพราะว่าเด็กเราเยอะ...”

(ผู้สอน B2-1, สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2564)

ภาพ 6 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking based Learning)

ที่มา: <https://www.facebook.com/Gened.nu>

กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม
2. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

“...ความคิดเห็นส่วนตัวมองว่า ความเป็นพลเมืองโลกเป็นอะไรที่วัดยาก
เหมือนกันนะ การสอบบางที่อาจไม่ได้บ่งบอกว่าเขามีความเป็นพลเมือง
โลกนะ การให้ผู้เรียนเขาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เขาสามารถทำงาน
เป็นทีมกันได้ไหม อาจจะพิจารณาจากตรงนั้นน่าจะดีกว่าการสอบเพียง
อย่างเดียว...”

(ผู้สอน B7-1, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2564)

5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐานผลการเรียนรู้

1. ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร การนำเสนอ การสืบค้นข้อมูล เพื่อการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องอย่างรู้เท่าทัน
2. ผู้เรียนสามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา
3. ผู้เรียนสามารถสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนด้วยภาษาไทย และภาษาสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“...อย่างที่เราทุกคนก็ทราบกันดีว่าโลกปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมาก ที่เห็นกันชัด ๆ เลยก็คือพวกเทคโนโลยีต่าง ๆ การติดต่อสื่อสารอะไรเหล่านี้ เพราะฉะนั้น การเป็นพลเมืองโลกจึงไม่ใช่แค่การเป็นพลเมืองที่ดี หรือเป็นคนดีของสังคมเพียงอย่างเดียวแต่จะต้องเป็นพลเมืองที่สามารถอยู่ร่วมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างไรให้มีความสุขและที่สำคัญจะต้องรู้เท่าทันสิ่งเหล่านั้นด้วย...”

(ผู้สอน B8-1, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2564)

กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) หรือปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)
2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) โดยกำหนดแหล่งค้นคว้าในสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. การเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมกลุ่มในการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมกัน
4. การนำเสนอผลงานผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ
5. การสอนในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

“...การจัดการเรียนการสอนอาจจะปรับลดทอนความเป็นปรัชญาที่เข้าใจยากเพื่อให้มันเข้าถึงกับผู้เรียนได้ง่ายขึ้น โดยให้ทำเป็นละครที่มีแสงสีเสียง ซึ่งที่ผ่านมาเด็กกลุ่มวิศวะ เด็กวิทยาศาสตร์เขาก็สามารถใช้ทักษะและความรู้ที่เขาเรามีมาออกแบบสิ่งเหล่านี้ได้...”

(ผู้สอน B6-2, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2564)

ภาพ 7 แสดงการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning)

ที่มา: <https://sola.pr.kmutt.ac.th/homesola/>

กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากผลการปฏิบัติงาน (Performance Evaluation)
2. ประเมินจากการสังเกตในการนำเสนองาน
3. ประเมินความสามารถจากการใช้สื่อในการนำเสนอ
4. ประเมินจากการทำโครงการ/รายงาน/ชิ้นงาน

“...ที่ผ่าน ๆ มากี่ให้ทำเป็นโครงการเป็นงานกลุ่ม แล้วจะมีกรรมการรายวิชาของเราเข้าไปดูผลงานของผู้เรียนแล้วให้คะแนน ซึ่งเราก็จะดูการนำเสนอ การทำงานเป็นทีม...”

(ผู้สอน B3-1, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2564)

1.3 การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบ

โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดไว้ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มวิชา ประกอบด้วย กลุ่มวิชามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร กลุ่มวิชาทักษะชีวิต และกลุ่มวิชาบูรณาการ ซึ่งความเป็นพลเมืองโลกจะมีการกำหนดลักษณะของรายวิชาไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) กลุ่มวิชาบังคับร่วม เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาที่กำหนดให้ผู้เรียนระดับปริญญาตรีทุกคนต้องลงทะเบียนเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ค่านิยม และทักษะที่สำคัญจำเป็นเหมือนกัน โดยวิธีการจัดกลุ่มวิชาบังคับเรียนในลักษณะนี้ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะได้เรียนร่วมกันทั้งสถาบัน ซึ่งอาจกำหนดเป็นรายวิชาเดียวให้เรียนกันทั้งสถาบัน

“...ที่นี่เขาจะบังคับเรียน ซึ่งโดยส่วนตัวไม่ค่อยเห็นด้วยกับการบังคับเรียนของทางมหาวิทยาลัย เพราะไม่มีมหาวิทยาลัยในโลกเอาเป็นที่หนึ่งแล้วกันที่บังคับให้เรียนแบบนี้ เพราะตั้งแต่เด็กจนโตเขาจะผ่านการอบรมมาบ้างแล้ว ถ้าระดับมหาวิทยาลัยยังไม่เห็นด้วยกับการบังคับเรียน...”

(ผู้สอน B1-2, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2564)

2) กลุ่มบังคับกระจาย เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาที่กำหนดให้ผู้เรียนระดับปริญญาตรีทุกคนต้องลงทะเบียนเรียนตามจำนวนหน่วยกิตที่สถาบันกำหนด แต่ผู้เรียนทุกคนสามารถเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาที่สถาบันเปิดสอนแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ อาจขึ้นอยู่กับหลักสูตรหรือคณะของผู้เรียนเป็นผู้กำหนด

“...ในมหาวิทยาลัยนี้จะกำหนดเป็นรายวิชากลางไม่ได้บังคับเรียนซึ่งทางวิชาการของคณะจะเป็นคนคัดเลือกเองว่าเหมาะสมกับสาขาวิชาซีพีไหนบ้าง ทีมวิชาการของคณะจะเป็นคนเลือกไม่ใช่ GE เป็นคนระบุว่าต้องเรียน...”

(ผู้สอน B3-1, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2564)

1.4 การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดรายวิชาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) กำหนดเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้โดยตรง ซึ่งมีการกำหนดเป็นชื่อรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้อย่างชัดเจน อาทิเช่น

รายวิชาการเป็นพลเมือง ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความหมาย นิยาม และแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมือง แนวคิดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่พลเมือง การสร้างความตระหนักถึงปัญหารอบตัวทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และนานาชาติ การสร้างจิตสำนึก และศีลธรรมอันดีในความรับผิดชอบต่อสังคมและผลประโยชน์ส่วนรวม การเป็นพลเมืองกับการเรียนรู้และการดำรงตนในพหุวัฒนธรรม และความหลากหลายทางสังคม การสร้างทัศนคติเชิงบวก เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การแสดงออกทางการเมืองภายใต้กฎหมายระเบียบ และค่านิยมของชุมชนและสังคม การเป็นพลเมืองที่มีความรู้และความเข้าใจในขนบธรรมเนียมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเรียนรู้จริยธรรมในวิชาชีพของตน

รายวิชาความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับแนวคิดหลักการและองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ การดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์การพัฒนาการมีส่วนร่วมอย่างสันติวิธี การพัฒนาจิตสาธารณะ เพื่อบ่มเพาะความเป็นพลเมือง

รายวิชาการเป็นพลเมืองและพลเมืองโลก โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญของพลเมือง บทบาทของพลเมืองไทยและพลเมืองโลก แนวคิดสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ ผลกระทบข้ามพรมแดน การวิเคราะห์และถอดบทเรียนของเหตุการณ์ระหว่างประเทศ

รายวิชาพลเมืองไทยในโลกาภิวัตน์ โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับแนวคิดว่าด้วยประชาธิปไตย รูปแบบประชาธิปไตย ระบบการเมืองและสถาบัน ทางการเมือง การเมือง การปกครองไทย ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ประชาคมอาเซียน และโลกาภิวัตน์ ความรู้ทั่วไปในทางกฎหมาย กฎหมายสิทธิมนุษยชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ปกครอง กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิและหน้าที่ในทางกฎหมายของพลเมือง ความรู้ทางการ บริหาร และภาวะผู้นำ ระบบราชการไทยในกระแสรวมภูมิภาค ระบบเศรษฐกิจไทยและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์การบริหารระดับโลก และคุณธรรมจริยธรรมสำหรับพลเมือง

รายวิชาความเป็นไทยและพลเมืองโลก โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับแนวคิดและกระบวนการพัฒนาวิถีความเป็นไทยทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากอดีตถึงปัจจุบันที่ก่อให้เกิดความศิวไลซ์ของความเป็นไทยที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของสังคม รวมทั้งการศึกษาพัฒนาการของสังคมโลกที่มุ่งเน้นคุณค่าของสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะ

การเคารพความแตกต่าง ความหลากหลายทางสังคม การยึดหลักธรรมาภิบาลและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยอธิบายให้เห็นถึงการเชื่อมโยงของวิถีสังคมไทยกับความเป็นพลเมืองโลก

รายวิชาพลเมืองที่ดี โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะพลเมือง การจัดระเบียบทางสังคม กฎหมาย สิทธิเสรีภาพความเสมอภาค การอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

“...เป็นนโยบายของทางมหาวิทยาลัยที่เห็นความสำคัญเรื่องนี้อยู่แล้ว เมื่อครบรอบของการปรับปรุงหลักสูตรก็ต้องมีรายวิชาความเป็นพลเมืองเข้าไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นผู้ประกอบการ พหุวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างนี้ด้วย...”

(ผู้สอน B3-1, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2564)

“...ความเป็นพลเมืองโลกเป็นเรื่องสำคัญ เราจึงกำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะ LO เพื่อเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ที่สอน ซึ่งเรามีอาจารย์ที่มาจากคณะอื่นมาร่วมสอนด้วย ...”

(ผู้บริหาร A9, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564)

2) กำหนดในลักษณะสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกไว้ในรายวิชาอื่น ซึ่งมีการกำหนดเป็นชื่อรายวิชาที่มีชื่อเรียกอื่น และคำอธิบายรายวิชาที่มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้ อาทิเช่น

รายวิชาสันติภาพ ศาสนา เพื่อมนุษยชาติ โดยมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการเรียนรู้แนวคิด ทฤษฎี สันติภาพ ศาสนธรรมและคุณธรรม บนฐานคิดของศาสนาและบุคคลสำคัญ หลักธรรมความต้องการของมนุษย์ ปัญหาสังคม ความขัดแย้งการจัดระเบียบ การขัดเกลาความมีเหตุผล มิตรภาพอหิงสธรรม สามัคคีธรรม เจริญสามานฉันท์ สันติวิธีมนุษยในศตวรรษที่ 21 ประสพการณ์อันทรงคุณค่าของบุคคลสำคัญที่มีประโยชน์เพื่อประยุกต์ใช้สร้างสรรค์สู่ความสุขของมวลมนุษยสันติภาพ เพื่อมนุษยชาติ

รายวิชาไทยกับประชาคมโลก โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสังคมโลก ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนสมัยใหม่จนถึงสังคมในปัจจุบัน และบทบาทของไทยบนเวทีโลก ตลอดจนแนวโน้มในอนาคต การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม และการเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

รายวิชาความหลากหลายทางสังคมและความเป็นธรรมในสังคมไทยโดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นในการทำความเข้าใจประเด็นว่าด้วยความหลากหลายทางสังคมและความเป็นธรรมในสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การอภิปราย แสดงความเห็นเชิงวิพากษ์ ในประเด็นว่าด้วย เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ชนชั้นทางสังคม เพศสภาพและ เพศวิถี ลักษณะทางเชื้อชาติ สัญชาติ ความต่างทางกายภาพ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาดูงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รายวิชามุ่งเน้นกับหลักจริยศาสตร์เพื่อการดำเนินชีวิต โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับแนวคิดในการดำเนินชีวิตและแนวทางในการทำงานตามแนวศาสนา ปรัชญาและจิตวิทยา โดยเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม โดยจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเคารพผู้อื่น ความอดทนและการยอมรับความแตกต่าง ความมีวินัยในตนเอง เคารพในหลักประชาธิปไตยและจิตอาสา เป็นต้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

“...ของสถาบันเราไม่มีเป็นรายวิชาความเป็นพลเมืองโลกโดยตรงไม่มีครับ แต่เป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเป็นพลเมืองโลก มีครับ สิ่งที่เราสอนเด็กก็คือจะต้องให้เขารู้ว่าสังคมไทยไม่ได้เป็นสังคมเดียว ๆ เรามีการติดต่อสื่อสาร มีกระบวนการรวมกลุ่มในเชิงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ...”

(ผู้สอน B2-2, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2564)

“...ที่มหาวิทยาลัยของเราไม่ได้สร้างเป็นรายวิชา เพราะว่าเวลาเราออกแบบ GenEd เราเอา TQF เป็นตัวตั้ง แล้วนำไปออกแบบเป็น Outcomes ของ GenEd ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอน GenEd ในส่วนของการออกแบบกิจกรรมหรือออกแบบวิชา ส่วนหนึ่งที่มีมันจะตอบเรื่องของความเป็นพลเมืองโลก เราจึงไม่ได้สร้างเป็นรายวิชาไว้โดยตรงแต่กระบวนการมันจะตอบเรื่องพวกนี้...”

(ผู้บริหาร A6, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2564)

1.5 บรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

1) แบบในห้องเรียน (ON-SITE)

การจัดสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่และสามารถบรรจุผู้เรียนได้เป็นจำนวนมากสำหรับรายวิชาบังคับเรียนร่วมกัน โดยสภาพห้องเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมและเหมาะสำหรับการเรียนการสอนแบบบรรยาย อีกทั้งยังมีการจัดสภาพแวดล้อมโดยใช้อาคารสถานที่ภายในและภายนอกสถาบันสำหรับทำกิจกรรมการเรียนการสอน และในส่วนของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความหลากหลาย เช่น โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง ชุดไมค์โครโฟน ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเอกสาร ตำรา เป็นต้น

ภาพ 8 แสดงบรรยากาศแบบในห้องเรียน (ON-SITE)

ที่มา: <https://www.facebook.com/Gened.nu>

“...ส่วนใหญ่แล้วการจัดการเรียนการสอนจะเป็นกลุ่มใหญ่ บรรยายกันกลุ่มใหญ่เลย จะให้แบ่งกลุ่มกันบางทีก็ลำบากเหมือนกันนะ มันทำได้แต่ว่ามันไม่เหมือนกับกลุ่มน้อย ๆ ที่เราควบคุมได้ จะจัดให้ลงภาคปฏิบัติก็ยาก ส่วนใหญ่ก็จะอยู่กันในห้องเป็นหลักนะ...”

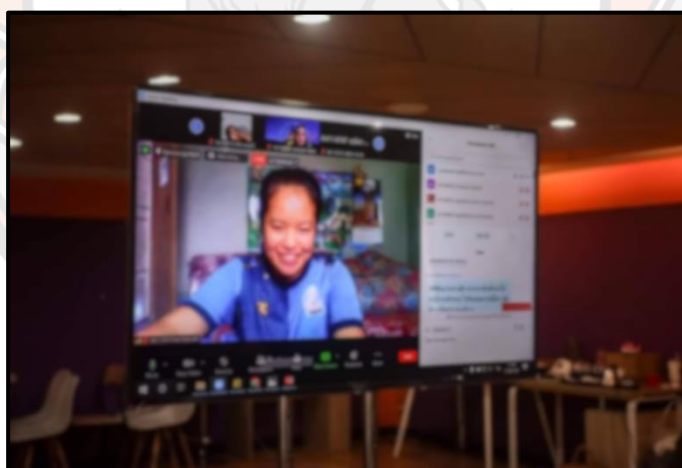
(ผู้สอน B2-1, สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2564)

“...สภาพในห้องที่เรียนส่วนมากก็จะเป็นห้องใหญ่เลยอ่าค่ะ นั่งเรียนสบายดี (หัวเราะ) แต่จะมีคนเรียนเยอะมากหลายคณะค่ะที่มาเรียนรวมกัน บางทีก็วุ่นวายเหมือนกันตอนเช้าเรียนอ่าค่ะ...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี C2-2, สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2564)

2) แบบออนไลน์ (ON-LINE)

การจัดสภาพแวดล้อมแบบออนไลน์ (ON-LINE) ส่วนใหญ่ใช้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีที่เชื่อมต่อผ่านอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว อีกทั้งยังง่ายต่อการเข้าเรียนได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ ซึ่งจะเป็นการศึกษาผ่านโปรแกรมสื่อ การสอนออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้เสมือนกับการเรียนในห้องเรียนจริง ๆ แต่จะมีข้อจำกัดในเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน และสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์จะมีสิ่งสนับสนุนที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมที่ใช้สำหรับการเรียนแบบออนไลน์ เป็นต้น

ภาพ 9 แสดงบรรยากาศแบบออนไลน์ (ON-LINE)

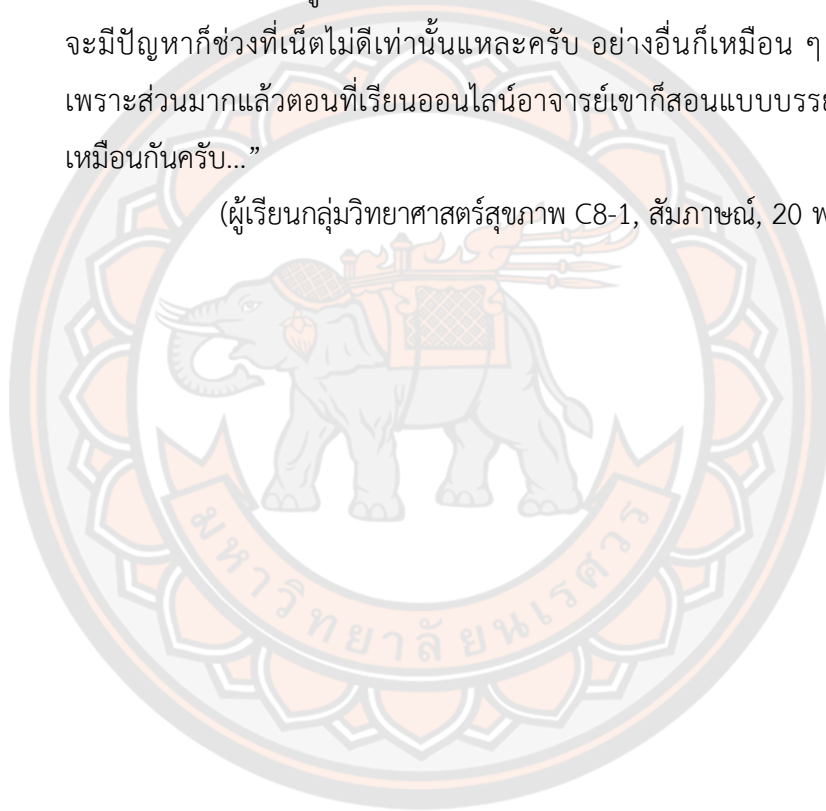
ที่มา: <https://solgen.wu.ac.th/?lang=th>

“...ช่วงนี้ที่มหาวิทยาลัยก็มีนโยบายให้ผู้สอนปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอน โดยเน้นเป็นออนไลน์กัน ซึ่งเราเองในฐานะอาจารย์ผู้สอนก็พยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการสอนให้มั่นคงน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อการสอนก็ต้องปรับกันใหม่เลยทีเดียว เพราะไม่เช่นนั้นบรรยากาศการเรียนออนไลน์จะยิ่งน่าเบื่อครับ...”

(ผู้สอน B8-2, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2564)

“...เรียนออนไลน์ก็ได้อยู่ครับ สะดวกดีที่ไม่ต้องเดินทางไปเรียนใน ม.แต่จะมีปัญหาที่เน็ตไม่ดีเท่าที่นั่นแหละครับ อย่างอื่นก็เหมือน ๆ กัน เพราะส่วนมากแล้วตอนที่เรียนออนไลน์อาจารย์เขาก็สอนแบบบรรยายเหมือนกันครับ...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ C8-1, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2564)

ตาราง 14 แสดงสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือตามเครือข่ายการศึกษาทั่วไป
แห่งประเทศไทย

สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ๓			
การบริหารจัดการ	การกำหนดมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ กลยุทธ์ การสอน และกลยุทธ์ประเมินผล การเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยทั่วไป	การกำหนดโครงสร้าง และองค์ประกอบ	การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับ ความเป็นพลเมืองโลกในมหาวิทยาลัย ทั่วไป
1) บริหารจัดการโดยมีหน่วยงาน อิสระ	สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะมีกลยุทธ์ การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้ ตลอดจน การวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติอย่างน้อย 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย	ความเป็นพลเมืองโลกจะมีการกำหนด ลักษณะของรายวิชาไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) กลุ่มวิชาบังคับร่วม 2) กลุ่มวิชาบังคับกระจาย	การจัดบรรยายภาคสภาพแวดล้อม และสิ่งสนับสนุน การเรียนรู้ การจัดบรรยายภาคสภาพแวดล้อม และสิ่งสนับสนุน การเรียนรู้ มี 2 รูปแบบ ดังนี้ 1) แบบในห้องเรียน (ON-SITE) 2) แบบออนไลน์ (ON-LINE)
2) บริหารจัดการภายใต้คณะ/ สำนักวิชา			
3) บริหารจัดการภายใต้หน่วยงานอื่น ของสถาบัน			

2. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย

2.1 ด้านผู้เรียน

การวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก
ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านผู้เรียน ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนรายวิชาในหมวด
วิชาศึกษาทั่วไป จึงส่งผลทำให้ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

“...ผมมองว่าเด็ก ๆ เขายังไม่เข้าใจเลยว่าเขาเรียนวิชา GE ไปทำไมผมเองก็
พยายามทำความเข้าใจให้เขารู้ว่าสิ่งเหล่านี้จำเป็นต่อพวกเขา...”

(ผู้บริหาร A4, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

2) ผู้เรียนขาดการเปิดใจยอมรับ โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ที่เรียนรายวิชาในหมวดวิชา
ศึกษาทั่วไปมีหลากหลายคณะ/สาขาวิชา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
เป็นการสอนพื้นฐานสำคัญให้กับผู้เรียนในระดับปริญญาตรีทุกคนในสถาบันอย่างเท่าเทียมกันที่
ไม่เฉพาะเจาะจงตามความต้องการของผู้เรียนคณะ/สาขาวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นพิเศษ ทำให้ผู้เรียนส่วน
ใหญ่ไม่ค่อยประทับใจการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

“...การจัดการเรียนการสอนในวิชาศึกษาทั่วไปที่เฉพาะตามความต้องการ
ของผู้เรียนเลยนี้อาจจะทำได้ยาก เพราะว่าวิชาศึกษาทั่วไปมีเด็กเรียน
ค่อนข้างมากก็อาจจะมีบ้างที่ทำให้มีผู้เรียนบางคนบางกลุ่มไม่ถูกใจนัก...”

(ผู้บริหาร A2, สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

3) ผู้เรียนขาดการปรับตัว ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา
2019 (COVID-19) สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ทำให้ผู้เรียน
ยังประสบปัญหาในเรื่องของการปรับตัวกับการเรียนการสอนที่สถาบันจัดในขณะนี้

“...ถ้าพูดถึงออนไลน์ปุ๊บเนี่ยนะ ส่วนใหญ่ก็มีปัญหากันอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็น
ผู้เรียนหรือผู้สอน เพราะว่าทุกคนจะต้องปรับตัว ไม่ใช่เฉพาะวิชานี้วิชา
เดียว ทุกวิชาแหละ...”

(ผู้บริหาร A3, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านผู้เรียน ตามความคิดเห็นของ ผู้สอน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญและมีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีต่อรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

“...บางที่ผมมองว่าเด็กเขาไม่ค่อยเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการเรียนวิชาศึกษาทั่วไปกันนะครับ พอเขาไม่รู้ก็เลยตามเลย เรียนพอให้ผ่านกันไป แต่อย่าลืมนะครับว่ามันเป็นการเริ่มต้นที่ไม่ดีเลย...”

(ผู้สอน B4-1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

2) ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่ต่างกัน เนื่องจากผู้เรียนที่ทำการลงทะเบียนเรียนมาจากหลากหลายคณะ/สาขาวิชา ซึ่งอาจจะมีความพร้อมและความถนัดที่แตกต่างกันออกไป

“...อาจารย์ที่สอนต้องเข้าใจด้วยว่าผู้เรียนแต่ละคนเขามีความรู้ความเข้าใจที่ต่างกัน ซึ่งจะเห็นว่าแต่ละคนก็ได้รับการสอนตอนสมัยเรียนมัธยมมาไม่เหมือนกัน ในส่วนนี้ก็เป็นความท้าทายเหมือนกันสำหรับตัวอาจารย์เองที่จะต้องหาวิธีการสอนในบริบทที่มีความหลากหลายของผู้เรียน...”

(ผู้สอน B7-2, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2564)

3) ผู้เรียนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน อีกทั้งยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นกรณีที่มีการสอบถามจากผู้สอน โดยเฉพาะการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรงกับผู้สอนหรือไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร

“...การสอนวิชาเอกจะมีความคุ้นชินกับผู้เรียน แต่การสอนวิชา GenEd เราไม่ได้คุ้นชินกับผู้เรียน ประเด็นก็คือมันเรียนเทอมเดียวแล้วหาย เราจะใช้การเคี่ยวเข็ญที่เข้มงวดมาก ผู้เรียนก็จะรู้สึกไม่ดีกับเรา เพราะเราไม่ได้คุ้นชินกับเขามากพอ และผมคิดว่าการสอนวิชา GenEd ควรจะกำหนดเส้นเดินว่าอยู่แค่นั้น อย่างไรก็ตามอย่างไรจึงจะพอดี โดยส่วนตัวผมก็เลยปล่อยวาง...”

(ผู้สอน B8-2, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2564)

4) ผู้เรียนมักให้ความสำคัญกับคะแนนมากกว่าความรู้ในรายวิชาเพื่อมุ่งหวังเกรดในรายวิชา ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการศึกษาเนื้อหาสาระของรายวิชา เพื่อจดจำและนำไปสอบเท่านั้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้สอนยังพบอีกว่า มีผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งมีการทุจริตการสอบรายวิชาเกี่ยวกับพลเมืองโลก โดยมีการทำเป็นขบวนการหลายคนที่ร่วมกันทุจริตการสอบในรายวิชา

“...เชื่อไหมว่า แม้กระทั่งเราสอนรายวิชานี้เองยังเจอการทุจริตการสอบกันเลยทีเดียว ซึ่งทำกันเป็นขบวนการเลย แต่พอเราจับได้ก็ถามกลับไปว่าจะให้ทำยังไงกับเพื่อนคนอื่นที่เขาไม่ทุจริต รู้ไหมว่าคำตอบที่ได้จากผู้เรียนคืออะไร “สอบใหม่” แล้วคนอื่นที่เขาไม่ได้ร่วมกระทำการทุจริตด้วย เขาจะต้องมารับผลนี้ด้วยหรือ คืออะไรอ่า...”

(ผู้สอน B1-2, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2564)

5) ผู้เรียนส่วนมากเอาความคิดและความต้องการของตนเองเป็นหลัก สังเกตจากการเรียกร้องสิทธิของตนเองบนโลกออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งมีผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งได้มีการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวที่ค่อนข้างรุนแรงบนสื่อออนไลน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบจากการกระทำของตนเอง

“...มีคำหยาบคายมากมายในทวีตเตอร์ที่ผู้เรียนเข้าไปแสดงความคิดเห็นกัน ซึ่งเราก็เข้าไปตอบหมด คือเขาคิดว่าเขาโดนบังคับเรียน เราเลยบอกกับพวกเขาไปว่า หากคุณคิดว่าการเรียนรายวิชานี้เป็นการละเมิดสิทธิก็ให้ไปร้องเรียนมาได้เลย แต่ก็ไม่มีการทำอะไร และนี่คือสิ่งที่เราเห็นการกระทำของผู้เรียน...”

(ผู้สอน B1-2, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2564)

“...ผู้สอนสมัยนี้ต้องใจเย็นกับเด็กมาก ๆ เลยครับ เด็กเขาค่อนข้างรุนแรง ทั้งความคิด คำพูดและการแสดงออกของเขาเวลาที่เขาไม่พอใจหรือ ต้องการถกเถียง ผู้สอนจะต้องมีเหตุผลและใจเย็นมาก ๆ...”

(ผู้บริหาร B4-1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านผู้เรียน ตามความคิดเห็นของผู้เรียน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้เรียนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อีกทั้งยังมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไม่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพส่วนใหญ่มองว่า รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไม่ได้เกี่ยวข้องหรือส่งเสริมกับหลักสูตรที่ตนเองเรียน

“...เอาตรง ๆ เลยนะครับ ผมรู้สึกว่ามันน่าเบื่อ เพราะบางทีผมก็รู้มาบ้าง แล้วจาก ม.ปลาย แต่ก็มีเนื้อหาที่เขาแทรกเสริมมาบ้างก็รู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อตัวเองนะ แต่ว่ามันก็ไม่ค่อยตรงกับสายที่ผมเรียนสักเท่าไร จะเรียนไปทำไม...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ C1-1, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

2) ผู้เรียนหวังเกรดมากกว่าความรู้ในรายวิชา ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่มองว่ารายวิชา ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเรียนง่าย เพียงทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย และจำข้อสอบให้ได้ก็สามารถ ได้เกรดที่น่าพอใจ โดยไม่คาดหวังถึงความรู้ที่จะได้รับ

“...บางครั้งวิชาพวกนี้ก็ช่วยดึงเกรดได้เหมือนกันนะคะ คือเขาไม่กดเกรด ไม่ได้เคร่งอะไรขนาดนั้น ทำงานกลุ่มหรือพวกทำรายงานก็มีคะแนนเก็บ แล้วคะ แต่วิชาหลักที่หนูเรียนไม่ค่อยมีคะแนนเก็บ จึงทำให้ F ง่ายคะ...”

(ผู้เรียนกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี C4-2, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2564)

3) ผู้เรียนขาดแรงบันดาลใจในการเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เนื่องจาก รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปหลายแห่งอาจกำหนดในลักษณะบังคับเรียน โดยที่ผู้เรียนไม่อยากจะเรียน รายวิชานั้นก็ตาม ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนพอให้ผ่านพ้นไปเพราะถูกกำหนดให้เรียน ประกอบกับ

การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจในการเรียน

“...ในความคิดเห็นส่วนตัวของหนูนะคะ หนูมองว่าควรยกเลิกวิชาพวกนี้ไปคะ เพราะมีแต่ปัญหา บางทีอยากลงเรียนวิชาที่อยากเรียนก็ดันเต็มลงไม่ทัน เคยร้องเรียนไปก็ไม่เห็นมีอะไรเกิดขึ้นคะ...”

(ผู้เรียนกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ C2-3, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2564)

4) ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยส่วนใหญ่มองว่ารายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นภาระมากกว่าสาระ ซึ่งสถาบันทุกแห่งได้กำหนดให้ทุกหลักสูตรในระดับตรีต้องเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อย่างน้อย 30 หน่วยกิต ทำให้ผู้เรียนมองว่าเฉพาะรายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะด้านหรือวิชาเอกก็หนักพอแล้ว และจะต้องมาเรียนในรายวิชาที่ตนเองไม่ได้ต้องการเรียนอีก

“...เฉพาะวิชาเอกที่เรียนก็หนักมากแล้วคะ ไหนจะต้องมาเรียนวิชานี้อีกก็หนักเหมือนกัน โดยส่วนตัวหนูมองว่าควรลดจำนวนลงบ้าง เพราะเราจะไม่มีเวลากับวิชาของสาขาได้อย่างเต็มที่คะ...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ C5-1, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

2.2 ด้านผู้สอน

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านผู้สอน ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้สอนที่มีคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญเฉพาะเกี่ยวกับพลเมืองโดยตรงไม่ค่อยมีแต่มีผู้สอนที่มีคุณวุฒิที่สัมพันธ์หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระของรายวิชาเป็นผู้สอนอาจทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปในลักษณะลองผิดลองถูก

“...ที่นี่จะมีอาจารย์จบตรงทางด้านนี้เลยจะไม่ค่อยมี แต่จบใกล้เคียงและเคยเรียนทางด้านนี้มาบ้างก็จะให้มาสอนได้ ปัญหาที่มีบ้างเหมือนทั่ว ๆ ไปครับ ก็พยายามติดตามดูกันครับ...”

(ผู้บริหาร A3, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2564)

2) ผู้สอนที่รับผิดชอบรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่มีภาระงานค่อนข้างมาก เนื่องจากรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีจำนวนผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนเป็นจำนวนมาก และมีความหลากหลายคณะ/สาขาวิชา ทำให้ผู้สอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจะต้องรับบทบาทในการจัดการเรียนการสอน

“...อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่มีภาระงานค่อนข้างมาก เพราะจะต้องรับภาระงานสอน ตรวจงาน และจะต้องรับผิดชอบสูง เนื่องจากจำนวนผู้เรียนเยอะพอสมควร ...”

(ผู้บริหาร A4, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

3) ผู้สอนมีความยึดติดศาสตร์เฉพาะทางหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะ โดยรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจะมีผู้สอนที่มีความหลากหลายศาสตร์สาขาวิชา ซึ่งผู้สอนมักจะเน้นหรือให้ความสำคัญกับความรู้ความเชี่ยวชาญที่มีความเฉพาะทางตามแนวทางของผู้สอน ทำให้จุดเน้นไม่เป็นไปตามแนวทางของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

“...ปัญหาที่พบและที่เจอในส่วนใหญ่หลาย ๆ ที่ ก็เป็นเรื่องของอาจารย์อ่านนะ คือ อาจารย์ผู้สอนเขายังยึดติดในเชิงศาสตร์ของตัวเอง เขาไม่ได้มองว่าสิ่งที่เด็กต้อง Achieve จริง ๆ จาก GE มันคืออะไร เพราะฉะนั้นมันจึงไม่ไปไม่ถึงในสิ่งที่เราอยากเห็น...”

(ผู้บริหาร A6, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2564)

4) ผู้สอนส่วนใหญ่ค่อนข้างหนักใจและปรับตัวค่อนข้างยาก เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ส่งผลทำให้ผู้สอนส่วนใหญ่ค่อนข้างหนักใจและปรับตัวค่อนข้างสูงในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

“...ทุกคนต้องลองผิด ลองถูก อาจารย์บางคนเขาก็ไม่เคยเรียนออนไลน์ ไม่เคยสอนออนไลน์ไม่มีใครบอกว่าตัวเองสอนดี สอนถูก มันอาจจะต้องลองผิด ลองถูก และปรับตาม Feedback ที่เกิดขึ้นตลอดเพราะทุกวันนี้คนทั้งโลก ทั้งประเทศถูก COVID คุมคาม ไม่ใช่เฉพาะที่ (A3) อย่างเดียว...”

(ผู้บริหาร A3, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2564)

5) ผู้สอนยังมีปัญหาในเรื่องของการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ซึ่งมีผู้สอนบางท่านยึดติดความเป็นผู้อาวุโส และมักคิดเสมอว่าสิ่งที่คิดถูกต้องและเหมาะสมที่สุด อาจส่งผลทำให้ผู้เรียนที่คิดต่างหรือคิดนอกกรอบรู้สึกไม่ติดต่อกับผู้สอนและรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

“...ผู้สอนเองก็มีปัญหาในเรื่องของ Critical Thinking บางท่านอาจจะติดความเป็นผู้ใหญ่ โดยมักจะคิดว่า สิ่งที่ผู้ใหญ่รู้เนี่ย หรือสิ่งที่ผู้ใหญ่คิดเนี่ยถูกแล้ว เหมาะสมแล้ว ...”

(ผู้บริหาร A4, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านผู้สอน ตามความคิดเห็นของผู้สอน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้สอนขาดแรงจูงใจในการสอน เนื่องจากในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้สอน และไม่กล้าแสดงออกในขณะที่ผู้สอนสอบถามหรือให้ร่วมกิจกรรมในรายวิชา ทำให้ผู้สอนต้องดำเนินการเรียนการสอนเพียงลำพัง โดยปราศจากการโต้ตอบจากผู้เรียน ผู้สอนจึงมีความรู้สึกเครียดและหมดกำลังใจในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

“...เห็นข่าวว่ามีคนเรียนออนไลน์แล้วเครียดอะไรเยอะแยะเลยช่วงหนึ่ง ผู้สอนเองก็เครียด แล้วบางทีเราก็คงจะเป็นซึมเศร้าเลยนะ ผู้สอนก็เป็นได้นะ ยิ่งพูดออนไลน์นะ ยิ่งน่าเบื่อเลยอ่า มันเหมือนแห้งแล้ง...”

(ผู้สอน B3-1, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2564)

2) ผู้สอนมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ต่างกัน ในขณะเดียวกันการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเดียวกัน หรือหัวข้อเดียวกัน อาจมีผู้สอนหลายท่าน แต่ด้วยความรู้ ประสบการณ์ หรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่มีความต่างกัน ทำให้ผู้เรียนได้รับวิธีการจัดการเรียนการสอนรวมถึงความรู้ที่ได้รับแตกต่างกัน

“...อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน สอนวิชาเดียวกันแต่ก็มีวิธีการสอนไม่เหมือนกัน บางทีเราคิดว่าเรื่องนี้ที่เขาสอนเขาจะรู้ดี แต่ก็ไม่รู้ก็มีนะ...”

(ผู้สอน B2-1, สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2564)

3) ผู้สอนขาดการวางแผนการสอน จะเห็นว่า รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีเนื้อหาสาระของรายวิชาที่ค่อนข้างกว้างและไม่ลงลึกเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยจะเน้นเนื้อหาสาระที่เป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้สอนมักอธิบายเรื่องราวออกนอกประเด็นที่ศึกษา หรือมีการยกตัวอย่างบางเรื่องที่ไกลตัว หรือยกตัวอย่างคนละยุคสมัยกับผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนอาจจะจินตนาการไม่ถูกว่าผู้สอนหมายถึงอะไรหรือต้องการสื่ออะไรกับผู้เรียน

“...อาจารย์ผู้สอนเนี่ยสำคัญ อาจารย์ว่านะ อาจารย์ผู้สอนจะต้องสอนในเรื่องที่ใกล้ตัว มีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้ แล้วเด็กเขาจะได้ประโยชน์ดี ๆ มีอาจารย์บางท่านมาสอน สอนคนละเรื่อง ไกลตัวเกินไป มันใช้ไม่ได้เอา เด็กก็ทำไม่เป็น เปื้อนและเกลียดวิชานี้ไปอีก...”

(ผู้สอน B2-1, สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านผู้สอน ตามความคิดเห็นของผู้เรียน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้สอนมีความหลากหลาย ซึ่งในความหลากหลายของผู้สอนจะมีความแตกต่างกัน อาทิเช่น บางคนพูดเร็วไป บางคนพูดช้าไป ส่งผลทำให้ผู้เรียนปรับตัวไม่ถูกและเกิดการเปรียบเทียบระหว่างผู้สอน

“...วิชานี้จะมีอาจารย์หลายคนครับ แล้วแต่ละคนก็จะสอนไม่เหมือนกัน บางคนพูดช้าไป บางคนพูดเร็วเกินไป แต่ดีนะครับที่เป็นคลิป ผมก็เลยกดข้าม ๆ ไป (หัวเราะ)...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ C1-1, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

2) ผู้สอนไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ผู้สอนก็จะพยายามหาเหตุผลที่มาจากความเห็นส่วนตัวของผู้สอนมาอธิบายหรือแสดงให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณสมบัติของผู้เรียนนั้นไม่ถูกต้อง

“...เวลาตอบคำถามอะไรไป ก็ดูเหมือนว่าจะไม่ถูกใจอาจารย์เลย แต่พอเราพยายามอธิบายเหตุผล เขาก็จะมีเหตุผลมาอธิบายให้เรา รู้สึกว่าสิ่งที่เราตอบไปนั้นผิด แต่เขาไม่ได้พูดว่าผิด เหมือนอาจารย์เขามีคำตอบของเขาไว้แล้วอ่า...”

(ผู้เรียนกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ C7-3, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2564)

3) ผู้สอนไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่กล้าที่จะซักถามกรณีมีข้อสงสัยหรือพบปัญหาบางอย่างในระหว่างการเรียนรู้การสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

“...ส่วนมากไม่ค่อยสนิทกันเหมือนกับอาจารย์ในสาขาอะ อาจารย์เขาก็สอน ๆ ไม่ค่อยกล้าคุยกับอาจารย์เพราะคนเรียนกันเยอะมากด้วยอะ เวลาสงสัยก็ถามเพื่อนที่เรียนด้วยกัน ไม่ค่อยกล้าถามอาจารย์โดยตรง...”

(ผู้เรียนกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ C8-3, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2564)

4) ผู้สอนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสอนเท่าที่ควร ซึ่งผู้เรียนมองว่าผู้สอนทำการสอนไปพอให้ครบตามจำนวนชั่วโมงที่รายวิชากำหนด โดยไม่คำนึงว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอนบรรยายหรืออธิบาย เมื่อผู้เรียนมีการซักถามกรณีมีข้อสงสัย ผู้สอนก็อธิบายในลักษณะที่ไม่เป็นที่เข้าใจของผู้เรียน

“...อาจารย์เขาสอนเหมือนอ่านให้เราฟังอ่าครับ ซึ่งจริง ๆ แล้วเราอ่านเองก็ได้ครับ พอผมสงสัยก็ถามไป อาจารย์เขาก็อธิบายไม่ค่อยเข้าใจเท่าไรอ่าครับ...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี C3-2, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2564)

5) ผู้สอนมีคุณสมบัติไม่ตรงและไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่สอน เนื่องจากรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีผู้สอนหลากหลายและบางท่านก็มีคุณสมบัติไม่ตรงหรือไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่สอน ซึ่งทำให้ผู้เรียนขาดความเชื่อมั่นในองค์ความรู้ของผู้สอน

“...คือ ผมอยากจะบอกว่าตัวบุคคลกับวิชาที่สอนไม่ตรงกันเลย เช่น สมมติว่า อาจารย์คณะ... มาสอนเรื่องนี้ บางทีเวลามาอธิบายก็อธิบายไม่ขาดครับ...”

(ผู้เรียนกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ C3-3, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2564)

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษามีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปแบบบรรยายเป็นหลัก ซึ่งการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกต้องเป็นไปในลักษณะของการทำกิจกรรมหรือการอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการระดมความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นศึกษาตามที่ผู้สอนกำหนด แต่เนื่องด้วยรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปในลักษณะของการบรรยายเป็นหลักทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อและขาดแรงจูงใจในการเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเท่าที่ควร ดังนั้นความคาดหวังของการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ตลอดจนทัศนคติที่ดีตามแนวทางของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปอาจเป็นไปได้ยาก

“...โดยส่วนตัวที่มองอย่างนั้นนะว่า ความเป็นพลเมือง หรือความเป็นอะไรก็ตามมันไม่ใช่สิ่งที่จะมาสอนกันอย่างเดียวแล้วเกิด ถึงเราจะมี 1 วิชา หรือ 2 วิชา แล้วมันจะเกิดขึ้นเลยมันจะต้องปลูกฝังเขาตั้งแต่เขาอยู่ในครอบครัว เพราะปัญหาที่เราเผชิญอยู่นี้ ผู้เรียนเขามักจะนึกถึงสิทธิของเขา แต่ไม่คำนึงถึงหน้าที่ที่เขาต้องรับผิดชอบ...”

(ผู้บริหาร A6, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2564)

2) ผู้เรียนขาดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งประสบปัญหาการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเฉพาะรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันทำให้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปในลักษณะของการลงมือทดลอง และพยายามหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์กับผู้เรียนและบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“...การเรียนในห้องเรียนถึงแม้เด็กจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยก็ตาม แต่ก็ยังได้บรรยากาศของการมีส่วนร่วม ก็คือ ถึงแม้จะมีเด็กคนหนึ่งตอบคำถามแต่เด็กคนอื่นก็ยังได้ยินและมีปฏิริยา เช่น ส่งเสียง ประบมือแต่พอเป็นออนไลน์สิ่งที่ยากลำบากก็คือการมีอารมณ์ร่วมในชั้นเรียนช่วงแรก ๆ เขาก็ยังเข้าเรียนกัน แต่พอมาหลัง ๆ เขาก็เริ่มหายไป ...”

(ผู้บริหาร A4, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของ ผู้สอน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้สอนขาดความเชื่อมั่น เนื่องจากผู้สอนมองว่าวิธีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกเป็นโจทย์ใหญ่และเป็นความท้าทายสำหรับผู้สอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของความเป็นพลเมืองโลก เป็นสิ่งที่ยากพอสมควร

“...การสอนในเรื่องของความเป็นพลเมืองโลกนี้เป็นเรื่องที่ทำทนายผู้สอนเหมือนกันนะ เพราะว่าสิ่งที่เราจะปรับเปลี่ยนความคิดหรือทัศนคติตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียนมันต้องใช้เวลา บางครั้งการมาสอนเขาเพียงเทอมเดียวแล้วคาดหวังว่าเขาจะได้ เขาจะเป็นอาจเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร...”

(ผู้สอน B5-1, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2564)

2) การจัดการเรียนการสอนมีจำนวนผู้สอนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน เนื่องจากรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีจำนวนผู้เรียนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งอัตราส่วนของผู้สอนที่ไม่สอดคล้องและเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการดำเนินการในลักษณะอื่นที่นอกเหนือจากการบรรยายเนื้อหาสาระ ผู้เรียนจะเกิดความเบื่อและขาดความสนใจในการเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

“...การเรียนแบบห้องใหญ่ที่เป็นการบรรยาย เด็กจะเข้าถึงเนื้อหาได้แต่เราจะดึงความสนใจเด็กยากนะคะ นอกจากเด็กที่ตั้งใจและสนใจจริง ๆ อีกอย่างหนึ่งความห่างของอาจารย์กับเด็กก็จะห่างกันด้วย เพราะอาจารย์ต้องอยู่บนเวทีใหญ่ มันก็จะไม่ค่อยเข้าถึงเท่าไรในความเห็นส่วนตัวนะคะ อารมณ์เหมือนแสดงคอนเสิร์ตมากกว่า(หัวเราะ)...”

(ผู้สอน B8-1, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2564)

3) ผู้สอนมีเทคนิควิธีการสอนและประสบการณ์ด้านการสอนที่แตกต่างกันจะเห็นว่า รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีผู้สอนที่มีความหลากหลาย ทำให้การจัดการเรียนการสอน

มีคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีการสอนและประสบการณ์ด้านการสอนของผู้สอนเป็นสำคัญ

“...ปัญหาเหมือน ๆ กันก็คือว่า วิชาพลเมืองคือ แน่นอนมันต้องไม่ใช่การบรรยาย แต่เราต้องใช้กิจกรรมนำแล้วก็จับวิธีการสอนเป็นเชิงการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ค่ะ เพราะการเรียนรู้แบบบรรยายในห้องเราพบว่าในช่วงแรก ชั่วโมงแรก เรารู้เลยว่าสายตาเด็กเขาไม่ได้แล้ว พลเมืองในวันนี้ไม่ใช่พลเมืองในยุคกรีก-โรมันอ่า แต่มันเป็นพลเมือง ยุค Disruptive เราก็เลยรู้สึกว่าวิธีการสอนแบบเดิมมันไม่ได้แล้ว เราต้องปรับเปลี่ยน...”

(ผู้สอน B1-1, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

4) การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงเป็นความท้าทายสำหรับผู้สอนเป็นอย่างมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก เพราะการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ยังมีข้อจำกัดหลายอย่าง อาทิเช่น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การจัดกิจกรรมกลุ่มหรือการอภิปรายร่วมกันแบบเผชิญหน้าของผู้เรียนและผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าถึงกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่คุณสอนกำหนด

“...การบรรยายยาว ๆ พอมายู่ในออนไลน์มันไม่เวิร์คแน่ ๆ เราจึงทำให้มันเป็นบทเรียนย่อย ๆ ให้มันสั้น ๆ สลับกับการทำกิจกรรม เราไม่อยากจะปกติสอนในห้องยังไงแล้วก็เอารูปแบบเดิม ๆ เข้ามาปรับเปลี่ยนเป็นการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งอาจารย์ก็ยังคงบรรยายยาว ๆ เด็กก็คงปิดกล้อง หายหน้ากันหมด ไปทำอะไรก็ไม่รู้...”

(ผู้สอน B6-1, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของผู้เรียน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) เนื้อหาสาระที่มีการจัดการเรียนการสอนไม่ตอบโจทย์ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนมองว่า บางอย่างไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่สิ่งที่เรียนไม่ได้ใช้ แต่สิ่งที่ใช้กลับไม่ได้เรียน

“...ผมว่ามันไม่ค่อยได้อะไรอ่าครับ การสอนไม่ตอบโจทย์ที่เราต้องการ มันก็ได้ความรู้ที่เป็นข้อสอบมา แต่ยังไม่ใช่ที่เราต้องการจริง ๆ...”

(ผู้เรียนกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ C1-3, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

2) เนื้อหาสาระที่มากเกินไปและไม่เป็นที่น่าสนใจ โดยผู้เรียนมองว่าเนื้อหาสาระ บางอย่างผู้เรียนเคยเรียนมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา

“...ผมว่าน่าจะสอนแบบเจาะจงให้หน่อยครับ จะได้แบบว่าชัดเจนเลย เช่น เรื่องนี้สำคัญเอาไปใช้ได้ แต่เขาสอนทั้งหมด บางอันผมก็เคยเรียนมาแล้วครับ...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี C6-2, สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2564)

3) ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อและขาดแรงกระตุ้นในการเรียนแบบบรรยาย เนื่องจาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์และเน้นการบรรยายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อ และขาดแรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดความอยากเรียนลดลง

“...วิชานี้มันเป็นออนไลน์ อาจารย์เขาก็จะอัดวิดีโอ และก็ส่งงานบาง ทีผมก็ขี้เกียจ บังคับตัวเองไม่ค่อยได้ อีกร้อยอย่างเนื้อหาที่ไม่ค่อยน่าใจเท่าไหร่...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ C1-1, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

4) การจัดการเรียนการสอนแบบบังคับเลือกไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของ ผู้เรียน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งได้มีการกำหนดรายวิชาบังคับให้กับผู้เรียน ซึ่งการกำหนดให้มี การบังคับเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นไปในลักษณะของการถูกบังคับ ทำให้ผู้เรียนขาด แรงจูงใจในการเรียนและเรียนไปเพียงเพราะถูกบังคับให้เรียน

“...ส่วนตัวหนูคิดว่าไม่ควรบังคับให้พวกหนูเรียน น่าจะให้เลือกว่าเรา
อยากจะทำไหนหรือเรียนอะไรมากกว่า เพราะที่ผ่านมานูก็แทบจะไม่
ค่อยได้อะไรเลย มันมันเกี่ยวอะไรเลยกับสาขาที่หนูเรียนเอาตรง ๆ
นะคะ...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ C2-1, สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2564)

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก
ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านการวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ดังที่ได้จาก
การสัมภาษณ์ พบว่า

1) การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา เนื่องจากผู้สอน
ส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดด้วยวิธีการสอบที่เป็นแบบปรนัย ซึ่งอาจไม่สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนเท่าที่ควร แต่ด้วยข้อจำกัดของจำนวนผู้เรียนที่มีจำนวนมาก ทำให้ผู้สอน
ส่วนใหญ่เลือกใช้การวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการสอบเป็นแบบปรนัย

“...ผมมองว่าการที่เราวัดเด็กด้วยวิธีการสอบ โดยเฉพาะข้อสอบที่เป็น
แบบปรนัยมันไม่สามารถที่วัดอะไรในตัวเขาได้เลยนะ เพราะว่าถ้าเขาจำ
เนื้อหาได้เขาก็ทำข้อสอบได้แล้ว อย่างน้อยถ้าเป็นข้อสอบที่เป็นแบบ
อัตนัยเขายังได้มีการคิดวิเคราะห์บ้าง...”

(ผู้บริหาร A4, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2564)

2) มาตรฐานการวัดและประเมินผลของผู้สอนต่างกัน เนื่องจากรายวิชาในหมวด
วิชาศึกษาทั่วไปมีผู้สอนที่มีความหลากหลาย อีกทั้งสถาบันยังให้อิสระกับผู้สอนในการจัดการเรียน
การสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปทำให้
มาตรฐานในการวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน

“...วิชาเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอาจารย์หลายคน ซึ่งแต่ละคนเขาก็จะมีแนวทาง
ในการประเมินผลที่แตกต่างกันออกไป ในส่วนนี้ก็จะทำให้มาตรฐาน
มีความต่างกัน...”

(ผู้บริหาร A7 สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านการวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของ ผู้สอน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้สอนมีมาตรฐานการวัดและประเมินผลผู้เรียนต่างกัน เนื่องจากรายวิชา ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีผู้สอนที่มีความหลากหลาย ซึ่งผู้สอนจะมีวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน ที่แตกต่างกัน ทำให้การวัดและประเมินผลผู้เรียนมีมาตรฐานที่แตกต่างกันและ ไม่เป็นไปตามแนวทาง เดียวกัน

“...หลัก ๆ อันแรกเลย เราเจอในเรื่องของมาตรฐานการประเมินของ ผู้สอนด้วยกันอาคะ ปกติ GE เราจะมีเนื้อหาและรูปแบบการสอนก็จะ เหมือน ๆ กัน แต่ผู้สอนจะมีความแตกต่างในเรื่องของการให้คะแนน บาง กลุ่มเจออาจารย์ใจดีมาก ๆ คะแนนก็จะดี...”

(ผู้สอน B3-1, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2564)

2) การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา เนื่องจากรายวิชา ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีจำนวนผู้เรียนมาก ซึ่งการวัดและประเมินผลจากการสอบเป็นวิธีการที่ ผู้สอนสามารถกระทำได้ แต่ผู้สอนมองว่าการสอบเป็นวิธีการที่ไม่สามารถวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมเท่าที่ควร

“...ส่วนใหญ่แล้วเราก็จะวัดเขาด้วยการสอบ และใช้ข้อสอบที่เป็นแบบ ปรนัยเลือกตอบเป็นหลัก ซึ่งเด็กที่สอนค่อนข้างเยอะมาก ถ้าใช้แบบอัตนัย ก็คงจะตรวจไม่ไหวแน่ เพราะจะเยอะและใช้เวลามากเลยทีเดียว...”

(ผู้สอน B4-2, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านการวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของ ผู้เรียน ดังที่ได้จาก การสัมภาษณ์ พบว่า

1) ข้อสอบไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนเนื่องจากรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ส่วนใหญ่ใช้การวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการสอบ ซึ่งผู้เรียนมองว่าข้อสอบที่ผู้สอนนำมาใช้ ในการทดสอบไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน จึงส่งผลทำให้ผู้เรียนไม่สามารถทำข้อสอบได้

“...ตอนอาจารย์เขาสอนก็อธิบายหลายเรื่อง แต่พอมาทำข้อสอบก็งงเลย บางที่ไม่มีเลยที่อาจารย์เขาพูด...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี C7-2, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

2) ข้อสอบรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปใช้วัดแต่ความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว โดยผู้เรียนมองว่าข้อสอบที่ผู้สอนนำมาใช้วัดแค่ความจำ เพียงแค่ผู้เรียนจำเก่ง จำแม่นก็สามารถพิชิตคะแนนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้ไม่ยาก ซึ่งไม่สามารถวัดความเข้าใจที่แท้จริงของผู้เรียนได้

“...สไลด์ที่อาจารย์สอนมีเนื้อหาเยอะมาก ตอนจะสอบก็อ่านแต่ก็จำไม่ได้หมด คือถ้าจำได้ก็ได้อะแนนดี วิชาเนี้ยมันจำอะ (หัวเราะ)...”

(ผู้เรียนกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ C4-3, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

3) การทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบมีจุดบกพร่อง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนรวมถึงการทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบในรูปแบบแบบออนไลน์ผ่านระบบ E-learning ทำให้ผู้เรียนสามารถให้บุคคลอื่นเข้าระบบในการทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบแทนกันได้

“...วิชานี้มันเป็นออนไลน์ อาจารย์เขาก็จะอัดวิดีโอ และก็สั่งงาน แต่งานมันเป็นระบบออนไลน์ ซึ่งใครก็เข้าทำแทนกันได้ บางคนเขาก็ให้เพื่อนที่เก่ง ๆ ทำให้...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ C1-1, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

2.5 ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ห้องเรียนมีจำนวนผู้เรียนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องจัดห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่เพื่อรองรับกับจำนวนผู้เรียนที่มีจำนวนมาก อาจทำให้บรรยากาศในห้องเรียนไม่ตอบสนองตามความต้องการทั้งผู้สอนและผู้เรียน

“...ต้องยอมรับก่อนว่าวิชาศึกษาทั่วไปมีผู้เรียนเป็นจำนวนมากนะส่วนใหญ่เราจะใช้ห้องขนาดใหญ่ในการเรียนการสอน ซึ่งบางทีก็อาจทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเองอาจไม่ค่อยชอบกันสักเท่าไร...”

(ผู้บริหาร A2, สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

2) ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ซึ่งผู้เรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีจำนวนมากทำให้ระบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาในการใช้งาน

“...ก็มีบ้างในบางครั้งที่ระบบจะมีปัญหา เพราะตอนนี้เป็นการเรียน แบบออนไลน์ ส่วนใหญ่จะเข้าใช้งานกันเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาในจุดนี้ แต่ก็คิดว่าหลายที่ก็น่าจะเป็นเหมือนกัน...”

(ผู้บริหาร A3, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน ตามความคิดเห็นของผู้สอน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ห้องเรียนมีขนาดใหญ่และมีจำนวนผู้เรียนมาก เนื่องจากรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องจัดห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่เพื่อรองรับกับจำนวนผู้เรียนที่มีจำนวนมาก จึงทำให้ผู้สอนไม่สามารถควบคุมการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งการกำกับและติดตามผู้เรียนเป็นรายบุคคลไม่สามารถกระทำได้

“...สภาพห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่มาก บางครั้งการจัดการอะไรบางอย่างในห้องเรียนทำค่อนข้างลำบาก รวมไปถึงการดูแลผู้เรียนในห้องด้วยก็ตาม เพราะว่าวิชานี้สอนทีหนึ่งก็เป็นหลักพันนะ...”

(ผู้สอน B2-2, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2564)

2) ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่

จัดการเรียนการสอนออนไลน์ ประกอบกับจำนวนผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ระบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนพบปัญหาการใช้งาน

“...ระบบที่ใช้มันไม่สามารถรองรับการสอบพร้อม ๆ กันของคนจำนวนสองสามพันคนได้ คุณคิดภาพออกไหมว่า เข้ามาพร้อม ๆ กันทีเดียวระบบมันล่ม มันไม่รองรับตรงนี้...”

(ผู้สอน B1-1, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน ตามความคิดเห็นของ ผู้เรียน ดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1) ห้องเรียนมีขนาดใหญ่และมีจำนวนผู้เรียนมาก เนื่องจากรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องจัดห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่เพื่อรองรับกับจำนวนผู้เรียนที่มีจำนวนมาก จึงทำให้บรรยากาศในห้องเรียนไม่ค่อยเหมาะสมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนมีน้อยมาก

“...วิชา GE มีคนเรียนเยอะมากเลยคะ บางทีในห้องเรียนมันก็ดูเหมือนจะวุ่นวายมากไม่ว่าจะตอนเข้าเรียน ส่งงาน อะไรประมาณนี้คะ...”

(ผู้เรียนกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ C4-3, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

2) ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ ประกอบกับจำนวนผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ระบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนพบปัญหาบ้างในบางครั้ง

“...ตอนที่เรียนออนไลน์ก็มีปัญหาเหมือนกันครับ ระบบมันล่มอาครับ ตอนอาจารย์เขาให้ทำงานผ่านระบบ แล้วทีนี้คนก็จะเข้าไปทำกัน ยิ่งช่วงวันใกล้กำหนดส่งยิ่งหนักเลยครับ ระบบนิ่งไปเลยครับ...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ C1-2, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2564)

3) บรรยากาศการเรียนออนไลน์น่าพักผ่อนมากกว่าน่าเรียน เนื่องจากการเรียนออนไลน์ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเรียนอยู่ที่บ้านหรือที่ห้องพักของตนเองทำให้บรรยากาศของการเรียนการสอนเหมาะกับการพักผ่อนมากกว่าการเรียน

“...พอเราอยู่ที่บ้านหรือที่ห้องพัก จุดที่อยู่ในห้องของเรา เราก็ไม่อยากเรียน เปิดมาเรียนออนไลน์มันไม่ช่วยอะไรเลยอ่าครับ มันเป็นจุดพักผ่อนของเรา ทำให้เราไม่อยากเรียนเลย เราอยากพักผ่อน...”

(ผู้เรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี C5-2, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2564)

ตาราง 15 แสดงผลการสรุปสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในมหาวิทยาลัยตามเครือข่าย
การศึกษารัฐบาลไปแห่งประเทศไทย

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้					
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ด้านผู้เรียน	ด้านผู้สอน	ด้านการจัด การเรียนการสอน	ด้านการวัด และประเมินผล	ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน
ผู้บริหาร	1. ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนรายวิชาในหมวดศึกษาศาสตร์ไป 2. ผู้เรียนขาดการเปิดใจยอมรับ 3. ผู้เรียนขาดการปรับตัว	1. ผู้สอนที่มีคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญเฉพาะเกี่ยวกับพลเมืองโดยตรงไม่ค่อยมี 2. ผู้สอนที่รับผิดชอบรายวิชาในหมวดศึกษาศาสตร์ไปส่วนใหญ่มีการงานค่อนข้างมาก 3. ผู้สอนมีความยึดติดศาสตร์เฉพาะทางหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะ 4. ผู้สอนส่วนใหญ่ค่อนข้างหนักใจและปรับตัวค่อนข้างยาก 5. ผู้สอนยังมีปัญหาในเรื่องของการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)	1. การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการที่กิจกรรมต่าง ๆ 2. ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน	1. การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา 2. มาตรฐานการวัดและประเมินผลของผู้สอนต่างกัน	1. ห้องเรียนมีจำนวนผู้เรียนเป็นจำนวนมาก 2. ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์
ผู้สอน	1. ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนรายวิชาในหมวดศึกษาศาสตร์ไป 2. ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่ต่างกัน 3. ผู้เรียนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน 4. ผู้เรียนมักให้ความสำคัญกับคะแนนมากกว่าความรู้	1. ผู้สอนขาดแรงจูงใจในการสอน 2. ผู้สอนมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ต่างกัน 3. ผู้สอนขาดความวางแผนการสอน	1. ผู้สอนขาดความเชื่อมั่น 2. การจัดการเรียนการสอนมีจำนวนผู้สอนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน 3. ผู้สอนไม่เทคนิควิธีการสอนและประสบการณ์ต่างกัน 4. การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการที่กิจกรรมต่าง ๆ	1. ผู้สอนมีมาตรฐานการวัดและประเมินผลผู้เรียนต่างกัน 2. การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา	1. ห้องเรียนมีขนาดใหญ่และมีจำนวนผู้เรียนมาก 2. ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์

ตาราง 15 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ๑					
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ด้านผู้เรียน	ด้านผู้สอน	ด้านการจัด การเรียนการสอน	ด้านการวัด และประเมินผล	ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน
ผู้เรียน	<ol style="list-style-type: none"> ผู้เรียนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนรายวิชา ผู้เรียนหวงเกรงมากกว่าความรู้ในรายวิชา ผู้เรียนขาดแรงบันดาลใจในการเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้สอนมีความหลากหลาย ผู้สอนไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้สอนไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้สอนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสอนเท่าที่ควร ผู้สอนมีคุณวุฒิไม่ตรงและไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่สอน 	<p>การจัดการจัดการเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> เนื้อหาสาระที่มีภาคการศึกษาเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องกับผู้เรียน เนื้อหาสาระที่มักถูกเกินไปและไม่เป็นที่น่าสนใจ ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อและขาดแรงกระตุ้นในการเรียนแบบบรรยาย การจัดการเรียนการสอนแบบบังคับเลือกไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของผู้เรียน 	<ol style="list-style-type: none"> ข้อสอบไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน ข้อสอบบรรยายวิชา ข้อสอบวัดวิชาศึกษาทั่วไปใช้วัดแต่ความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว การทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบมีจุดบกพร่อง 	<ol style="list-style-type: none"> ห้องเรียนมีขนาดใหญ่และมีจำนวนผู้เรียนมาก ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ บรรยากาศการเรียนออนไลน์น่าพึงพอใจมากกว่าการเรียน

จากตารางสรุปสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาตามเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1) ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนขาดความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนจึงมักให้ความสำคัญกับคะแนนในรายวิชามากกว่าความรู้ที่จะได้รับ ขาดการปรับตัว ขาดแรงบันดาลใจ และขาดการเปิดใจยอมรับ รวมถึงพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่มีความแตกต่างกันของผู้เรียน

2) ด้านผู้สอน พบว่า ผู้สอนมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีความยึดติดศาสตร์เฉพาะทางมากเกินไป มีภาระงานสอนที่ค่อนข้างมาก และขาดการมีปฏิสัมพันธ์รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีจำนวนมากเกินไปและมีผู้สอนที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และส่วนใหญ่เน้นการบรรยายเป็นหลัก ซึ่งไม่เป็นที่น่าสนใจและไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของผู้เรียน

4) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา ซึ่งส่วนใหญ่เน้นที่ความรู้ความจำเป็นหลัก รวมถึงมาตรฐานการวัดและประเมินผลของผู้สอนที่แตกต่างกัน

5) ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน พบว่า ห้องเรียนมีขนาดใหญ่และมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัญหาาระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์

แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ที่ค้นพบตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย

1) ด้านการบริหารจัดการ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ บริหารจัดการโดยมีหน่วยงานอิสระ บริหารจัดการภายใต้คณะ/สำนักวิชา และบริหารจัดการภายใต้หน่วยงานอื่นของสถาบัน

2) ด้านการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน และกลยุทธ์ประเมินผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

3) ด้านการกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกมี 2 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มวิชาบังคับร่วม กลุ่มบังคับกระจาย

4) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมี 2 ลักษณะ ได้แก่ กำหนดเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้โดยตรง และกำหนดในลักษณะสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกไว้ในรายวิชาอื่น

5) บรรยากาศ สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ แบบในห้องเรียน (ON-SITE) และแบบออนไลน์ (ON-LINE) และสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย

1) ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนขาดความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนจึงมักให้ความสำคัญกับคะแนนในรายวิชามากกว่าความรู้ที่จะได้รับ ขาดการปรับตัว ขาดแรงบันดาลใจ และขาดการเปิดใจยอมรับ รวมถึงพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่มีความแตกต่างกันของผู้เรียน

2) ด้านผู้สอน พบว่า ผู้สอนมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีความยึดติดศาสตร์เฉพาะทางมากเกินไป มีภาระงานสอนที่ค่อนข้างมาก และขาดการมีปฏิสัมพันธ์รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีจำนวนมากเกินไปและมีผู้สอนที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และส่วนใหญ่เน้นการบรรยายเป็นหลัก ซึ่งไม่เป็นที่น่าสนใจและไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของผู้เรียน

4) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา ซึ่งส่วนใหญ่เน้นที่ความรู้ความจำเป็นหลัก รวมถึงมาตรฐานการวัดและประเมินผลของผู้สอนที่แตกต่างกัน

5) ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน พบว่า ห้องเรียนมีขนาดใหญ่และมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัญหาระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์

ซึ่งผู้วิจัยได้มีการนำข้อค้นพบดังกล่าวมาวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centered Instruction) โดยยึดหลักการตามแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 24 ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทำให้ผู้วิจัยค้นพบแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เรียกว่า “ASPIRE” ประกอบด้วย A = Activity (ฝึกการปฏิบัติ), S = Skills (เสริมสร้างทักษะ) P = Participation (สร้างความร่วมมือ), I = Integration (บูรณาการเชื่อมโยง), R = Readiness (ความพร้อมของผู้เรียน) และ E =

Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) ซึ่งแบ่งออกเป็นตัวบ่งชี้และแนวทางในการปฏิบัติโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 A = Activity ฝึกการปฏิบัติ

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน ตลอดจนการตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงกับสถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือผู้สอนอาจมีการกำหนดสถานการณ์จำลองที่มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับสถานการณ์จริงขึ้นมา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง
- 2) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนได้มีการเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง โดยให้ผู้เรียนเข้าไปสวมบทบาทจากสถานการณ์หรือร่วมกันคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น
- 3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการร่วมกันคิดวิเคราะห์สถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ศึกษาหาข้อมูล และวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง
- 4) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนร่วมกันตัดสินใจกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง โดยผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา
- 5) ผู้สอนจัดให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ หรือมีการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้ของผู้เรียน โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนกระทำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกระทำของผู้เรียน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานในชีวิตจริง

6) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ทั้งนี้ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับสถานการณ์ที่ผู้เรียนกระทำมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

“...ในวิชาศึกษาทั่วไปเป็นวิชาที่มุ่งสร้างทักษะทางด้านสังคม ทักษะชีวิต หรือ Soft Skills พวกนี้ เราควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีการฝึกปฏิบัติ ให้เขาได้ไปเผชิญกับสถานการณ์จริง ๆ หรือการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจึงจะเหมาะสำหรับวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งบางที่การฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวมันอาจจะยังไม่เกิด แต่ก็เข้าใจถึง ข้อจำกัดอยู่ว่าจำนวนผู้เรียนที่มากก็อาจทำได้ยากเหมือนกันนะค่ะ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2564)

2.2 S = Skills เสริมสร้างทักษะ

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction) ซึ่งจะมีการเริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียน และลงมือปฏิบัติงานตามโครงการ ที่ผู้เรียนกำหนด จนได้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

ตัวบ่งชี้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

แนวทางในการปฏิบัติ

1) ผู้สอนจัดให้มีการร่วมกันอภิปรายประเด็นปัญหาหรือประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนร่วมกันเลือกประเด็นปัญหาหรือประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ตามความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียนในการที่จะพัฒนาผ่านการจัดทำเป็นโครงการหรือโครงการงาน

2) ผู้สอนมีการอธิบายรายละเอียดถึงวัตถุประสงค์ วิธีการและกระบวนการ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในการทำโครงการหรือโครงการงาน รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในฐานะผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำโครงการหรือโครงการงาน

3) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนและศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลายในเรื่องที่จะทำเป็นโครงการหรือโครงการงาน ซึ่งมักประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะทำโครงการ วัตถุประสงค์ กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ เครื่องมือ แหล่งทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ระยะเวลาในการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ การประเมินผลโครงการ และการอภิปรายผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนองค์ประกอบดังกล่าวได้ตามความเหมาะสมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

4) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการเขียนข้อเสนอโครงการหรือโครงการพร้อมทั้งนำเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำโครงการหรือโครงการงาน ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถปรับปรุงแก้ไขโครงการหรือโครงการงานให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้สอน

5) ผู้สอนให้ผู้เรียนผลิตผลงาน/ชิ้นงาน ที่ได้จากการทำโครงการหรือโครงการงานและให้ผู้เรียนนำมาแสดงต่อสาธารณชนและเก็บข้อมูลตามแผนการดำเนินงาน

6) ผู้สอนจัดให้มีการนำเสนอผลงาน/ชิ้นงาน ประสพการณ์ และข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการทำโครงการหรือโครงการงานมาอภิปรายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการหรือโครงการงาน

7) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งด้านผลงาน/ชิ้นงานจากการทำโครงการหรือโครงการงาน และเนื้อหาสาระความรู้ ตลอดจนกระบวนการและทักษะต่าง ๆ รวมถึงเจตคติที่เกิดขึ้นของผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้

“...ควรใช้ปัญหาหรือโครงการเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากความชอบ ความสนใจ หรือความถนัดของผู้เรียนเขา จะช่วยทำให้เขาได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดอย่างหนึ่ง ผสมผสานกับการบรรยายในส่วน
ของเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนควรจะรู้ แต่อย่างน้อยการแบ่งกลุ่มเพื่อทำ
โครงการก็จะทำให้เขาได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนมาก
ขึ้น...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2564)

2.3 P = Participation สร้างความร่วมมือ

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยการจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ

การเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน เพื่อเป็นการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้

จัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

แนวทางในการปฏิบัติ

1) ผู้สอนมีการวางแผนร่วมกับชุมชนเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชนที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถกำหนดเป็นชุมชนภายในสถาบันหรือภายนอกสถาบันได้ตามความเหมาะสม

2) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนและศึกษาหาข้อมูลความต้องการของชุมชน และร่วมกันเลือกกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องการหรือให้ความสนใจที่จะรับใช้ชุมชนสังคม

3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการรับใช้ชุมชนสังคม และให้ผู้เรียนสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการพร้อมทั้งนำไปทดลองใช้หรือประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ ๆ

4) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอน โดยการวัดและการประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ การวัดและการประเมินผลจะไม่พิจารณาจากผลของการรับใช้ชุมชนสังคม

“...ยกตัวอย่างที่เคยจัดกิจกรรมในที่ผ่านมาที่เคยมีการพาผู้เรียนไปลงพื้นที่ชุมชนบริเวณรอบ ๆ มหาวิทยาลัย ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างชุมชนกับทางมหาวิทยาลัยเพื่อวางแผนในกิจกรรมที่เราออกแบบไว้ ซึ่งก็พบว่าผู้เรียนเขาจะชอบ และเขาจะสนุกกับการได้ลงพื้นที่โดยส่วนตัวมองว่าสิ่งที่ผู้เรียนได้นั้นก็คือทักษะในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมและที่สำคัญเขาเข้าใจชุมชนมากขึ้นค่ะ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2564)

2.4 I = Integration บูรณาการเชื่อมโยง

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) ซึ่งเป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวบ่งชี้

จัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แนวทางในการปฏิบัติ

1) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตลอดจนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยการนำเนื้อหาสาระในรายวิชา/ระหว่างรายวิชามาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งใช้วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ

2) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันออกแบบและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ โดยคำนึงถึงลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการศึกษา หาความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการครบทุกเรื่องรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.2) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.3) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความเข้าใจเป็นสำคัญ โดยไม่เน้นการท่องจำเนื้อหาหรือสาระต่าง ๆ

2.4) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์ในภาพรวม

3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้คำปรึกษาหรือคำแนะนำของผู้สอน และร่วมกันอภิปราย สะท้อนความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ

4) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

“...อย่างที่บอกนะครับว่าการที่เราใช้วิธีการสอนแบบปัญหาหรือโครงงานนำตามความสนใจหรือความถนัดของผู้เรียนจะช่วยทำให้เขาได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดต่าง ๆ นั้น ซึ่งถ้าการทำโครงงานที่มีการบูรณาการตามศาสตร์สาขาวิชาของผู้เรียนเข้าด้วยกันได้ยิ่งดี เช่น

ถ้าเขาต้องการที่จะแก้ปัญหาในเรื่องของสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โควิดเขาอาจจะใช้ความรู้ทางด้านการแพทย์สำหรับผู้เรียนทางสาย
สุขภาพเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2564)

2.5 R = Readiness ความพร้อมของผู้เรียน

เป็นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความ
ถนัดของผู้เรียน ตลอดจนคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้
โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self – Directed Learning) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีการวาง
แผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้
การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเองเพื่อให้
ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้

จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ
ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
ด้วยตนเอง โดยกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้
- 2) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน
(Learning needs) การตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning goals) การเลือกวิธีเรียนรู้
ด้วยตนเอง (Learning strategies) และการแสวงหาแหล่งความรู้ (Learning resources) ตลอดจน
การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning evaluation) โดยผู้สอนให้การส่งเสริมและสนับสนุน
ตลอดจนการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสมและความจำเป็น
- 3) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนประเมินตนเองประกอบกับผล
การประเมินจากผู้สอน

“...การที่เราได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามแบบที่เขาต้องการ
ไม่ว่าจะเป็นสิ่งเขาอยากรู้ สนใจ หรือเป็นสิ่งที่เขาถนัดก็อาจจะช่วยทำ
ให้เขาสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง บางทีการที่คนเราได้ทำอะไร
ในสิ่งที่ชอบก็มักจะทำออกมาได้ดีอยู่แล้ว แต่ถึงอย่างไรก็ตามจะต้อง

สอดคล้องกับ Learning Outcome ของรายวิชาด้วยนะคะ จึงจะทำให้
การเรียนรู้การสอนบรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2564)

2.6 E = Environment การจัดสภาพแวดล้อม

เป็นการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และการจัดทำสื่อการเรียนการสอน รวมถึงระบบ
ที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียน
สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน ซึ่งทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้
ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ

ตัวบ่งชี้

จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิด
การเรียนรู้และมีความรอบรู้

แนวทางในการปฏิบัติ

1) จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน
การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ
เรียนรู้อย่างทั่วถึง โดยผู้สอนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้กับ
ผู้เรียน

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยผู้สอน
อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายที่ไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน
แต่ทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ

3) สนับสนุนและกำกับดูแลระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์
เพื่อวางแผนในการเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในขณะที่มีการจัด
การเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์

“...ก่อนอื่นต้องบอกก่อนเลยว่าไม่ว่าจะเป็นรายวิชาใดก็ตามการสร้าง
บรรยากาศในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก และเป็นสิ่งที่อาจารย์ผู้สอน
ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับต้น ๆ เลยนะคะ เพราะถ้าบรรยากาศใน
ห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สอนอย่างไรก็ไร้ผล ฉะนั้นแล้ว
วิชาศึกษาทั่วไปก็ควรจะสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะ
อาจารย์กับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนเอง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2564)

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 1. Activity (ฝึกการปฏิบัติ) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง 2. Skills (เสริมสร้างทักษะ) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเสริมสร้างทักษะและกระบวนการคิด รวมทั้งมีการนำความรู้มาประยุกต์ใช้สำหรับป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน 3. Participation (สร้างความร่วมมือ) จัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชนโดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก 4. Integration (บูรณาการเชื่อมโยง) จัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5. Readiness (ความพร้อมของผู้เรียน) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน 6. Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 10 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้ ASPIRE

รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

1 ผลการวิเคราะห์ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เรียกว่า “ASPIRE” ประกอบด้วย A = Activity (ฝึกการปฏิบัติ), S = Skills (เสริมสร้างทักษะ) P = Participation (สร้างความร่วมมือ), I = Integration (บูรณาการเชื่อมโยง), R = Readiness (ความพร้อมของผู้เรียน) และ E = Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centered Instruction) ที่ยึดหลักการตามแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 24 มาเป็นส่วนหนึ่งในการร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป รวมถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก พบว่า ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือความเชื่อของการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ และ 4) ผลลัพธ์หรือผลผลิตที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปข้อค้นพบดังกล่าว คือ BEAR Model ที่ประกอบด้วย 1. Believe = เชื่อ (เชื่อในหลักการและแนวคิด) 2. Expect = หวัง (หวังผลตามจุดมุ่งหมาย) 3. Aspire = มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้) และ 4. Result = ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก) โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ (เชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด)

สำหรับองค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ หมายถึง ความเชื่อมั่นในหลักการและแนวคิดการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่จะสามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนในระดับปริญญาตรีได้ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ที่ได้มีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีให้จัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งมีรากฐานจากความคิดในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดังเจตนารมณ์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่กล่าวไว้ว่า “มุ่งเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของ

ตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก” โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Instruction) ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

2. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และตัดสินใจด้วยตนเอง

3. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียน และลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ผู้เรียนกำหนด จนได้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน

5. การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย)

สำหรับองค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง หมายถึง ความมุ่งหวังในการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่จะสามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนในระดับปริญญาตรี โดยมีการกำหนดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes-ELOs) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่มีความครอบคลุมด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ ดังนี้

1. ด้านความรู้และความเข้าใจ ประกอบด้วย

- 1) มีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อ

2) มีความรู้ความเข้าใจการอยู่ร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน รวมถึงการติดต่อสื่อสารในสังคมที่มีความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

3) มีความรู้ความเข้าใจในความเท่าเทียม ความยุติธรรม ประชาธิปไตยธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน สันติภาพ และความขัดแย้งในสังคม รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

4) มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหา และการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้าน วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

5) มีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมระดับโลก

2. ด้านทักษะ ประกอบด้วย

1) มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

2) มีความสามารถในการสื่อสาร โดยใช้ภาษา สื่อ และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

3) มีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลที่มีความต่างทางวัฒนธรรม ตลอดจนสามารถปรับตัวข้ามวัฒนธรรม แต่คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

4) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมทั้งจัดการความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีเหตุผล

5) มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีแสวงหาความรู้และข้อมูลที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรู้เท่าทันสื่อ รวมทั้งใช้ความรู้เหล่านั้นเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และการแข่งขันในระดับนานาชาติ

3. ด้านทัศนคติ ประกอบด้วย

1) มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่มีความหลากหลาย ตลอดจนให้ความเคารพในการกระทำระหว่างกันทั้งความคิด และการปฏิบัติ

2) มีความตระหนักถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองในระดับท้องถิ่น ชุมชน และชาติของตนเอง รวมถึงชาติอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และการดำรงชีวิต

3) ตระหนักถึงการสร้างความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชนในสังคมทุกระดับ และสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

4) ตระหนักถึงผลจากการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม โดยรวมมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น

5) ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้คงอยู่และเพียงพอกับคนในรุ่นต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก มากำหนดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes-ELOs) ได้ดังนี้

ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคม

ELO-2 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหา และการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

ELO-3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา และตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล

ELO-4 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี รวมถึงทำงานร่วมกับผู้อื่น ในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี

ELO-5 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่แตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม

ELO-6 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก

ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน ในสังคมทุกระดับ และสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

องค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้)

สำหรับองค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง หมายถึง ความมุ่งมั่นพยายามในการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนในระดับปริญญาตรีตามแนวทาง ASPIRE ที่ได้จากข้อค้นพบในวัตถุประสงค์ที่ 2 ที่ประกอบด้วย A = Activity (ฝึกการปฏิบัติ) 2. S = Skills (เสริมสร้างทักษะ) P = Participation (สร้างความร่วมมือ) I = Integration (บูรณาการเชื่อมโยง) R = Readiness (ความพร้อมของผู้เรียน) และ E = Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) ซึ่งแบ่งออกเป็นตัวบ่งชี้และแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการจัดการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. A = Activity ฝึกการปฏิบัติ

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic

Learning) ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน ตลอดจนการตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงกับสถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือผู้สอนอาจมีการกำหนดสถานการณ์จำลองที่มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับสถานการณ์จริงขึ้นมา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง
- 2) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนได้มีการเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง โดยให้ผู้เรียนเข้าไปสวมบทบาทจากสถานการณ์หรือร่วมกันคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น
- 3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการร่วมกันคิดวิเคราะห์สถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ศึกษาหาข้อมูล และวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง
- 4) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนร่วมกันตัดสินใจกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง โดยผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา
- 5) ผู้สอนจัดให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ หรือมีการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้ของผู้เรียน โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนกระทำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกระทำของผู้เรียน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานในชีวิตจริง
- 6) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ทั้งนี้ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนกระทำมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. S = Skills เสริมสร้างทักษะ

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction) ซึ่งจะมีการเริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียน และลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ผู้เรียนกำหนด จนได้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

ตัวบ่งชี้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนจัดให้มีการร่วมกันอภิปรายประเด็นปัญหาหรือประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนร่วมกันเลือกประเด็นปัญหาหรือประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ตามความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียนในการที่จะพัฒนาผ่านการจัดทำเป็นโครงการหรือโครงการ
- 2) ผู้สอนมีการอธิบายรายละเอียดถึงวัตถุประสงค์ วิธีการและกระบวนการ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในการทำโครงการหรือโครงการ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในฐานะผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำโครงการหรือโครงการ
- 3) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนและศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลายในเรื่องที่จะทำเป็นโครงการหรือโครงการ ซึ่งมักประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะทำโครงการ วัตถุประสงค์ กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ เครื่องมือ แหล่งทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ระยะเวลาในการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ การประเมินผลโครงการ และการอภิปรายผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนองค์ประกอบดังกล่าวได้ตามความเหมาะสมตามจุดประสงค์การเรียนรู้
- 4) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการเขียนข้อเสนอโครงการหรือโครงการพร้อมทั้งนำเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำโครงการหรือโครงการ ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถปรับปรุงแก้ไขโครงการหรือโครงการให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้สอน
- 5) ผู้สอนให้ผู้เรียนผลิตผลงาน/ชิ้นงาน ที่ได้จากการทำโครงการหรือโครงการและให้ผู้เรียนนำมาแสดงต่อสาธารณชนและเก็บข้อมูลตามแผนการดำเนินงาน

6) ผู้สอนจัดให้มีการนำเสนอผลงาน/ชิ้นงาน ประสบการณ์ และข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการทำโครงการหรือโครงการมาอภิปรายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการหรือโครงการ

7) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งด้านผลงาน/ชิ้นงานจากการทำโครงการหรือโครงการ และเนื้อหาสาระความรู้ ตลอดจนกระบวนการและทักษะต่าง ๆ รวมถึงเจตคติที่เกิดขึ้นของผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้

3. P = Participation สร้างความร่วมมือ

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยการจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน เพื่อเป็นการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้

จัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

แนวทางในการปฏิบัติ

1) ผู้สอนมีการวางแผนร่วมกับชุมชนเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชนที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถกำหนดเป็นชุมชนภายในสถาบันหรือภายนอกสถาบันได้ตามความเหมาะสม

2) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนและศึกษาหาข้อมูลความต้องการของชุมชนและร่วมกันเลือกกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องการหรือให้ความสนใจที่จะรับใช้ชุมชนสังคม

3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการรับใช้ชุมชนสังคม และให้ผู้เรียนสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการพร้อมทั้งนำไปทดลองใช้หรือประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ ๆ

4) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอน โดยการวัดและการประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ การวัดและการประเมินผลจะไม่พิจารณาจากผลของการรับใช้ชุมชนสังคม

4. I = Integration บูรณาการเชื่อมโยง

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) ซึ่งเป็นการนำเนื้อหาสาระ

การเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวบ่งชี้

จัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แนวทางในการปฏิบัติ

1) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ตลอดจนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยการนำเนื้อหาสาระในรายวิชา/ระหว่างรายวิชามาเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งใช้วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ

2) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันออกแบบและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถ ตอบสนองวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ โดยคำนึงถึงลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการศึกษาหา ความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการครบทุกเรื่องรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.2) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ในเนื้อหา สาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์

2.3) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความเข้าใจเป็นสำคัญ โดยไม่เน้นการท่องจำ เนื้อหาหรือสาระต่าง ๆ

2.4) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์ในภาพรวม

3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้คำปรึกษา หรือคำแนะนำของผู้สอน และร่วมกันอภิปราย สะท้อนความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ

4) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

5. R = Readiness ความพร้อมของผู้เรียน

เป็นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและ ความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน โดยใช้การจัดการ เรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self – Directed Learning) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวาง

แผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้

จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้
- 2) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง (Learning needs) การตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning goals) การเลือกวิธีเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning strategies) และการแสวงหาแหล่งความรู้ (Learning resources) ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning evaluation) โดยผู้สอนให้การส่งเสริมและสนับสนุน ตลอดจนการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสมและความจำเป็น
- 3) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนประเมินตนเองประกอบกับผลการประเมินจากผู้สอน

6. E = Environment การจัดสภาพแวดล้อม

เป็นการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และการจัดทำสื่อการเรียนการสอน รวมถึงระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน ซึ่งทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ

ตัวบ่งชี้

จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง โดยผู้สอนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายที่ไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน แต่ทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ

3) สนับสนุนและกำกับดูแลระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อวางแผนในการเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์

องค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก)

สำหรับองค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล หมายถึง ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลกที่ผู้เรียนได้รับจากการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความสอดคล้องของผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes-ELOs) จึงสามารถสรุปหัวใจสำคัญของผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลกที่ประกอบด้วย 1) การเปิดใจ 2) การแลกเปลี่ยน 3) การเรียนรู้ 4) การอยู่ร่วมกัน 5) ความสันติสุข โดยมีรายละเอียดที่แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องดังนี้

เป็นบุคคลที่มีการเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคม

เป็นบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม

ELO-4 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี รวมถึงทำงานร่วมกับผู้อื่น ในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี

เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ELO-2 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหา และการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านวัฒนธรรมสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

ELO-3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย

ELO-5 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่แตกต่างทางภาษา วัฒนธรรมความเชื่อ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม

ELO-6 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก

เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสันติสุข

ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน ในสังคมทุกระดับ และสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

2. ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย จากการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 มาयर่างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผ่านระบบออนไลน์ ด้วยโปรแกรม ZOOM โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย)

ผลการพิจารณา

ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคม

แก้ไขเป็น

“ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ”

ELO-2 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้าน วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

แก้ไขเป็น

“ELO-2 ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม”

ELO-3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

แก้ไขเป็น

“ELO-3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ”

ELO-4 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี รวมถึงทำงานร่วมกับผู้อื่น ในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี

แก้ไขเป็น

“ELO-4 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม”

ELO-5 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่แตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม

แก้ไขเป็น

“ELO-5 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ”

ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน ในสังคมทุกระดับ และสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

แก้ไขเป็น

“ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึง ความขัดแย้งในสังคม”

เพิ่มเติม

“ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม”

องค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้)

ผลการพิจารณา

E = Environment การจัดสภาพแวดล้อม

เป็นการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และการจัดทำสื่อการเรียนการสอน รวมถึงระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน ซึ่งทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ

แก้ไขเป็น

“E = Environment การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน เป็นการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และการจัดทำสื่อการเรียนรู้ รวมถึงระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่พร้อมใช้งานและสามารถกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน ซึ่งทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ”

ตัวบ่งชี้

จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

แก้ไขเป็น

“จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่พร้อมใช้งาน และสามารถกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้”

เพิ่มเติม

“จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน”

องค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก)

ผลการพิจารณา

เป็นบุคคลที่มีการเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคม

แก้ไขเป็น

“ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ”

เป็นบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม

ELO-4 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี รวมถึงทำงานร่วมกับผู้อื่น ในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี

แก้ไขเป็น

“ELO-4 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม”

เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ELO-2 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหา และการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

ELO-3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

แก้ไขเป็น

“ELO-2 ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม”

“ELO-3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ”

เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย

ELO-5 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่แตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม

แก้ไขเป็น

“ELO-5 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสันติสุข

ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน ในสังคมทุกระดับ และสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

แก้ไขเป็น

“ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึง ความขัดแย้งในสังคม”

เพิ่มเติม

“ผู้เรียนความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม”

ภาพ 11 แสดงการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2.1 สรุปผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย จากการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผลการตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ (เชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด)

มุ่งเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และ “เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก” โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง(Student-Centered Instruction) ประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning)

เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

2. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) เป็นการจั

จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และตัดสินใจด้วยตนเอง

3. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นการนำเนื้อหา

สาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction)

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียน และลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ผู้เรียนกำหนด จนได้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน

5. การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) เป็นการจั

จัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย)

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcome: ELO) ดังนี้

ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

ELO-2 ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

ELO-3 ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม

ELO-4 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่าง มีวิจารณญาณ

ELO-5 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตาม ได้อย่างเหมาะสม

ELO-6 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก

ELO-8 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึง ความขัดแย้งในสังคม

องค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้)

แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย ASPIRE ดังนี้

1. A = Activity ฝึกการปฏิบัติ

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน ตลอดจนการตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงกับสถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือผู้สอนอาจมีการกำหนดสถานการณ์จำลองที่มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับสถานการณ์จริงขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง
- 2) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนได้มีการเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง โดยให้ผู้เรียนเข้าไปสวมบทบาทจากสถานการณ์หรือร่วมกันคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น
- 3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการร่วมกันคิดวิเคราะห์สถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ศึกษาหาข้อมูล และวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง
- 4) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนร่วมกันตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง โดยผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา
- 5) ผู้สอนจัดให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ หรือมีการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้ของผู้เรียน โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนกระทำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกระทำของผู้เรียน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานในชีวิตจริง
- 6) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ทั้งนี้ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนกระทำมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. S = Skills เสริมสร้างทักษะ

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction) ซึ่งจะมีการเริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียน และลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ผู้เรียนกำหนด จนได้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะ

กระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

ตัวบ่งชี้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนจัดให้มีการร่วมกันอภิปรายประเด็นปัญหาหรือประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนร่วมกันเลือกประเด็นปัญหาหรือประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ตามความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียนในการที่จะพัฒนาผ่านการจัดทำเป็นโครงการหรือโครงการ
- 2) ผู้สอนมีการอธิบายรายละเอียดถึงวัตถุประสงค์ วิธีการและกระบวนการ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในการทำโครงการหรือโครงการ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้สอน ในฐานะผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำโครงการหรือโครงการ
- 3) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนและศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลายในเรื่องที่จะทำเป็นโครงการหรือโครงการ ซึ่งมักประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะทำโครงการ วัตถุประสงค์ กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ เครื่องมือ แหล่งทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ระยะเวลาในการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ การประเมินผลโครงการ และการอภิปรายผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนองค์ประกอบดังกล่าวได้ตามความเหมาะสมตามจุดประสงค์การเรียนรู้
- 4) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการเขียนข้อเสนอโครงการหรือโครงการพร้อมทั้งนำเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำโครงการหรือโครงการ ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถปรับปรุงแก้ไขโครงการหรือโครงการให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้สอน
- 5) ผู้สอนให้ผู้เรียนผลิตผลงาน/ชิ้นงาน ที่ได้จากการทำโครงการหรือโครงการ และให้ผู้เรียนนำมาแสดงต่อสาธารณชนและเก็บข้อมูลตามแผนการดำเนินงาน
- 6) ผู้สอนจัดให้มีการนำเสนอผลงาน/ชิ้นงาน ประสบการณ์ และข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการทำโครงการหรือโครงการมาอภิปรายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการหรือโครงการ

7) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งด้านผลงาน/ชิ้นงานจากการทำโครงการหรือโครงการ และเนื้อหาสาระความรู้ ตลอดจนกระบวนการและทักษะต่าง ๆ รวมถึงเจตคติที่เกิดขึ้นของผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้

3. P = Participation สร้างความร่วมมือ

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยการจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน เพื่อเป็นการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้

จัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนมีการวางแผนร่วมกับชุมชนเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชนที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถกำหนดเป็นชุมชนภายในสถาบันหรือภายนอกสถาบันได้ตามความเหมาะสม
- 2) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนและศึกษาหาข้อมูลความต้องการของชุมชน และร่วมกันเลือกกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องการหรือให้ความสนใจที่จะรับใช้ชุมชนสังคม
- 3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการรับใช้ชุมชนสังคม และให้ผู้เรียนสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการพร้อมทั้งนำไปทดลองใช้หรือประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ ๆ
- 4) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอน โดยการวัดและการประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ การวัดและการประเมินผลจะไม่พิจารณาจากผลของการรับใช้ชุมชนสังคม

4. I = Integration บูรณาการเชื่อมโยง

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) ซึ่งเป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวบ่งชี้

จัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แนวทางในการปฏิบัติ

1) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตลอดจนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยการนำเนื้อหาสาระในรายวิชา/ระหว่างรายวิชามาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งใช้วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ

2) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันออกแบบและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ โดยคำนึงถึงลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการศึกษาหาความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการครบทุกเรื่อง รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.2) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.3) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความเข้าใจเป็นสำคัญ โดยไม่เน้นการท่องจำเนื้อหาหรือสาระต่าง ๆ

2.4) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์ในภาพรวม

3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้คำปรึกษาหรือคำแนะนำของผู้สอน และร่วมกันอภิปราย สะท้อนความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ

4) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

5. R = Readiness ความพร้อมของผู้เรียน

เป็นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้

จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้
- 2) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง (Learning needs) การตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning goals) การเลือกวิธีเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning strategies) และการแสวงหาแหล่งความรู้ (Learning resources) ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning evaluation) โดยผู้สอนให้การส่งเสริมและสนับสนุน ตลอดจนการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสมและความจำเป็น
- 3) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ประกอบกับผลการประเมินจากผู้สอน

6. E = Environment การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน

เป็นการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และการจัดทำสื่อการเรียนรู้ รวมถึงระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่พร้อมใช้งานและสามารถกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน ซึ่งทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ

ตัวบ่งชี้

จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่พร้อมใช้งาน และสามารถกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

แนวทางในการปฏิบัติ

- 1) จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง โดยผู้สอนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน
- 2) จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายที่ไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน แต่ทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ

4) สนับสนุนและกำกับดูแลระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อวางแผนในการเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์

องค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก)

ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีจะประกอบด้วย 1) การเปิดใจ 2) การแลกเปลี่ยน 3) การเรียนรู้ 4) การอยู่ร่วมกัน 5) ความสันติสุข ซึ่งสอดคล้องตาม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes-ELOs) ดังนี้

เป็นบุคคลที่มีการเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

เป็นบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม

ELO-5 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม

เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ELO-2 ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

ELO-4 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย

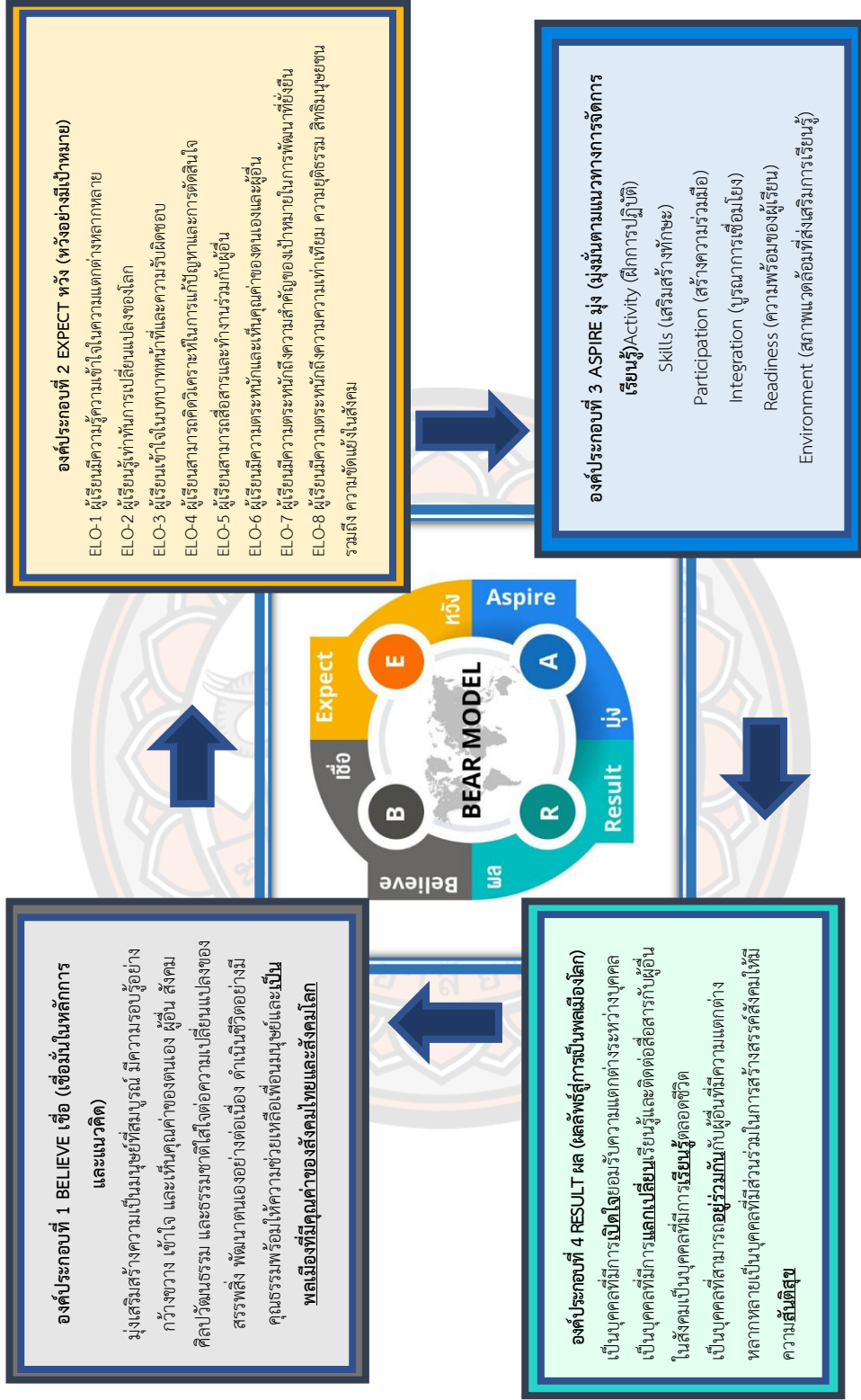
ELO-3 ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม

ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก

เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสันติสุข

ELO-6 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

ELO-8 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึง ความขัดแย้งในสังคม

ภาพ 12 แสดงแผนภาพ BEAR LEARNING MANAGEMENT MODEL

ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

1 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมาทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 002202 สังคมพหุวัฒนธรรม ประจำภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2564 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทร์แดง อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบ/อาจารย์ผู้สอน และผู้วิจัยได้มีการประชุมวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมและนัดหมายในการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวตามวัน เวลาที่กำหนด

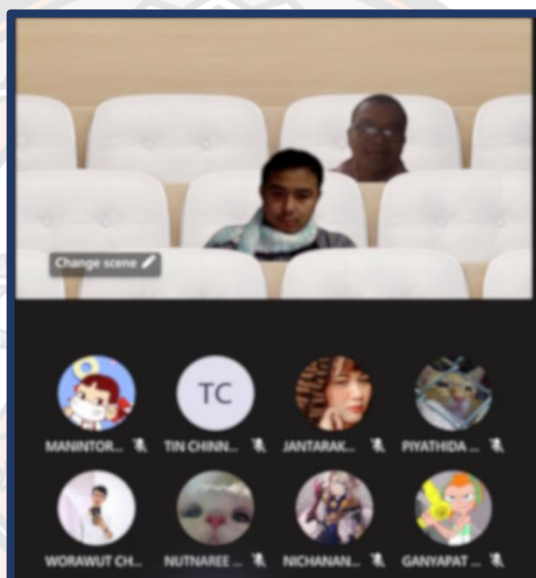

ภาพ 13 แสดงการประชุมวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมและนัดหมายการทดลองใช้รูปแบบ ฯ

ซึ่งหลังจากได้มีการประชุมวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมาทดลองใช้กับผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 002202 สังคมพหุวัฒนธรรม ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2564 โดยผู้วิจัยและอาจารย์ผู้รับผิดชอบได้มีการสังเกต (Observation) ระหว่างจนสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า

1. กิจกรรมที่ 1 “เตรียมความพร้อม”

การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งในกิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการอธิบายถึงเนื้อหาสาระการเรียนรู้ จุดมุ่งหมาย และรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ ยังได้มีการแนะนำทำความรู้จักกับอาจารย์ผู้สอน ทำความรู้จักร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน แนะนำแนวทางการเรียนการสอนและช่องทางสำหรับการติดต่อผู้สอน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเริ่มเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอนในคาบถัดไป ซึ่งในกิจกรรมนี้ผู้เรียนยังไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน แต่ส่วนใหญ่รับรู้และรับทราบถึงรายละเอียดต่าง ๆ ที่ทางผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอนร่วมชี้แจงผ่านกิจกรรมนี้

ภาพ 14 แสดงกิจกรรมที่ 1 “เตรียมความพร้อม”

2. กิจกรรมที่ 2 “เปิดใจ”

ในกิจกรรมที่ 2 “เปิดใจ” เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ โดยอาจารย์ผู้สอนได้มีการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ R = Readiness ความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งได้มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ ตลอดจนคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน และสำหรับในกิจกรรมนี้ทางอาจารย์ผู้สอนได้มีการอธิบายความหมายและความสำคัญของสังคมพหุวัฒนธรรม และกำหนดให้ผู้เรียนศึกษา กรณีศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอนยังได้มีการให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกัน โดยกำหนดสมาชิกกลุ่มละ 9 คน พร้อมตั้งชื่อกลุ่ม และให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประจำ

ท้องถิ่นที่ผู้เรียนประทับใจและรู้สึกภาคภูมิใจตามภูมิลำเนาของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม หรือจะเป็น วัฒนธรรมล้านนาของทางจังหวัดพะเยา เพื่อเตรียมข้อมูลมานำเสนอพร้อมอภิปรายร่วมกัน

ภาพ 15 แสดงกิจกรรมที่ 2 “เปิดใจ”

3. กิจกรรมที่ 3 “แลกเปลี่ยน”

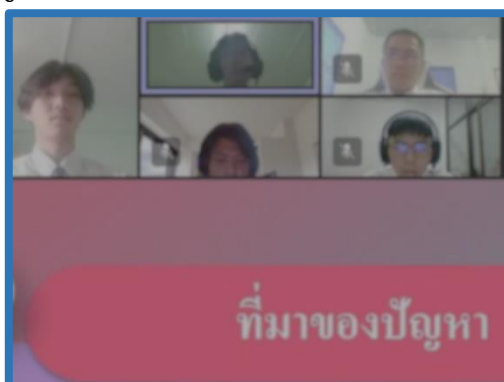
สำหรับกิจกรรมที่ 3 “แลกเปลี่ยน” มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม ซึ่งได้มีการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ A = Activity ฝึกการปฏิบัติ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ที่อาจารย์ผู้สอนได้กำหนดขึ้นมา โดยในกิจกรรมนี้อาจารย์ผู้สอนได้มีการบรรยายถึงความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละภาคของประเทศไทย และหลังจากนั้นจะเป็นการให้แต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นตามภูมิลำเนาของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มหรือจะเป็นวัฒนธรรมล้านนาของทางจังหวัดพะเยาร่วมกันภายในกลุ่มของตนเอง เพื่อให้สมาชิกของแต่ละกลุ่มได้ทำความรู้จักถึงวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของแต่ละคนในกลุ่ม และอาจารย์ผู้สอนได้กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มวิเคราะห์ประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่แต่ละคนต้องการพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละคนในกลุ่มหรือจะเป็นท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา/มหาวิทยาลัยพะเยา และหลังจากนั้นอาจารย์ผู้สอนได้มีการกำหนดให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์อย่างรอบด้านเพื่อกำหนดปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการจะพัฒนา

ภาพ 16 แสดงกิจกรรมที่ 3 “แลกเปลี่ยน”

4. กิจกรรมที่ 4 “เรียนรู้”

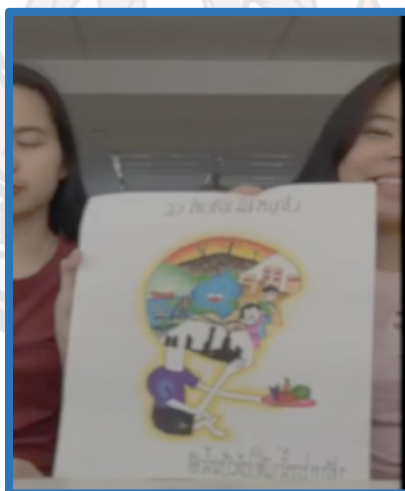
สำหรับในกิจกรรมที่ 4 “เรียนรู้” มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม และผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ โดยได้มีการนำแนวทาง I = Integration บูรณาการเชื่อมโยง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชาหรือความถนัดของผู้เรียนผ่านการจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม ซึ่งในกิจกรรมนี้อาจารย์ผู้สอนได้มีการกำหนดให้แต่ละกลุ่มนำประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการจะพัฒนา แล้วให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อคัดกรองประเด็นปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาจารย์ผู้สอนยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันในกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมุมมอง หลากหลายวิธีการ ออกมาให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนยังให้แนวคิดในการนำความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชาที่ผู้เรียนถนัดมาเชื่อมโยง เช่นผู้เรียนกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพก็สามารถนำองค์ความรู้ทางด้านการแพทย์มาบูรณาการในการแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนา

ภาพ 17 แสดงกิจกรรมที่ 4 “เรียนรู้”

5. กิจกรรมที่ 5 “อยู่ร่วมกัน”

สำหรับในกิจกรรมที่ 5 “อยู่ร่วมกัน” มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมและมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก ซึ่งหลังจากสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มได้มีการคัดกรองประเด็นปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ในกิจกรรมนี้อาจารย์ผู้สอนได้มีการกำหนดให้แต่ละกลุ่มจัดทำโครงการเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนาซึ่งมีรายละเอียดที่ประกอบด้วยชื่อโครงการ ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา วัตถุประสงค์ กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ เครื่องมือแหล่งทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ระยะเวลาในการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ประเมินผลโครงการ และพร้อมนำเสนอ โดยอาจารย์ผู้สอนได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นเวลา 2 สัปดาห์ และตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มดำเนินโครงการได้มีการเข้าพบเพื่อปรึกษาหรือขอคำแนะนำต่าง ๆ ผ่านช่องทางตามที่อาจารย์ผู้สอนกำหนด ซึ่งในกิจกรรมที่ 5 “อยู่ร่วมกัน” อาจารย์ผู้สอนได้มีการนำแนวทาง S = Skills เสริมสร้างทักษะโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction

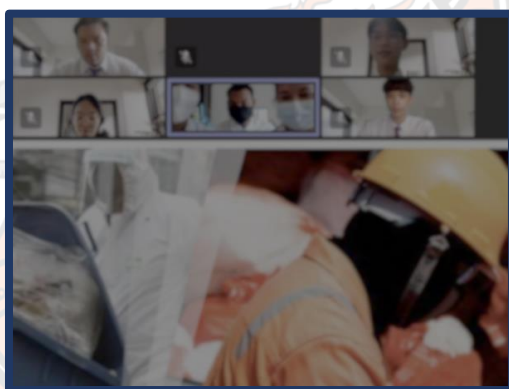

ภาพ 18 แสดงกิจกรรมที่ 5 “อยู่ร่วมกัน”

6. กิจกรรมที่ 6 “สันติสุข”

ในกิจกรรมที่ 6 “สันติสุข” ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึงความขัดแย้งในสังคม

ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมที่ 6 “สันติสุข” อาจารย์ผู้สอนได้มีการนำแนวทาง E = Environment การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ของการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ P = Participation สร้างความร่วมมือ ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับ ชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมี ประสบการณ์ในการรับใช้สังคมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียนผ่านการทำโครงการ สำหรับแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนา และหลังจากที่อาจารย์ผู้สอนได้กำหนดให้แต่ละกลุ่มได้ กำหนดให้แต่ละกลุ่มจัดทำโครงการจากประเด็นปัญหาหรือประเด็น ที่ต้องการพัฒนาท้องถิ่นของ ตนเองหรือท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา/มหาวิทยาลัยพะเยาในกิจกรรมที่ผ่านการทำเป็นโครงการโดยใน กิจกรรมนี้อาจารย์ผู้สอนได้มีการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอให้กับสมาชิกกลุ่มอื่นได้รับฟังและรับชม ร่วมกันโดยอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนได้มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในขณะที่มีการนำเสนอของแต่ละ กลุ่ม

ภาพ 19 แสดงกิจกรรมที่ 6 “สันติสุข”

2. การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

หลังจากที่ได้มีการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอนได้มีการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวจากการสังเกต พฤติกรรมผู้เรียนประกอบกับการสะท้อนความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบและผู้เรียนผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมที่ 1 “เตรียมความพร้อม”

จากการดำเนินกิจกรรมที่ 1 “เตรียมความพร้อม” เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และความ เข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับรายละเอียดของรายวิชา รู้จักอาจารย์ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยมี

การอธิบายรายละเอียดของรายวิชาและแนวทางในการเรียน และแนะนำอาจารย์ผู้สอน รวมถึงการทำ ความรู้จักกันระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน พบว่า ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับอาจารย์ผู้สอน และเพื่อน ผู้เรียนในชั้นเรียน ตลอดจนได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงแนวทางการดำเนินกิจกรรม การเรียนการสอนทั้งหมดที่จะดำเนินการต่อไป

“...กิจกรรมนี้ทำให้หนูพอจะรู้ในสิ่งที่จะเรียนในวิชานี้บ้างแล้ว แต่อย่างที่ไม่ ค่อยรู้จักกับใครเท่าไร พออาจารย์เขาบอกว่าจะมีการจับกลุ่มทำกิจกรรม กันด้วยก็แอบเครียดอยู่เหมือนกันค่ะ เพราะหนูไม่ค่อยสนิท กับใครเลยค่ะ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...ผมก็เข้าใจในรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางอาจารย์อธิบาย ทำ ให้ผมได้รู้ว่าจะต้องเตรียมตัวทำอะไรบ้างสำหรับวิชานี้ด้วยครับ แต่ก็ คิดอยู่เหมือนกันครับว่ากลัวจะมีงานให้ทำเยอะอ่าครับ ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

2. กิจกรรมที่ 2 “เปิดใจ” (เป็นบุคคลที่มีการเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่าง บุคคล)

จากการดำเนินกิจกรรมที่ 2 “เปิดใจ” เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความ แตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ ผ่านการอธิบายความหมาย และความสำคัญของความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม การให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรม ท้องถิ่นของตนเอง และแบ่งกลุ่มเพื่อศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ที่ผู้เรียนประทับใจและรู้สึกภาคภูมิใจตามภูมิลำเนาของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พบว่า ผู้เรียนได้มีการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของผู้เรียน และได้มีการพูดคุยถึงวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของแต่ละคนในกลุ่มทำให้มีความเข้าใจในความ แตกต่างหลากหลายของสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น

“...จากที่ได้ทำกิจกรรมครั้งนี้มันทำให้ผมได้รู้ถึงวัฒนธรรมของตัวเองและเพื่อน คนอื่น ๆ ซึ่งบางทีเราก็ไม่เคยได้รู้มาก่อนเลยว่ามีสิ่งเหล่านี้มีอยู่ในเมืองไทยเรา ด้วย และมันทำให้ผมอยากไปเห็นของจริงเหมือนกันนะครับ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...หนูรู้สึกว่าการทำกิจกรรมแบบนี้ทำให้รู้จักกับเพื่อน ได้รู้ว่าแต่ละคน ก็มาจากหลายที่มาก แต่ว่าเมื่อเรามาอยู่ที่นี่มหาวิทยาลัยเดียวกันก็ต้องเข้าใจกัน เมื่อก่อนก็เคยสงสัยเหมือนกันคะว่าทำไมเพื่อนที่หนูสนิทด้วยเขาถึงเชื่อเรื่องแบบนี้ แต่พอได้รู้จักก็เข้าใจว่าทำไมไม่เป็นแบบนี้บ้างคะ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...การที่เรากำหนดให้เขาได้มีการแบ่งกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อไปศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมของแต่ละคนในภูมิภาคต่าง ๆ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจะทำให้เขาได้รู้และเข้าใจในวัฒนธรรมของเพื่อนคนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ดังคำที่ว่า รู้เขา รู้เรา...”

(อาจารย์ผู้รับผิดชอบ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

3. กิจกรรมที่ 3 “แลกเปลี่ยน” (เป็นบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม)

จากการดำเนินกิจกรรมที่ 3 “แลกเปลี่ยน” เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม ผ่านการอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคของประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมล้านนาและพะเยาซึ่งแต่ละกลุ่มได้มีการนำเสนอข้อมูล วิเคราะห์ประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่แต่ละคนต้องการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในกลุ่มหรือจะเป็นท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา/มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ผู้เรียนได้มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ และประเมิน ตลอดจนการตัดสินใจร่วมกันผ่านกิจกรรมนี้

“...ที่ผ่านมาก็จะนั่งฟังบรรยายเวลาที่อาจารย์เขาสอนอาครับ ก็มีกิจกรรมที่แบ่งกลุ่มเหมือนกัน แต่เวลาทำกิจกรรมกลุ่มมันทำให้ผมต้องได้คุยกับเพื่อนคนอื่น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่ม...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...เวลาให้มีการนำเสนอ ทำให้ผมต้องเตรียมตัวมากเหมือนกันครับ เพราะเวลาเราไปเล่าหรืออธิบายอะไร เราจะต้องพูดยังไงให้เขาเข้าใจเรา แต่พอได้ลองทำก็โอเคนะครับ ในที่สุดผมก็สามารถทำได้ครับ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...ผู้เรียนเขามีส่วนร่วมกันมากขึ้น ได้ทำในสิ่งที่บางครั้งเขาอาจไม่ได้มีโอกาสได้ทำ เช่น การได้พูดได้คุยกับผู้อื่นเขาควรทำอย่างไร เขาจะมีการวางแผนร่วมกันในกลุ่มของเขาอย่างไร ผมก็มองว่าอย่างน้อย ๆ เขาก็ได้ทักษะในเรื่องของการสื่อสาร ได้ประสบการณ์การเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ อ่า นะครับ...”

(อาจารย์ผู้รับผิดชอบ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

4. กิจกรรมที่ 4 “เรียนรู้” (เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต)

จากการดำเนินกิจกรรมที่ 4 “เรียนรู้” เพื่อให้ผู้เรียน 1) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม 2) สามารถคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ โดยได้มีการกำหนดให้แต่ละกลุ่มนำประเด็นปัญหา หรือประเด็นที่ต้องการจะพัฒนาแล้วให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเห็น เพื่อคัดกรองประเด็นปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ โดยที่แต่ละคนได้มีการสืบค้นข้อมูลประกอบ อีกทั้งยังมีการนำเสนอแนวที่เกิดจากความสนใจและความถนัดของแต่ละคนมาร่วม แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นอันดีที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดที่จะแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนพึงมี

“...ตอนที่มีการพูดคุยกันในกลุ่มก็จะแบ่งหน้าที่กันว่าใครจะต้องไปหาข้อมูลอะไร ไปค้นคว้าเรื่องอะไร แล้วหลังจากนั้นก็เอามาคุยกันคะ ซึ่งส่วนใหญ่หนูก็จะค้นหาใน Google เพราะอยากรู้อะไรก็หาเจอคะ แต่สิ่งที่หนูได้ก็คือการได้ฝึกหาข้อมูลต่าง ๆ ตามที่แบ่งกันในกลุ่มประมาณนี้คะ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...ผมคิดว่าการได้ทำกิจกรรมแบบนี้มันทำให้เราได้รู้จักการที่จะทำอะไรต้องมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือ ยิ่งเข้าใจเลยว่าชาวอะไรเดี๋ยวนี้ต้องดูให้ดีเลยรับ บางอย่างที่เราต้องหาใหม่ก็มีครับ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...อย่างที่ผมพูดถึงว่าการที่เขาอยากรู้ อยากเห็นอะไร ที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ ก็ยอมทำได้นั้นก็จริงอยู่ แต่สิ่งที่เขารู้ เขาเห็น มันเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหน อันนี้สำคัญนะ การวิพากษ์ร่วมกันมันทำให้เขาได้รู้ว่าการได้มาอัน ข้อมูลทั้งหมดทั้งมวลมันจริงเท็จแต่ประการใด...”

(อาจารย์ผู้รับผิดชอบ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

5. กิจกรรมที่ 5 “อยู่ร่วมกัน” (เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย)

จากการดำเนินกิจกรรมที่ 5 “อยู่ร่วมกัน” เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม ผ่านการจัดทำโครงการเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนาประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา วัตถุประสงค์ กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ เครื่องมือ แหล่งทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ระยะเวลาในการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ การประเมินผลโครงการ พบว่า ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียน และแบ่งหน้าที่ในการลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ผู้เรียนกำหนด จนสามารถสร้างองค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ

“...การที่หนูได้ทำกิจกรรมครั้งนี้ ทำให้หนูได้รู้ว่าจริง ๆ แล้ว ถ้าทุกคนรู้หน้าที่ของตนเอง และทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีมันก็เป็นส่วนช่วยทำให้สังคมเราน่าอยู่ขึ้นนะคะ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...กิจกรรมนี้ทำให้ผมเองได้รู้ว่า การที่เราคิดที่จะทำอะไรที่พอจะแก้ปัญหาให้กับสังคมได้ มันทำให้ผมรู้สึกภูมิใจว่าอย่างน้อยสิ่งที่ผมกับเพื่อนในกลุ่มทำมันเป็นจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ ที่พอจะแก้ไขปัญหาในสังคมได้บ้างก็ยังดีครับ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...โจทย์ที่เราได้มีการกำหนดให้เขาทำ มันทำให้เขาได้รู้ว่า การที่เขาได้มีส่วนร่วมในการที่จะทำอะไรให้กับสังคมมันเป็นอย่างไร หน้าที่ของเขาคืออะไร เพราะทุกวันนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นมันมาจากการที่ทุกคนไม่รู้หน้าที่ของตนเอง คิดแต่เรื่องของตัวเอง...”

(อาจารย์ผู้รับผิดชอบ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

6. กิจกรรมที่ 6 “สันติสุข” (เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสันติสุข)

จากการดำเนินกิจกรรมที่ 6 “สันติสุข” เพื่อให้ผู้เรียน 1) มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ 2) มีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึงความขัดแย้งในสังคม ผ่านการนำเสนอโครงการในประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา และให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มรับฟัง รวมทั้งสะท้อนความคิดเห็นที่ได้จากการทำโครงการจากกิจกรรมนี้ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดความประทับใจที่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือเป็นส่วนหนึ่งพัฒนาให้สังคมมีความน่าอยู่ ซึ่งในความประทับใจนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและส่งผลทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น

“...การที่เราได้เป็นส่วนเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งที่เห็นปัญหาแล้วอยากแก้ไข และพอได้ศึกษาก็รู้ว่า ปัญหาที่มันเกิดขึ้น มันมาจากฝีมือของมนุษย์ทั้งนั้นเลย ครับ ซึ่งตัวผมเองก็รู้สึกว่ามันผ่านมาก็เคยเป็นมนุษย์กลุ่มนั้นด้วยอาครับ แต่พอมาวันนี้ก็จะพยายามทำสิ่งเล็ก ๆ ตรงนี้ เพื่อให้สังคมเรานั้นน่าอยู่ขึ้น ครับอาจารย์...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...โดยส่วนตัวผมคิดว่าการที่เราจะทำอะไรก็ตามนะครับ ต้องนึกถึงถึงส่วนร่วมด้วย บางทีตอนที่ทำงานกลุ่มกันผมก็ตั้งใจอยากจะทำในแบบ ที่ผมคิดไว้ แต่พอคุยกันในกลุ่มส่วนใหญ่เขาไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ผมเสนอไป ผมก็รับฟังและเอาคนส่วนใหญ่ในกลุ่มว่าอาครับ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...การที่เขาได้ทำกิจกรรมกันมันก็เปรียบเสมือนการจำลองสถานการณ์ว่า เขากำลังเขาไปเผชิญกับสถานการณ์จริงในสังคม การที่พวกเขาจะมีความ ตระหนักรู้ถึงสิ่งๆที่เราที่กำลังพูดถึงถึงมากน้อยแค่ไหนมันก็อาจจะตอบยาก แต่สิ่งที่เห็นในเพลานี้ก็คือการที่พวกเขายอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน สมาชิกในกลุ่ม มีการเคารพการตัดสินใจของแต่ละคน ซึ่งปรากฏการณ์ ที่มันเกิดขึ้นนี้มันน่าจะพออธิบายได้บ้างนะผมว่า...”

(อาจารย์ผู้รับผิดชอบ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

ซึ่งหลังจากที่ได้มีการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนได้มีการสะท้อนความคิดเห็นร่วมกันถึงความประทับใจที่มีต่อกิจกรรม การเรียนการสอนที่ผ่านมา ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่ค่อยน่าเบื่อครับ เพราะว่าเราได้มี การทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ได้รู้จักกันมากขึ้น บางอย่าง ที่ผมไม่เคยรู้มาก่อนผมก็มาเข้าใจตอนที่ได้มาทำกิจกรรมครั้งนี้ ผมคิดว่า การเรียนการสอนแบบนี้ดีกว่าการนั่งฟังอาจารย์บรรยายอย่างเดียวครับ เพราะว่ามันดูน่าเบื่อครับ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...ผมคิดว่าการเรียนแบบนี้มันได้อะไรหลายอย่างนะครับ ตัวอย่างเช่น การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งบางอย่าง มันเป็นเรื่องที่ผมสามารถเอาไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันครับ อันนี้ในความคิดเห็นของผมครับ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...โดยส่วนตัวหนูคิดว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตื๊นะคะ เราได้ทำงานร่วมกันกับเพื่อน ๆ ที่เราไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ซึ่งตอนแรก ๆ ก็ไม่ค่อยชอบเท่าไรเพราะเราไม่รู้จักกันมาก่อนคะ อีกอย่างหนึ่งก็คือ การเรียนแบบนี้มันทำให้หนูไม่เครียดคะ ถึงแม้จะมีงานที่ให้ทำก็ตามแต่

พวกเราช่วยกันทำอยู่ดี รู้สึกไม่หนักใจเท่าไรเพราะวิชาเอกหนูก็เครียด อยู่แล้วอ่าคะ...”

(ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ฯ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

“...ความคาดหวังที่เรากำหนดไว้ว่าอยากให้ผู้เรียนเขาเป็นแบบนี้แบบนี้ บางทีมันก็ดูเป็นสิ่งที่ทำทนายสำหรับอาจารย์ผู้สอนเหมือนกันนะ แต่ก็ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป ในแบบที่ผู้เรียนเขาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงประสบการณ์ ใหม่ ๆ ที่พอจะเป็นประโยชน์สำหรับพวกเขาครับ...”

(อาจารย์ผู้รับผิดชอบ, การสนทนากลุ่ม, 8 มกราคม 2564)

3.3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมาทดลองใช้ ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 002202 สังคมพหุวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยได้มีการนำรูปแบบ ฯมาใช้ ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตาม มคอ.3 (รายละเอียดของรายวิชา) ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการรายวิชาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของ หลักสูตร โดยแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหา สาระต่าง ๆ ในรายวิชาที่ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา ซึ่งจะมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาของการเรียน วิธีการสอนกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และเอกสารที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินและปรับปรุง การดำเนินการของรายวิชา ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบ ฯ ดังนี้

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

สำหรับหมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ซึ่งจากการทดลองใช้รูปแบบ ฯ ที่ผ่านมาผู้วิจัยได้ พิจารณาข้อมูลในองค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ (เชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด) ที่เป็นการมุ่งเสริมสร้าง ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนิน ชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทย และสังคมโลก โดยได้มีการกำหนดชื่อรายวิชาเป็น “ความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก” จำนวน

หน่วยกิต 3(2-2-5) ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดรายละเอียดของรายวิชา อาทิเช่น ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต และอื่น ๆ ตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

สำหรับหมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยได้มีการนำ องค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย) มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของรายวิชาสำหรับการทดลองใช้ และยึดหลักการตามองค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ (เชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำมาพิจารณาและกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของรายวิชาตามที่ สถาบันอุดมศึกษาต้องการ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ
2. ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม
3. ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม
4. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ
5. ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม
6. ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ
7. ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก
8. ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึงความขัดแย้งในสังคมและในส่วนของวัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา สามารถอธิบาย โดยย่อเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนารายวิชานี้หรือการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นและสอดคล้อง ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

สำหรับหมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ โดยข้อมูลในส่วนนี้จะประกอบด้วย 1) คำอธิบายรายวิชา ซึ่งจากการทดลองใช้รูปแบบ ฯ ที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้มีการกำหนดคำอธิบายรายวิชา ด้วยวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes-ELOs) ในองค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย) ดังคำอธิบายรายวิชาต่อไปนี้

“คุณลักษณะสำคัญและบทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมืองของสังคม การศึกษา พัฒนาการของโลกทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คุณค่าของสิทธิมนุษยชาติ การเคารพซึ่งความแตกต่าง หลากหลายทางสังคม การยึดหลักธรรมาภิบาล และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติของวิถีสังคมไทย และสังคมโลก” 2) จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา และ 3) จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้ คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถปรับได้ตามบริบทและความเหมาะสม ของสถาบันอุดมศึกษา

หมวดที่ 4 การพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

สำหรับหมวดที่ 4 การพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยข้อมูลในส่วนนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้ และกลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้ตามบริบทของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes-ELOs) ในองค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย) มีความครอบคลุมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติอย่างน้อย 5 ด้านที่ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

สำหรับหมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล โดยจากการทดลองใช้รูปแบบ ๓ ผู้วิจัยได้มีการนำองค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก) มากำหนดเป็นหัวข้อ การเรียนการสอน ประกอบด้วย เปิดใจ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ อยู่ร่วมกัน สันติสุข และสำหรับกิจกรรม การเรียนการสอนและการประเมินผล ได้มีการนำองค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้) คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย A = Activity (ฝึกการปฏิบัติ) S = Skills (เสริมสร้างทักษะ) P = Participation (สร้างความร่วมมือ) I = Integration (บูรณาการเชื่อมโยง) R = Readiness (ความพร้อมของผู้เรียน) และ E = Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผล โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องของผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก

หมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียน

สำหรับข้อมูลในส่วนนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถระบุทรัพยากรประกอบการเรียน อาทิเช่น หนังสือ วารสาร รายงาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และแหล่งอ้างอิง ที่สำคัญอื่น ๆ ที่ผู้เรียนควรมีการศึกษา

หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

สำหรับหมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา ซึ่งจะประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยผู้เรียน 2) กลยุทธ์การประเมินการสอน 3) การปรับปรุงการสอน 4) การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในรายวิชา และ 5) การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา โดยสถาบันอุดมศึกษา สามารถกำหนดได้ตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) เพื่อสร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาตามเขตพื้นที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน ภาคกลางตอนล่าง ภาคอีสานตอนบน ภาคอีสานตอนล่าง ภาคตะวันออก ภาคใต้ตอนบน และภาคใต้ตอนล่าง ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ที่ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ศึกษา ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

3) สร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้วิจัยนำผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย และผลที่ได้จากการศึกษาตาม

วัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมาเป็นข้อมูลในการร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป และนำร่างรูปแบบดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จากผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง ประเมินความเหมาะสม (Propriety Standard) และความถูกต้อง (Accuracy Standard) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากนั้นดำเนินการปรับแก้ไขรูปแบบตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยพะเยา เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการทดลองใช้รูปแบบ ฯ เรียบร้อยแล้ว จึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คณาจารย์ผู้สอน/ผู้รับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และผู้เรียน ตามประเด็นคำถามที่เตรียมไว้ ประกอบกับการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาไทยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย ด้วยวิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน ในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 9 แห่ง สามารถสรุปข้อค้นพบได้ ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1.1 การบริหารจัดการ

สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) บริหารจัดการโดยมีหน่วยงานอิสระ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการโดยมีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยตรง โดยมีผู้บริหารหน่วยงานในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและตามที่หน่วยงานกำหนดอย่างอิสระ 2) บริหารจัดการภายใต้คณะ/สำนักวิชา ซึ่งเป็นการบริหารจัดการภายใต้คณะ/สำนักวิชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยมีคณบดีเป็นผู้บริหารจัดการตามนโยบายหรือแนวทางของคณะ/สำนักวิชากำหนด 3) บริหารจัดการภายใต้หน่วยงานอื่นของสถาบัน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการภายใต้หน่วยงานอื่นของสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือให้บริการด้านการศึกษา โดยมีคณะกรรมการที่สถาบันแต่งตั้งขึ้นเพื่อกำกับ ติดตาม หรือกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีรองอธิการบดีที่กำกับดูแลงานด้านวิชาการเป็นผู้บริหารจัดการตามนโยบายหรือแนวทางของคณะกรรมการ ฯ

1.1.2 การกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน และกลยุทธ์ประเมินผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันอุดมศึกษาได้มีการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ และวิธีการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสถาบัน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีกลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาผลการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติอย่างน้อย 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.1.3 การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบ

โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่มีการกำหนดไว้ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มวิชา ประกอบด้วย กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร กลุ่มวิชาทักษะชีวิต และกลุ่มวิชาบูรณาการ ซึ่งความเป็นพลเมืองโลกจะมีการกำหนดลักษณะของรายวิชาไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาบังคับร่วม เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาที่กำหนดให้ผู้เรียนระดับปริญญาตรีทุกคนต้องลงทะเบียนเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ค่านิยม และทักษะที่สำคัญจำเป็นเหมือนกัน โดยวิธีการจัดกลุ่มวิชาบังคับเรียนในลักษณะนี้ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะได้เรียนร่วมกันทั้งสถาบัน ซึ่งอาจกำหนดเป็นรายวิชาเดียวให้เรียนกันทั้งสถาบัน 2) กลุ่มบังคับกระจาย เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาที่กำหนดให้ผู้เรียนระดับปริญญาตรี ทุกคนต้องลงทะเบียนเรียนตามจำนวนหน่วยกิตที่สถาบันกำหนด แต่ผู้เรียนทุกคนสามารถเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาที่สถาบันเปิดสอนแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ อาจขึ้นอยู่กับหลักสูตรหรือคณะของผู้เรียนเป็นผู้กำหนด

1.1.4 การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดรายวิชาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) กำหนดเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้โดยตรง ซึ่งมีการกำหนดเป็นชื่อรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้อย่างชัดเจน 2) กำหนดในลักษณะสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกไว้ในรายวิชาอื่น ซึ่งมีการกำหนดเป็นชื่อรายวิชาที่มีชื่อเรียกอื่น และคำอธิบายรายวิชาที่มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้

1.1.5 การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ที่สามารถบรรจุผู้เรียนได้เป็นจำนวนมากสำหรับรายวิชาบังคับเรียนร่วมกัน โดยสภาพห้องเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมและเหมาะสำหรับการเรียนการสอนแบบบรรยาย อีกทั้งยังมีการจัดสภาพแวดล้อมโดยใช้อาคารสถานที่ภายในและภายนอกสถาบันสำหรับทำกิจกรรมการเรียนการสอน และในส่วนของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความหลากหลาย เช่น โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง ชุดไมโครโฟน ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเอกสาร ตำรา และสื่อการเรียนการสอนออนไลน์

1.2 สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.2.1 ด้านผู้เรียน

1) ขาดความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการเรียน 2) ขาดการเปิดใจยอมรับ 3) ขาดการปรับตัว 4) มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่ต่างกัน 5) ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน 6) ส่วนใหญ่เอาความคิดและความต้องการของตนเองเป็นหลัก 7) ผู้เรียนคาดหวังเกรดมากกว่าความรู้ในรายวิชา 8) ขาดแรงบันดาลใจในการเรียน 9) มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรายวิชา

1.2.2 ด้านผู้สอน

1) มีคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญเฉพาะเกี่ยวกับพลเมืองไม่ค่อยมี 2) มีภาระงานค่อนข้างมาก 3) มีความยึดติดศาสตร์เชี่ยวชาญเฉพาะ 4) มีความหนักใจและปรับตัวค่อนข้างยาก 5) ขาดแรงจูงใจในการสอน 6) มีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ต่างกัน 7) ขาดการวางแผนการสอน 8) ไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน 9) ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน 10) ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสอนเท่าที่ควร

1.2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

1) การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ 2) ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การจัดการเรียนการสอนมีจำนวนผู้สอน

ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน 4) เนื้อหาสาระไม่ตอบโจทย์ผู้เรียน 5) เนื้อหาสาระมีมากเกินไปและไม่เป็นที่น่าสนใจ 6) การเรียนแบบบรรยายไม่น่าเรียน 7) การจัดการเรียนการสอนในแบบการบังคับเลือกเรียนไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของผู้เรียน

1.2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

- 1) การวัดและประเมินผลยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา
- 2) มาตรฐานการวัดและประเมินผลของผู้สอนต่างกัน
- 3) ข้อสอบไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน
- 4) ข้อสอบใช้วัดแต่ความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว
- 5) การทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบมีจุดบกพร่อง

1.2.5 ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน

- 1) ห้องเรียนมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์
- 3) บรรยากาศการเรียนออนไลน์น่าพักผ่อนมากกว่าเรียน

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้วิจัยได้มีการนำข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ที่ 1 มาวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ซึ่งผู้วิจัยสามารถค้นพบแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย คือ “ASPIRE” ประกอบด้วย A = Activity (ฝึกการปฏิบัติ), S = Skills (เสริมสร้างทักษะ) P = Participation (สร้างความร่วมมือ), I = Integration (บูรณาการเชื่อมโยง), R = Readiness (ความพร้อมของผู้เรียน) และ E = Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) ดังนี้

2.1 A = Activity ฝึกการปฏิบัติ

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน ตลอดจนการตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.2 S = Skills เสริมสร้างทักษะ

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction)

ซึ่งจะมีการเริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียนและลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ผู้เรียนกำหนด จนได้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

2.3 P = Participation สร้างความร่วมมือ

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยการจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน เพื่อเป็นการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.4 I = Integration บูรณาการเชื่อมโยง

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) ซึ่งเป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.5 R = Readiness ความพร้อมของผู้เรียน

เป็นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน ตลอดจนคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามสนใจและความถนัดของผู้เรียน

2.6 E = Environment การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน

เป็นการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และการจัดทำสื่อการเรียนรู้ รวมถึงระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่พร้อมใช้งานและสามารถกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน ซึ่งทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ

3. ผลการสร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 สร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้วิจัยได้มีการนำมาวิเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก และผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ในการร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปข้อค้นพบดังกล่าว คือ BEAR Model ที่ประกอบด้วย Believe = เชื่อ (เชื่อในหลักการและแนวคิด) Expect = หวัง (หวังผลตามจุดมุ่งหมาย) Aspire = มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้) และ Result = ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก) พร้อมทั้งดำเนินการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ (เชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด)

มุ่งเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และ “เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก” โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง(Student-Centered Instruction) ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning) 2) การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) 3) การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) 4) การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction) และ 5) การจัดการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม (Service Learning)

องค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย)

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

องค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้)

แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย คือ ASPRIRE ประกอบด้วย

- 1) A = Activity ฝึกการปฏิบัติ
- 2) S = Skills เสริมสร้างทักษะ
- 3) P = Participation สร้างความร่วมมือ
- 4) I = Integration บูรณาการเชื่อมโยง
- 5) R = Readiness ความพร้อมของผู้เรียน
- 6) E = Environment การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ และสิ่งสนับสนุน

องค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก)

ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีจะประกอบด้วย

- 1) เป็นบุคคลที่มีการเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) เป็นบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม
- 3) เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 4) เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย
- 5) เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสันติสุข

3.2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ผู้วิจัยจึงได้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมาทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 002202 สังคมพหุวัฒนธรรม ประจำภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2564 โดยผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอนได้มีการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนประกอบกับการสะท้อนความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า

1) **กิจกรรมที่ 1 “เตรียมความพร้อม”** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับรายละเอียดของรายวิชา รู้จักอาจารย์ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน พบว่า ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับอาจารย์ผู้สอน และเพื่อนผู้เรียนในชั้นเรียน ตลอดจนได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงแนวทางการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

2) **กิจกรรมที่ 2 “เปิดใจ”** (เป็นบุคคลที่มีการเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ พบว่า ผู้เรียนได้มีการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของผู้เรียน และได้มีการพูดคุยถึงวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของแต่ละคนในกลุ่มทำให้มีความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น

3) **กิจกรรมที่ 3 “แลกเปลี่ยน”** (เป็นบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับ

ผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม พบว่า ผู้เรียนมีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น คติวิเคราะห์และสังเคราะห์และประเมิน ตลอดจนการตัดสินใจร่วมกันผ่านกิจกรรมนี้

4) กิจกรรมที่ 4 “เรียนรู้” (เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียน 1) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม 2) สามารถคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมี วิจารณญาณ พบว่า ผู้เรียนได้มีการร่วมกันคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ โดยที่แต่ละ คนได้มีการสืบค้นข้อมูลประกอบ อีกทั้งยังมีการนำเสนอแนวที่เกิดจากความสนใจและความถนัดของ แต่ละคนมาร่วม แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นอันดีที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดที่จะแก้ไขปัญหา หรือต้องการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนพึงมี

5) กิจกรรมที่ 5 “อยู่ร่วมกัน” (เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความ แตกต่างหลากหลาย) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อ การกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม พบว่า ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความ สนใจของผู้เรียน และแบ่งหน้าที่ในการลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ผู้เรียนกำหนดจนสามารถสร้าง องค์กรความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ

6) กิจกรรมที่ 6 “สันติสุข” (เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้ มีความสันติสุข) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน 1) มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและ ผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ 2) มีความตระหนักถึง ความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึงความขัดแย้งในสังคม พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดความประทับใจที่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือเป็นส่วนหนึ่งพัฒนาให้สังคมมีความ น่าอยู่ ซึ่งในความประทับใจนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและส่งผลทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ที่มีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบประเด็น ที่น่าสนใจในการนำมาอภิปรายผล 3 ประเด็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพัทธ์อร บัวฉวน และคณะ (2559) ที่ได้มีการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต หมวดวิชา ศึกษาทั่วไป พบว่า พฤติกรรมของผู้เรียนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมไม่ทำงานตามที่ได้รับ

มอบหมายและต้องการเรียนรู้จากการบอกจากผู้สอนฝ่ายเดียวโดยไม่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ปัญหาด้านผู้สอน ที่สอดคล้องกับการรายงานผลโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของเครือข่ายงานศึกษาทั่วไปภาคกลางตอนบนร่วมกับสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) ซึ่งได้มีการร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของระบบการบริหารจัดการงานศึกษาทั่วไป ภาคกลางตอนบน พบว่า จุดอ่อน (Weaknesses) คือ อาจารย์ที่มาจากคณะ จะมีภาระงานอื่น ๆ ทำให้มีอุปสรรคในการร่วมกิจกรรมของงานในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อีกทั้งอาจารย์ยังมีความยึดติดในศาสตร์ที่เคยสอน และนำศาสตร์มาสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป 3) ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ ลินดา เกณฑ์ มา และคณะ (2558) ที่มีการศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปด้านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ห้องเรียนมีขนาดใหญ่เกินไปและจำนวนผู้เรียนมากเกินไป ทำให้ผู้สอนควบคุมดูแลไม่ทั่วถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีสอนทำได้จำกัด และ ชลธิดา เทพหินลักข์ และคณะ (2564) ได้มีการศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะบัณฑิตพันธุ์ใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะบัณฑิตพันธุ์ใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยากับผู้เรียนระดับปริญญาตรีที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2560 พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนสูงสุด 3 อันดับ แรกได้แก่ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผลและด้านวิธีการ และด้านหลักสูตรตามลำดับ และ 5) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูใบฎีกาภมณฑล เขมโก (2562) ที่ได้มีการศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยนั้นมีความสำคัญต่อบรรยากาศและความรู้สึกของผู้สอนและผู้เรียนที่อยู่ในมหาวิทยาลัย ซึ่งถ้าบรรยากาศและสภาพแวดล้อมไม่ดี จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อมหาวิทยาลัย แต่ถ้ามหาวิทยาลัยมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะทำให้ผู้เรียนอยากไปมหาวิทยาลัยและมีความรู้สึกที่ดีต่อมหาวิทยาลัย

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งจากสภาพปัญหาการจัด

การเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่พบอันประกอบด้วยปัญหาด้านผู้เรียน ปัญหาด้านผู้สอน ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล และปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักการตามแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 24 ซึ่งทำให้เกิดการค้นพบแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ประกอบด้วย 1) Activity (ฝึกการปฏิบัติ) 2) Skills (เสริมสร้างทักษะ) ซึ่งในการจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้มีการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริง มีการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานการวิจัยแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม เน้นการใช้ประสบการณ์จริง (Experiential Learning) และกระบวนการ (Process Learning) ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-based Learning) การเรียนรู้จากการบริการสังคม (Community Service Learning) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) และการเรียนรู้จากโครงการ (Project-based Learning) 3) Participation (สร้างความร่วมมือ) สอดคล้องกับ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) ที่ได้มีการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและชุมชนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มีความซับซ้อนและมีผลกระทบอย่างสูงต่อการพัฒนาประเทศดั่งนั้น ควรเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับชีวิต ชุมชน และทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและชุมชน ที่ประกอบด้วย การบริการวิชาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Academically Based Community Service) พลเมืองศึกษา (Civic Education) สิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) การเรียนรู้ โดยใช้สถานที่ เป็นฐาน (Place-Based Learning) การเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) และการเรียนรู้จากการทำงาน (Work-Based Learning) 4) Integration (บูรณาการเชื่อมโยง)ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติรักษ์ จันทร์รักษ์ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร พบว่าการสอนวิชาศึกษาทั่วไปควรมีรูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ที่มุ่งเน้นการสอนเชื่อมโยงความรู้ของแต่ละวิชากับชีวิตประจำวัน มุ่งศึกษาการเข้าใจตัวเองการเข้าใจผู้อื่น การเข้าใจสังคม/สิ่งแวดล้อม ความสามารถในการปรับตัว และการพัฒนาตัวเองทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพและชีวิตประจำวัน 5) Readiness (ความพร้อมของผู้เรียน) ซึ่งในการจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญตลอดจนการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ปรดี ประทุมสุวรรณ (2562) ที่มีการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก: การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก มีดังนี้ 1) การจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการเรียนรู้ และ 4) การพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร และ 5) Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) เนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมितिรัชช์ จันทรัชช์ (2560) พบว่า การจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้บรรลุตามปรัชญา ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจะต้องมีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และโครงสร้างทางการศึกษาที่เป็นการเปิดโอกาสให้มีการเปิดรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปแก่ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีได้เรียนอย่างแพร่หลาย

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ (การเชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด) เนื่องจากการที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จะต้องมีความเชื่อมั่นว่าหลักการและแนวคิดจะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามที่กำหนด ดังนั้นการเชื่อมั่นในหลักการและแนวคิดที่มุ่งเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Instruction) ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning) 2) การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) 3) การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) 4) การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction) และ 5) การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) จะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับ อุทัย ดุลยเกษม (2553) ที่ได้ทำการศึกษากิจการศึกษารายวิชาศึกษาศึกษาทั่วไป พบว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่อาจเรียกว่า Experiential Learning และกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า Action-based Learning ซึ่งการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นไปได้เมื่อมีการร่วมมือกันในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างฝ่ายกิจการผู้เรียน/นักศึกษา ของมหาวิทยาลัยและผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนหมวดศึกษาทั่วไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาหมวด

วิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 พบว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้ แผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานการเรียนรู้ออกจากหลักสูตรสู่รายวิชา และกลยุทธ์การสอนและการประเมินผล ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Active Learning) เพื่อเอื้อต่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติตามมาตรฐานผลการเรียนรู้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมและผู้เรียน 2) องค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย) ทั้งนี้ เนื่องจากการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกเป็นประเด็นสำคัญที่ประชาคมโลกให้ความสนใจ และสำหรับประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่ได้มีการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะของคนไทย 4.0) ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสิงคโปร์ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับบริบทของไทย พบว่า ประเทศไทยต้องมีกำหนดเป้าหมายชาติให้ชัดเจนว่าคนไทยจะต้องมีความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลเมืองโลกอย่างไร เช่น กำหนดนิยาม คุณลักษณะ หรือมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีระยะเวลาเตรียมการที่เหมาะสม และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ และสามารถนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ตลอดจนมีกระบวนการกำกับติดตาม องค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้) เนื่องจากแนวทางการจัดการเรียนรู้เป็นแบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้ดำเนินการกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ที่ได้มีการกำหนดไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมที่เป็นการฝึกการปฏิบัติและมีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่มีสัดส่วนสมดุลกัน และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และสื่อการเรียน ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจมีการเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และ 6) จัดการเรียนรู้ให้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และ 4) องค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก) ทั้งนี้ เนื่องจากการเป็นพลเมืองโลกเป็นคุณลักษณะที่ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีพึงมี อีกทั้งยังเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่คาดหวังให้ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก ซึ่งสอดคล้องกับ นภาพร แสงนิล (2561) ได้มีการศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน พบว่าคุณลักษณะความเป็นพลโลกของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาในกรอบ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ประการ ครอบคลุมการมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่เป็นสากล ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในโลกอย่างสันติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัย ทวีวัฒน์ จิตติเวทย์กุล (2564) ได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า องค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ ประกอบด้วย การมีความเข้าใจหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย อย่างมีเหตุมีผล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม มีความปรารถนาดีต่อสังคมมีจิตอาสาช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะ เคารพในสิทธิส่วนบุคคล และเคารพกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 สถาบันผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยควรมีการกำหนดเป็นนโยบาย และส่งเสริม ตลอดจนให้การสนับสนุนสถาบันในเครือข่ายของแต่ละภูมิภาคมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของแต่ละสถาบัน

1.2 สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีควรมีการกำหนดเป็นนโยบาย และส่งเสริม ตลอดจนให้การสนับสนุนสำหรับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาไทยไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของแต่ละสถาบัน

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

2.1 ผู้สอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกหรือรายวิชาอื่น ๆ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีความประสงค์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก โดยสามารถนำมาเป็นต้นแบบสำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนใน มคอ. 3 รายละเอียดของรายวิชาได้ตามความเหมาะสม

2.2 ผู้บริหารผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป/ผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

2.3 ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปควรให้การส่งเสริมและสนับสนุน ตลอดจนอำนวยความสะดวกสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

3.2 ควรมีการศึกษาผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยของแต่ละสถาบันเครือข่ายการศึกษาแห่งประเทศไทย

3.3 ควรมีการศึกษาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีที่เหมาะสมเพื่อใช้สำหรับประเมินผลหลังจากมีการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยสุรินทร์

บรรณานุกรม

- เกษม เพ็ญภินันท์, และคณะ. (2553). ศิลปศาสตร์: จากปัจจุบันย้อนสู่อดีตเพื่ออนาคต. *วารสารศิลปศาสตร์*, 10(1), 1-25.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. (2562). การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 9(2), 12-29.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.) *คู่มือรายวิชา GenEd สำหรับนิสิตจุฬา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง, และคณะ. (2563). *รายงานผลการวิจัยการพัฒนาด้านแบบการศึกษาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ชลธิดา เทพหินลับ และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะบัณฑิตพันธุ์ใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 21(1), 67-81.
- ชัยยุทธ กลีบบัว. (2558). การพัฒนาเครื่องมือวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา: การประยุกต์ใช้หลักการสคริปต์คอนคอร์ด. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 27(2), 67-81.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). *นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตคอร์ปอเรชัน.
- ณพัฐอร บัวฉวน, และคณะ. (2559). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(2), 157-166.
- ณัฐกรรณ์ หลาวทอง. (2544). *การพัฒนามาตรฐานนิสิตสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดารณี สลามเต๊ะ, และธัญญา มีชัย. (2561). การจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สจล. *วารสารวิชาการ ปชมท*, 7(3).

- ทวีวัฒน์ จิตติเวทย์กุล. (2564). แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับ นักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5(2), 470-485.
- ทองจันทร์ หงส์ดารมภ์. (ม.ป.ป.). *การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง*. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- ทิตินา แคมมณี(2550). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพลักษณ์ นกแก่น. (2559). ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในการเป็น พลเมืองโลก. *วารสารเกื้อการุณย์*, 23(1), 87-101.
- นภาพร แสงนิล. (2561). *กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่,
- นันทนธร บรรจงปรุ. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ การเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บุญทริก บุตราช. (2551). *คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุตรธานี: มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุตรธานี.
- เบญจมาศ บุตรศรี. (2560). *การพัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2553). *การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรีดี ประทุมสุวรรณ. (2562). *การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก: การเรียนรู้แบบบูรณา การสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน*. *วารสารการบริหารและนวัตกรรม*, 89-103.
- ปัทมาสน์ บุญทรง. (2555). *การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ปาจริย์ รัตนานุสนธิ์. (2556, ออนไลน์). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา*. สืบค้น 14 มีนาคม 2564, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/37276>
- ประไพ ฉลาดคิด. (2548). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: เกษมศรี ซี.พี.
- ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภู. (2557). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขสิทธิ์บัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาณทล เขมโก (ชูโตศรี). (2562). อิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 10(1), 192-199.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). *การศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนามนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ศูนย์บริหารจัดการวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษาแห่งชาติ. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- พัชรา บุญมาน้ำ และสมควร ทรัพย์บำรุง. (2554). *การประเมินหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรี ศรีสังข์. (2551). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคมโดยใช้ชุมชนและประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขสิทธิ์บัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2562). *หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป หลักการและวิธีดำเนินการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก, และคณะ. (2562). แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสิงคโปร์. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 20(1), 27-41.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2563). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2563*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2563). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2562). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2560). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2558). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง*

- พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ ฯ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2564). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับปี พ.ศ. 2564*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2561). *หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (หลักสูตรภาษาไทย แบบ 3 ภาคการศึกษา)*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- เรณูมาศ มาอ่อน. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(2), 169-176.
- ลินดา เกณฑ์มา, และคณะ. (2558). การศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *วารสารสารสนเทศ*, 1(14), 69-81.
- วงศ์ ธาระ, และคณะ. (2556). *เปิดโลกกว้างทางปัญญาวิชาศึกษาทั่วไป: ประภาคารแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สกุลการ สังข์ทอง. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MECCA เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณชิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมเจตน์ พันธุ์พรหม. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบเมตาคอกนิชันและการเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎฐิบัณชิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2560 มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่*, กรุงเทพฯ, วิทยาลัยดุสิตธานี.
- สำนักงานศึกษานวัตกรรมการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (ม.ป.ป). *ข้อมูลรายวิชาศึกษาทั่วไป*. สืบค้น 2 มีนาคม 2564, จาก <https://eila.psu.ac.th/general-education/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง* (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *(ร่าง) กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล World-Class Standard School Instruction Guidelines*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2552*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). *การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). *คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2551). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษา*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัจฉรา ศรีพันธ์. (2561). *การศึกษาบนฐานชีวิตและชุมชน: เมื่อประชาชนลุกขึ้นมาปฏิรูปการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์เปอร์เรชั่น.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.

อุทัย ดุลยเกษม. (2553). *การจัดการศึกษารายวิชาศึกษาทั่วไป. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้, 1(1), 43-52.*

อุษา คงทอง. (2553). *องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: เทียนวัฒนาพรีนติ้ง.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ (สำหรับผู้บริหาร)
2. แบบสัมภาษณ์ (สำหรับผู้สอน)
3. แบบสัมภาษณ์ (สำหรับผู้เรียน)
4. แบบสัมภาษณ์ (สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)
5. แบบการสนทนากลุ่ม

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับผู้บริหาร)

เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็น
พลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย”

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง

สังกัด

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ เวลา..... สถานที่

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

การศึกษาคำความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา
การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา
โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ในสถาบันของท่านมีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชา
ศึกษาทั่วไปหรือไม่ อย่างไร

2. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบัน
ของท่านที่ผ่านมาเป็นและในปัจจุบันเป็นอย่างไร

3. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบัน
ของท่านที่ผ่านมาเป็นอย่างไรและปัจจุบันเคยประสบปัญหาอะไรบ้าง เช่น ปัญหาผู้เรียน ผู้สอน
การจัดการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. ท่านคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวด
วิชาศึกษาทั่วไปมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง

5. ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางอย่างไรบ้างในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็น
พลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับผู้สอน)

เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
โลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย”

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง ประสพการณ์สอน/รับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปี

สังกัด

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ เวลา..... สถานที่

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา
การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาโดยมี
รายละเอียดดังนี้

1. ในสถาบันของท่านมีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชา
ศึกษาทั่วไปหรือไม่ อย่างไร
2. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันของ
ท่านที่ผ่านมาเป็นและในปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันของ
ท่านที่ผ่านมาเป็นอย่างไรและปัจจุบันเคยประสบปัญหาอะไรบ้าง เช่น ปัญหาผู้เรียน ผู้สอน
การจัดการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. ท่านคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวด
วิชาศึกษาทั่วไปมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง
5. ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางอย่างไรบ้างในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็น
พลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับผู้เรียน)

เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
โลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย”

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์

ชั้นปี สาขาวิชา สถาบัน

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ เวลา..... สถานที่

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา
การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาโดยมี
รายละเอียดดังนี้

1. ในสถาบันของท่านมีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชา
ศึกษาทั่วไปหรือไม่ อย่างไร
2. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบัน
ของท่านที่ผ่านมาเป็นและในปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบัน
ของท่านที่ผ่านมาเป็นอย่างไรและปัจจุบันเคยประสบปัญหาอะไรบ้าง เช่น ปัญหาผู้เรียน ผู้สอน
การจัดการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. ท่านคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวด
วิชาศึกษาทั่วไปมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง
5. ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางอย่างไรบ้างในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็น
พลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับผู้ทรงวุฒิ)

เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
โลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย”

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง ประสพการณ์ในตำแหน่ง ปี

สังกัด

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ เวลา..... สถานที่

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ผ่านมา เป็นอย่างไร และควรมีการพัฒนาอะไรบ้าง
2. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปควรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านใดจึงจะตอบโจทย์ของผู้เรียนได้ในอนาคต
3. ท่านคิดว่าการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกสำหรับผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ยังมีความสำคัญและจำเป็นหรือไม่อย่างไร
4. ท่านคิดว่าแนวทางในการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยควรเป็นอย่างไร
5. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ สำหรับการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยหรือไม่อย่างไร

แบบการสนทนากลุ่ม

เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
โลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย”

คำชี้แจง แบบการสนทนากลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวด
วิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี
ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสม (Propriety Standard)
และความถูกต้อง (Accuracy Standard) ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ซึ่งในแบบ
การสนทนากลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง

สังกัด เบอร์โทรติดต่อ

วันที่ทำการสนทนากลุ่ม สถานที่

ตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นการสนทนากลุ่ม เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา
ไทย” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ (เชื่อมั่นในหลักการ
และแนวคิด) องค์ประกอบที่ 2 EXPECT หวัง (หวังอย่างมีเป้าหมาย) องค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง
(มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้) และองค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมือง
โลก) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ๑	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>องค์ประกอบที่ 1 BELIEVE เชื่อ (เชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด)</p> <p>มุ่งเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจ ต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมี คุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และ “เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของ สังคมไทยและสังคมโลก” โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student- Centered Instruction) ประกอบด้วย</p> <p>1. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self - Directed Learning) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้อารแสวงหา แหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน</p>		

(ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฯ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>2. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และตัดสินใจด้วยตนเอง</p> <p>3. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>4. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Instruction) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียน และลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ผู้เรียนกำหนด จนได้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน</p> <p>5. การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน</p>		
<p>องค์ประกอบที่ 2 EXPECT หัวใจ (หวังอย่างมีเป้าหมาย)</p> <p>เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcome: ELO) ดังนี้</p> <p>ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคม</p> <p>ELO-2 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม</p> <p>ELO-3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล</p> <p>ELO-4 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี รวมถึงทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี</p> <p>ELO-5 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่แตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม</p> <p>ELO-6 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก</p> <p>ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชนในสังคมทุกระดับ และสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล</p>		

(ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฯ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>องค์ประกอบที่ 3 ASPIRE มุ่ง (มุ่งมั่นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้) แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย ASPIRE ดังนี้</p> <p>1. A = Activity ฝึกการปฏิบัติ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน ตลอดจนการตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็นทำเป็น และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง</p> <p>ตัวบ่งชี้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง</p> <p>แนวทางในการปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้สอนมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงกับสถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือผู้สอนอาจมีการกำหนดสถานการณ์จำลองที่มืองค์ประกอบเช่นเดียวกับสถานการณ์จริงขึ้นมา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง 2) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนได้มีการเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหา ที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง โดยให้ผู้เรียนเข้าไปสวมบทบาทจากสถานการณ์หรือร่วมกันคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ 3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการร่วมกันคิดวิเคราะห์สถานการณ์จริง/สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ศึกษาหาข้อมูล และวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง 4) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนร่วมกันตัดสินใจกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง โดยผู้เรียนสามารถ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา 5) ผู้สอนจัดให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ หรือมีการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้ของผู้เรียน โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนกระทำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกระทำของผู้เรียน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานในชีวิตจริง 6) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ทั้งนี้ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนกระทำมีส่วน 		

(ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฯ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>ร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>2. S = Skills เสริมสร้างทักษะ</p> <p>เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ โครงการเป็นฐาน (Project – Based Instruction) ซึ่งจะมีการเริ่มต้นจากการให้ ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงการตามความสนใจของผู้เรียน และลงมือปฏิบัติงานตาม โครงการที่ผู้เรียนกำหนด จนได้องค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการใช้ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้หรือ ข้อค้นพบใหม่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <p>จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน</p> <p>แนวทางในการปฏิบัติ</p> <p>1) ผู้สอนจัดให้มีการร่วมกันอภิปรายประเด็นปัญหาหรือ ประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และให้ผู้เรียน ร่วมกันเลือกประเด็นปัญหาหรือประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ตามความสนใจหรือ ความต้องการของผู้เรียนในการที่จะพัฒนาผ่านการจัดทำเป็นโครงการหรือ โครงการงาน</p> <p>2) ผู้สอนมีการอธิบายรายละเอียดถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ และกระบวนการ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในการทำโครงการหรือ โครงการงาน รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในฐานะผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำใน การทำโครงการหรือโครงการงาน</p> <p>3) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนและศึกษาหาข้อมูล จากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลายในเรื่องที่จะทำเป็นโครงการหรือโครงการงาน ซึ่งมักประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะทำ โครงการ วัตถุประสงค์ กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ เครื่องมือ แหล่งทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ระยะเวลาในการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายใน การดำเนินการ การประเมินผลโครงการ และการอภิปรายผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนองค์ประกอบดังกล่าวได้ตามความเหมาะสมตาม จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p>4) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการเขียนข้อเสนอโครงการหรือ โครงการงานพร้อมทั้งนำเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้สอนเป็น ผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำโครงการหรือโครงการงาน ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถ ปรับปรุงแก้ไขโครงการหรือโครงการงานให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้สอน</p> <p>5) ผู้สอนให้ผู้เรียนผลิตผลงาน/ชิ้นงาน ที่ได้จากการทำ โครงการหรือโครงการงาน และให้ผู้เรียนนำมาแสดงต่อสาธารณชนและเก็บข้อมูลตาม แผนการดำเนินงาน</p>		

(ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฯ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>6) ผู้สอนจัดให้มีการนำเสนอผลงาน/ชิ้นงาน ประสิทธิภาพ และข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการทำโครงการหรือโครงการมาอภิปรายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการหรือโครงการ</p> <p>7) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งด้านผลงาน/ชิ้นงาน จากการทำโครงการหรือโครงการ และเนื้อหาสาระความรู้ ตลอดจนกระบวนการ และทักษะต่าง ๆ รวมถึงเจตคติที่เกิดขึ้นของผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้</p> <p>3. P = Participation สร้างความร่วมมือ</p> <p>เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับ ชุมชน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ โดยการจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ผ่านการจัด กิจกรรมตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน เพื่อเป็นการร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <p>จัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และผู้เรียนสามารถ เข้าถึงง่าย เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่</p> <p>แนวทางในการปฏิบัติ</p> <p>1) ผู้สอนมีการวางแผนร่วมกับชุมชนเพื่อออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้และกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชนที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถกำหนดเป็นชุมชนภายในสถาบัน หรือภายนอกสถาบันได้ตามความเหมาะสม</p> <p>2) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนและศึกษาหาข้อมูล ความต้องการของชุมชน และร่วมกันเลือกกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องการหรือให้ความ สนใจที่จะรับใช้ชุมชนสังคม</p> <p>3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์สภาพการณ์ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียน ลงมือปฏิบัติการใช้ชุมชนสังคม และให้ผู้เรียน สร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการพร้อมทั้งนำไปทดลองใช้หรือ ประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ ๆ</p> <p>4) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการ ให้นิสิตประเมินตนเอง ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอน โดยการวัด และการประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ การวัดและการประเมินผลจะไม่พิจารณาจากผลของการรับใช้ชุมชนสังคม</p> <p>4. I = Integration บูรณาการเชื่อมโยง</p> <p>เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระ ความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ (Integration) ซึ่งเป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันมา เชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิด</p>		

(ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฯ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>ความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <p>จัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์</p> <p>แนวทางในการปฏิบัติ</p> <p>1) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตลอดจนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยการนำเนื้อหาสาระในรายวิชา/ระหว่างรายวิชามาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งใช้วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ</p> <p>2) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันออกแบบและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ โดยคำนึงถึงลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้</p> <p>2.1) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการศึกษาหาความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการครบทุกเรื่องรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์</p> <p>2.2) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์</p> <p>2.3) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความเข้าใจเป็นสำคัญ โดยไม่เน้นการท่องจำเนื้อหาหรือสาระต่าง ๆ</p> <p>2.4) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์</p> <p>ในภาพรวม</p> <p>3) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้คำปรึกษาหรือคำแนะนำของผู้สอน และร่วมกันอภิปราย สะท้อนความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ</p> <p>4) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด</p> <p>5. R = Readiness ความพร้อมของผู้เรียน</p> <p>เป็นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้</p>		

(ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฯ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <p>จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน</p> <p>แนวทางในการปฏิบัติ</p> <p>1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้</p> <p>2) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน (Learning needs) การตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning goals) การเลือกวิธีเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning strategies) และการแสวงหาแหล่งความรู้ (Learning resources) ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning evaluation) โดยผู้สอนให้การส่งเสริมและสนับสนุน ตลอดจนการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสมและความจำเป็น</p> <p>3) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีการให้ชนิดประเมินตนเองประกอบกับผลการประเมินจากผู้สอน</p> <p>6. E = Environment การจัดสภาพแวดล้อม</p> <p>เป็นการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และการจัดทำสื่อการเรียนการสอน รวมถึงระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายและไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน ซึ่งทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <p>จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้</p> <p>แนวทางในการปฏิบัติ</p> <p>1) จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง โดยผู้สอนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน</p> <p>2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างง่ายที่ไม่จำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียน แต่ทุกสถานที่คือแหล่งเรียนรู้ตามแบบที่ผู้เรียนต้องการ</p> <p>3) สนับสนุนและกำกับดูแลระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อวางแผนในการเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวก</p>		

(ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฯ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>ให้กับผู้เรียนในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์</p> <p>องค์ประกอบที่ 4 RESULT ผล (ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลก)</p> <p>ผลลัพธ์สู่การเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี จะประกอบด้วย 1) การเปิดใจ 2) การแลกเปลี่ยน 3) การเรียนรู้ 4) การอยู่ร่วมกัน 5) ความสันติสุข ซึ่งสอดคล้องตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcome: ELO) ดังนี้</p> <p>เป็นบุคคลที่มีการเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล</p> <p>ELO-1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทาง ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง ของสังคม</p> <p>เป็นบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม</p> <p>ELO-4 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี รวมถึงทำงาน ร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี</p> <p>เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p> <p>ELO-2 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหา และการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม</p> <p>ELO-3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล</p> <p>เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย</p> <p>ELO-5 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่แตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม</p> <p>ELO-6 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก</p> <p>เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสันติสุข</p> <p>ELO-7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชนในสังคมทุกระดับ และสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล</p>		

ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

บันทึกข้อความขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยสำหรับบุคลากรภายในสถาบัน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๘๒๘

ที่ อว.๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๘๕๐

วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน «ชื่อ» ผู้บริหาร/ผู้สอน/ผู้เรียน

ด้วย นายณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๑๔๙๗ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
พัฒนศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษาศุภกิจบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน
ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูล
ด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้
นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ
ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)

รองคณบดีฝ่ายนโยบายและแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยสำหรับบุคลากรภายนอกสถาบัน

ที่ อว. ๐๒๐๓.๐๒/ว ๐๘๕๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน ผู้บริหาร/ผู้สอน/ผู้เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นายณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๑๙๙๗ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
พัฒนศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษาศาสตรบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน
ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการ
เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้
นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)
รองคณบดีฝ่ายนโยบายและแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นายณัฐพงษ์ พรหมวงษ์

โทร ๐๙-๓๒๓๕-๙๑๖๙

บันทึกข้อความขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ อว. ๐๒๐๓.๐๒/ว ๑๕๗๓

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๔ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นายณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๑๙๙๗ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
พัฒนศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน
ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการ
เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้
นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คุณจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.คนิดา นรัตถรักษา)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นายณัฐพงษ์ พรหมวงษ์

โทร ๐๙-๓๒๓๕-๙๑๖๙

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

1. มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา
2. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

รายละเอียดของรายวิชา (มคอ. 3)

(สำหรับทดลองใช้)

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

สังกัด หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัสและชื่อรายวิชา

XXXXX ความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก Thai and Global Citizenship

2. จำนวนหน่วยกิต

3 (2-2-5)

3. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

4. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทร์แดง

นายณัฐพงษ์ พรหมวงษ์

5. ภาคการศึกษา/ชั้นปีที่เรียน

ภาคการศึกษาปลาย/ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป

6. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite)

ไม่มี

7. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites)

ไม่มี

8. สถานที่เรียน

มหาวิทยาลัยพะเยา

9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

พฤศจิกายน 2564

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรี
ในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ดังนี้

1.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม
และความเชื่อ

1.2 ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

1.3 ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม

1.4 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

1.5 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม

1.6 ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

1.7 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก

1.8 ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึงความขัดแย้งในสังคม

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นที่ไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. คำอธิบายรายวิชา

คุณลักษณะสำคัญและบทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมืองของสังคม การศึกษาพัฒนาการของโลกทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คุณค่าของสิทธิมนุษยชาติ การเคารพซึ่งความแตกต่างหลากหลายทางสังคม การยึดหลักธรรมาภิบาล และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของวิถีสังคมไทยและสังคมโลก

2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ	การศึกษาด้วยตนเอง
30 ชั่วโมง	ไม่มี	30 ชั่วโมง	75 ชั่วโมง

3. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

การให้คำปรึกษาและคำแนะนำได้กำหนดเป็นวันอาทิตย์ ช่วงเวลา 13.00–16.00 น. ผ่านช่องทางตามความสะดวกของนิสิต ดังนี้

3.1 Facebook สำหรับรายวิชา

3.2 Microsoft Teams

3.3 โทรศัพท์มือถือและอีเมลของอาจารย์ผู้สอน

หมวดที่ 4 การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนิสิต

1. คุณธรรม จริยธรรม

1.1 คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

(1) ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม

(2) ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึงความขัดแย้งในสังคม

1.2 วิธีการสอน

(1) ยกตัวอย่างกรณีศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทย

(2) ชักถามแสดงความคิดเห็นและแบ่งกลุ่มอภิปรายร่วมกันในห้องเรียน

(3) กำหนดให้นิสิตไปศึกษาค้นคว้าและจัดทำเป็นโครงการตลอดจนนำเสนอผ่านบทบาทสมมติ

1.3 วิธีการประเมินผล

(1) พฤติกรรมการเข้าเรียน

(2) การมีส่วนร่วมในห้องเรียน

(3) ประเมินจากการทำโครงการและการนำเสนอ

(4) ประเมินจากการสอบปลายภาค

2. ความรู้

2.1 ความรู้ที่ต้องได้รับ

(1) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

(2) ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก

2.2 วิธีการสอน

(1) บรรยายในห้องเรียนและแนะนำเอกสารอ่านประกอบอื่น ๆ ตามเนื้อหาสาระที่กำหนดตามแผนการสอน

(2) อภิปรายและกำหนดให้นิสิตทำงานโครงการพร้อมนำเสนอ

(3) การวิเคราะห์กรณีศึกษาและมอบหมายให้แสดงบทบาทสมมติ

2.3 วิธีการประเมินผล

(1) ประเมินจากการทำโครงการและการนำเสนอ

(2) ประเมินจากการวิเคราะห์กรณีศึกษา

(3) ประเมินจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในห้องเรียน

(4) ประเมินจากการสอบปลายภาค

3. ทักษะทางปัญญา

3.1 ทักษะทางปัญญาที่ต้องการพัฒนา (ความรับผิดชอบ)

(1) ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ห้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

3.2 วิธีการสอน

(1) บรรยายในห้องเรียนและแนะนำเอกสารอ่านประกอบอื่น ๆ ตามเนื้อหาสาระที่กำหนดตามแผนการสอน

(2) อภิปราย ทำงานกลุ่ม การวิเคราะห์กรณีศึกษา และมอบหมายให้แสดงบทบาทสมมุติ

3.3 วิธีการประเมินผล

(1) ประเมินจากการทำโครงการและการนำเสนอ

(2) ประเมินจากการวิเคราะห์กรณีศึกษา

(3) ประเมินจากการสอบปลายภาค

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องการพัฒนา

(1) ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม

4.2 วิธีการสอน

(1) กำหนดให้นิสิตแบ่งกลุ่มเพื่อจัดทำโครงการในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาท้องถิ่นตามที่แต่ละกลุ่มกำหนดพร้อมทั้งนำเสนอ

(2) จัดกิจกรรมละลายพฤติกรรม

4.3 วิธีการประเมินผล

(1) การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

(2) การปรับตัวในห้องเรียนและการร่วมทำกิจกรรมในและนอกห้องเรียน

5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา

(1) ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

5.2 วิธีการสอน

(1) กำหนดให้นิสิตค้นคว้าข้อมูลเพื่อจัดทำโครงการตามที่ได้รับมอบหมาย

5.3 วิธีการประเมินผล

- (1) ประเมินจากการนำเสนอข้อมูลของนิสิต

6. สุนทรียศิลป์

6.1 สุนทรียศิลป์ที่ต้องพัฒนา

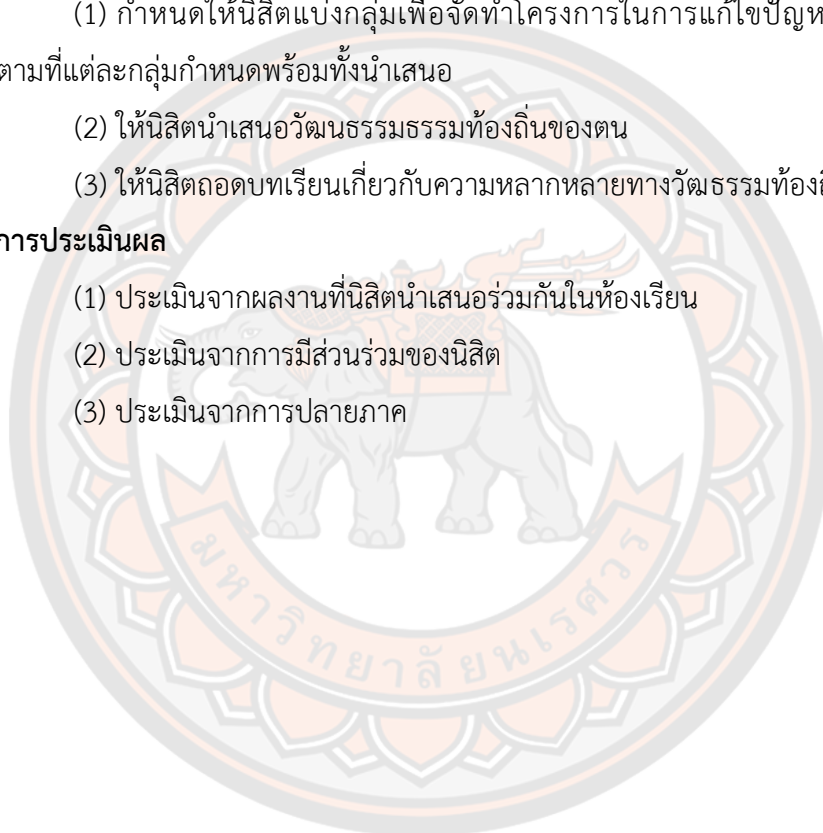
- (1) ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

6.2 วิธีการสอน

- (1) กำหนดให้นิสิตแบ่งกลุ่มเพื่อจัดทำโครงการในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาท้องถิ่นตามที่แต่ละกลุ่มกำหนดพร้อมทั้งนำเสนอ
- (2) ให้นิสิตนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน
- (3) ให้นิสิตถอดบทเรียนเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้ศึกษามา

6.3 วิธีการประเมินผล

- (1) ประเมินจากผลงานที่นิสิตนำเสนอร่วมกันในห้องเรียน
- (2) ประเมินจากการมีส่วนร่วมของนิสิต
- (3) ประเมินจากการปลายภาค

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

1.1 แผนการสอนชั่วโมงทฤษฎีและปฏิบัติ

ลำดับที่	หัวข้อ การเรียนการสอน	จำนวน ชั่วโมง	มาตรฐาน ผลการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ของเนื้อหาที่สอน	กิจกรรมการเรียนการสอน	การประเมินผล	อาจารย์ผู้สอน
1	“เตรียมความพร้อม”	4	4.1	<p>นิสิตมีความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับรายละเอียดของรายวิชา</p> <ol style="list-style-type: none"> รู้จักอาจารย์ผู้สอน รู้จักแนวทางการเรียนการสอน รู้จักเพื่อนร่วมชั้นเรียน 	อธิบายรายละเอียดของรายวิชาและแนวทางในการเรียน <ol style="list-style-type: none"> แนะนำอาจารย์ผู้สอน แนะนำแนวทางการเรียนการสอน กิจกรรมละลายพฤติกรรมทำความรู้จักกันระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน 	1. ประเมินจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในห้องเรียน	รศดร. ประยงค์/ นายณัฐพงษ์
2-4	“เปิดใจ”	12	2.1	<ol style="list-style-type: none"> ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ 	<ol style="list-style-type: none"> อธิบายความหมายและความสำคัญของความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม กำหนดให้นิสิตศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ให้นิสิตศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละคน ให้นิสิตแบ่งกลุ่มและศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นที่นิสิตประทับใจและรู้สึกภาคภูมิใจตามภูมิลำเนาของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม 	<ol style="list-style-type: none"> ประเมินจากการทำโครงการและนำเสนอ ประเมินจากพฤติกรรมการวิเคราะห์กรณีศึกษา ประเมินจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในห้องเรียน ประเมินจากการสอบกลางภาคและปลายภาค 	รศดร. ประยงค์/ นายณัฐพงษ์
5-7	“แลกเปลี่ยน”	12	4.1	<ol style="list-style-type: none"> ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม 	<ol style="list-style-type: none"> อธิบายถึงความจำเป็นและความสำคัญของการร่วมทำกิจกรรมในห้องเรียน อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของการร่วมทำกิจกรรมในห้องเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> ประเมินจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในห้องเรียน การปรับตัวในห้องเรียนและการร่วมทำกิจกรรมในห้องเรียน 	รศดร. ประยงค์/ นายณัฐพงษ์

สัปดาห์ที่	หัวข้อ การเรียนการสอน	จำนวน ชั่วโมง	มาตรฐาน ผลการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ของเนื้อหาที่สอน	กิจกรรมการเรียนการสอน	การประเมินผล	อาจารย์ผู้สอน
8					<p>3. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นตามภูมิปัญญาของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มหรือจะเป็นวัฒนธรรมล้ำน่านของทางจังหวัดพะเยาร่วมกันภายในกลุ่มของตนเอง</p> <p>4. กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มวิเคราะห์ประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่แต่ละคนต้องการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในแต่ละคนหรือจะเป็นท้องถิ่นจังหวัดพะเยาหรือวิทยุชุมชน</p> <p>5. กำหนดให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์อย่างรอบด้านเพื่อกำหนดปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการจะพัฒนา</p>		
ช่วงสอบกลางภาค							
9-10	“เรียนรู้”	8	3.1 5.1	<p>1. ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม</p> <p>2. ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ</p>	<p>1. กำหนดให้แต่ละกลุ่มนำเสนอประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการจะพัฒนาแล้วให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อคัดกรองประเด็นปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม</p> <p>2. ให้นักศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นปัญหา หรือประเด็นที่ต้องการจะพัฒนาร่วมกันในกลุ่ม</p>	<p>1. ประเมินจากการนำเสนอข้อมูลของนิสิต</p> <p>2. ประเมินจากการทำโครงการและ การนำเสนอ</p> <p>3. ประเมินจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในห้องเรียน</p> <p>4. ประเมินจากการวิเคราะห์กรณีศึกษา</p> <p>5. ประเมินจากการสอบปลายภาค</p>	รศ.ดร. ประยงค์/ นายณัฐพงษ์

สัปดาห์ที่	หัวข้อ การเรียนการสอน	จำนวน ชั่วโมง	มาตรฐาน ผลการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ของเนื้อหาที่สอน	กิจกรรมการเรียนการสอน	การประเมินผล	อาจารย์ผู้สอน
11-13	“อยู่ร่วมกัน”	12	1.1 2.1	1. ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบท่อผู้อื่นและสังคม 2. ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำรงรักษาไว้ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโลก	3. ให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิดที่จะแก้ไขปัญหาคือ 1. กำหนดให้แต่ละกลุ่มจัดทำโครงการเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาหรือต้องการพัฒนาประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา วัตถุประสงค์ กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ เครื่องมือ แหล่งทรัพยากร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ระยะเวลาในการดำเนินงาน การประเมินผลโครงการ กำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการที่ต้องการแก้ไขปัญหาคือพัฒนาตามความต้องการของแต่ละกลุ่ม	1. พฤติกรรมการเข้าเรียน 2. การมีส่วนร่วมในห้องเรียน 3. ประเมินจากการทำโครงการและการนำเสนอ 4. ประเมินจากการสอบปลายภาค	รศ.ดร. ประยงค์/ นายณัฐพงษ์
14-16	“สันติสุข”	12	1.1 6.1	1. ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ 2. ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมถึงความขัดแย้งในสังคม	1. กำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการในประเด็นปัญหา หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา 2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับฟังการนำเสนอโครงการและแสดงความคิดเห็นร่วมกันของแต่ละกลุ่ม 3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสะท้อนความคิดเห็นที่ได้จากการทำโครงการ	1. ประเมินจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในห้องเรียน 2. ประเมินจากการสอบปลายภาค	รศ.ดร. ประยงค์/ นายณัฐพงษ์
17	ช่วงสอบปลายภาค						

2. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	วิธีการประเมิน	ลำดับที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
1.1 2.1 3.1 4.1 5.1 6.1	พฤติกรรมการเรียน และมีส่วนร่วมในห้องเรียน	1-16	30%
2.1 3.1 5.1	กรณีศึกษา	2-4 9-10	10%
2.1 3.1 5.1 6.1	โครงการ	2-16	30%
2.1	การทดสอบกลางภาค	2-4	10%
1.1 2.1 3.1 5.1 6.1	การทดสอบปลายภาค	1 2-4 9-10 14-16	20%

หมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. เอกสารและตำราหลัก

เอกสารประกอบการสอนโดยอาจารย์ผู้สอน

2. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2557). *ความไม่หลากหลายของความหลากหลายทางวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สมมติ.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2543). *มนุษย์กับสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2553). *แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยศ สันตสมบัติ. (2556). *มนุษย์กับวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สร้อยดี อ่องสกุล. (2554). *ประวัติศาสตร์ล้านนา*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2556). *อาเซียน รู้ไว้ได้เปรียบแน่* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุจิตต์ วงษ์เทศ, บรรณาธิการ. (2538). *ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมเมืองพะเยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. (2557). **พะเยาศึกษา**. พะเยา: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.

3. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

1. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนิสิต

ผลการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนิสิตแต่ละคนผ่านระบบการประเมินอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัย

2. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ผลคะแนนการสอบของนิสิตโดยการสอบผ่านเกณฑ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของนิสิตที่ลงทะเบียนเรียน

3. การปรับปรุงการสอน

นำผลการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนิสิตแต่ละคนผ่านระบบการประเมินอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในภาคเรียนถัดไป

4. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนิสิตในรายวิชา

มีคณะกรรมการประจำรายวิชาวิพากษ์เกรดและตรวจสอบความถูกต้องของผลการสอบก่อนส่งผลสอบ

5. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

ทุก ๆ 5 ปี ตามระเบียบหรือนโยบายของมหาวิทยาลัย

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน
รหัสกลุ่ม ชื่อกลุ่ม

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย
2. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย
3. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย
4. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย
5. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย
6. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย
7. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย
8. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย
9. ชื่อ-สกุล รหัสனிสิต
- สาขาวิชา คณะ/วิทยาลัย

รายละเอียดพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรม	พฤติกรรมที่สังเกตได้	วันที่	ลงชื่อ
1 “เตรียมความพร้อม”			
2 “เปิดใจ”			
3 “แลกเปลี่ยน”			
4 “เรียนรู้”			
5 “อยู่ร่วมกัน”			
6 “สันติสุข”			

ภาคผนวก ง หนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๗๒

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
Journal of MCU Social Science Review
๗๙ หน้า ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
Website: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr>
Email: journal.ssr@mcu.ac.th

๒ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง รับรองการตีพิมพ์บทความ

เรียน นายณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยัจฉรา ศรีพันธ์

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย” เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ นั้น

บัดนี้ บทความของท่านได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) และท่านได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้กองบรรณาธิการขอแจ้งให้ท่านทราบว่าบทความของท่านจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ ผ่านเว็บไซต์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr> และขอขอบคุณที่ท่านส่งบทความมาเพื่อเผยแพร่คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับบทความที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์จากท่านอีก เพื่อนำมาลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับต่อไป

อนึ่ง วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่ ๑ : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Citation Index (TCI) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๗

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

บรรณาธิการ วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ดาวน์โหลดหนังสือรับรองได้ที่ www.journal-social.mcu.ac.th

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติม พระมหาภคฤกษ์ กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. ๐๙ ๓๖๓๕ ๙๕๑๕.

อ.ดร.นิกร ศรีราช ๐๙ ๓๓๑๖ ๓๙๓๐, อ.ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ ๐๙ ๑๙๖๙ ๑๕๓๙

Line วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยสุรินทร์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นายณัฐพงษ์ พรหมวงษ์
วัน เดือน ปี เกิด
ที่อยู่ปัจจุบัน
ที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน นักวิชาการศึกษา
ประสบการณ์การทำงาน นักวิชาการศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยพะเยา
ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36
ประวัติการศึกษา ป.บัณฑิต (วิชาชีพครู) วิทยาลัยเชียงราย
วท.บ. (คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยพะเยา

